

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ВІТЮК АННА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 330.322:621

ДИСЕРТАЦІЯ

**РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ**

08.00.04 – Економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

08 - Економічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Вітюк А.В.

Науковий керівник Карачина Наталія Петрівна, д.е.н., професор

Львів – 2017

АНОТАЦІЯ

Вітюк А. В. Розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». – Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2017.

Перший розділ дисертації присвячено теоретичним та практичним основами формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, зокрема термінологічному аналізу трактування категорій «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність». Для забезпечення точного розуміння сутності дисертаційної роботи визначено зміст таких понять як «процеси забезпечення» та «процеси забезпечення інвестування». В роботі підкреслено необхідність розвитку процесів забезпечення інвестування як способу забезпечення підґрунтя для господарської діяльності та прискорення високих темпів суспільного виробництва.

Доведено, що прикладне освоєння інвестицій повинно базуватися на дотриманні вимог нормативно-правових актів (нормативно-правове забезпечення) конкретного регіону реалізації інвестування. Державні заходи у сфері інвестування повинні об'єднувати соціально-економічні та нормативно-правові умови діяльності підприємств та характеризуватися системністю і логічною завершеністю (інституційне забезпечення). Встановлено, що відповідно до таких вимог має бути сформована організаційна структура, на яку будуть покладені обов'язки реального втілення інвестицій (організаційне забезпечення), які мають бути належним чином профінансовані (фінансове забезпечення). Здійснення таких заходів передбачає певний механізм, який розкривається через допоміжні процеси забезпечення інвестування.

При аналізі процедур забезпечення інвестування було встановлено, що в залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування буде суттєво відрізнятися. При конкретизації та дослідженні способів фінансування інвестиційної діяльності було виявлено сукупність проблем, притаманних таким способам найбільш поширеного фінансування інвестування як бюджетне фінансування, банківське кредитування та застосування лізингу. Зокрема, серед основних проблем перед якими постане інвестор, що скористається бюджетним фінансуванням буде складність умов надання такого фінансування та важкість забезпечення регулярності надходжень. Застосування банківського кредитування ускладнює відсутність у значної кількості підприємств ліквідної застави, і, як наслідок, висока ймовірність неповернення, складна процедура оформлення, високі відсоткові ставки, розмір яких може змінюватися за відсутності згоди сторін та обмежений продуктивний ряд. Активному поширенню лізингу також перешкоджають ряд проблем – низька конкуренція лізингових компаній, складна нотаріальна реєстрація, обмеженість фінансових ресурсів лізингових компаній, жорстка система оподаткування операцій та складність оформлення відмови від договору лізингу.

В дисертаційній роботі розглянуто ефективність інвестування в розрізі ефективності інвестиційних проектів, ефективності організаційно-економічного механізму інвестування та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Було виявлено, що у кожній зі сформованих груп методів є своє коло користувачів, при цьому зазначені методи можуть перекликатись та доповнювати один одного залежно від потреб. В цілому, усі досліджені показники є достатньо інформативними, втім показниками оцінювання ефективності інвестиційних проектів здебільшого послуговуються приватні невеликі інвестори, які не можуть впливати на зовнішнє та інфраструктурне середовище. Виявлено наукову та практичну цінність методів оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування через здатність оцінювати ефективність самого процесу здійснення інвестування. Підкреслено важливість використання методик оцінювання інвестиційної привабливості підприємства, що пояснюється їх гнучкістю –

існуванням усталених та таких, що передбачають, за потреби, модифікацію із додаванням або спрощенням певних коефіцієнтів відповідно до потреб користувача інформації. При цьому не виявлено методу, який би забезпечував прикладний розвиток певної галузі підприємств.

У другому розділі дисертаційної роботи здійснено аналізування діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування. Встановлено, що можливості для розвитку українського машинобудування для агропромислового комплексу зумовлюються суттєвим зниженням кількості техніки в сільськогосподарських підприємствах, яка відновлюється досить низькими темпами та значною зношеністю основних засобів. Втім, вчасно та адекватно відреагувати на такий зростаючий попит значна частина підприємств сільськогосподарського машинобудування не в змозі з огляду на неспроможність модернізації технологічного процесу. Поряд з цим виявлено, що ряд машинобудівних підприємств намагаються підвищувати рівень виготовлення машин на базі застосування високоякісних матеріалів, технологій, впровадження електронних та автоматизованих систем, що спрямовані на розширення асортименту, заміну знятої з виробництва продукції на нову тощо.

В результаті дослідження роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування виявлено, що вони суттєво розмежовані та неоднорідні відповідно до масштабів та результативності діяльності. Розвиток підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області має суперечливий характер: з одного боку, функціонують підприємства, що розвиваються та проводять модернізацію і адаптуються до нових умов, з іншого боку – існують підприємства, що або виконують поодинокі замовлення, або здають свої площі в оренду, що безперечно свідчить про їх повну деградацію. У дисертації здійснено групування підприємств, що додатково дозволило переконатися у суттєвій диференціації підприємств Вінницької області за рівнем та можливостями їх діяльності.

Відповідно до виявлених інвестиційних можливостей підприємств сільськогосподарського машинобудування було розроблено метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського

машинобудування в розрізі напрямів їх пріоритетної діяльності. При розробці зазначеного підходу було використано критерії, що здатні забезпечити носія інтересів необхідною інформацією та вказувати напрями досягнення бажаного рішення.

Запропонований метод являє собою суму зважених репрезентативних коефіцієнтів, що відображають господарську діяльність та фінансовий стан підприємства, і володіє рядом позитивних сторін: забезпечує визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості; дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств; надає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої приналежності, організаційно-правової форми і розміру; простота обрахунків, яка економить час на оцінюванні привабливості. Водночас окреслений метод може бути застосований у будь-якій сфері господарства з незначними модифікаціями.

Використання розробленого авторського методу дозволило узагальнити тенденції і закономірності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області та додатково підтвердити ряд негативних тенденцій розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та їх наростаючу динаміку. Множина отриманих значень дозволить обрати правильні напрями управління діяльністю малоефективних підприємств сільськогосподарського машинобудування та розширити можливості їх поступового відновлення, реструктуризації або перепрофілювання діяльності із мінімальними втратами і при цьому дозволить послуговуватися достовірними, своєчасними, неупередженими та об'єктивними результатами роботи.

У третьому розділі дисертаційної роботи встановлено, що потенціалом відновлення активної роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування володіють усі підприємства, однак розмір пов'язаних із сільськогосподарським машинобудуванням перспектив розвитку суттєво залежить від існуючої матеріально-технічної бази вказаних підприємств.

Доведено, що спроби покращення стану таких підприємств повинні направлятися у інші сфери, зокрема сервісне обслуговування та формування

дилерської мережі відомих та ефективних вітчизняних та/чи закордонних виробників техніки. Обґрунтовано, що для продовження виробництва української сільськогосподарської техніки світового рівня прибутковими підприємствами основною умовою є необхідність підвищення її якісних параметрів за рахунок впровадження модульного принципу, використання уніфікованої елементної бази та застосування прогресивних конструкційних матеріалів на основі широкого вивчення існуючого попиту.

Встановлено, що основним заходом, який має бути в першу чергу зроблений на шляху удосконалення інституційного процесу забезпечення інвестування є впорядкування нормативно-правової бази з питань інвестування. Ігнорування цього напрямку істотно обмежує можливості підприємців розвивати свій бізнес через можливі невідповідності законодавству, відповідно запропоновано ряд заходів із вдосконалення правових умов, що прописані в Законі України «Про інвестиційну діяльність», Законі України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна"», Законі України «Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», Указу Президента України «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності», Постанови Кабінету Міністрів України №384 від 1 червня 1995 р. «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки», які в своїй основі передбачають зменшення прямої участі держави в інвестиційному процесі.

Наслідком попередньо запропонованих заходів та виявлених тенденцій стала розробка механізму мікрофінансового забезпечення. Аргументовано, що найбільш доступним способом втілення мікрофінансового забезпечення є використання механізму банківського кредитування. Сутність запропонованого механізму мікрофінансування полягає у зниженні відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства.

Побудовано економетричну модель розвитку фінансового забезпечення інвестування підприємств і виявлено, що значний вплив на банківське кредитування чинить облікова ставка НБУ, рівень інфляції та рентабельність діяльності підприємства. З огляду на ретроспективний огляд діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування було виявлено ряд залежностей, що впливають на інвестування: зростання рівня рентабельності, призводить до збільшення його ваги впливу на обсяги наданих кредитів, тобто зростання рентабельності приводить до зростання інвестиційної привабливості (в свою чергу негативна рентабельність зменшує обсяги доступних банківських кредитів); зростання рентабельності підприємства приводить до зменшення негативного впливу інфляції на це підприємство; рівень облікової ставки хоча і коливається у різних підприємств, проте не спостерігається тісних залежностей між ним та обсягами банківського кредитування; рівень облікової ставки значно менше впливає на діяльність активних підприємств; активні підприємства є менш залежними від обсягів інфляції, оскільки підприємства, що здають приміщення в оренду прив'язані до певного рівня оплати на визначений термін (в той же час виробничі підприємства інфляцію компенсують підвищенням ціни).

Слід зазначити, що поряд із об'єктивними причинами занепаду підприємств сільськогосподарського машинобудування встановлено ряд процесуальних перепон у інвестиційній діяльності, які можуть бути одноразово подолані без фінансових витрат завдяки вдалій організаційній роботі.

Ключові слова: розвиток, процеси забезпечення, інвестування, доцільність, ефективність.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1.1. Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Організаційно-економічний механізм: проблематика термінології. *Формування ринкових відносин в Україні*, № 10 (125), с.

27–29. *(Особистий внесок автора: уточнено сутність категорії «організаційно-економічний механізм»)*.

2. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичний базис категорії «інвестиції»: еволюція і сучасність. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. 7 (265), с. 1937–1943. *(Особистий внесок автора: удосконалено трактування категорії «інвестиції»)*.

3. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичні підходи до аналізування та оцінювання інвестиційних проектів. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. (6) 260, с. 1645–1654. *(Особистий внесок автора: проаналізовано переваги та недоліки використання методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів, що враховують тривалість інвестиційних проектів)*.

4. Вітюк, А. В. та Мацко, Л. А., 2011. Особливості маніпулятивних впливів при прийнятті управлінських рішень. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 5 (98), с. 58–61. *(Особистий внесок автора: розкрито вплив маніпуляцій на прийняття інвестиційних рішень)*.

5. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Комплексний підхід до аналізу проблем інвестування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*, 6 (121), с. 95–98. *(Особистий внесок автора: виокремлено та систематизовано проблеми, що стримують інвестиційну діяльність в Україні та наслідки їх ігнорування)*.

6. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Острий, І. Ф. 2011. Комплексне дослідження розвитку машинобудівних підприємств Вінницької області. *Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету*, (3) 28, с. 73–80. *(Особистий внесок автора: здійснена рейтингова оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств Вінницької області)*.

7. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Основні детермінанти та стан інвестиційної діяльності в машинобудуванні Вінниччини. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*, 1 (53), с. 68–78. *(Особистий внесок автора: виокремлено та охарактеризовано фактори впливу на розвиток машинобудівних підприємств)*.

8. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Розвиток інвестиційних процесів як фактор зростання машинобудівної галузі. *Ефективна економіка* [online] 7. Доступно: < <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php>> [Дата звернення 15 листопада 2015]. (Особистий внесок автора: здійснено аналізування основних джерел інвестиційних ресурсів, виявлено чинники здійснення ефективної інвестиційної діяльності).

9. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Математичне моделювання інвестиційного процесу на машинобудівних підприємствах. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*, 1 (32), с. 73–80. (Особистий внесок автора: розроблена економетрична модель ефективного розподілу інвестиційних ресурсів на підприємстві).

10. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Стратегічні напрямки розвитку інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агроекологічного університету*, 3 (19), с. 131–137. (Особистий внесок автора: охарактеризовано основні напрями розвитку інвестиційної діяльності та систематизовано їх роль у здійсненні інвестування).

11. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2013. Організаційно-економічні заходи сприяння інвестиційній діяльності підприємств. *Економіка розвитку*, 1(65), с. 94–100. (Особистий внесок автора: обґрунтовано стратегічні можливості і шляхи стимулювання інвестиційної діяльності підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, *Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)*, *Research Papers in Economics (RePec)*, *Ulrichsweb Global Serials Directory*, *WorldCat*, *Open Academic Journals Index*, *Research Bible*).

12. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Гребеньок І. В., 2014. Функціонування галузі сільськогосподарського машинобудування України та потенціал її розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 1 (42), с. 16–19. (Особистий внесок автора: здійснено ґрунтовне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування в розрізі виробництва окремих видів сільськогосподарської техніки, виявлено основні можливості розвитку

підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)).

13. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2015. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. *Економіка та держава*, 2, с. 35–38. (Особистий внесок автора: обґрунтована аргументація шляхів реорганізації підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявлено можливості розвитку кожного з них). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Scientific Indexing Services*).

14. Вітюк, А. В., 2015. Диспропорції та суперечності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та сільського господарства. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 6, с. 30–34.

1.2. Публікації у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

15. ¹Вітюк, А. В. та Карачина Н. П., 2013. Методичний простір оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів. *Економічний часопис–XXI*, 5–6 (1), с. 92–95. (Міжнародна представленість та індексація журналу: **Scopus** (Нідерланди), *EBSCOhost* (США), *Index Copernicus* (Польща), *Ulrich's Periodicals Directory* (Велика Британія, США), *Central and Eastern European Online Library* (Німеччина), *Російський індекс наукового цитування* (Росія), *The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences* (Норвегія), *Infobase index* (Індія)). (Особистий внесок автора: виокремлено переваги і недоліки зарубіжних та вітчизняних методів інвестиційних розрахунків з метою їх застосування в господарській діяльності відповідно до умов і обмежень конкретної ситуації).

2. Опубліковані праці апробаційного характеру

16. Вітюк, А. В. *Підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні та світі*. В.: XL Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл.

---

¹ Видання одночасно належить до наукових фахових видань України

[online], Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2011. Доступно: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2011/inmen/mme.php> [Дата звернення 18 грудня 2013].

17. Вітюк, А. В., 2013., *Критичний погляд на розвиток галузі сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практичної конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», Одеса, Україна, 6–7 Грудня 2013, Одеса: Видавництво ГО «Центр економічних досліджень та розвитку».

18. Вітюк, А. В., 2011. *Тенденції інвестування машинобудівних підприємств Вінниччини*. В.: Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі», Вінниця, Україна, 14 Квітня 201. Вінниця: Видавництво ВІЕ ТНЕУ.

19. Вітюк, А. В., 2013. *Сервісне обслуговування як механізм оздоровлення підприємств сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практичної інтернет-конференції «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика», Донецьк, Україна, 14–16 Листопада 2013. Донецьк: Видавництво ДДУУ.

20. Вітюк, А. В., 2013. *Вибірковий потенціал галузі сільськогосподарського машинобудування в системі міжнародних економічних відносин*. В. : Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули». Дніпропетровськ, Україна, 8–9 Листопада 2013. Дніпропетровськ: Видавництво ДВНЗ «Національний гірничий університет».

21. Вітюк, А. В., 2013. *Обґрунтування доцільності інвестування сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції», Вінниця, Україна, 23–24 Травня 2013. Вінниця: Видавництво НВЦ «Генеза».

22. Вітюк А. В., 2014. *Техніко-технологічне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування Вінницької області*. В. : Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні засади ефективного

розвитку аграрного виробництва». Харків, Україна, 24–25 Квітня 2014. Харків: Видавництво ХНАУ ім. В.В. Докучаєв.

23. Вітюк, А. В., 2014. Актуалізація питання інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи». Вінниця, Україна, 22–23 Травня 2014. Вінниця: Видавництво ВНТУ.

24. Вітюк А. В., 2014. *Визначальні тенденції попиту на продукцію сільськогосподарського машинобудування. В.: Міжнародна науково-практичної конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту». Львів, Україна, 6-8 Листопада 2014. Львів: Видавництво Львівської політехніки.*

25. Вітюк А. В., 2015. *Актуальні питання розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. В.: XLIV Регіональна щорічна науково-технічна конференції професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2015. Вінниця: Видавництво ФОП Рогальська І. О.*

ANNOTATION

Vitiuk A.V. Forming and development of the investment process of agricultural machine building enterprises. – Qualifying scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation in order to obtain a Degree of Candidate of Economic Sciences (Ph.D) in a specialization 08.00.04 “Economics and management of enterprises (by the types of economic activity)”. – Lviv Polytechnic National University, Lviv, 2017.

The first chapter of the dissertation work "The Theoretical and applied principles of formation and development processes to ensure investment enterprise" content and concept of categories "investment", "investment process", "investing activities" are determined and the essence of the terms "processes of providing " and "processes of providing investment" is revealed, the measures aimed to simplifying investment

procedures and processes are defined; the typology of problems at using methods of financing attracting investment for businesses is identified and developed.

Studies have found significant differences in the definitions of the categories of "investment process", "investing" and "investment activity", an interpretation which in economic literature is diverse. It is determined that the investment is a way of investing resources - one-time or periodic income, attention focuses mainly on the financial side, while the investment process provides a detailed complex of related actions that reflects applied side of using the resources received in the process of investing. Regarding the category of "investment activity", it should be noted a high degree of generalization that simultaneously integrates both financial resources, applied aspects of investment and a set of pre-work and work required after the commissioning of the investee. However, it is appropriate to emphasize the joint focus on capital growth categories. However, it should be noted that the main distinction of categories studied in which investment is seen from the position of the company - the object of investment funds, and as relation investment activities and investment process - a company - an investment of resources.

The results of analyzing the practical formation of the intellectual apparatus of investments were summarized by the author as a definition of the nature of concepts "processes of providing" and "processes of providing investment". Author's position on the definition of the concept of "processes of providing" provides is its treatment as a combination of events, conditions, means or methods aimed at the establishment, improvement or maintenance of development. Found that the category of "processes of providing investment" should be considered as a set of events, conditions, means or methods aimed at the creation, improvement or intensification of attracting investment. The classification of processes of providing investment companies is offered based on scientific research.

In order to determine the content of application development investment the processes and procedures of investment are revealed. After a thorough study of the nature of the investment process it is necessary to note that the process of investing is the generalized characteristic that involves implementation a large number of procedures. It should be noted that the successful operation of the investment environment of economy

requires effective procedures of documented arrangement of investments. Depending on the sources of investment resources and forms of investment process documented arrangement necessary for investment will differ, but the process of legislative consolidation agreement is mandatory for all investment transactions. Determined that there is a relationship between the form of investment and procedures that must pass investor for legal consolidation of their investment. Thus, isolation of procedures for issuing investment depending on the form of investment - investment in the creation of new businesses and making investments in the existing one are made.

The review of the literature on the problem and study of domestic and foreign practice of enterprises investing enabled to identify measures to simplify investment procedures and processes. Therefore, integrating basic elements of international experience of improving the procedure for registering new businesses to Ukrainian conditions aimed at using these areas of work: improving the use of information technology in business registration; maximum simplification of licensing procedures; exclude human factor in business registration. Implementation of the system proposed measures together led to the bringing complex changes to the legislation as a legal basis for activities.

In the work the procedure for making investments in existing enterprise is considered, method of attracting investments to enterprises is generalized: government funding, bank loans and lease application and a typology of problems that accompany them is identified and developed, which defines the entire of registration procedures documented ensuring of investment. It is worth noting that identifying factors influencing the processes and procedures for the implementation of investment ensuring avoiding of problems in attracting investment and documenting of investment. Each version of income investment funds, their proper design requires a certain time frame and action sequences. Based on the above, note that the investment is a consistent process, the initial step of which is organizing of legal field of activity as enforcement procedures for issuing all regulations and permits.

In the second chapter "Analysis of investment condition at enterprises of agricultural machine engineering" the issues and trends affecting the investment of enterprises of

agricultural machine engineering are described; the method of evaluating the feasibility and efficiency of investment activities of enterprises agricultural machine engineering is made; the estimation of investment effectiveness of agricultural machine building enterprises is made.

Analytical study of agricultural machine engineering enterprises showed that the companies, despite the existence of a number of obstacles in the work, continue to function according to their capabilities of production, providing service and repair services, joint ventures or provision of property for rent. The solving of these problems may a balanced approach to diversification, including the search for the most appropriate areas of development.

The method of evaluating the feasibility and efficiency of investment activities of enterprises agricultural machine engineering is made, that based on inherent monitoring changes in each component, enabling in case of changes in financial condition to identify problem areas and in condition of normal operation to provide potential investors information about the growth opportunities on the basis of results of activity. The proposed method for evaluating the feasibility and efficiency of investment activities of enterprises agricultural machine engineering was formed in condition of areas of investment resources for the desired growth with a specific agreement to the particularities of work of the enterprise. In order to simplify the use of the developed method the cybernation of method for evaluating the feasibility and efficiency of investment activities of enterprises agricultural machine engineering was made by the author with the using of computer program with the software Wonderful Song, which is made in object-oriented programming language C#. Ease of implementation of the software is only need to enter basic data of the financial statements on which the program generates a response on the feasibility of investing and in case of its detection determine the effective direction of investment.

As a result of evaluating feasibility of investment activities of enterprises agricultural machine engineering in Vinnytsia region it was found that among surveyed 14 companies in 2007, it is advisable to invest only in PJSC "Hmilnyksilmash", JSC «Vinnitskii doslidnii zavod», PJSC «Kalinivskii remontno-mekhanichni zavod», JSC

«Ladizhinskii remontno-mekhanichnii zavod», PJSC «Barskii mashinobudivnii zavod», "JSC" Bratslav ", JSC «Zhmerinske raionne pidpriemstvo «Ahromash»». Given the destabilizing factors identified as reduced demand for products and reducing production activities, number of enterprises, which should be invested during 2007-2015 was reduced to four, among which worth mentioning JSC «Vinnitskii doslidnii zavod», JSC «Ladizhinskii remontno-mekhanichnii zavod», PJSC «Barskii mashinobudivnii zavod», and PJSC «Vinnitske spetsializovane pidpriemstvo «Remtekhsilmash»». Tracking changes that taking place in companies that operate effectively, it was determined that their main criterion is the predominant production activities, which both advanced way of functioning can also provide maintenance services.

Given the results observed it is determined unstable work any and all businesses. This position is due to the lack of annual growth in profitability of enterprises. Compile data on the number of businesses effective and appropriate level of profitable activity showed that the number of enterprises, which should be invested with 7 companies in 2007 dropped to 4 business in 2015. Tracking trends that occurred in enterprises that operate efficiently and which should be put investment resources, it was determined that the main reason for this is the realization of production activity, which combines both the providing of services. However, the overall set of data presented above showed negative trends of agricultural machine building enterprises and their rising trend. Thus, even among enterprises, which should be invest, there are tendencies of profitability vibrations, that's why the feasibility and relevance of developing a method that would reveal the features and pointed out the most optimal areas of work is evident.

The set of results obtained above showed the prospects for investment in productive activities and gradually reduce the profitability of service businesses of agricultural machinery, which requires investment to improve the provision for the implementation of the identified prospects.

In the third chapter "The improving of processes of ensuring of investment to agricultural machine engineering entrprices" formed preconditions to enhance the investment of enterprises of agricultural machinery, the directions of improvement of the

legal and organizational support for investment to enterprises are offered, the model of financial ensuring for investment enterprises of agricultural machine engineering is made.

The necessity of agricultural machine building enterprises on the basis of a differentiated approach, taking into account existing machines and machine market conditions is argued. It was determined that for the conditions of production Ukrainian agricultural machinery at world level it is necessary to improve its quality parameters. However, with the reduction of qualitative and quantitative composition of funds of enterprises of agricultural machinery, they faced with a problem of saving enterprises and finding new ways of development of available resources. Formation of such areas as setting up repairs and dealer network deployment can be achieved on the basis of existing but inefficient enterprises.

Determined that the increase in the solvency of agricultural producers provide the growing demand for services with nomenclature of which will grow through the technical complexity of the vast majority of agricultural equipment. Summarizing the possibilities of agricultural machine building enterprises it was found that active recovery potential of enterprises of the former agricultural engineering have all enterprises. It was found that activation of their work can be achieved by improving the regulatory and organizational support for investment companies. It should be noted that in addition to objective reasons for the decline of agricultural engineering enterprises it was established a number of procedural obstacles to investment, which can be overcome once without financial costs due to successful organizational work. Thus, the experience of practical implementation of investment demonstrates the need to improve organizational processes and procedures to ensure investment.

Systematic research of methods to attract investments showed that among the most common methods of financial security investment is state financing, bank financing and leasing mechanism, but revealed reduction of budget financing and complex conditions of use leasing formed need to find a new approach to financial security to attract investments to enterprises of agricultural machine engineering. On the basis of these conditions has been developed structural-logical model of financial ensuring of investment to enterprises of agricultural machine engineering.

The essence of the proposed financing mechanism is to build organizational and application framework for the exercise of financial ensuring by investing a reasonable reduction in interest on the loan to acceptable for the company with the provision of revenue-generating activities of the bank by increasing its turnover funds. To generate the financial results of the bank it was offered to set rate based on NBU discount rate and the average rate of return of the bank in previous years. Because of the years 2014-2015 there was loss-making activities of the vast majority of banks, the banks will ensure profitability at the expense of profitability, which formed the growth of profitability of agriculture, which doing business with companies of agricultural machine engineering.

In order to form forecasting tool providing financial investment developed an econometric model for determining the volume of bank lending as one of the most widespread of its kind. Using correlation and regression analysis performed determinant factor selection (NBU discount rate, inflation, the profitability of the enterprise) and determines the closeness of the relationship on the basis of multiple linear correlation coefficient. Given the mathematical models were found the maximum amount of financial support, but it is possible only by positive profitability trend operation of enterprises. Based on existing econometric models and their interpretation by the company with identified conditions and dynamics of the level of exposure may include macroeconomic factors on the volume of bank lending and to predict the prospects of investment development.

Key words: development, processes of provision, investment, expediency, efficiency.

LIST OF PUBLICATIONS BY THE SUBJECT OF DISSERTATION

1. Publications, in which there are published main scientific results of dissertation

1.1. Publications in professional editions of Ukraine

1. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2011. Organizational and economic mechanism: problems of terminology. *Forming of market relations in Ukraine*, 10 (125), pp. 27–29. (*Personal author's input: The essence of the category "organizational and economic mechanism» is clarified*).

2. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2010. Theoretical basis of the category of "investment": evolution and modernity. *Economics: problems of theory and practice*, 7 (265), pp. 1937–1943. *(Personal author's input: the interpretation of the category "investment" is improved)*.

3. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2010. Theoretical approaches to the analysis and evaluation of investment projects. *Economics: problems of theory and practice*, (6) 260, pp. 1645–1654. *(Personal author's input: The advantages and disadvantages of using the methods of estimating the effectiveness of investment projects that taking into account the duration of investment projects are analyzed)*.

4. Vitiuk, A. V. And Matsko, L. A., 2011. The features of manipulative influences in terms of making managerial decisions. *Bulletin of the Vinnytsia Polytechnic Institute*, 5 (98), pp. 58–61. *(Personal author's input: The influence of manipulations influences in terms of making investment decisions is disclosed)*.

5. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2011. A comprehensive approach to the analysis of investment issues in Ukraine. *Forming of market relations in Ukraine*, 6 (121), pp. 95–98. *(Personal author's input: The issues which strain investment activity in Ukraine and the consequences of their neglect are selected and systematized)*.

6. Vitiuk, A. V., Karachyna, N. P. and Ostryi, I. A. 2011. Comprehensive study of the development of machine-building enterprises in the Vinnytsia region. *Collection of scientific works of Cherkasy Technological University*, (3) 28, pp. 73–80. *(Personal author's input: the rating assessment of the financial condition of the machine-building enterprises of the Vinnytsia region was carried out)*.

7. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2011. The main determinants and the state of investment activity in the engineering industry of Vinnitsa region. *Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management*, 1 (53), pp. 68–78. *(Personal author's input: the factors of influence to the development of machine-building enterprises are identified and characterized)*.

8. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2011. Development of investment processes as a growth factor in the machine-building industry. *Effective economy* [online] 7. Available at: < <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php> > *(Personal author's input:*

the analysis of the main sources of investment resources was carried out, factors of effective investment activity were revealed). [Accessed 15 November 2015].

9. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2012. Mathematical modeling of investment process at machine-building enterprises. *Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University*, 1 (32), pp. 73–80. *(Personal author's input: The econometric model of efficient allocation of investment resources at the enterprise is developed)*.

10. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2012. Strategic directions of development of investment activity of machine-building enterprises. *Collection of scientific works of the Tavria State Agroecological University*, 3 (19), pp. 131–137. *(Personal author's input: The main directions of development of investment activity are described and their role in investing is systematized)*.

11. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2013. Organizational and economic measures of promotion investment activity of enterprises. *Economics of development*, 1(65), pp. 94–100. *(Personal author's input: the strategic opportunities and ways of stimulation of investment activity of enterprises are substantiated)*.

12. Vitiuk, A. V., Karachyna, N. P. and Гребеньок І. В., 2014. Functioning of the agricultural engineering sector of Ukraine and its development potential. *Scientific herald of Uzhgorod National University*, 1 (42), pp. 16–19. *(Personal author's input: A thorough evaluation of the development of agricultural machinery in the context of the production of certain types of agricultural machinery was carried out is made, the main possibilities of enterprise development were revealed)*.

13. Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2015. Formation of preconditions for investment development in agricultural machinery. *Economy and the state*, 2, pp. 35–38. *(Personal author's input: the argumentation of ways of reorganization of enterprises of agricultural machine-building is substantiated and the possibilities of development of each of them are revealed)*.

14. Vitiuk, A. V., 2015. isproportions and contradictions in the development of enterprises of agricultural machinery and agriculture. *Bulletin of the Vinnytsia Polytechnic Institute*, 6, pp. 30–34.

1.2. Articles in scientific journals of Ukraine, that are cited in the list of international peer-reviewed databases

15.² Vitiuk, A. V. and Karachyna, N. P., 2013. Methodological space for evaluating the economic efficiency of investment projects. *Economic magazine –XXI*, 5–6 (1), pp. 92–95. (*Особистий внесок автора: the advantages and disadvantages of foreign and domestic methods of investment calculations with the purpose of their application in economic activity according to the conditions and constraints of a concrete situation are identified.*).

2. Publications that reflect approbations

16. Vitiuk, A. V. *Approaches to state regulation of investment activity in Ukraine and in the world. In.: XL Regional annual scientific and technical conference of faculty members, scientists and students of the Department of Management and Modeling in the economy of Vinnytsia National Technical University with the participation of employees of enterprises in Vinnitsa and Vinnytsia region.* [online], Vinnytsya, Ukraine, 16–17 March 2011. Available at: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2011/inmen/mme.php> [Accessed 18 December 2013].

17. Vitiuk, A. V. 2013., *A critical view on the development of the agricultural machinery industry. In.: International scientific and practical conference "Investment and innovation priorities of economic agents"*, Odesa, Ukraine, 6–7 December 2013, Odesa: Center for Economic Research and Development Publishing.

18. Vitiuk, A. V. 2011. *Trends in investing in machine-building enterprises in Vinnitsa region. In.: Ukrainian Scientific and Practical Conference "Theory and Practice of Transformational Transformations in Economics, Politics and Culture"*, Vinnytsya, Ukraine, 14 April 2011. Vinnytsya: VIE TNEU Publishing.

19. Vitiuk, A. V. 2013. *Service as a mechanism for improvement of enterprises of agricultural machinery. In.: International scientific and practical Internet conference "Formation of effective financial mechanisms of public administration of the country's economy: theory and practice"*, Donetsk, Ukraine, 14–16 November 2013. Donetsk: DDUU Publishing.

---

² Видання одночасно належить до наукових фахових видань України

20. Vitiuk, A. V. 2013. *Selective potential of the field of agricultural machinery in the system of international economic relations*. In.: *International scientific and practical conference "Actual problems of the Ukrainian economy: trends, risks, incentives"*. Dnipropetrovsk, Ukraine, 8–9 November 2013. Dnipropetrovsk, National Mining University Publishing..

21. Vitiuk, A. V. 2013. *Substantiation of expediency of investing in agricultural machinery*. In.: *International scientific and practical conference "Shadow economy: genesis, sources of development, perspectives of overcoming and civilized integration"*, Vinnytsya, Ukraine, 23–24 May 2013. Vinnytsya: Publishing house «Heneza».

22. Vitiuk, A. V. 2014. *Technological evaluation of the development of agricultural machinery in Vinnytsia region*. V.: *International scientific and practical conference "Theoretical and methodological principles of effective development of agrarian production"* Kharkiv, Ukraine, 24–25 April 2014. Kharkiv: Kharkiv National Agrarian University Publishing.

23. Vitiuk, A. V. 2014. *Actualization of the investment development of agricultural machinery enterprises*. In.: *International scientific and practical conference "Behavioral principles of enterprise development in the context of management: genesis and perspectives"*. Vinnytsya, Ukraine, 22–23 May 2014. Vinnytsya: Vinnytsya National Technical University Publishing.

24. Vitiuk, A. V. 2014. *Definitive trends in demand for agricultural machinery*. In .: *International scientific and practical conference "Marketing and logistics in the management system"*. Lviv, Ukraine, 6-8 Листопада 2014. Lviv: Polytechnic National University Publishing.

25. Vitiuk, A. V. 2015. *Topical issues of development of enterprises of agricultural machinery*. In.: *XLIV Regional annual scientific and technical conference of faculty members, scientists and students of the Department of Management and Modeling in the economy of Vinnytsia National Technical University with the participation of employees of enterprises in Vinnitsa and Vinnitsa region*. Vinnytsya, Ukraine, 16–17 March 2015. Vinnytsya: Publishing house Rohalska I. O.

ЗМІСТ

ВСТУП	25
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	33
1.1. Сутність та характеристика процесів забезпечення інвестування підприємств	33
1.2. Процедури забезпечення інвестування підприємств	56
1.3. Методичні аспекти оцінювання інвестування підприємств: варіативність та змістовність	81
Висновки до першого розділу	94
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ	98
2.1. Інвестиційні умови та проблеми розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування	98
2.2. Сучасні тенденції функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування	117
2.3. Реалії та перешкоди інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування	129
2.4. Аналізування доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування за розробленим авторським методом	134
Висновки до другого розділу	146
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ	149
3.1. Формування передумов активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування	149

3.2. Удосконалення процесів інституційного забезпечення інвестування підприємств	159
3.3. Формування моделі фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування	176
Висновки до третього розділу	187
ВИСНОВКИ	190
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	200
ДОДАТКИ	228

ВСТУП

Актуальність теми. Становлення економіки України та адаптація її до світового економічного простору потребує нових підходів до оптимізації процесів інвестування, формування, надходження та використання інвестиційних ресурсів тощо. Традиційно зазначені питання залишаються актуальними для базових галузей вітчизняної промисловості, до яких належить і сільськогосподарське машинобудування. Натомість підприємства сільськогосподарського машинобудування перебувають переважно у стані тривалої стагнації, у т.ч. через недостатність капіталізації для реалізації можливих інвестиційних проектів, що має негативний системний характер для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Відтак, без оптимізації процесів забезпечення інвестування активізувати виробництво сільськогосподарської техніки неможливо, бо тільки вдосконалення процедурних складових спроможне забезпечити належне та достатнє інвестування розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування України. В цих умовах необхідним представляється відновлення техніко-технологічного потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування, їхня модернізація та забезпечення прискореного розвитку, що потребує наукового обґрунтування ефективного інвестиційного процесу. З огляду на вищезазначене, актуалізується необхідність розроблення теоретичних і прикладних положень щодо удосконалення та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Проблеми розвитку процесів забезпечення інвестиційної діяльності традиційно знаходяться у центрі уваги економічної науки та отримали висвітлення у зарубіжній та вітчизняній економічній літературі. Значний внесок в теорію інвестування зробили такі відомі закордонні вчені-економісти, як Дж. Кейнс, Дж. Кендрік, М. Марковіць, П. Массе, М. Мілер, Ф. Модільяні, В. Нордгауз, П. Самюелсон, Д. Хайман та ін. Активний інтерес до розвитку інвестування обумовив значну кількість вітчизняних наукових праць з цього

питання. Проблеми визначення сутності інвестування та особливостей його здійснення отримали висвітлення такими вітчизняними науковцями: Л. Борщ, М. Войнаренко, М. Денисенко, В. Козик, Є. Крикавський, О. Кузьмін, О. Мельник, А. Пересада, Ю. Пінчук, Ж. Поплавська, І. Скворцов, О. Скибінський, В. Федоренко, Б. Щукін та ін.

Безпосередньо проблематика розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування активно досліджувалася такими вітчизняними економістами: Л. Артеменко, Я. Білоусько, Н. Біляк, М. Бондарчук, О. Болтянський, О. Гривківською, О. Доброзоровим, В. Іванишиним, Н. Карачиною, О. Козаченком, Д. Кондратюком, П. Коренюком, В. Кравчуком, Л. Малютою, Л. Мулярчуком, В. Нехай, О. Павловою, В. Петровим, Г. Підлісецьким, Н. Подольчаком, О. Селезньовою, В. Скоциком, О. Собкевич, А. Фатенок-Ткачук, Н. Хаухою, І. Ховрахом тощо.

Проте, незважаючи на численні дослідження, невирішеними залишаються питання удосконалення процесів забезпечення інвестування підприємств на основі спрощення процедур і процесів надходження інвестиційних ресурсів у поєднанні із розробкою ефективних механізмів активізації інвестиційного розвитку підприємств. У доробках вчених невирішеною залишається проблема розроблення моделі оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності. Також потребують удосконалення типологія проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств, процес інституційного забезпечення та модель фінансового забезпечення інвестування підприємств. Необхідність розв'язання цих проблем і вищеокреслена актуальність зумовлюють вибір теми дисертації, її мети та завдань.

Зв'язок роботи з плановими дослідженнями. Дисертація виконувалась згідно з планом науково-дослідних робіт Вінницького національного технічного університету (ВНТУ) у рамках бюджетної науково-дослідної роботи

«Теорія ефективності сучасного підприємства на основі організаційних поведінкових моделей» (номер держреєстрації 110U002162, термін виконання 01.01.2010 р. – 31.12.2012 р.), де автором розроблено комплекс теоретичних і прикладних основ управління підприємством на основі реалізації інвестування та госпдоговірних тем «Розробка рекомендацій із детінізації та стимулювання соціально-економічного розвитку (на прикладі підприємств та організацій Вінницької області)» (номер державної реєстрації 0112U008503, термін виконання 2012-2013 р.р.), у межах якої дисертантом розроблено засоби реагування на перешкоди в процесі інвестування, «Моделювання неспостережуваних економічних процесів при визначенні впливу агрохолдингів на стан аграрного соціуму» (номер державної реєстрації 0115U007013, термін виконання 2015-2016 р.р.), де автором розроблено методологію дослідження інвестиційного процесу за критерієм доцільності та ефективності, а також відповідні методичні підходи та їх прикладне обґрунтування і «Розробка принципів вдосконалення ринкового середовища на пореформеному етапі розвитку аграрного соціуму України» (номер державної реєстрації 0116U001022, термін виконання 2016-2017 р.р.) у межах якої дисертантом розроблено модель мікрофінансового забезпечення інвестування підприємств.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад та наукове обґрунтування розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, які створюють умови для формування інвестиційних ресурсів та розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування.

У відповідності до поставленої мети було визначено такі задачі:

- розвинути понятійно-термінологічний апарат у сфері інвестування та виявити взаємозв'язок між категоріями: «інвестування» – «інвестиційна діяльність» – «інвестиційний процес» – «процес забезпечення інвестування»;
- розробити концептуальний підхід до формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського

машинобудування,

- розвинути типологію проблем застосування методів фінансування інвестування підприємств;
- розробити метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування;
- удосконалити інституційне забезпечення інвестування підприємств;
- розробити модель фінансового забезпечення інвестування підприємств.

Мета і завдання дослідження зумовили його структуру, внутрішню логіку й послідовність розгляду окремих питань.

Об’єкт дослідження – процеси забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні та організаційно-економічні аспекти розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети зумовило застосування відповідної системи загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: систематизації та узагальнення (для розкриття сутності і змісту базових категорій – п. 1.1, 1.2, 1.3); аналізу та синтезу (для дослідження фінансового стану підприємств – п. 2.2., 2.3, 2.4); історичний аналіз (для дослідження трансформації умов господарювання та факторів впливу на інвестування підприємств – п. 2.3); статистичний (для дослідження інвестиційних процесів підприємств сільськогосподарського машинобудування – п. 2.1, 2.2); аналогії (для вивчення зарубіжного досвіду нормативно-правового та економічного механізмів регулювання інвестування – п. 1.2); порівняння (для зіставлення фактичних даних звітного і базисного років при оцінюванні тенденцій розвитку сільськогосподарського машинобудування – п. 2.2, 2.3); графічний (для наочного подання теоретичного, методичного і прикладного матеріалу дисертації – п. 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3); нормативний (при аналізі і оцінюванні фінансових відносних показників – п. 2.2); рядів динаміки

(для характеристики зміни показників у часі – п. 2.1, 2.2, 2.3, 2.4); групування (для виділення із сукупності досліджуваних підприємств однорідних груп з суттєвими ознаками – п. 2.1, 2.2, 2.3, 2.4); структурно-функціональний (для розробки заходів щодо вдосконалення ряду важелів існуючого механізму інвестування – п. 3.1, 3.2, 3.3); середніх та відносних величин (для узагальнення кількісної характеристики фінансового стану підприємств – п. 2.2, 2.3, 2.4); методів експертних оцінок (для визначення перспектив розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування – п. 3.1, 3.2, 3.3); економетричний – для побудови економетричних моделей фінансового забезпечення інвестування підприємств – п. 3.3).

Інформаційною базою дослідження слугували Закони України, Укази Президента України, законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріали Державного комітету статистики України, фінансова звітність підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінниччини, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних і зарубіжних учених з проблем інвестування, а також дані статистичного, бухгалтерського, оперативного, управлінського обліку підприємств сільськогосподарського машинобудування, інформаційні ресурси мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в подальшому розвитку теорії інвестування з врахуванням особливостей об'єктів дослідження. В дисертації розроблено комплекс теоретичних, методологічних та практичних заходів щодо розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Таким чином, наукова новизна отриманих результатів полягає у наступному:

вперше розроблено:

- комбінований підхід до спрощення процедури надходження інвестиційних ресурсів, який передбачає інтегрування позитивного зарубіжного

досвіду із одночасним вдосконаленням законодавчих положень та полягає у підвищенні використання інформаційних технологій у реєстрації інвестицій, максимальному спрощенні дозвільних процедур та виключенні суб'єктивного фактора, що сприятиме активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування;

удосконалено:

- понятійно-термінологічний апарат інвестиційного менеджменту, що сприяло уточненню та диференційованому відокремленню таких категорій як «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність» в широкому спектрі економічних відносин та на їх підставі ідентифіковано зміст поняття «процес забезпечення інвестування»;

- типологію проблем застосування методів фінансування залучення інвестицій для підприємств, яка, на відміну від існуючих, спрямована на виявлення та подолання проблем у залученні інвестицій та документальному оформленні інвестування в розрізі процесів забезпечення інвестування;

набули подальшого розвитку:

- метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, який, на відміну від традиційних підходів, дозволяє визначити економічну ефективність інвестування в розрізі виробничої та іншої операційної діяльності підприємства і враховує при цьому галузеві особливості;

- процес інституційного забезпечення інвестування підприємств, який, на противагу існуючим, враховує характеристики об'єктів інвестування в умовах інституційно-управлінських змін;

- модель фінансового забезпечення інвестування підприємств що, на відміну від відомих, сформована на основі найбільш важливих чинників впливу на процеси фінансування та реалізації інвестицій і враховує мікроекономічні характеристики об'єкта інвестування, інтереси інвесторів і макроекономічні умови залучення інвестицій.

Основний науковий результат дисертаційного дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному застосуванні рекомендацій, що дозволяють забезпечити ефективне формування та розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінниччини.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати правомірно розглядати як внесок у розвиток сучасної теорії інвестування. Сформульовані та обґрунтовані у дисертації наукові положення і практичні рекомендації є базисом для вирішення ряду теоретичних та практичних проблем інвестування на підприємствах будь-якої промисловості. Використання результатів дослідження дозволяє отримати достовірну якісну інформацію про реальні можливості забезпечення ефективності процесу інвестування на підприємствах сільськогосподарського машинобудування через розроблені та вмотивовані процеси забезпечення активізації інвестування через використання зарубіжного досвіду в контексті українського законодавства.

Загалом же практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що наукове висвітлення інвестування було здійснено через призму його практичного втілення, що дозволило забезпечити розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Методичні результати та рекомендації дисертації використані в розробці перспективних планів розвитку на підприємствах ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»» (довідка №87/23 від 16.01.2015 р.), ТОВ «Міжрайагротехсервіс» довідка №11 від 17.09.2015 р.) та Вінницького регіонального об'єднання захисту підприємництва (довідка №282 від 24.09.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, що виносяться на захист, отримані автором самостійно. Відображені у дисертації ідеї та розробки належать особисто автору і є його внеском у розвиток теорії та практики

інвестування. Наукові праці, опубліковані за результатами дисертаційного дослідження, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження увійшли до щорічних наукових звітів автора як аспіранта. Дисертація обговорена і схвалена на розширеному міжкафедральному науковому семінарі факультету менеджменту ВНТУ (2015 р.). Основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи доповідалися на таких міжнародних і регіональних науково-практичних конференціях: ВНТУ (м. Вінниця, 2011–2015 р.р.), «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі» (м. Вінниця, 2011 р.), «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика» (м. Донецьк, 2013 р.), «Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.), «Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції» (м. Вінниця, 2013 р.), «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів» (м. Одеса, 2013 р.), «Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва» (м. Харків, 2014 р.), «Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи» (м. Вінниця, 2014 р.), «Маркетинг та логістика в системі менеджменту» (м. Львів, 2014 р.).

Результати дисертаційних досліджень були використані при розробці навчальних програм і викладанні у Вінницького національного технічного університету дисциплін «Державне та регіональне управління», «Ділове адміністрування», «Основи менеджменту» та «Планування та економічне прогнозування» (для студентів напряму підготовки «Менеджмент»).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 26 наукових праць, серед них: 15 наукових статей у наукових фахових виданнях України (з них 1 стаття у виданні, яке включене до наукометричних баз даних), а також 10 тез доповідей. Загальний обсяг публікацій становить 9,97 друк. арк., з яких особисто автору належить 6,88 друк. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

1.1 Сутність та характеристика процесів забезпечення інвестування підприємств

Зростання економіки України в ринкових умовах неможливе без збалансованої інвестиційної політики держави, яка відіграє вирішальну роль у забезпеченні стабільного розвитку країни. Особливої актуальності набула згадана проблема в умовах необхідності структурної перебудови і перепрофілювання галузей господарства, особливостях зміни власників у процесах роздержавлення і приватизації, поступової інтеграції у світові економічні структури. Успішна реалізація інвестиційної політики є основним чинником загального економічного рівня розвитку держави, що дозволить забезпечити підґрунття для сталого подальшого економічного зростання, оскільки вона впливає на фундаментальні основи господарської діяльності, економічні і соціальні перетворення, розвиток суспільства в цілому.

Інвестиційна діяльність, зокрема її обсяги та ефективність самого процесу, є одним із найважливіших факторів розвитку в умовах ринку будь-якої економічної ситуації. Звужування можливостей використання пріоритетів екстенсивного економічного розвитку вимагає постійних досліджень факторів прискорення економічної динаміки, адекватних існуючому стану розвитку світової економіки. Численні теоретичні проблеми наукових напрямів інвестиційної діяльності формуються на основі переосмислень теоретичних знань, інтегруючих інвестиційних теорій багатьох поколінь вчених.

Сьогодні питання розширення інвестиційної діяльності в національній економіці в Україні загострюється, адже від кризи потерпають практично усі галузі промисловості. Розглядаючи інвестиційну діяльність як комплекс рятівних дій, логічною є потреба виникнення і функціонування інвестиційної системи, що складається з таких елементів як об'єкти і суб'єкти інвестування, інвестиційні ресурси і джерела їх фінансування, інвестиційний ринок, інвестиційна інфраструктура, механізми регулювання і управління інвестиційною діяльністю на макро- та мікрорівнях. Актуалізація інвестиційної діяльності викликана необхідністю широкого розвитку підприємницької діяльності і різних форм власності, що потенційно може забезпечити високі темпи суспільного виробництва.

У вітчизняній та закордонній науковій літературі існує ряд трактувань поняття «інвестування». Становлення і закріплення терміну «інвестування» в українському науковому товаристві відбулося відносно недавно з моменту набуття державою незалежності та становленням системи приватного підприємництва, осмисленням і уведенням в науковий доробок категорії «інвестиції». Втім, зарубіжне тлумачення терміну "інвестування" пояснює його з точки зору придбання цінних паперів (акцій, облігацій) (Шарп, 2010, с. 979).

Радянська наукова думка визначала категорію в руслі її розгляду як синоніма категорії "капітальні вкладення" (Румянцев, 1972, с. 359). Ідентифікація категорії інвестування дозволила виявити різноманітні підходи до його пояснення. Відзначаючи широту поняття, засвідчимо відсутність спільного бачення науковцями змісту багатьох категорій інвестиційного менеджменту. Узагальнення вивчення сутності та змістового наповнення таких економічних категорій як «інвестування» та «інвестиційний процес» представлено на рис. 1.1 та рис. 1.2.

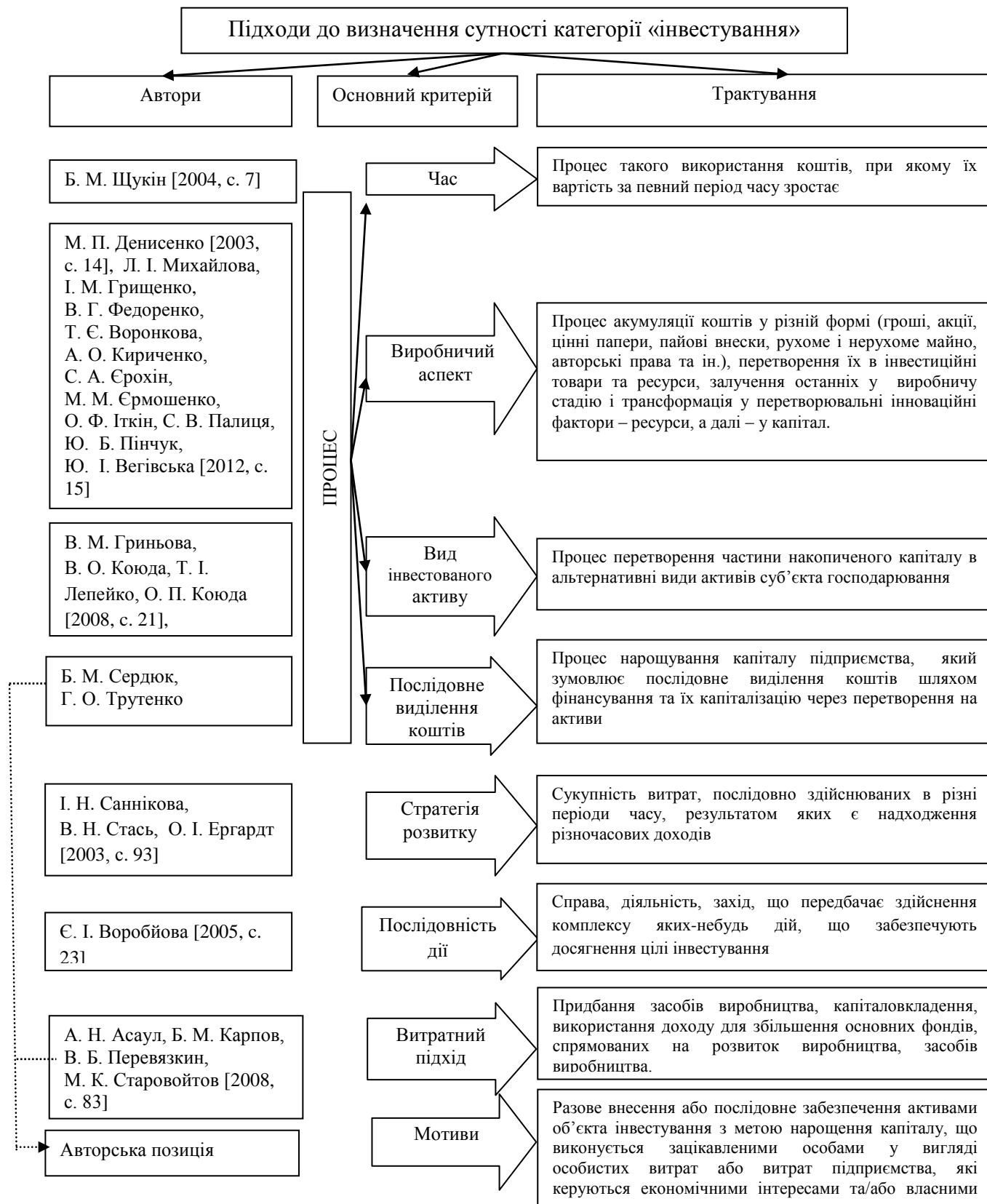

Рис. 1.1. Система підходів до визначення сутності категорії «інвестування»

Примітка: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел (Щукін, 2004, с. 7, Денисенко, 2003, с. 14, Михайлова, Грищенко, Федоренко, Коюда, 2008, с. 21, Б. Сердюк, Трутенко, Саннікова, Стась, Ергардт, 2003, с. 93, Є. Воробйова, 2005, с. 23, Асаул, Карпов, Перевязкин, Старовойтов 2008, с. 83)

Рис. 1.2. Система підходів до визначення сутності категорії «інвестиційний процес»

Примітка: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел (Шарп, 2010, с. 979, Пріб, 2007, с. 24, Грідасов, Кривченко, Ісаєва, 2004, с. 9, Денисенко, 2003, с. 43, Федоренко, 2012, с. 16, Олійник, 2009, с. 95, Воробйова, 2005, с. 57, Рубан, Верхоляд, Головащенко, Бережна, 2011, с. 88, Левицька, 2007, с. 20)

Термінологічний аналіз трактування категорії «інвестування» виходячи з наявних умов та факторів впливу засвідчив існування розрізненних поглядів у думках вчених. Науковці пропонують власні трактування поняття з точки зору різних критеріїв. Цілим рядом дослідників (Денисенко М. П., 2003, Федоренко В. Г., Воронкова Т. Є., Кириченко А. О., Єрохін С. А., Єрмошенко М. М., Іткін О. Ф., Палиця С. В., Пінчук Ю. Б., Вегівська Ю. І., 2012, Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П., 2008) було зацентровано увагу на тлумаченні інвестування як акумуляції або перетворення капіталу. Використання категорії в такому контексті підкреслює сутність процесу, однак залишає поза увагою саму суть терміну та напрямок в якому він використовується. Звертаємо увагу на те, що найбільш повно розкриває, на думку автора, проблематику категорії «інвестування» запропонована позиція дослідниками Б. М. Сердюком та Г. О. Трутенко. Науковцями зазначається, що інвестування є перш за все нарощенням капіталу.

Відповідно такий підхід є переконливим, оскільки відображає основну мету самого процесу вкладень, однак авторами ігнорується розгляд інвестування як можливості одноразового внесення інвестиційних ресурсів, яке може відбуватися як заплановане або як таке, що сталося внаслідок впливу певних факторів. Зазначені аспекти та підходи, виокремлені на рис.1.1, на нашу думку, є важливими та потребують доповнення. Вважаючи найбільш змістовним пояснення Б. М. Сердюка та Г. О. Трутенка (Сердюк, Трутенко) інвестування як «...процесу нарощування капіталу підприємства, який зумовлює послідовне виділення коштів шляхом фінансування та їх капіталізацію через перетворення на активи», яке враховує саме пріоритети інвестиційної діяльності, візьмемо його за основу розробки авторської позиції. Проте, резюмуючи певну обмеженість такого розгляду, вважаємо за необхідне його уточнення. Беручи до уваги зазначений підхід та доповнюючи його ознаками часу, суб'єктами, характером власності на інвестиційні ресурси та мотивами інвестування за власним баченням визначаємо інвестування як разове

внесення або послідовне забезпечення активами об'єкта інвестування з метою нарощення капіталу, що виконується зацікавленими особами у вигляді особистих витрат або витрат підприємства, які керуються економічними інтересами та/або власними бажаннями.

Розуміння того, що інвестування безпосередньо впливає не тільки на загальну ефективність господарювання і на можливість її зростання в довготривалій перспективі, але й визначає часовий горизонт вкладання коштів (Карачина, Вітюк, 2010, с. 1937) логічним є дослідження вкладення коштів як активного поступового процесу. Різносторонні розробки і теоретичні дослідження присвячені окремим аспектам інвестиційних процесів в економіці України, як своєрідного індикатора економічного розвитку країни є актуальними та виявляють необхідним уточнення трактування категорії «інвестиційний процес». Насамперед відзначимо, що термін «процес» походить від лат. *processus*, що означає проходження, просування вперед, однак сучасний словник іншомовних слів дає його визначення як «послідовної зміни предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком або сукупності ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату» (Шарп, 2010). Наведене трактування терміну «процес» та зазначене висвітлення категорії «інвестування» є термінологічною базою трактування категорії «інвестиційний процес» (рис. 1.2).

Слід відзначити ґрунтовність досліджень науковців, які розглядають інвестиційний процес з позицій багатовекторності. Вочевидь спостерігаються певні неточності у ряді синонімічних трактувань. У. Ф. Шарп (2010) розглядає інвестиційний процес з точки зору фінансових інвестицій. Такий підхід є доцільним для розвинутих ринків капіталу, хоча й володіє моментом спекуляції. Сукупність поглядів В. М. Грідасова, С. В. Кривченко, О. Є. Ісаєва (Грідасов, Кривченко, Ісаєва, 2004) та О. Воробйової (Воробйова, 2010), на нашу думку, характеризується охопленням великого пласту інформації – інвестиційної стратегії, інвестиційного середовища, аналізі фінансово-

інвестиційного ринку, пошуком і вибором інвестиційних ресурсів, об'єктів інвестування, оцінюванні ефективності інвестиційної діяльності. Так, спостерігається зміщення акцентів в сторону аналітичної роботи, хоча освоєння інвестицій вимагає уваги до прикладної реалізації. В той же час, О. О. Левицька (Левицька, 2007) вносить велику частку узагальнення, визначаючи інвестиційний процес від прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії, яка також не визначена - запуск об'єкта чи отримання економічного ефекту. Чимало питань викликає визначення М. П. Денисенка (Денисенко, 2003), який метою інвестиційного процесу розглядає створення основних фондів. В такому контексті варто скорегувати трактування науковця, адже безпосереднім процесом виготовлення основних фондів займаються виробничі підприємства, відповідно інвестиційний процес передбачає їх залучення до використання. Зосереджуємо увагу на поясненні інвестиційного процесу Р. І. Рубаном (Рубан), який трактує інвестиційний процес як сукупність дій, що охоплюють створення товару. Створення товару є результатом інвестиційного процесу, тому таку позицію вважаємо неправомірною. Автори І. М. Верхогляд (Верхогляд) та І. Ю. Бережна (Бережна, 2011) досить часто до інвестиційного процесу ще зараховують обґрунтування доцільності інвестицій, така позиція є невиправданою, оскільки згадана робота виконується на етапі передінвестиційних досліджень. В той же час цікавими є дослідження категорії з тривалості процесу. В. Головащенко (Головащенко) результатом інвестиційного процесу розглядає або вилучення ресурсів або їх реінвестування, тим самим подовжуючи тривалість самого інвестиційного процесу, адже І. М. Верхогляд підкреслює закінчення інвестиційного процесу після реалізації конкретного проекту. Зазначені на рис. 1.2 трактування науковців у кожному разі передбачають послідовні відносини, що виникають в процесі освоєння інвестицій на різних етапах реалізації проекту. В більшості випадків розуміється процес виробництва чи надання певних послуг як поступове проходження економічних, організаційних, громадських,

юридичних, морально-етичних та інші етапів управління, на які спрямовуються певні ресурси. Відзначається така особливість інвестиційного процесу як потік ресурсів у поточному періоді з метою збільшення запасу капіталу в майбутньому (Войнаренко, 2015, с. 121-122). Тобто, при формуванні інвестиційних планів суб'єкти мають справу з деякою глибиною тимчасового горизонту планування, тому що між моментами інвестування й одержанням вигод існує деякий інтервал, що визначає характер і термін інвестування (Удалих, 2006, с. 13).

Однак найбільш наближеним до реалій ми вважаємо трактування інвестиційного процесу К. А. Пріб (Пріб, 2007), В. Г. Федоренком (Федоренко, 2012) та Н. П. Олійник (2009), які виступають з позиції особи, яка безпосереднього реалізує інвестиції. Підтримуючи їх дослідження, вважаємо за доцільне їх доповнити, відмежувавшись від частки умовності та абстракції, загостривши увагу на питаннях суб'єктів інвестицій, характері вкладень і меті самого вкладення. Відтак, враховуючи зазначені обмеження, авторське розуміння категорії «інвестиційний процес» полягає у розгляді його як послідовного комплексу фізичних та інтелектуальних дій направлених на реалізацію інвестиційного проекту, що супроводжуються матеріальними витратами, які є визначеними у часі та відповідно документально оформлені і спрямовані на досягнення прибутку або іншого бажаного ефекту, які в умовах існування ризику не завжди можуть бути досягнуті.

Глибоко проаналізувавши літературні джерела (Шарп, 2010; Румянцев, 1972; Щукін, 2004; Денисенко, 2003; Федоренко; Денисенко; Воронкова; Кириченко; Єрохін; Єрмошенко; Іткін; Палиця; Пінчук; Вегівська; 2012; Гриньова; Коюда; Лепейко; Коюда; 2008; Сердюк; Асаул; Карпов; Перевязкин; Старовойтов; 2008; Санникова; Стась; Эргардт; 2003; Воробйова; 2005; Пріб; 2007; Грідасов; Кривченко; Ісаєва; 2004; Федоренко; 2006; Олійник; 2009; Рубан; Верхоляд) зазначимо, що досить часто науковцями не розрізняються окремо категорії «інвестиційного процесу» та «процесу інвестування», зокрема

у ряді досліджених джерел, нами не було виявлено виокремлення категорії «процес інвестування», що дозволяє зробити висновок про те, що значна кількість науковців (Денисенко, 2003, Федоренко, Денисенко, Воронкова, Кириченко, Єрохін, Єрмошенко, Іткін, Палиця, Пінчук, Вегівська, 2012, Гриньова, Коюда, Лепейко, Коюда, 2008) трактуючи категорію «інвестування» мають на увазі саме процес. Втім, В. М. Хобтою (Хобта, 2009, с. 127) все ж виділяється термін «процесу інвестування». Зокрема, науковцем «процес інвестування» трактується як період часу, протягом якого створюється і функціонує інвестиційний об'єкт та забезпечується досягнення поставленої мети. Оскільки представлене трактування не заперечує основного підходу до пояснення категорії «інвестування», а лише доповнює тлумачення з точки зору часу, тому дисертантом підтримуються погляди науковців в ототожненні понять «інвестування» та «процесу інвестування».

Таким чином, автором підтримується думка про те, що «процес інвестування» є категорією спорідненою «інвестуванню», що виключає його тотожність з «інвестиційним процесом».

Попередньо досліджені та представлені результати достатньо чітко розділили категорії «інвестування» та «інвестиційний процес», втім залишаються розповсюдженими твердження про подібність та дублювання цих понять із інвестиційною діяльністю. Акцентування уваги зробимо на безпосередній відмінності інвестиційної діяльності, як макроекономічного явища, що відзначає рух капіталів та інвестуванні, що відображає освоєння цих капіталів. Звертаємо увагу на те, що інвестиційна діяльність є категорією, що інтегрує в собі різні економічні процеси, які впливають на виробництво, розподіл, обмін та споживання, іншими словами вона є визначником розвитку економічної системи. З метою виявлення відокремлених детермінантів інвестиційної діяльності, її структурних ознак проведемо термінологічне аналізування категорії «інвестиційна діяльність» (таблиця 1.1) з позиції системного аналізу, що відобразить суттєві відмінності між досліджуваними поняттями «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність».

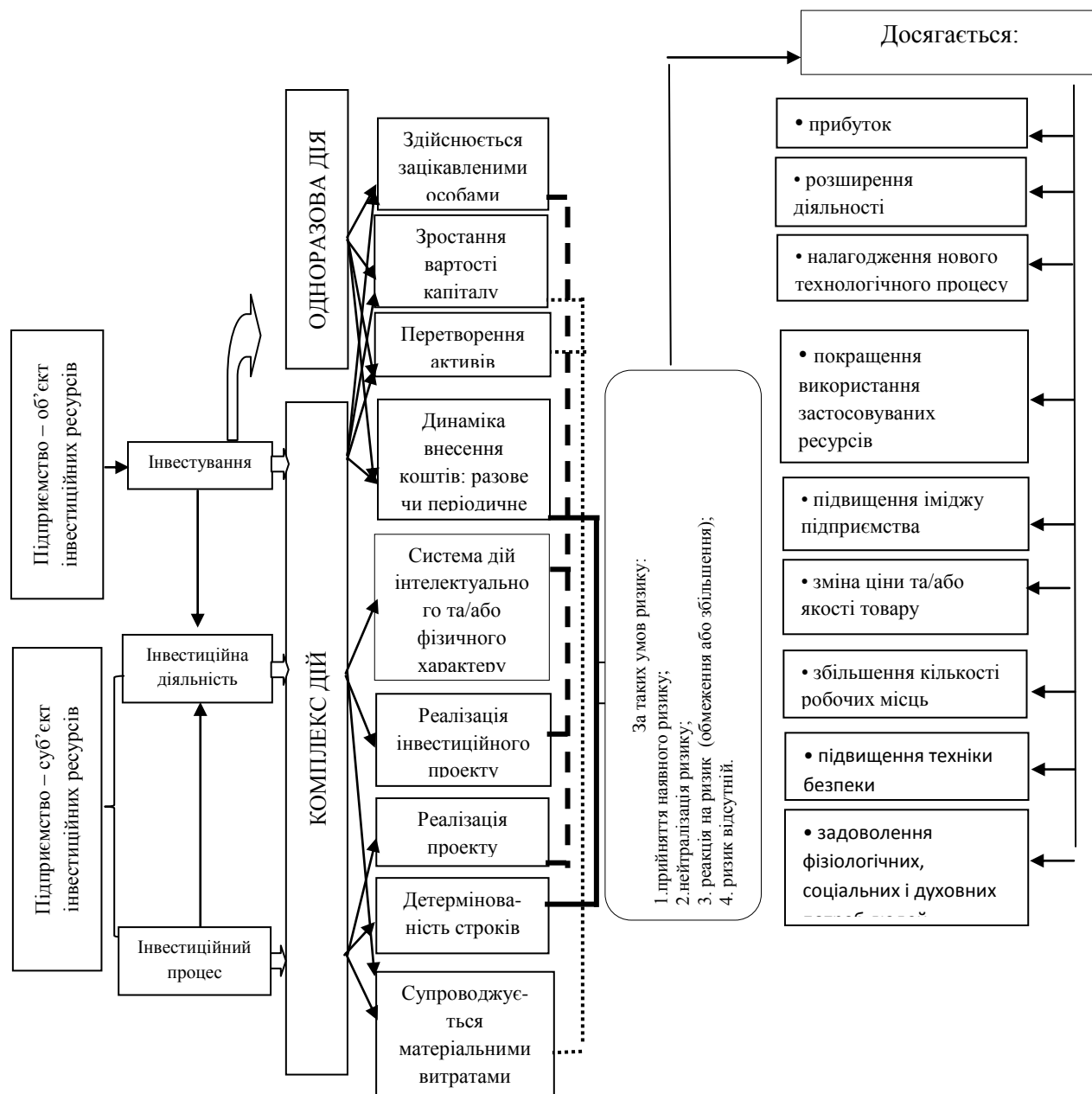
Таблиця 1.1

Сукупність підходів до трактування категорії «інвестиційна діяльність»

Джерело	Тлумачення
Закон України «Про інвестиційну діяльність» (Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560 – XII, 1991)	Сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.
Положення (стандарт) Бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів" (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів")	Придбання та реалізація необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.
Є. А. Стефанович (Стефанович, 2010, с. 61)	Комплекс практичних заходів держави, юридичних і фізичних осіб, направлених на ефективне розміщення інвестиційних ресурсів з метою очікування ефекту.
С. Ю. Шевченко (Шевченко, 2010, с. 10)	Цілеспрямований процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів інвестування, збалансованої за обраними параметрами інвестиційної програми та забезпечення ефективної їх реалізації.
М. П. Денисенко (Денисенко, 2003, с. 59)	Комплекс заходів і дій фізичних і юридичних осіб, які вкладають свої ресурси (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку.
С. В. Герасимова, Л. М. Борщ (Герасимова, Борщ, 2007, с. 49)	В загальному значенні це послідовна сукупність дій її суб'єктів (інвесторів і учасників) щодо здійснення інвестицій з метою досягнення стратегічних цілей.
В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда (Гриньова, Коюда, Лепейко, Коюда, 2008, с. 27), О. Д. Вовчак (Вовчак, 2006, с. 32), В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин (Шевчук, Рогожин, 1997, с. 8)	Сукупність практичних дій, фізичних, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.
В. М. Аскінадзі, В. Ф. Максимова, В. С. Петров (Аскінадзі, Максимова, Петров, 2010, с. 11)	Процес, що включає як власне інвестування, так і наступне здійснення інших дій з ціллю отримання від інвестицій прибутку або іншого позитивного (соціального або екологічного) ефекту.
А. В. Слівінська, Н. Л. Правдюк (Слівінська, Правдюк, 2010, с. 198)	Цілеспрямований процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів інвестування, збалансованої за обраними параметрами інвестиційної програми та забезпечення ефективної їх реалізації.
О.В. Познякова, Ю. В. Краснокутська, С. О. Погасій (Познякова, Краснокутська, Погасій, 2009, с. 7)	Процес пошуку необхідних інвестиційних ресурсів, вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування, формування збалансованої за вибраними параметрами інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) і забезпечення її реалізації.
Б. М. Щукін (Щукін, 2004, с. 17)	Процес організації інвестування в реально існуючій країні в умовах господарювання.

У більшості проаналізованих у табл. 1.1 джерел недостатньо приділяється уваги теоретичному поясненню поняття інвестиційної діяльності, а також належному з'ясуванню його сутності. Базуючись в основному на Законі України «Про інвестиційну діяльність» трактування володіють великою мірою узагальнення, що обмежує спроби термінологічного роз'яснення понять «інвестування» та «інвестиційна діяльність». В той же час цілим рядом дослідників, зокрема С. Ю. Шевченко, В. М. Аскінадзі, В. Ф. Максимовою, В. С. Петровим, А. В. Слівінською, Н. Л. Правдюк, О. В. Позняковою, Ю. В. Краснокутською та С. О. Погасій проводиться детальний аналіз категорії «інвестиційна діяльність» із ґрунтовним та всестороннім охопленням її ключових характеристик. Відтак науковці (Шевченко, 2010, Шевчук, 1997, Аскінадзі, Максимова, Петров, 2010, Погасій, Познякова, Краснокутська, 2009) розкривають термін як процес, що в свою чергу наближає його до категорії «інвестиційного процесу». Таким чином, простежується відносно ототожнення певними науковцями досліджуваних понять, що в деякій мірі підтверджує їх взаємозамінність.

Вочевидь проаналізовані автором підходи володіють певною мірою достовірності. Переконані, що найбільш коректним та таким, яке володіє точним змістовним наповненням, і відповідно дисертантом підтримується, є позиція Є. А. Стефановича, який зосередив увагу на таких характеристиках як прикладна реалізація, об'єкти, суб'єкти та мета інвестиційної діяльності. Проте, ця позиція, є досить обмеженою і не бере до уваги значимості та вкладу осіб, що безпосередньо займаються інвестуванням, тобто ступеня використання людського фактору як базової частини інвестиційної діяльності. З метою виявлення сутнісного наповнення категорії «інвестиційна діяльність» вважаємо за доцільне представити авторську позицію, яка відображає категорію як систему взаємопослідовних дій інтелектуального та фізичного характеру, спрямовану на реалізацію інвестиційних проектів економічного чи іншого напряму розвитку при визначеному ступені ризику і невизначеності.

Спільний характер складових:

- праці;
- ..... фінансів;
- часу.

Рис. 1.3. Сукупність взаємозв'язків категорій «інвестиційна діяльність», «інвестування», «інвестиційний процес» в контексті суб'єктів господарювання
Примітка: (авторська розробка)

Приймаючи до уваги сукупність існуючих протиріч та для забезпечення висвітлення взаємозв'язків і взаємообумовленості вищенаведених категорій, а

відповідно конструктивного та зрозумілого трактування суті категорій «інвестиційної діяльності», «інвестування» та «інвестиційного процесу» звернемося до схематичного зображення їх змісту (рис. 1.3).

Отже, в результаті дослідження виявлено суттєві відмінності у дефініціях категорій «інвестиційний процес», «інвестування» та «інвестиційна діяльність», трактування яких в економічній літературі залишається різноплановим. Виявлено, що інвестування є способом вкладення ресурсів – одноразове надходження чи періодичне, тобто увага зосереджується здебільшого на фінансовій стороні, в той час коли інвестиційний процес передбачає детальний комплекс взаємопослідовних дій, що відображає прикладну сторону освоєння тих ресурсів, які надійшли в процесі інвестування. Відмежовуючи категорію «інвестиційної діяльності» відзначимо високу міру її узагальнення, що водночас інтегрує в собі як фінансові, прикладні аспекти вкладення ресурсів, так і сукупність передінвестиційних робіт та робіт, необхідних після уведення в експлуатацію об'єкта інвестування. Втім, доцільно підкреслити спільну направленість категорій на зростання капіталу. Водночас, необхідно відзначити, що основне розмежування досліджуваних категорій полягає в тому, що інвестування розглядається з позиції, якщо підприємство – об'єкт інвестиційних ресурсів, а інвестиційна діяльність і інвестиційний процес – підприємство – суб'єкт інвестиційних ресурсів.

Варто зауважити, що, поряд із дослідженням змістовності наведених категорій (див. рис. 1.3), при розкритті теоретичних засад розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств невирішеним є питання трактування категорії «процес інвестування» (Шарп, 2010, Румянцев, 1972, Щукін, 2004, Денисенко, 2003, Федоренко, Денисенко, Воронкова, Кириченко, Єрохін, Єрмошенко, Іткін, Палиця, Пінчук, Вегівська, 2012, Гриньова, Коюда, Лепейко, Коюда, 2008, Сердюк, Асаул, Карпов, Перевязкин, Старовойтов, 2008, Санникова, Стась, Эргардт, 2003, Воробйова Е. І., 2005, Пріб, 2007, Грідасов, Кривченко, Ісаєва, 2004, Федоренко, 2006, Олійник, 2009, Рубан, Верхоляд).

Відмінності у енциклопедичних формулюваннях та підходах при використанні цієї категорії науковцями, дозволяють зробити висновок про те, що термін «процес» в інвестиційному менеджменті використовують неоднозначно.

Словники стверджують, що цей термін походить від латинського і розкривають значення терміна “процес” у таких варіантах: як послідовну зміну станів або явищ, що відбувається закономірним порядком; хід розвитку чогось, плин, перебіг (Сліпушко, 2007, с. 619); як сукупність послідовних дій для досягнення якого-небудь результату (Бусел, 2002, с. 997); як хід будь-якого явища, послідовна зміна станів, стадій розвитку (Основин, 1985, с. 558). У праві під процесом розуміють визначену законом процедуру застосування матеріальних правових норм (Шемшученко, 2003, с. 689). Поряд з такими твердженнями, Протасов В. Н. зазначає, що процес – це форма існування будь-якого явища, що характеризується об’єктивною дійсністю (Протасов, 2003, с. 95). В науковій літературі також представлено таке трактування: «процес – розвиток певного явища, послідовна зміна стадій, етапів, ступенів, якісно нових форм (Мочерний, 1995, с. 203)».

Виходячи з такого трактування вважаємо, що процеси забезпечення – це сукупність пов’язаних послідовних або непослідовних дій щодо створення, вдосконалення або підтримання розвитку. Формалізація процесів забезпечення інвестування може передбачати використання сукупності методів, способів, механізмів, програм чи алгоритмів вирішення існуючих завдань, регламентування яких відрізняються у різних сферах економіки для усіх суб’єктів господарювання.

Оскільки процеси не є самостійною характеристикою, зауважимо існування багатьох видів процесів. На нашу думку, є доцільним виділення процесів, які є характерними для інвестування. Згідно запропонованого авторського визначення інвестування доцільним є акцентування уваги на прикладній стороні освоєння ресурсів. Така позиція логічно вимагає сукупності

зусиль їх забезпечення із такого освоєння ресурсів. Саме тому, важливим є визначення змісту та сутності таких процесів забезпечення інвестування.

Адекватне висвітлення процесів забезпечення інвестування потребує розкриття основних видів такого забезпечення. В першу чергу варто зазначити, що забезпечення інвестування розглядалося багатьма науковцями, втім їх погляди суттєво відрізнялися. Зокрема, О. І. Бланк та Н. М. Гуляєва (2003, с. 52) виділяють організаційне та інформаційне забезпечення інвестування. Їх позиція полягає у тлумаченні організаційного забезпечення як «взаємозалежну сукупність внутрішніх структурних служб і підрозділів підприємства, що забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень по окремих аспектах його інвестиційної діяльності, і несуть відповідальність за результатами цих рішень». В свою чергу, інформаційне забезпечення розглядається як «процес безперервного цілеспрямованого добору відповідних інформативних показників, що необхідні для здійснення аналізу, планування і формування ефективних оперативних управлінських рішень по всіх аспектах інвестиційної діяльності підприємства». Таким чином підтверджується позиція А. В. Щербар, який наголошує, що інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності є підсистемою усього забезпечення компанії, що є системою в межах якої циркулюють дані за допомогою комунікацій (2006, с. 107). Проте з позицій інвестування, погоджуємося із трактуванням М. П. Денисенка, А. П. Гречан та М. В. Гаман, які розглядають інформаційне забезпечення як сукупність даних, організацію їх ведення, обробки, збереження і накопичення, пошуку, а також поширення у межах компетенції зацікавленими особами в зручному для них вигляді (2008, с. 169; с. 69).

Частково їх підтримує О. І. Бланк та науковець Ю. М. Правик, який виокремлює лише організаційне забезпечення і трактує його як «сукупність внутрішніх структурних підрозділів, які забезпечують розробку і прийняття управлінських рішень за певними аспектами інвестиційної діяльності підприємства та відповідають за прийняті рішення» (2007, с. 46).

З позицій Д. М. Черваньова зазначені види забезпечення є недостатніми, тому дослідник розрізняє правове, фінансове, організаційне та технологічне забезпечення інвестування. Науковець не розрізняє ці види відокремлено, вважаючи, що всі вони взаємопереплітаються на фазі реалізації та впровадження об'єкта інвестування. Усі зазначені чотири види інвестування передбачають підготовку установчих документів щодо юридичного статусу та фізичної бази, фінансову підготовку, вибір організаційної структури управління та придбання і передачу технологій (2003, с. 151-152).

О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. Г. Георгіаді, Л. Й. Топоровська та Д. К. Зінкевич (2011, с. 25-26) у своєму дослідженні звертають увагу на інноваційні процеси та їх види забезпечення. На нашу думку, впровадження інновацій вимагає активного інвестування, отже процеси характерні для впровадження інновацій, будуть реалізуватися у формі забезпечення інвестування. Підхід з погляду зазначеного колективу науковців виділяє процеси формування кадрового потенціалу, процес зниження і усунення ризиків, процес забезпечення матеріальними ресурсами, процес фінансового забезпечення та процес інформаційного забезпечення. Науковцями тлумачиться процес формування кадрового потенціалу через «розроблення системи підготовки та перепідготовки кадрів та забезпечення робочих місць належними умовами праці». Процес зниження і усунення ризиків для учених передбачає вибір і застосування заходів щодо їх зниження або ліквідації. Процес забезпечення матеріальними ресурсами має на меті виявлення необхідної кількості і якості матеріальних ресурсів та налагодження способу їх доставки. В якості процесу фінансового забезпечення О. Є. Кузьмін, С. В. Князь, Н. Г. Георгіаді, Л. Й. Топоровська та Д. К. Зінкевич вважають систему заходів із вибору джерел фінансування, розробку графіка фінансування та визначення форми фінансування. В свою чергу інформаційне забезпечення передбачає налагодження технічного та програмного забезпечення.

Важливе значення також мають погляди Т. О. Артюх та М. О. Багорки, які зосереджують увагу на маркетинговому забезпеченні підприємства. Маркетингове забезпечення підприємства реалізується через організаційну структуру у вигляді маркетингової служби. Сутнісне наповнення маркетингового забезпечення полягає в існуванні двох складових: опису бізнес-процесів та аналітичного інструментарію. Опис бізнес-процесів визначає перелік і зміст операцій, які в сукупності складають маркетингову діяльність підприємства. Аналітичний інструментарій описує усі процедури маркетингової діяльності підприємства (Артюх, 2010, с. 57). Система маркетингового забезпечення підприємств повинна включати організаційні структури управління маркетингом, інформаційне забезпечення процесу прийняття та обґрунтування управлінських рішень, формування системи досліджень, стратегічне і тактичне планування (Багорка, 2010, с. 23). Втім, таке зосередження уваги на маркетинзі у випадку інвестування, на наш погляд, є надмірним, хоча функції маркетингу в реалізації інвестиційних проектів безумовно є необхідними.

Кожен із поданих підходів є безумовно важливим та змістовним із висвітлюваних авторами позицій. Проте види процесів забезпечення інвестування, їх структура і ступінь важливості у кожному окремому випадку відрізнятимуться. Як вважає О. М. Ковалюк (2006, с. 156) структура процесів забезпечення інвестиційного розвитку детермінується структурою інвестиційної системи і типом економічного розвитку, інституціональними властивостями економічної системи. Високий ступінь залежності процесів забезпечення інвестування від особливостей економічної системи в країні відзначає також дослідник І. М. Крейдич, який розглядає інвестиційне забезпечення та якості кількісного і якісного вираження масштабів, структури і характеру обігу у відтворювальному процесі, механізм організації якої повинен сприяти перетворенню грошових потоків у фінансові й здійсненню

взаємозв'язків між підприємствами та різними галузями та ланками господарського комплексу країни (2008, с. 11).

У своїх дослідженнях Д. І. Олійник визначає інвестиційне забезпечення як систему раціонально та ефективно направлених заходів для впливу на процес відтворення через їх представлення як методи, інструменти та важелі у, що підпорядковуються нормативно-правовим актам. Саме тому, серед найбільш важливих етапів формування системи інвестиційного забезпечення є: формування мети, вибір об'єктів інвестування, визначення критеріїв та обмежень, постановка завдань, визначення суб'єктів, формування інструментарію, здійснення заходів (2006, с. 145; Політова, 2006, с. 16). І. В. Політова вважає інструментом реалізації інвестиційного забезпечення організаційно-економічний механізм як певна система управління, формування і використання ресурсного потенціалу як своєрідної форми інвестиційних ресурсів (2009, с. 17-18), проте така позиція є, на наш погляд, достатньо дискусійною, оскільки в такому ракурсі ігнорується інвестиційне забезпечення малих підприємств, які не володіють розгалуженими системами управління.

Таким чином, розкрита багатоваріантність підходів до визначення процесів забезпечення та процесів забезпечення інвестування дозволила узагальнити існуючі підходи та сформувані власне бачення категорій. Зокрема авторське висвітлення категорії «процеси забезпечення» полягає у її трактуванні як сукупності заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або підтримання розвитку.

Відповідно категорію «процеси забезпечення інвестування» вважаємо за доцільне розглядати як сукупність заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або активізацію залучення інвестицій.

Сукупність означених науковцями видів процесів забезпечення інвестування з різних точок зору характеризує інвестування, проте вичерпної характеристики інвестування з позицій усіх процесів, які йому характерні не запропоновано. Вважаємо, що інвестування має трактуватися з позицій його

організації, оскільки існування маркетингу, технологій, персоналу, способів використання ресурсів залежить саме від ефективності організації. Такий механізм функціонування дозволяє розділити процеси забезпечення на основні та допоміжні (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Класифікація процесів забезпечення інвестування

Примітка: (авторська розробка)

Проте запропонована класифікація передбачає співвідношення процесів забезпечення інвестування на основі взаємоузгодження, взаємодоповнення і підпорядкування, що є логічним для забезпечення комплексності інвестування,

яке відповідно відображено у блоці, який є спільним як для основних, так і для допоміжних процесів забезпечення інвестування.

Відокремлення в якості основних процесів забезпечення інвестування таких процесів як: процеси організаційного, інституційного та фінансового забезпечення обумовлено рядом причин. Вважаємо, що прикладне освоєння інвестицій повинно базуватися на дотриманні вимог нормативно-правових актів (нормативно-правове забезпечення) щодо здійснення інвестування. Відповідно до таких вимог повинні бути сформовані організаційні аспекти щодо реального залучення інвестицій (організаційне забезпечення), які повинні бути належним чином профінансовані (фінансове забезпечення). Наявність правових, організаційних і економічних умов, необхідних для провадження і розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності формують передумови для подальшого інвестування (інституційне забезпечення). Реалізація окреслених процесів забезпечить інвестування підприємств із одночасним здійсненням допоміжних процесів забезпечення інвестування.

Систематизація процесів забезпечення інвестування дозволяє виявити основні важелі впливу та відповідно регулювання інвестування, що є змістом інвестиційного менеджменту. Інституційне забезпечення процесів інвестування реалізується через сукупність державних і недержавних інституцій, що покликані забезпечити існування правових, організаційних і економічних умов, необхідних для започаткування, втілення і розвитку інвестиційної діяльності. Інституційне забезпечення, як спосіб організації взаємовідносини між державою та підприємствами, в кожний певний момент часу знаходиться у постійній модифікації (Денисюк, 2012, С. 91). Елементи інституційного забезпечення повинні відображати цілеспрямовані, послідовні державні заходи у сфері інвестування, що об'єднують соціально-економічні та нормативно-правові умови діяльності підприємств та характеризуються системністю і логічною завершеністю. Відтак, вважаємо, що інституційне забезпечення узагальнює нормативно-правове забезпечення та практику господарювання, з огляду на те, що інститути – це сукупність норм, правил, а також звичаїв та

традицій (Мацко, Вітюк, 2011, с. 60). Г. І. Башнянин та С. В. Васильчак доводять, що вивчення інвестування необхідно здійснювати в першу чергу з точки зору інституціоналізму і лише потім – з точки зору інвестиційного процесу (2012, с. 29). Повністю погоджуючись із дослідниками та відзначаючи високе значення інституційного середовища при інвестуванні у його трактуванні підтримаємо М. Ступеня та Б. Шумлянського, які, на наш погляд, ґрунтовно та системно висвітлюють інституційне середовище як «динамічний процес формування інституцій (правил, сформованих формальними та неформальними утвореннями суспільно-економічних формацій, які впливають на поведінку учасників ринку) та інститутів (організаційно оформленої система правил і норм), які консолідовано у формі організації (підприємства, інфраструктура, державні органи), закону (нормативно-правові акти) та функції-правила діяльності (ринок, ціноутворення, конкуренція, праця, власність, підприємництво) у процесі еволюції ринкового механізму (2015, с. 28)»

Отже, в основу виділення основних процесів забезпечення інвестування повинна бути покладена їх нормативно-правова основа, що пояснюється існуванням значної кількості нормативно-правових актів, які включають: Закони України, укази Президента України, Постанови Уряду, накази відповідних інституцій, що організаційно управляють інвестиційним процесом. Інвестиційне законодавство України упродовж років незалежності в Україні склало майже тисячу законодавчих актів, які регулюють ту чи іншу сферу інвестиційної активності (Косенко). Поряд з цим існують міжнародні, державні, галузеві стандарти діяльності, які необхідно виконувати, що додатково ускладнює роботу підприємств. Таким чином, нормативно-правова основа виступає основним аксіоматичним чинником у інвестуванні, що дозволяє віднести процеси нормативно-правового забезпечення інвестування підприємств до основних.

Формування необхідного фінансового забезпечення інвестування є першоосною без якої неможливі будь-які вкладення. Фінансове забезпечення є важливим з точки зору достатності інвестиційних ресурсів, їх вартості, графіка надходжень, структури джерел фінансування, матеріальної відповідальності уповноважених осіб і т. д (Скибінський, Саталкіна, 2013, с. 289) Нездатність інвестора забезпечити належне фінансове забезпечення зводить на нівець усі спроби менеджерів ефективно управляти реалізацією інвестицій, а існування найбільш сприятливого правового середовища залишиться лише в якості декларативних положень.

Організаційне забезпечення процесів інвестування, поряд із нормативно-правовим та фінансовим є гнучкою структурою, що змінюється на різних етапах реалізації інвестування і виступає тимчасовим елементом організаційної структури, що повинен гарантувати узгодженість і скоординованість взаємодії всіх підрозділів, задіяних до реалізації інвестування, які за допомогою допоміжних процесів забезпечення інвестування дозволять послідовно реалізувати інвестиції.

Виділення допоміжних процесів забезпечення інвестування пояснюється основами реалізації різноманітних аспектів інвестиційної діяльності. Мається на увазі, що при інвестуванні об'єкт інвестування має використовувати певну інфраструктуру (інфраструктурне забезпечення). На об'єкт інвестування надходить інформація (маркетингове та інформаційне забезпечення), яка має бути опрацьована відповідальними особами (кадрове забезпечення) та має бути прийняте рішення стосовно того як діяти надалі (технологічне забезпечення) і які при цьому використовувати ресурси (ресурсне забезпечення). Крім того, на наш погляд, можливим є виділення інших видів процесів забезпечення інвестування, що характеризують окремі особливі елементи інвестування, що відображають в цілому сутність інвестування.

Відзначивши несистемність уваги науковців до процесів забезпечення інвестування розкриємо виділені нами процеси інфраструктурного та ресурсного забезпечення.

Достатньо часто при дослідженнях інвестування науковцями не надається достатньої уваги інфраструктурі об'єкта інвестування, такі позиції частково можна пояснити відмінностями у складі і розвитку інфраструктури, що визначається залежно від типу і масштабу виробництва. Незважаючи на відсутність конкретного визначення її розмежування з іншими сферами забезпечення інвестування та занадто широкий діапазон функцій, вважаємо, що інфраструктурне забезпечення, на наш погляд, також є необхідним елементом процесів забезпечення інвестування. Доцільність виділення інфраструктурного забезпечення пояснюється тим, що реалізація реального інвестування вимагає наявності об'єктів житлово-комунального господарства – під'їзних шляхів, водопостачання, електромереж, газу, телефону, інтернету, транспорту. Безперечно, у випадку здійснення великих довгострокових інвестицій бажаною є наявність закладів, торгівлі і громадського харчування, а також транспорту.

Актуальність виділення маркетингового забезпечення аргументується дослідниками, проте вважаємо, що маркетингове забезпечення інвестування повинно поєднувати в собі частину маркетингових досліджень через виявлення потенційного ринку збуту, потенціалу, соціальних досліджень, підходів до організації виробництва партнерів та конкурентів. При цьому слід зауважити, що для об'єкта інвестування маркетингове забезпечення повинно мати постійний характер, оскільки подальша діяльність визначатиметься потенційним попитом на продукцію новостворюваного об'єкта інвестицій. Мається на увазі, що процес маркетингового забезпечення інвестиційної діяльності повинен передбачати окреслення кола ринкової інформації, яку потрібно зібрати для правильного досягнення поставленої мети інвестування.

Слід зазначити, важливість процесу ресурсного забезпечення інвестування через налагодження процесів закупок і поставок на об'єкт

інвестицій. В своєму баченні процесу ресурсного забезпечення інвестування підтримуємо Майорову Т. В., яка їх розглядає в якості «визначення потреби в ресурсах, організацію збалансованості їх обсягів із виробництвом, розміщення замовлень на поставки та здійснення їх у строки, підпорядковані безперервності інвестиційного процесу (2004, с. 151)».

Виокремлений ряд процесів забезпечення інвестування був обґрунтований через сутність та взаємозв'язок зазначених процесів, що надало змогу відзначити їх інтегрованість та взаємообумовленість, які пояснюються існуванням проблем інвестиційної діяльності у відповідних напрямках функціонування підприємств, що вже раніше відокремлювалися науковцями (Карачина, Вітюк, 2011, с. 95-98). Зважаючи на такі аргументи розглянемо процеси інвестування з позицій їх реалізації через процедури надходження інвестиційних ресурсів.

1.2. Процедури забезпечення інвестування підприємств

Неоднозначність та розбіжності, що були виявлені у тлумаченні основних категорій інвестиційного менеджменту обумовлюють необхідність доповнення науково-теоретичних засад інвестиційного процесу прикладними аспектами.. Для з'ясування змісту прикладного освоєння інвестицій відокремимо процеси та процедури інвестування. З метою чіткого усвідомлення їх відмінностей доцільно відслідкувати насамперед сутність процедур в інвестуванні.

Виходячи з такої варіативності визначимо спочатку сутність самої процедури. Етимологічно слово “процедура” походить від французького *procedure* або від лат. *procedere* – просуватися (Сухарева, Зорькін, Крутських, 1999, с. 566). Новий тлумачний словник української мови поняття “процедура” визначає як офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь; ряд яких-небудь дій, хід виконання чого-небудь (Яременко, Сліпушко, 2003, с. 63).

Відповідно до зазначених трактувань можна стверджувати, що процедура – це офіційно встановлений порядок виконання певної діяльності.

Провівши ґрунтовне дослідження сутності процесу інвестування відмітимо, що процес інвестування є узагальненою характеристикою, що передбачає виконання великої кількості процедур. Варто зазначити, що успішне функціонування інвестиційного середовища економіки вимагає ефективних процедур документальної реалізації інвестицій. В залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування буде суттєво відрізнятися, однак процес законодавчого закріплення договору є обов'язковим для усіх інвестиційних операцій.

Формування інвестиційних ресурсів передбачає безупинне освоєння інвестицій, що вимагає законодавчо закріпленого оформлення ресурсів, які надходять і освоюються на підприємстві. О. Лайко (Лайко) вважає, що поряд із зростанням абсолютних величин інвестицій, у нашій країні спостерігається нерозвинутість інфраструктурного сектора інвестування та відсутність інституціональних умов для реалізації інвестицій. Успішна реалізація інвестиційної стратегії передбачає розгляд документального оформлення інвестиційних ресурсів. Звертаємо увагу на суттєві відмінності у документальному забезпеченні різних видів інвестиційних ресурсів. Саме тому з метою поглиблення і уточнення правового закріплення інвестицій проаналізуємо документи, які оформляються при освоєнні інвестиційних ресурсів у залежності від видів таких ресурсів (Карачина, Вітюк, 2011, с. 30).

У сучасних умовах одним із найпоширеніших видів інвестиційних ресурсів є грошові кошти та банківські вклади. Відповідно до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах (Постанова Національного банку України № 492 від 12.11.2003) та її змін рахунки, з яких будуть фінансуватися інвестиції, можуть відкриватися в будь-яких банках України відповідно до вибору інвестора.

Отже, відкриваючи рахунок у банку інвестор зобов'язує банк здійснювати усі операції, що будуть необхідні у процесі реалізації інвестицій. У свою чергу відкриття такого поточного рахунку передбачає ряд етапів із подання заяви для відкриття рахунка, засвідчення існування підприємства установчим документом, підтвердження осіб, які мають право розпоряджатися рахунком.

Досліджуючи оформлення такого інвестиційного ресурсу як майно, відзначимо, що відповідно до Листа Державного комітету України з питань регулярної політики та підприємництва (Лист Державного комітету України з питань регулярної політики та підприємництва «Про статутний фонд товариства з обмеженою відповідальністю») інвестування у формі майна необхідно оформляти у вигляді актів приймання-передачі майнових прав за вартістю, затвердженою за загальною згодою засновників або за вартістю визначеною під час незалежної експертизи. У разі виникнення ситуації, коли у якості інвестицій виступають права користування майном, в акті приймання-передачі доцільно зазначати строк і особливості користування та вартість цього права як вкладу (Внесок до статутного капіталу: види та порядок внесення).

Умовою використання у вигляді інвестиційного ресурсу прав інтелектуальної власності відповідно до Цивільного кодексу України (Цивільний кодекс України) є укладення договору про передачу таких прав. Права інтелектуальної власності в якості інвестицій можуть набувати форми ліцензійного договору. Відповідно у таких договорах зазначаються вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності, а також інші умови, які сторони вважають за доцільне включити у договір (Тверезенко).

Розширення інвестиційної діяльності за рахунок залучення технічних та технологічних знань передбачає укладення договору на передачу виключних прав, який має містити точно визначені сторони договору, його предмет та має бути зазначено який саме об'єкт інтелектуальної власності передається, тобто необхідно вказувати номери патентів на винахід, промисловий зразок або корисну модель, терміни дії таких патентів, можливість їх використання у

господарській діяльності товариства; існування і відсутність права третіх осіб стосовно патентів, які підтверджені договорами застави, ліцензійними договорами та ін. (Давиденко). Відзначаючи широту такого виду інвестиційних ресурсів та різні рівні його використання важливим є вирішення проблеми адекватної оцінки таких інвестиційних ресурсів як розміру інвестицій.

Практика оцінювання вартості об'єктів інтелектуальної власності визначена Національним стандартом №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»»), відповідно до якого для оцінювання прав інтелектуальної власності використовуються дохідний, порівняльний та витратний підходи. Доцільність застосування таких підходів у своїх працях відзначають експерти К. В. Веретюк (Веретюк), О. В. Меренков (Маренков), О. О. Хворост (Хворост) та інші науковці, проте О. Чомахішвілі (Чомахішвілі) зазначає, що в Україні офіційна методика вартісної оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності є відсутньою, тому підкреслює, що при оцінюванні об'єктів інтелектуальної власності варто керуватися Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»).

Окремо підкреслимо, що згідно Закону України «Про господарські товариства» (Закон України «Про господарські товариства») оцінка внеску, у нашому випадку інвестицій, здійснюється за згодою учасників товариства, і лише у певних випадках, встановлених законом, вона підлягає незалежній експертній перевірці, що стосується інтелектуальної власності, то її державна реєстрація є обов'язковою відповідно до Цивільного кодексу України.

Виокремлюючи права користування активами як окремий вид інвестиційних ресурсів, О. Тверезенко (Тверезенко) зазначає, що такі права є видом майнових прав та порядок їх внесення як інвестиційного ресурсу є таким самим як і інших майнових прав. Л. Солошенко (Солошенко) зазначає, що за

своєю суттю така операція нагадує оренду, де орендодавцем виступає інвестор, а орендарем — емітент корпоративних прав.

Різноманітність інвестиційних ресурсів зумовлює існування різних порядків їх оформлення, проте у будь-якому разі початковим етапом інвестування є грошова оцінка інвестиційного ресурсу. Виокремивши основні характеристики організаційної сторони документального закріплення інвестицій узагальнимо та впорядкуємо виявлені процедури, що мають здійснюватися для передачі інвестиційних ресурсів (рис. 1.5).

Грошова оцінка вкладу учасника здійснюється за згодою учасників підприємства, а у випадках, встановлених законом, вона підлягає незалежній експертній перевірці (Цивільний кодекс України)

Інвестиційний ресурс	Необхідні документи, що оформляються та правове узгодження
Кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів)	<ol style="list-style-type: none"> Кошти вносяться на спеціально відкритий банківський рахунок. Під час відкриття поточного рахунку для формування статутного фонду суб'єкта подаються: <ol style="list-style-type: none"> Заява про відкриття поточного рахунку. Один примірник оригіналу установчого документа або його копія, засвідчена нотаріально. Картка із зразками підписів. Довіреність або копія довіреності на ім'я особи, яка має право відкриття та розпорядження рахунком, засвідчена нотаріально (Форма проектної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проект, для розроблення якого може надаватися державна підтримка). Банком видається довідка (і квитанція), яка подається реєстратору для підтвердження статутного капіталу. Передача майна оформляється актом прийому-передачі, актом (протоколом) оцінки майна. Акт підписує засновник, який передає майно та засновник уповноважений іншими учасниками приймати вклад від імені підприємства (Як підтвердити внесок до статутного капіталу?).
Рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності)	<ol style="list-style-type: none"> Акт оцінки майна, що вноситься. Протокол загальних зборів, в яких вказується перелік майна. Акт прийому-передачі майна товариству (Реєстрація ТОВ).
Майнові права інтелектуальної власності	<ol style="list-style-type: none"> Договір про передавання майнових прав інтелектуальної власності, і документ, що засвідчує державну реєстрацію такого договору (Стойко, 2000). Акт довільної форми тощо із зазначенням усіх обов'язкових реквізитів первинного документа – для нематеріальних активів (Золотухін, 2009).
Сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау")	Акт оцінки майнових прав, ліцензійний договір на використання "ноу-хау", договір купівлі-продажу "ноу-хау" (Гарагонич, 2009).
Права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права	Акт довільної форми тощо із зазначенням усіх обов'язкових реквізитів первинного документа – для нематеріальних активів (Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів).

Рис. 1.5. Документальне забезпечення внесення інвестиційних ресурсів до підприємства

Примітка: складено автором на основі опрацьованих джерел (Форма проектної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проект, для розроблення якого може надаватися державна підтримка, Як підтвердити внесок до статутного капіталу?, Реєстрація ТОВ, Стойко, 2000, Золотухін, 2009, Гарагонич, 2009, Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів)

Відповідне документальне оформлення інвестиційних ресурсів надає ресурси для усунення можливих помилок в послідовності етапів інвестування, що зумовлені двозначністю можливого трактування певних нормативних і правових актів, розмірами проектів, неповнотою і значною вартістю інформації. Відповідно до видів вкладень і обраного способу інвестування, дотримуючись Закону України «Про інвестиційну діяльність» (Закон України «Про інвестиційну діяльність»), інвестор повинен зібрати та подати у систему дозвільних органів визначений перелік документів дозвільного характеру (дозволи, висновки, рішення, погодження, свідоцтва, інші документи), дотримуватися державних норм і стандартів, виконувати вимоги державних органів, подавати в установленому порядку бухгалтерську і статистичну звітність, не допускати недобросовісної конкуренції та виконувати вимоги антимонопольного законодавства, отримувати ліцензію на виконання спеціальних видів робіт (Перелік документів дозвільного характеру в Україні, передбаченими законами України).

В умовах нестабільності макросередовища вирішення проблеми щодо організаційного та економічного забезпечення інвестиційних проектів й оптимізації використання інвестиційних ресурсів є достатньо актуальним завданням. Забезпечення організаційної сторони інвестиційного розвитку є вихідною умовою здійснення інвестиційного процесу на всіх його стадіях.

Заходи щодо налагодження процедури вкладення коштів при фінансуванні проектів в умовах сьогодення є у певній мірі обмеженими чи не дієвими. Враховуючи, що підприємства за об'єктами вкладання здійснюють два види інвестицій проведемо їх аналіз. Саме тому, розпочинати дослідження концептуальних підходів щодо налагодження процедурної сторони фінансування інвестиційних проектів варто з точки зору впорядкування документації відповідно до об'єкта інвестування – фінансових інвестицій та реальних інвестицій (рис. 1.6, рис. 1.7).

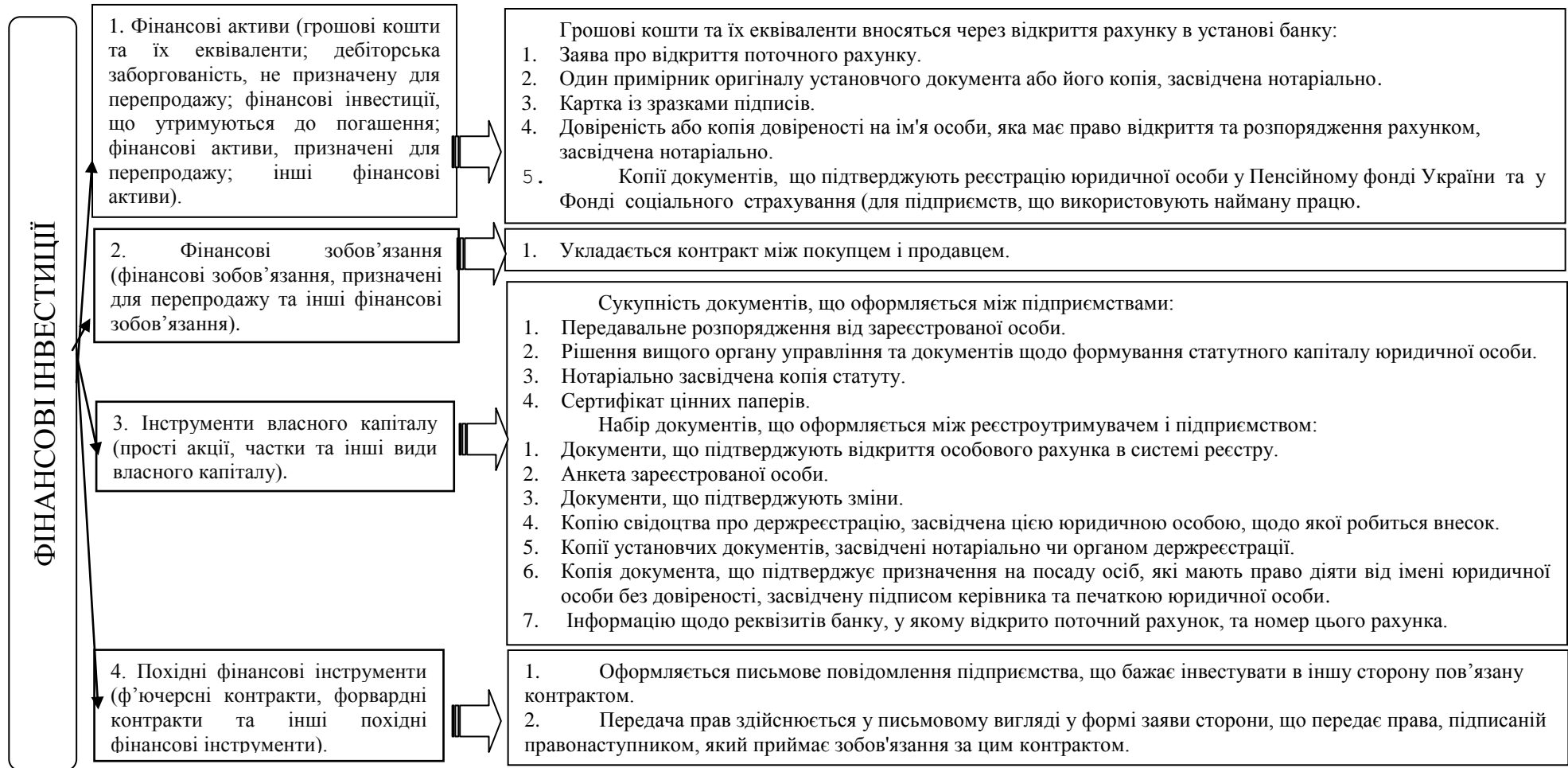

Рис. 1.6. Документальне забезпечення фінансових інвестицій

Примітка: складено автором на основі опрацювання джерел (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», При внесенні акцій до статутного фонду не потрібно укладати окремий договір купівлі-продажу цінних паперів, Господарський кодекс України, Передача прав и запрещение перепродажи).

Провівши ґрунтовне дослідження сутності реальних інвестицій, відзначимо, що науковцями відзначається багато форм здійснення реальних інвестицій, дисертант вважає за необхідне досліджувати процес документального оформлення таких форм реальних інвестицій, які найчастіше практично застосовуються, зокрема нове будівництво, реконструкцію виробництва, розширення виробництва та технічне переоснащення (рис. 1.7).

Поряд з існуючою нормативною і законодавчою базою інвестиційної діяльності, яка формується зі спеціальних нормативно-правових актів та актів загального характеру, які процесуально мають дотримуватися, регулювання конкретних правовідносин у зазначеній сфері здійснюється на основі різноманітних домовленостей та контрактів, що за своєю сутністю і змістом об'єднані в категорію інвестиційних договорів. Однак чіткого правового закріплення тут не простежується. Відсутність чіткої регламентації необхідності укладення певних договорів для особливих випадків інвестиційної діяльності дозволяє як спростити процедуру з однієї сторони, так і зазнати в майбутньому суперечностей та судових позовів – з іншої (Щукін, 2004, с. 55).

Передумовою для ефективного вкладання ресурсів є правильне та своєчасне оформлення інвестицій, що вимагає оформлення ряду базових документів. Відтак Г. І. Фролова (2011, с. 111) та М. І. Долішній (2005, с. 7-14) зазначають, що спочатку має формуватися бізнес-план і матеріали його обґрунтування, технологічна документація, технічна пропозиція, а вже потім здійснюватися реалізація дослідно-промислового виробництва. В той же час Б. М. Щукін (2004, с. 55) стверджує, що належне повне правове закріплення інвестиційної діяльності та її обґрунтування вимагає додатково таких документів, як контракти, договори, угоди, експертне супроводження, набір висновків, оцінок та інші документи. Погоджуючись із вищезазначеним, вважаємо за необхідне додати, що перелік вказаних документів буде доповнюватися іншими документами, що необхідні для початку інвестування, перелік яких визначатиметься особливостями обраного напрямку роботи.

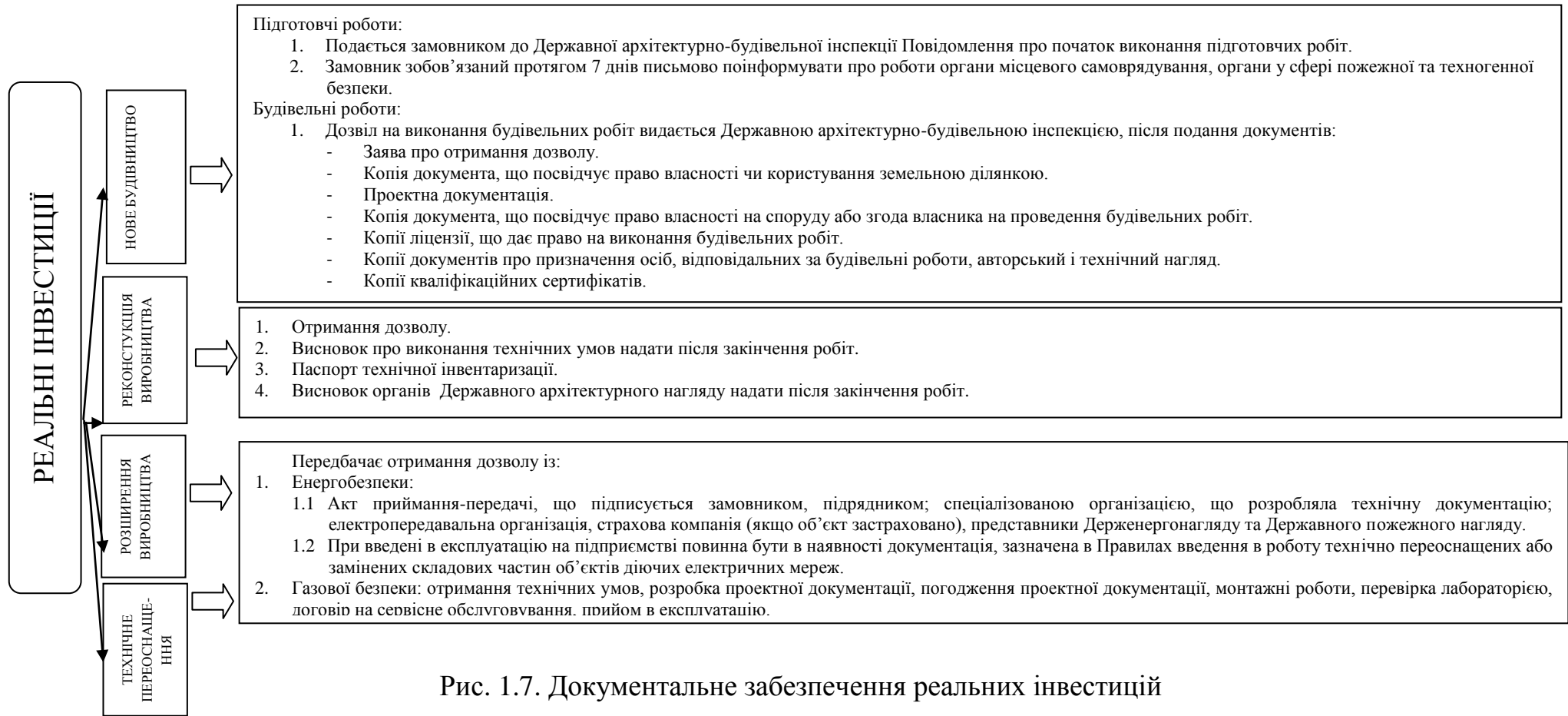

Рис. 1.7. Документальне забезпечення реальних інвестицій

Примітка: складено автором на основі опрацювання джерел (Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт», Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2012 р. № 653 «Про внесення змін до Порядку виконання підготовчих робіт і Порядку виконання будівельних робіт», Отримання дозволу на будівництво в Києві та області, Правила введення в роботу технічно переоснащених або заміненних складових частин об'єктів діючих електричних мереж напругою від 0,38 кВт до 110 (150) кВт., Додаткове встановлення газового обладнання).

Цілком зрозуміло, що існує залежність між формою інвестування та процедурами, які має пройти інвестор для правового закріплення своїх інвестицій. Таким чином, розмежуємо процедури оформлення інвестицій у залежності від форми інвестування – інвестиції у створення нового підприємства та внесення інвестицій до вже існуючого. З огляду на зазначене розмежування, вважаємо за необхідне сконцентрувати зусилля на дослідженні процесу створення в Україні нового підприємства – юридичної особи. Сформована законодавча база України, дозволяє підприємцю заснувати підприємство із будь-якою формою власності.

Перш за все відзначимо, що до початку процесу інвестування засновник або уповноважена ним особа для проведення державної реєстрації юридичної особи повинні подати державному реєстратору ряд документів, які визначені Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців). Втім, зазначений у законі перелік документів є базовим, оскільки різноманіття типів підприємств, що створюються, вносять свої певні корективи в залежності від організаційно-господарської форми підприємства. З метою узагальнення сукупності необхідних документів відповідно до організаційно-правової форми підприємства проведемо їх узагальнення (рис. 1.8).

У окремих випадках, відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», додатково подаються копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання, копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю або нотаріально посвідчена копія договору про право користування, для іноземної особи документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру.

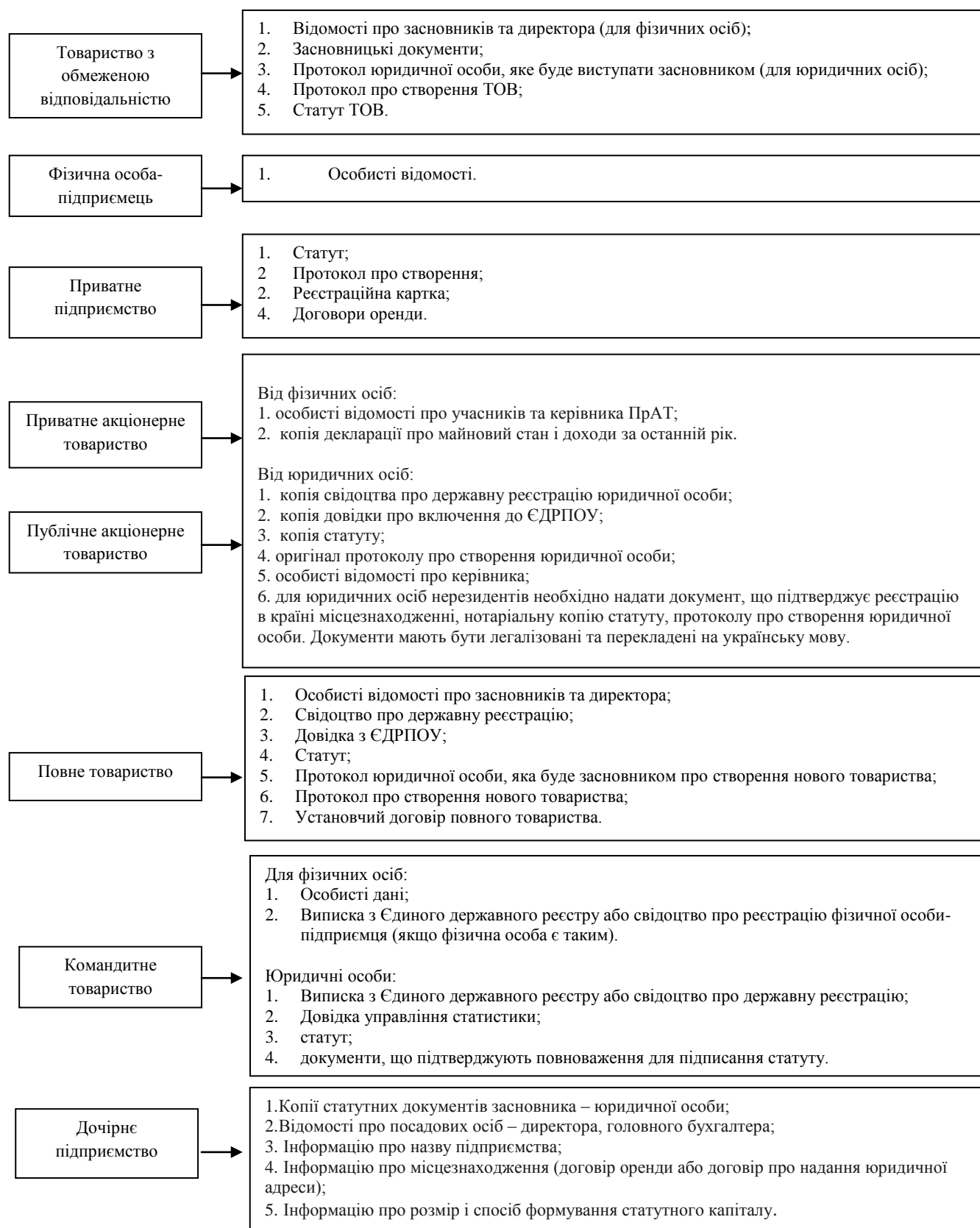

Рис. 1.8. Перелік документів необхідних для реєстрації нового підприємства

Примітка: складено автором на основі опрацювання джерел (Реєстрація, Створення, реєстрація, реорганізація та ліквідація СПД, ПП, ТОВ, ПАТ, дочірні підприємства)

Громіздка процедура започаткування нового підприємства, що створюється рядом бюрократичних формальностей, погоджень, дозволів та реєстрації в різноманітних структурах викликає обурення підприємців, що вимагає від державних діячів та науковців пошуку нових способів та підходів до спрощення процедури реєстрації, тому поряд з українським, цікавим є вивчення досвіду інших країн (див. додаток А).

З погляду представленої закордонної практики створення нового підприємства вважаємо за доцільне визначити ряд позитивних моментів, використання яких в Україні є необхідним, та сукупність негативних рис організації інвестування за кордоном для забезпечення можливих превентивних заходів.

В контексті даного розгляду позитивний досвід ряду зарубіжних країн (див. додаток Б) доводить необхідність інтенсифікації зусиль на спрощенні процесів та процедур інвестування при створенні нових підприємств та вдосконаленні процедур інвестування до вже існуючих підприємств.

Позитивним є приклад Німеччини, де після подання заяви підприємець може розпочати свою діяльність не очікуючи реєстрації підприємства. Гарним досвідом у забезпеченні прозорості бізнесу володіє Ізраїль, оскільки підприємництво, а відповідно й інвестиції забороняються особам з певним визначеним переліком професій. Такий підхід дозволяє частково уникнути лобювання інтересів власного бізнесу та забезпечує існування здорової конкуренції. Успішним є приклад Іспанії, де рух документів при реєстрації відображається на спеціальному сайті, що дає можливість підприємцю планувати свою роботу. З проаналізованого матеріалу стає зрозумілим, що поступово в світі відбувається спрощення системи реєстрації підприємницької діяльності. Втім, на терені пострадянських країн, зокрема Росії та Білорусі спостерігається подібний з Україною механізм реєстрації нових підприємств. Що стосується Польщі, то там така процедура є більш бюрократизована, однак вона не перешкоджає і не стримує розвиток бізнесу. Таким чином можемо стверджувати, що відповідно до світового досвіду налагодження простої

процедури оформлення нового підприємства є лише одним із факторів, що позитивно впливають на активність ведення бізнесу.

Серед суцільної інформатизації суспільства електронна реєстрація прийшла на допомогу у реєстрації нових підприємств, проте такі спрощення бюрократичних процедур володіють рядом негативних моментів, які необхідно вирішувати вже особисто. Подібна практика характерна для ряду країн, що вже пройшли такі спрощення. Удосконалення законодавства та процедур створення нових підприємств є процесом об'єктивно необхідним. Аналіз документального оформлення новоствореного підприємства лише в поодиноких країнах відображає бажані для України процеси, які варто інтегрувати в практику управління оформленням інвестицій. Накопичений великий досвід використання ряду новацій у реєстрації нових підприємств за кордоном, які є важливими та необхідними для України має бути проаналізований з точки зору можливості та доцільності його використання у вітчизняних умовах.

Система попередньо запропонованих та втілених державною заходів із спрощення реєстрації бізнесу виявилася неефективною, що підтверджувалося негативними відгуками підприємців, існуванням черг у державних реєстраторів та сумнівними статистичними даними.

Відповідно сукупність необхідних та доцільних організаційних заходів спрощення процедур реєстрації інвестицій, що представлені на рис. 1.9 передбачає поєднання двох основних заходів – використання електронної реєстрації та спрощення дозвільних процедур. Такий підхід вважаємо виправданим, оскільки збільшення суб'єктів державної реєстрації, якими відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» стали органи місцевої влади, що не є виправданим, оскільки з точки зору Дж. Ебаноїдзе (Ебаноїдзе) система реєстрації повинна працювати скрізь однаково ефективно, а не залежати від ефективності місцевої влади в тому чи іншому регіоні, що може забезпечити електронна реєстрація через забезпечення принципу екстериторіальності. Більше того, електронна реєстрація виключить

необхідність заявникам напряду контактувати з державним реєстратором, що, на думку А. Ключова (Кириченкова) зведе до мінімуму корупційні дії.

Рис. 1.9. Сукупність необхідних та доцільних організаційних заходів спрощення процедур реєстрації інвестицій (авторська розробка)

Електронна реєстрація дозволить уникнути використання печатки, здійснювати оплату послуг режимі он-лайн, отримувати необхідні відомостей з державних служб в режимі он-лайн, електронний витяг або довідка матимуть статус офіційного. За умов електронної реєстрації можна реєструвати підприємства без статуту. Бізнесмени отримають можливість використовувати типовий (модульний) статут, який затверджений Кабінетом Міністрів. Модельний статут, по-перше, зменшуватиме ризики від підробки засновницьких документів, по-друге, зменшуватиме витрати на виготовлення засновницьких документів, оскільки вже немає необхідності звертатися з цією метою до юридичних компаній, а по-третє, не вимагає нотаріального

засвідчення. Таким чином, відбудеться спрощення послуги і усунення черг до державних реєстраторів.

Доцільність запропонованих заходів підтвердилася на прикладі країн, що їх активно застосовували – Грузія, Білорусь, Естонія та інші і отримали зростання бізнесу.

З огляду, на представлену позитивну динаміку зростання кількості суб'єктів бізнесу та обсягів випущеної продукції в країнах де відбулося запровадження електронної реєстрації та спрощення дозвільних процедур, такий досвід є позитивним, що додатково підтверджується зростанням цих країн у рейтингу Doing Business (див. додаток В).

Отже, сукупність зазначених аргументів, що були представлені в різних країнах за різних типів економічних систем і структури галузей економіки в різні роки довели свою ефективність, що підтверджує необхідність їх використання у практиці активізації бізнесу в Україні. Зростання кількості зареєстрованих підприємств свідчить про те, що умови для ведення бізнесу в Україні є не настільки несприятливими, як видається на перший погляд, а спрощені системи обліку й реєстрації роблять бізнес доступним для кожного. Відповідно до таких тенденцій доцільним є інтегрування основних елементів зарубіжного досвіду вдосконалення процедури реєстрації нового підприємства до українських умов. Забезпечення такої інтеграції можливе за рахунок використання таких напрямів роботи: підвищення використання інформаційних технологій у реєстрації бізнесу; максимальне спрощення дозвільних процедур та виключення людського фактора у реєстрації підприємств (рис. 1.9).

Зазначений на рис. 1.9 блок необхідних реорганізацій пояснюється рядом виявлених переваг стимулювання інвестиційної діяльності за кордоном у світлі українських тенденцій (рис. 1.10). Найбільш складними наслідками від впровадження таких заходів буде складність дотримання стандартів якості та вирішення особливих випадків. Проте, як передбачається, якість має регулюватися ринком, а частота особливих випадків є поодиноким, що може бути вирішено безпосереднім візитом до органу реєстрації.

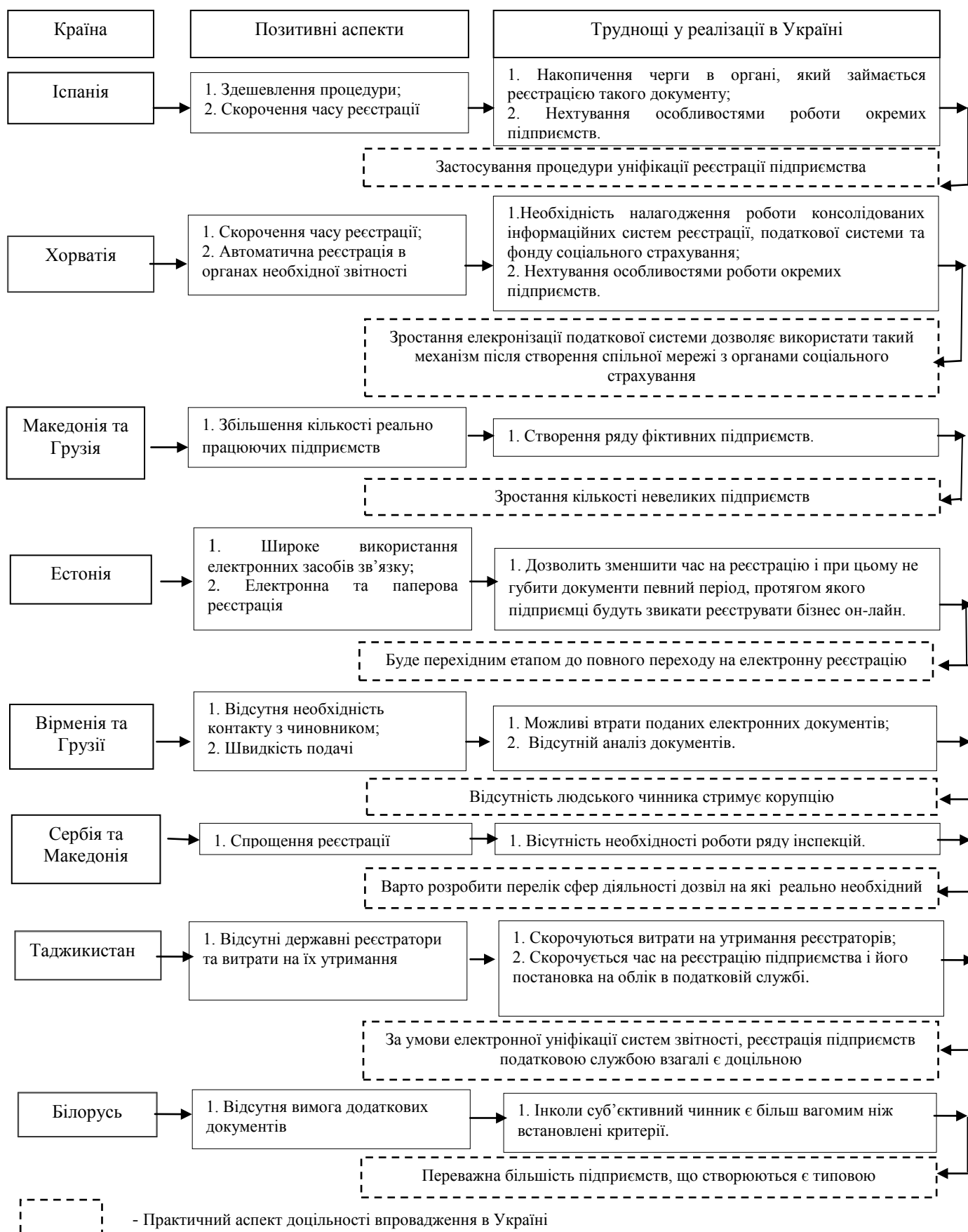

Рис. 1.10. Оцінювання доцільності та можливості застосування зарубіжних процедур реєстрації підприємств

Примітка: складено автором на основі опрацювання джерел (Administrative procedures for company creation in Spain, «Ведение бизнеса 2008»: Страны Восточной Европы опережают страны Восточной Азии в создании благоприятных условий ведения бизнеса Эстония, Грузия и Латвия вошли в 25 стран с наиболее благоприятным для бизнеса законодательством, Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН: Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий, Ассотсиатсия миллии сохибкори хурд ва миёнаи Чумхурии Тоҷикистон, Фонд содействия развитию предпринимательства (EAS) Основание и регистрация предприятия, Registering a company, Декрет Президента Республики Беларусь от 16.01.2009 №1 «О государственной регистрации и ликвидации (прекращении деятельности) субъектов хозяйствования» (с изменениями и дополнениями)

Реалізація системи запропонованих заходів вимагає низки змін до законодавчих актів, як правової основи діяльності. Оскільки базою для спрощення процедур реєстрації інвестицій є запровадження інформаційних технологій, такий захід має бути узгоджено із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» до якого мають бути внесені певні зміни (табл. 1.2).

Поряд із створенням нових підприємств необхідно розвивати вже існуючі підприємства. Спрощення бюрократичних процедур за зразком Грузії може дозволити вже існуючим українським підприємствам активніше залучати та освоювати інвестиції. Зазначений досвід є доцільним для запровадження в українській сфері регулювання інвестування (рис. 1.11), проте такий зазначений його елемент як оцінювання якості на етапі продажу в Україні в досліджуваній сфері вже використовується.

Аналізуючи можливості забезпечення інфраструктурою вже існуючих підприємств зазначимо, що вони володіють усіма комунікаційними можливостями для виробництва, а створення абсолютно нових підприємств протягом досліджуваних років не відбувається.

Таблиця 1.2

Сукупність підходів до вдосконалення Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» при запровадженні електронної реєстрації

Існуюча законодавча база	Недолік	Механізм удосконалення	Результат від впровадження електронної реєстрації	Внесення змін до
1	2	3	4	5
Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців»				
Державна реєстрація за місцезнаходженням (ч. 1 ст. 5)	Необхідність фізичної присутності засновника (-ів)	Реєстрація може бути здійснена із будь-якої точки, де існує доступ до інтернету	Може бути доступна з будь-якої точки світу	Ч.1 ст. 5
Документи, що подаються для реєстрації повинні бути викладені державною мовою	-	За допомогою програмних продуктів, може блокуватися подача документів іншими мовам	Уникнення черг у реєстратора	Ч.1 ст. 8
Якщо документи надсилаються поштовим відправленням справжність підпису має бути нотаріально завірена	Втрата часу на відвідування реєстратора або нотаріуса	Використання електронного ключа	Спрощення реєстрації	Ч.2 ст. 5
З документів, поданих на паперових носіях, виготовляється електронна копія шляхом сканування	Дублювання інформації якого можна уникнути	Електронна реєстрація	Зменшення обсягу роботи реєстратора	Ч.9 ст. 5
Реєстраційні справи на паперових носіях про припинення юридичної особи зберігаються протягом 5 років і при цьому реєстраційні справи все ж зберігаються в електронному вигляді	Складність відслідковування історії господарювання	Електронна реєстрація	Полегшення виявлення репутації, розслідування економічних злочинів	Ч.1 ст. 15
Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного реєстру не були до нього внесені, то не можуть бути використані у спорі з третьою особою	Неповнота інформації	Електронна реєстрація	Виключається можливість неповної подачі документів	Ч.3 ст. 18
Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи при реєстрації юридичної особи	Корупція	Електронна реєстрація	Реєстрація згідно необхідного переліку документів	Ч.4 ст. 19 Ч.8 ст. 21
У разі реєстрації фермерського господарства потрібно подавати копію Державного акта на землю або копію Державного акту на право користування	Ускладнення процедури	Електронна реєстрація	Виключається необхідність	Ч.6 ст. 24

1	2	3	4	5
Державний реєстратор залишає без розгляду документи: 1. Подані не за місцем проведення реєстрації; 2. Які не відповідають вимогам; 3. Не в повному обсязі; 4. Подані особою, яка не має необхідних повноважень	Ускладнення процедури	Електронна реєстрація усуває усі 4 обмеження	1. Реєстрація може здійснюватися в будь-якій точці світу; 2. Документи, які не відповідають вимогам, не вантажатимуться; 3. Документи не в повному обсязі не вантажитимуться; 4. Документи можуть подаватися уповноваженою особою	Ч.6 ст. 19 Ч.11 ст.24
Подання документів для реєстрації змін до установчих документів здійснюється виключно на паперових носіях	Вимагає присутності уповноваженої особи	Електронна реєстрація	Економія часу	П.2 Ч13 ст. 24 Ч1. ст. 29
Підстави для відмови у реєстрації: 1.Порушення порядку створення юридичної особи 2. Невідповідність відомостей про засновників та власника відомостям щодо них, які містяться в Єдиному державному реєстрі; 3. Використання у найменуванні юридичної особи найменувань державних органів; 4. Використання ряду інших встановлених законом термінів, аббревіату	Зазначені недоліки будуть неможливими через особливості налаштування програм реєстрації	Забезпечує консолідовану інформацію про усі особливості реєстрації підприємств	При електронній реєстрації технічно неможливо	П.3,5,8,9, 10 Ч.1 ст.27
Відмову у проведенні державної реєстрації може бути оскаржено у суді	-	Відсутність істотних умов для відмови	Відсутність судових дебатів	Ч.4 ст. 27
Державний реєстратор зобов'язаний залишити без розгляду документи, якщо надійшло рішення суду щодо заборони проведення реєстраційних дій	Затримки в реєстрації на невизначений термін	Електронна реєстрація	Судовим рішенням не можна впливати на роботу програмного забезпечення	П.5 Ч.11 ст. 29 П.3 Ч.3 ст. 31
У разі подання реєстратору електронних документів фізичної особи, до них додається електронний документ, що засвідчує повноваження особи, пов'язані із підготовкою електронних документів фізичної особи	Складність	Застосування електронного підпису	Відсутність необхідності подачі зазначеного документу	П.6 Ч. 1 ст. 42
Подання документів для реєстрації змін до відомостей про фізичну особу здійснюється виключно на паперових носіях	Можливість втрати	Вдосконалення процедур електронної реєстрації	Спрощення процедури	П.2 Ч.8 ст. 42
Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи при реєстрації фізичної особи	-	-	Забезпечення швидкості реєстрації	Ч.3 ст. 45

В свою чергу, якість інвестиційних ресурсів майже не оцінюється через їх відсутність, а реалізація такої оцінки може бути здійснена лише у випадку залучення зовнішнього інвестора, тобто створення спільного підприємства або власної зацікавленості власника у використанні такого виду інвестиційного ресурсу. Отже, заходи спрямовані на спрощення процедур інвестування мають бути спрямовані в першу чергу на зацікавленість власника в реалізації інвестицій.

Рис. 1.11. Напрями використання міжнародного досвіду щодо активізації інвестування до вже існуючих підприємств, які доцільно застосувати в Україні
Примітка: (узагальнено на основі власних спостережень)

Дослідження інвестиційної діяльності передбачає вивчення основ належного фінансового забезпечення інвестиційних проектів. В умовах ринкової економіки науковці виділяють ряд методів фінансування інвестицій. За умов необхідності значного оновлення основних фондів практика господарської діяльності засвідчила, що найбільш необхідними для забезпечення розвитку підприємств є бюджетне фінансування, банківське

кредитування та лізинг, на яких і зосередимо увагу (Карачина, Вітюк, 2013, с. 94-100).

Розглянемо такий спосіб фінансування інвестиційних проектів як залучення державних та бюджетних коштів. Практика реалізації подібних заходів стикається з проблемою можливості передбачати наповнення дохідної частини бюджету, вирішення якої лежить у площині діяльності Державної податкової служби України. І. Санжеревська доводить, що органи адміністрування податків володіють технічними можливостями у прогнозуванні податкових надходжень та проводять аналітичні дослідження можливих податкових платежів на певний незначний період часу (2012, с. 54-55). Проте, наявність методик та програмного забезпечення з однієї сторони та користувачів інформації – з іншої, логічно призводить до необхідності налагодження роботи бюджетних комітетів та фахівців Державної податкової служби. Відповідно до різких коливань макроекономічної ситуації останніми роками, реальні можливості прогнозування надходжень для наповнення бюджету можуть бути забезпечені лише на квартальний термін.

Зважаючи на таку ситуацію, можливості бюджетних інвестиційних асигнувань можна розраховувати приблизно на три місяці. Зазначений невеликий часовий горизонт викликає сумнів у поступовому надходженні бюджетних вкладень на практичну реалізацію проекту. З огляду на таку залежність, кожна інвестиційна програма чи проект потребують консультацій з податківцями, однак можливість її забезпечити так і залишається відкритим питанням.

Розглядаючи умови отримання бюджетного фінансування інвестиційного проекту, зазначимо, що такий проект повинен відповідати багатьом критеріям, що сформовані державою. Основним документом, що регламентує надання бюджетного фінансування на території всієї держави є Порядок відбору інвестиційних проектів, для реалізації яких у реальному секторі економіки надається державна підтримка з метою аналізу можливості

щодо отримання державних інвестицій (Постанова Кабінету Міністрів №860 від 13 вересня 2010 р. Питання підготовки та відбору інвестиційних проектів, для реалізації яких у реальному секторі економіки надається державна підтримка), який затверджений постановою Кабінету Міністрів України №860 від 13 вересня 2010 р.

Вказаний порядок відбору інвестиційних проектів приводить до висновку про вплив на інвестування не лише етапів оформлення документації, але й значного проміжку часу, протягом якого економічні умови інвестування можуть змінитися. Беручи до уваги ще й специфіку роботи галузі кожного окремого підприємства, підприємцю додатково доведеться займатися узгодженням умов роботи підприємства.

Однією з інших ключових особливостей розподілу інвестиційних ресурсів бюджету є процедури оцінки відносної потреби галузі в капітальних вкладеннях. Згідно наявної формалізованої процедури потрібно провести порівняльну оцінку потреби в капітальних вкладеннях. І. В. Запатріна вважає таку позицію незрозумілою оскільки невідомо як оцінювати потребу – за прибутковістю, кількістю зайнятих чи попитом на продукцію (2009, с. 27). Основою іншого методу бюджетного фінансування є розподіл бюджетних коштів пропорційно до кількості населення, що призводить до їх розпорошення і відсутності єдиного ефекту (Санжеревська, 2012, с. 55).

Безсумнівно погоджуємося з несправедливістю та складністю формалізованої процедури зазначених позицій. Відтак, вищезазначені особливості бюджетного фінансування інвестиційних вкладень вказують на тривалий і складний процес, а подекуди суперечливі положення в умовах отримання бюджетного фінансування.

Наступним етапом дослідження способів фінансування інвестування є аналіз процесу банківського кредитування. Традиційні форми кредитних відносин підприємств і банків у вигляді кредитних ліній, одноразових кредитів,

овердрафту, врахування та авалування векселів, гарантійні операції широко використовуються провідними українськими банками.

Досвід банківського кредитування підприємств свідчить, що ненадійність українських позичальників (Карачина, Вітюк, Острий, 2011, с. 74-75), яка проявляється у відсутності ліквідної застави, підвищеному рівні зношеності основних засобів, високій ймовірності неповернення кредитів, що зумовлює невпевненість підприємців у прозорості процедур позички ресурсів і їх фінансовій спроможності погасити борг.

Поряд із банківським кредитуванням та бюджетним фінансуванням одним з поширених методів розширення інвестиційної діяльності є використання механізму лізингу. Лізингові послуги надаються як державними, так і приватними лізинговими компаніями.

За умовами договору лізингу матеріальні блага під заставу не надаються – лізингодавець залишається власником предмета лізингу до кінця строку договору. Ця умова надзвичайно важлива для середнього й малого бізнесу, який не має «зайвих» активів для застави (Шевченко). Але зважаючи на існування приватних лізингових компаній, вони в своїй діяльності використовують усі засоби з метою захисту своїх інструментів.

Лізингові угоди можуть суттєво відрізнитися, однак незважаючи на широкий спектр їх відмінностей процес оформлення кожної з них є подібним. На сьогоднішній день правові основи використання лізингу є чітко описані у Законі України «Про фінансовий лізинг» (Закон України «Про фінансовий лізинг»), відповідно до якого такий спосіб фінансування інвестицій як лізинг узаконюється за допомогою укладання договору лізингу. Втім, на думку А. Никоненко (Никоненко), якість цього документа і неузгодженість законодавства вимагає регулярного повернення до питання перегляду умов фінансового лізингу, оскільки значне коло питань є урегульованим не законодавством, а судовою практикою, котра може бути суперечливою.

Лізингові операції оформляють низкою контрактів, у яких фіксуються зобов'язання та відповідальність усіх суб'єктів, причетних до лізингової угоди

(Яновський, 2004, с. 90-91). При цьому лізингова компанія укладає з виробником договір вартості об'єкта лізингу. Варто зауважити, що процес оформлення лізингу є дуже подібним до банківського кредитування, однак у ролі кредитора виступає лізингова компанія.

Сукупність державних заходів щодо впровадження фінансового лізингу як одного із пріоритетних напрямків оновлення матеріально-технічної бази є без сумніву важливою, однак не врегульованими залишаються ряд питань, зокрема порядок відмови від договору лізингу. Відмова від договору лізингу вважається відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг» вчиненою з моменту, коли інша сторона довідалася або могла довідатися про таку відмову (Ляхова, 2012, с. 29-30). Однак не визначено способу як інша сторона може довідатися про відмову від договору і строку, протягом якого вона «повинна» дізнатись, а такий незначний нюанс може мати наслідком прострочені платежі на великі суми, що додатково доводить існування суттєвих прогалин у функціонуванні українського ринку лізингу.

Конкретизуючи викладені вище способи фінансування інвестиційної діяльності пропонуємо комплексно їх згрупувати у вигляді схеми із зазначенням типології проблем, що характеризують такі способи фінансування інвестування як бюджетне фінансування, банківське кредитування та застосування лізингу (рис. 1.12).

З огляду на представлений рисунок 1.12, відзначимо, що виявлення факторів впливу на процеси та процедури реалізації інвестування забезпечує уникнення проблем у залученні інвестицій та документальному оформленні інвестування. Кожен варіант надходження інвестиційних ресурсів, їх належне оформлення вимагає певного часового проміжку та послідовності дій. Виходячи з вищенаведеного, ще раз переконуємось в тому, що інвестування є послідовним процесом, початковим етапом якого є впорядкування правового поля діяльності у вигляді забезпечення дотримання процедури оформлення усіх нормативних та дозвільних документів.

Рис. 1.12. Типологія проблем застосування методів фінансування інвестування підприємств

Примітка: авторська розробка

Поряд із очевидними перевагами від використання різноманітних способів інвестування було виявлено супутні їм проблеми. Незважаючи на те, що більшість досліджених проблем інвестування торкаються інвестиційної привабливості, аналізу тенденцій інвестування, праць, які б розкривали по етапах увесь механізм інвестування – сутність етапів інвестування, послідовність дій, мотиви і способи такого фінансування, практично не існує.

Проаналізувавши практичну сторону реалізації процесу інвестування, варто відмітити, що процес інвестування – це складне та важкопрогнозоване в нашій країні явище, яке інтегрує в собі різні етапи господарського характеру в процесі освоєння інвестицій і вимагає подальших системних досліджень.

Проте, крім процесуальної сторони інвестування важливе значення має ефективне використання інвестиційних ресурсів в умовах непередбачуваності та можливих змін пріоритетів. Забезпечення такого використання є однією із вирішальних умов прибуткової реалізації проекту. В той же час, в умовах сьогодення потребує вдосконалення існуючий методичний інструментарій оцінювання ефективності здійснення інвестування з метою врахування множини факторів, що можуть виникати в процесі реалізації проекту та впливати на нього. Саме тому зазначений напрям постає важливим аспектом подальшого дослідження, що може забезпечити високий рівень передбачуваності кінцевого результату інвестування.

1.3. Методичні аспекти оцінювання інвестування підприємств: варіативність та змістовність

Дослідження ефективності інвестування виступає одним з дієвих та інформативних методів отримання інформації для інвестора. Для забезпечення комплексного, системного підходу до оцінювання ефективності інвестування важливого значення набуває дослідження існуючих методів аналізування. Необхідно зазначити, що формалізація та узагальнення економічної ситуації на

підприємствах вимагає аналізу різноманітних економічних показників, що мають в сутності відображати досліджуваний процес інвестування.

Узагальнюючи сукупність методик аналізу інвестиційної діяльності промислових підприємств слід відмітити, що переважна їх більшість зосереджена на оцінюванні ефективності інвестиційних проектів. Традиційна практика оцінювання процесу інвестування передбачає аналіз ефективності інвестиційних проектів. Такого підходу притримуються такі науковці як А. П. Дука (2008), О. І. Остапенко (2008, с. 13-15), І. Г. Кукукіна (2011), Т. В. Майорова (2004), Г. С. Стороверова, А. Ю. Медведєв, І. В. Сорокіна (2008), В. І. Клоков, С. І. Кичко (2009), А. О. Азарова, Д. М. Бершов (2004), С. В. Довбня, К. А. Ковзель (2007), також він підтримується на загальнодержавному рівні (Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів») (див. додаток Г).

Постійний і швидкий інвестиційний розвиток зумовлює виникнення різних рекомендацій щодо оцінювання інвестиційного проекту (Карачина, Вітюк, 2010, с. 1645-1654). Практика господарської діяльності в Україні підтвердила оптимальність використання лише певних методів оцінки, які визначені в Методичних рекомендаціях з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів (Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів). Відповідно до цього документа необхідним є визначення таких показників ефективності інвестиційного проекту, як чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма дохідності (IRR), дисконтований період окупності інвестиційного проекту (DPP), модифікована внутрішня норма прибутку (MIRR), період окупності (PP), рентабельність (R) тощо. Водночас, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку і критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів» (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності

проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів») оцінка інвестиційного проекту здійснюється лише за критеріями чистої приведеної вартості, внутрішньої норми дохідності, дисконтованого періоду окупності, індексу прибутковості (Карачина, А. В. Вітюк, 2013, с. 92-95).

Необхідність оцінювання ефективності самого процесу інвестування стає пріоритетним питанням сьогодення, оскільки вдале освоєння ресурсів допоможе збільшити темпи економічної діяльності, що є пріоритетом кожного інвестора. Зміст оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування запропонованого О. Ю. Кудояр (2003, с. 144) полягає у оцінці фінансово-економічних показників та використання їх залежно від мети та ситуації. Вирішуючи таке завдання, алгоритм інвестиційного процесу включає такі стадії: повна оцінка діяльності підприємства, розробка бізнес-проектів, оцінка можливостей фінансування та цілей підприємства, вибір пріоритетних бізнес-проектів. Відповідно найбільш характерними стадіями процесу внутрішнього інвестування є (Кудояр, 2003, с. 78): мотивація інвестиційної діяльності, прогнозування і програмування інвестицій, обґрунтування доцільності інвестицій, страхування інвестицій, фінансування інвестиційного процесу, проектування і ціноутворення, освоєння інвестицій, моніторинг інвестиційних проектів. Виходячи з таких положень науковцем запропоновано концептуальну модель механізму внутрішнього інвестування як формалізовану поетапну послідовність дій і визначення відповідних показників (Плотніков, 2010, с.42).

Про те, що в практичній діяльності обов'язковою умовою налагодження організаційного механізму є необхідним та має здійснюватись постійне оцінювання результатів його функціонування з метою прийняття відповідних управлінських рішень наголошує і С. В. Бабак (2004, с. 152). Науковцем запропоновано оцінювати економічну та соціальну ефективність функціонування такого механізму. В той же час автор розділяє зазначені види на різновиди: класичну, інвестиційну та інфраструктурну економічну ефективність. Трактуючи класичну економічну ефективність науковець

визначає її через відношення приросту доходів до витрат. Звертаючи увагу на категорію інвестиційної економічної ефективності, автор розглядає її як інтенсивність інвестиційного потоку в залежності від витрат на організаційний механізм; в той же час інфраструктурна економічна ефективність тлумачиться у вигляді інтенсивності інвестування в інфраструктуру регіону в залежності від витрат на організаційний механізм. Економічна ефективність в свою чергу тісно пов'язана з соціальною ефективністю, тому автор пропонує оцінювати такі її різновиди як соціальну ефективність зайнятості, бюджетну та соціальну ефективність кваліфікації. Дослідження С. В. Бабака трактують соціальну ефективність зайнятості як термін, що дозволяє оцінювати вплив витрат на організаційний механізм на підвищення зайнятості населення регіону та рівень оплати праці за рахунок здійснених інвестицій. В аспекті оцінювання впливу витрат на організаційний механізм на доходи місцевих бюджетів від здійснених інвестицій пропонується оцінювати бюджетну соціальну ефективність. Розширюючи розуміння соціальної ефективності науковець вводить поняття соціальної ефективності кваліфікації як відношення приросту витрат на підвищення кваліфікації працюючих на об'єктах інвестицій до витрат на функціонування організаційного механізму. Така позиція науковця С. В. Бабака є без сумніву важливою, втім використання зазначеної методики є доволі складним, оскільки здійснювати подібні дослідження організаційно-економічного механізму інвестування можуть лише великі інвестори, кількість яких в Україні є відносно не великою.

Оскільки оцінювання та управління інвестиційною діяльністю є багатосторонньою діяльністю, то для підприємства результатом інвестиційного процесу поряд з економічними аспектами (податкові, митні, ліцензійні та інші платежі, кінцеві виробничі платежі, прямі і опосередковані фінансові результати) на думку О. В. Шаповалової (2008) варто враховувати й соціальні наслідки (рівень зайнятості, соціальний стан, здоров'я населення) та вплив на екологічний стан. Поряд з цим для підприємства якісним результатом інвестиційного процесу може бути підвищення популярності його продукції та

поліпшення іміджу, придбання нових технологій, розвиток ринкового потенціалу вироблених продуктів, підвищення мотивації та кваліфікації персоналу, більш ефективне використання наявних ресурсів, підвищення технічної оснащеності, зростання науково-технічного потенціалу, що частково може визначатися лінгвістичними оцінками.

Різноманіття методів теоретико-методичного характеру оцінювання організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності (додаток Д) промислових підприємств показують свою неповноту та обмеженість, що вимагає подальшого їх висвітлення та вдосконалення в науковому і практичному розрізах в рамках свого змісту, способів обчислення та бази розрахунків в межах дослідження їх практичної придатності. Важливим висновком із дослідження оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму інвестування є те, що в українській науковій думці дослідження подібного напрямку не є системними і не здійснюються державними органами відповідальними за розширення інвестиційної діяльності, а виконуються лише поодинокими науковцями в рамках своїх дисертаційних робіт (Скибінський, Л. О. Саталкіна, 2014, с. 121).

Втілення політики розширення інвестиційної діяльності також вимагає забезпечення максимально ефективного та першочергового оцінювання інвестиційної привабливості підприємств в рамках розподілу наявних інвестиційних ресурсів. Така необхідність обумовлена підвищенням ефективності використання коштів чи/або доцільністю розвитку певного економічного напрямку зусиллями приватного бізнесу з позиції інтересів розвитку.

Виокремивши основний напрям дослідження інвестиційної привабливості, відзначимо, що початок досліджень інвестиційної привабливості на державному рівні було покладено розробкою Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, що була затверджена наказом Агенства із запобігань банкрутству підприємств та організацій (Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості

підприємств та організацій затверджена наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 214/2654 від 31 березня 1998 р.).

Поряд із запропонованою державою методикою ряд науковців займалися суміжними дослідженнями і сформували власні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Відтак С. Р. Макуєва та І. А. Михайлова (2013) притримуються точки зору, що оцінювати інвестиційну привабливість необхідно з використанням комплексного показника, який представляє собою суму зважених репрезентативних показників. Така позиція виявляється досить доречною, оскільки в рамках обчислення такого загального індикатора інвестор може обрати найбільш значні для нього критерії. Таким чином, використання зазначеної методики дасть такі переваги:

1. визначається абсолютна та відносна інвестиційна привабливість;
2. методика дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств;
3. методика дає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої належності, організаційно-правової форми і розміру;
4. простота обрахунків, що економить час на оцінюванні привабливості.

Втім згадана методика не позбавлена і недоліків, зокрема її використання не дозволяє відстежувати зміни інвестиційної привабливості певного підприємства, а проведення часткового аналізу фінансового стану створює додаткові умови для допущення помилок.

В свою чергу О. А. Якименко (2009, с. 117-121) вважає, що використовувані методи є сліпо скопійованими із закордонного досвіду, що характеризується інформаційною прозорістю, коректністю бухгалтерської та статистичної звітності, проте оцінювання інвестиційної привабливості підприємства повинне здійснюватися відповідно до тих обставин, в яких функціонує сучасне українське підприємство. Відмінністю методики, запропонованої О. А. Якименко є її здатність оцінювати інвестиційну привабливість не за минулий період, а в необхідний момент часу, оскільки вона базується на дослідженні фінансового стану, привабливості продукції,

зношенні основних засобів та якості персоналу. Погоджуючись із доцільністю застосування такої методики відмітимо, що при її використанні враховуються зміни ендогенних та екзогенних факторів впливу на підприємство, відповідно така методика може бути використана на рівні галузі. В свою чергу вважаємо за необхідне відмітити недолік її застосування, зокрема, окремі показники, що необхідні при використанні згаданої методики не висвітлюються у звітності підприємства, що може складати труднощі в отриманні інформації.

Р. М. Скриньковський (2011, с. 177-186) запропонував власну методику оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, що передбачає дослідження фінансового стану, споживання, інноваційної активності та кваліфікації робітників. Система запропонованих науковцем обрахунків розподіляє оцінювання на дві частини – кількісну – проводиться дослідження на основі фінансового стану підприємства та якісну – дослідження проводяться за допомогою експертів. Основною перевагою методики є її ефективність для портфельного інвестора, а недоліком, відповідно – труднощі у використанні іншими інвесторами. Така позиція дисертантом не підтримується через невелику кількість портфельних інвесторів в Україні.

Відслідковуючи наукові надбання О. Счисляєвої та А. Тафеевої (2009) у галузі оцінювання інвестиційної привабливості підприємств відмітимо, що запропонована науковцями методика передбачає формування інтегрального показника – множинного рівняння лінійної регресії з довільним набором факторів регресії, які в умовах, що склалися дослідником обираються довільно. Такий підхід у дослідженні інвестиційної привабливості дозволяє обирати найбільш вагомі, на думку дослідника, фактори впливу та при необхідності здійснювати порівняльний аналіз підприємств.

Подібної точки зору притримуються дослідники інвестиційної привабливості Н. А. Дубровіна та В. Ф. Колесніченко (2005, с. 78), які вважають, що для забезпечення системного підходу та об'єктивної оцінки при визначенні інвестиційної привабливості підприємств є доцільним використання синтетичного показника, який повинен максимально

враховувати як стан фінансово-господарської та інноваційної діяльності підприємства, так і конкретного інноваційного проекту.

Поділяючи вищезазначені погляди відзначимо, що їх зміст передбачає відсутність орієнтації на конкретну галузь, що дозволяє використовувати вказану методику у різних сферах із використанням показників різного ступеня важливості.

Схожих поглядів притримуються і учені І. М. Боярко та Л. Л. Гриценко (2011, с. 186-196), які також вважають за необхідне у кожному окремому випадку дослідження інвестиційної привабливості використовувати спеціальну довільно обрану експертами сукупність показників. Відповідно на основі знань та досвіду показників проводиться коефіцієнтний аналіз та формулюється інтегральний показник. Ключовою перевагою такої методики є її здатність враховувати зміни інвестиційної привабливості у процесі прийняття управлінських рішень.

Доцільність використання знань експертів підтримує також І. І. Вініченко (2010, с. 3-6), який відзначає доцільність формування єдиного показника інвестиційної привабливості на основі інформації отриманої експертним шляхом. Але відмежовуючись від своїх колег науковець підкреслює важливість дослідження таким методом двох основних напрямів – виробничо-фінансового стану підприємства та його інвестиційного потенціалу. В свою чергу відзначимо, що така точка зору дозволить враховувати макро- та мікроекономічні фактори впливу на підприємство, однак можуть виникнути труднощі у адекватному порівнянні виробничо-фінансового стану підприємства та його інвестиційного потенціалу.

Активно розвиваючи наукову думку в галузі інвестування В. М. Гриньова (2008, с. 79-94) також пропонує власний підхід до визначення інвестиційної привабливості підприємства. Зміст зазначеної методики полягає у визначенні інтегрального показника, в якому для обрахування значимості показників-факторів впливу (майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність та прибутковість) використовують один з методів експертної оцінки.

Отримання суттєвих переваг із використанням такого методу є очевидним, однак його застосування передбачає проведення громіздкої процедури обрахунків, що становить основний недолік методики.

Науковці С. В. Коверга та О. Г. Курган (2009, с. 74-80) вважають, що інвестиційна привабливість підприємства для інвесторів визначається рівнем доходу, який інвестор може отримати на вкладені кошти. Відповідно необхідно сформулювати рейтинг інвестиційної привабливості – узагальнюючий коефіцієнт, у розрахунку якого факторами впливу повинні виступати показники, які оцінюють ймовірність повернення вкладених інвесторами коштів – ефективність діяльності підприємства у розрізі показників загальної рентабельності, обсягу чистого прибутку, рентабельності основної діяльності та економічної доцільності вкладення – коефіцієнтів поточної і абсолютної ліквідності та автономії. З огляду на представлену позицію, можемо відзначити, що автори розглядають оборотність коштів як одну із основних характеристик підприємства. Поряд із явною перевагою дослідження фінансового стану проявляється недолік методики у ігноруванні усіх інших аспектів роботи підприємства, крім фінансової.

В свою чергу О. І. Гуторов та К. М. Крамаренко (2009, с. 70) при оцінюванні інвестиційної привабливості вважають за необхідне звертати увагу на особливості галузі, в якій працює підприємство.

Проведене дослідження засвідчило зростаючу зацікавленість науковців до питання інвестиційної привабливості (додаток Е). Переважна більшість проаналізованих методик використовують у собі такі критерії дослідження, що дозволяють проводити порівняльні аналізи подібних підприємств на основі забезпечення умов комплексності та системності.

Окрім досліджених методик оцінювання інвестиційної привабливості підприємства можна виділити ще багато цікавих для дослідження підходів, проте виявивши ряд найбільш доцільних та комплексних, на нашу думку, методик, з урахуванням вище викладеного вважаємо за необхідне згрупувати

основні показники кожної з методик, для чіткого відмежування позицій науковців (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Основні показники, що використовуються при оцінюванні інвестиційної привабливості підприємства

Автор	Інтегральний показник	Метод Дельфі	Фінансовий стан: показники					Персонал	Довільні показники	Інші показники
			Майновий стан	Фінансова стійкість	Ліквідність	Прибутковість	Ділова активність			
Агенство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій	+	-	+	+	+	+	+	-	-	+
С. Р. Макуєва, І. А. Михайлова	+	-	-	-	+	+	+	-	-	-
О. А. Якименко	+	+	+	+	+	-	+	+	-	+
Р. М. Скриньковський	-	-	-	+	+	+	-	+	-	+
О. Счисляєва, А. Тафєєвої	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-
Н. А. Дубровіна, В. Ф. Колесніченко	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-
І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко	+	+	-	-	-	-	-	-	+	-
І. І. Вініченко	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
В. М. Гриньова	+	+	+	+	+	-	+	-	-	-
С. В. Коверга, О. Г. Курган	-	-	-	+	+	+	-	-	-	-
О. І. Гуторов, К. М. Крамаренко	+	+	+	+	+	+	+	-	-	+

Примітка: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел (Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій затверджена наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 214/2654 від 31 березня 1998 р., Єпіфанов, Дехтяр, Мельник, Школьник, 2007, Скибінський, Саталкіна, 2014, Макуєва, Михайлова, 2013, Якименко, 2009, Скриньковський, 2011, Счисляєва, А. Тафєєва, 2009, Дубровіна, Колесніченко, 2005, Боярко, Гриценко, 2011, Вініченко, 2010, Гриньова, 2008, Коверга, Курган, 2009, Гуторов, Крамаренко, 2009)

Сукупність підходів до визначення інвестиційної привабливості здебільшого визначають інвестиційну привабливість як інтегральний показник, що ставить завдання правильного вибору результативних факторів впливу, які

відображаються у вигляді різноманітних коефіцієнтів, перелік яких обирається на розсуд виконавця аналізу або автора методики. Розробка згаданої тематики довела, що інвестиційну привабливість підприємств доцільно оцінювати з використанням багатовимірною факторного аналізу

Дослідження методів оцінювання ефективності інвестування показало відсутність єдиного багатоаспектного підходу, який би міг поєднати ряд особливостей діяльності різноманітних підприємств за умов мінливого зовнішнього середовища. З метою вирішення методичних суперечностей нами було розглянуто ефективність інвестування в розрізі ефективності інвестиційних проектів, ефективності організаційно-економічного механізму інвестування та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Аналітичний опис показує, що у кожній зі сформованих груп методів є своє коло користувачів, при цьому зазначені методи можуть перекликатись та доповнювати один одного залежно від потреб.

Кожен із запропонованих підходів до оцінювання ефективності інвестування володіє рядом переваг та недоліків і перепон до практичного застосування, втім кожен з них обґрунтовує оцінювання ефективності інвестування із ряду критеріїв ефективності, що висувуються підприємством на певному етапі його розвитку. Узагальнюючи вищезазначене виявимо особливості методів оцінювання інвестиційної діяльності та ефективності інвестування підприємств (табл. 1.4).

В цілому, усі запропоновані показники є достатньо інформативними, однак показники оцінювання ефективності інвестиційних проектів здебільшого використовують приватні невеликі інвестори, які не можуть впливати на зовнішнє та інфраструктурне середовище. Значний науковий та практичний інтерес становлять методи оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування через свою недостатню розробленість та можливість формування економічної політики як приватними невеликими інвесторами, стратегічними інвесторами, так і органами місцевого самоврядування та відомчими інститутами.

Результати аналізу методик оцінювання доцільності та ефективності
інвестування підприємств

	Автори методик	Недоліки та перепони до практичного застосування
Оцінювання ефективності інвестиційних проектів		
МЕТОДИ, ЩО ВРАХОВУЮТЬ ТРИВАЛІСТЬ ПРОЕКТУ	Метод розрахунку чистого приведенного ефекту (NPV)	1. Відсутня можливість порівняння результатів і витрат; 2. Не враховує вартісних обсягів альтернативних проектів; 3. Не відображає прибутку проекту; 4. Залежить від норми дисконту, яка приймається незмінною, однак у майбутньому може коливатися.
	Метод розрахунку рентабельності інвестицій	1. Не завжди узгоджується із величиною <i>NPV</i> .
	Метод розрахунку норм рентабельності інвестицій (IRR)	1. Не враховує розміру підприємства; 2. За різних коливань припливу і відпливу коштів проекту на різних етапах розрахункового періоду може виникнути множинність <i>IRR</i> , тобто для окремих проектів <i>IRR</i> не існуватиме.
	Дисконтований період окупності	1. Проблематичність визначення ставки дисконтування.
	Метод послідовних ітерацій із використанням табульованих значень множників, що дисконтуються	1. Не завжди відображають реальну ставку доходу; 2. Ставки доходу можуть приймати різні значення; 3. Складність розрахунків.
МЕТОДИ, ЩО НЕ ВРАХОВУЮТЬ ТРИВАЛІСТЬ ПРОЕКТУ	Модифікована ставка дохідності (MIRR)	1. Труднощі у трактуванні значення для отримання висновків про ефективність.
	Метод визначення терміну окупності інвестицій	1. Не враховує вартості інвестиційних ресурсів у часі; 2. Не відображає прибутковості інвестиційного проекту; 3. Основною метою є не збільшення вартості майна акціонерів, а поліпшення ліквідності; 4. Не враховує надходжень після закінчення терміну реалізації проекту; 5. Не дозволяє забезпечити максимізацію прибутку інвестора.
	Метод переліку критеріїв	1. Оцінки чинників не можна вважати абсолютно достовірними, що пов'язано із суб'єктивністю підходів при визначенні вагових коефіцієнтів кожного чинника і присвоєнні числових значень кожному із критеріїв.
	Метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій	1. Не враховує амортизаційних відрахувань як джерела грошового потоку; 2. Використовує балансові методи, а не грошові потоки; 3. Не враховує вартість інвестиційних ресурсів в часі; 4. Не бере до уваги того факту, що вартість обладнання із часом змінюється; 5. Не враховує можливості реінвестування доходів, що будуть отримані; 6. Ігнорує відмінності в термінах реалізації інвестиційних проектів; 7. Неможливо визначити кращий проект за однакової рентабельності, але різних обсягах інвестицій.
	10. Метод еквіваленту певності	1. Залежність від методу чистої теперішньої вартості; 2. Відсутність чітких критеріїв чи вимог для поділу грошових потоків на певну та ризиковану частини; 3. Труднощі оцінювання рівня ризику отримання грошових надходжень.
	11. Точка беззбитковості	1. Собівартість і ціна реалізації продукції подеколи змінюються, що може не забезпечити необхідного рівня доходів.

Продовження табл. 1.4

Оцінювання ефективності організаційно-економічного механізму інвестування	
О.Ю. Кудояр	1. Відсутність можливості порівняння з іншими підприємствами; 2. Ігнорування повної оцінки може некоректно відображати ситуацію.
С.В. Бабак	1. Часина підприємств не визначає витрати на організаційно-економічний механізм інвестування і не володіє інформацією про те, що можна здійснювати оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування; 2. Можуть використовувати лише великі підприємства.
О. В. Шаповалова	1. Підприємства в оцінці своєї роботи не можуть використовувати лінгвістичні оцінки; 2. Існування підприємств, що не ставлять за мету підвищення популярності продукції.
Оцінювання інвестиційної привабливості підприємств	
Агенство із запобігань банкрутству підприємств та організацій	1. Ігнорування впливу зовнішнього середовища підприємства; 2. Не надаються авторами межі можливих коливань значень інтегрального показника; 3. Великий обсяг обрахунків.
С. Р. Макуєва, І. А. Михайлова	1. Частковий аналіз фінансового стану, що створює умови для помилок; 2. Не дозволяє відстежувати зміни інвестиційної привабливості певного підприємства.
О. А. Якименко	Окремі показники можуть не висвітлюватися у звітності підприємства, що складатиме труднощі у отриманні інформації.
Р.М.Скриньковський	1. Розподіл оцінювання на дві частини - кількісну досліджують на основі фінансового стану, а якісну за допомогою експертів; 2. Орієнтація на портфельного інвестора.
О. Счисляєва, А. Тафеева	1. Не абсолютна коректність; 2. Носить допоміжний характер; 3. Труднощі з правильним вибором коефіцієнтів регресії;
С. В. Коверга, О. Г. Курган	Зосередження уваги виключно на фінансових показниках.
О. І. Гуторов, К. М. Крамаренко	Дублювання показників майнового стану.
Н. А. Дубровіна, В. Ф. Колесніченко	Відсутність зосередження уваги на особливостях галузі.
І. І. Вініченко	1. Найменшим числом факторів впливу є 1; 2. Труднощі в адекватному поєднанні виробничо-фінансового стан підприємства та цього інвестиційного потенціалу.

Не вирішеними залишаються проблеми стосовно методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, у тому числі залежно від специфіки галузі. Аргументується це тим, що загальні методичні положення оцінки не завжди є можливими і потенційно релевантними для оцінювання, при цьому вони не враховують специфіки регіону та особливостей напряму діяльності. В такій ситуації науково-практичні виміри базуються на методах експертного оцінювання, які хоч і характеризуються певним суб'єктивізмом, однак оперують значним математичним потенціалом, що підвищує надійність результатів.

Розвиток наукової думки вказує, що оптимального методу оцінювання ефективності інвестування поки не розроблено, хоча на сьогодні існує безліч різноманітних методів оцінювання інвестиційних проектів, організаційно-економічного механізму інвестування та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Зазначені методи передбачають конкретні рішення індивідуальними інвесторами у певних проектах, однак методу, який би забезпечував прикладний розвиток відповідної галузі підприємств поки що не сформульовано, що являється перспективою подальших досліджень.

Висновки до першого розділу

1. Розвиток процесів забезпечення інвестування є важливим аспектом збалансованої економічної політики держави. Важливість активної інвестиційної діяльності пояснюється її здатністю забезпечити підґрунття для господарської діяльності тим самим забезпечивши високі темпи суспільного виробництва. Таким чином, інвестування, зокрема його обсяги та ефективність процесів забезпечення, є одними із найважливіших факторів впливу в умовах ринку будь-якої економічної ситуації.

Для забезпечення широкого дослідження суті інвестування було проведено аналіз основних категорій інвестиційного менеджменту – «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність». Термінологічний аналіз трактування зазначених категорій виходячи з наявних умов та факторів впливу засвідчив існування розрізнених поглядів у думках вчених. Зокрема вважаємо за доцільне розглядати інвестування як разове внесення або послідовне забезпечення активами об'єкта інвестування, з метою нарощення капіталу, що виконується зацікавленими особами у вигляді особистих витрат або витрат підприємства, які керуються економічними інтересами та/або власними бажаннями. Поряд з цим авторське розуміння категорії «інвестиційний процес» полягає у розгляді його як послідовного комплексу фізичних та інтелектуальних дій направлених на реалізацію інвестиційного проекту, що супроводжуються матеріальними витратами, які є

визначеними у часі та відповідно документально оформлені і спрямовані на досягнення прибутку або іншого бажаного ефекту, які в умовах існування ризику не завжди можуть бути досягнуті. Відзначаючи широту використання категорії «інвестиційна діяльність» та високу міру її узагальнення, що водночас інтегрує в собі як фінансові, прикладні аспекти вкладення ресурсів, так і сукупність передінвестиційних робіт та робіт, необхідних після уведення в експлуатацію об'єкта інвестування, вважаємо, що вказаний термін варто трактувати як систему взаємопослідовних дій інтелектуального та фізичного характеру, спрямовану на реалізацію інвестиційних проектів економічного чи іншого напрямку розвитку при визначеному ступені ризику і невизначеності.

2. Для подолання неоднозначностей та розбіжностей, що були виявлені у тлумаченні основних категорій інвестиційної проблематики було запропоновано відокремлено визначити зміст понять «процеси забезпечення» та «процеси забезпечення інвестування». Зокрема авторське висвітлення категорії «процеси забезпечення» полягає у її трактуванні як сукупності заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або підтримання розвитку. Відповідно категорію «процеси забезпечення інвестування» вважаємо за доцільне розглядати як сукупність заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або активізацію залучення інвестицій.

Оскільки процеси забезпечення інвестування не є самостійною характеристикою було виявлено існування багатьох видів таких процесів. Доведено, що прикладне освоєння інвестицій повинно базуватися на дотриманні вимог нормативно-правових актів (нормативно-правове забезпечення) конкретного регіону реалізації інвестування. Державні заходи у сфері інвестування, що об'єднують соціально-економічні та нормативно-правові умови діяльності підприємств та характеризуються системністю і логічною завершеністю (інституційне забезпечення). Відповідно до таких вимог має бути сформована організаційна структура, на яку будуть покладені обов'язки реального втілення інвестицій (організаційне забезпечення), які

мають бути належним чином профінансовані (фінансове забезпечення). Здійснення таких заходів передбачає певний механізм, який розкривається через допоміжні процеси забезпечення інвестування.

3. Для впорядкування здійснення інвестування було виявлено та відокремлено основні процедури інвестування. Встановлено, що в залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування буде суттєво відрізнятися. При конкретизації та дослідженні способів фінансування інвестиційної діяльності було виявлено сукупність проблем, що характеризують такі способи найбільш поширеного фінансування інвестування як бюджетне фінансування, банківське кредитування та застосування лізингу. Зокрема, серед основних проблем перед якими постане інвестор, що скористається бюджетним фінансуванням буде складність умов надання такого фінансування та важкість забезпечення регулярності надходжень. Застосування банківського кредитування ускладнює відсутність у значної кількості підприємств ліквідної застави, і, як наслідок, висока ймовірність неповернення, складна процедура оформлення, високі відсоткові ставки, розмір яких може змінюватися за відсутності згоди сторін та обмежений продуктивний ряд. Активному поширенню лізингу також перешкоджають ряд проблем – низька конкуренція лізингових компаній, складна нотаріальна реєстрація, обмеженість фінансових ресурсів лізингових компаній, жорстка система оподаткування операцій та складність оформлення відмови від договору лізингу. Зауважимо, що поряд із такими проблемами середовище інвестування в Україні характеризується нестабільністю економіки, що унеможлиблює притік інвестиційних ресурсів у фінансову сферу, малою кількістю інвестиційних проектів та низькими фінансовими можливостями самих підприємств.

4. Дослідження методів оцінювання ефективності інвестування показало відсутність комплексного підходу, який би враховував усі особливості інвестування сучасного етапу розвитку економіки. З метою вирішення методичних суперечностей нами було розглянуто ефективність інвестування в

розрізі ефективності інвестиційних проектів, ефективності організаційно-економічного механізму інвестування та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Було виявлено, що у кожній зі сформованих груп методів є своє коло користувачів, при цьому зазначені методи можуть перекликатись та доповнювати один одного залежно від потреб. Використання показників оцінювання ефективності інвестиційних проектів здебільшого здійснюють приватні інвестори,

В цілому, усі запропоновані показники є достатньо інформативними, однак показниками оцінювання ефективності інвестиційних проектів здебільшого послуговуються приватні невеликі інвестори, які не можуть впливати на зовнішнє та інфраструктурне середовище. Значний науковий та практичний інтерес становлять методи оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування через свою новизну та здатність оцінювати ефективність самого процесу здійснення інвестування. Важливість використання методик оцінювання інвестиційної привабливості підприємства пояснюється їх гнучкістю – існуванням усталених та таких, що передбачають, за потреби, модифікацію із додаванням або спрощенням певних коефіцієнтів відповідно до потреб користувача інформації.

Зазначені методи передбачають конкретні рішення індивідуальними інвесторами у певних проектах, однак методу, який би забезпечував прикладний розвиток відповідної галузі підприємств поки що не сформульовано, що являється перспективою подальших досліджень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗУВАННЯ СТАНУ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

2.1. Інвестиційні умови та проблеми розвитку підприємств сітьськогосподарського машинобудування

Сучасна система виробництва сільськогосподарської техніки в Україні є результатом пристосування комплексу до реальних умов функціонування квазіринкової економіки України у ході несистемних реформ і при спробах максимально реалізувати свій потенціал. Результати трансформаційних процесів в секторі сільськогосподарського машинобудування виявилися протилежними очікуванням.

В умовах активного реформування економіки та відсутності попиту на вітчизняну продукцію сільськогосподарське машинобудування України переживає кризу. Потенційні можливості для пріоритетного розвитку українського машинобудування для агропромислового комплексу підтверджуються, по-перше, суттєвим зниженням кількості техніки в сільськогосподарських підприємствах, яка відновлюється досить низькими темпами, по-друге, значною зношеністю основних засобів. Задоволення попиту аграріїв в сільськогосподарській техніці частково намагаються задовольнити провідні підприємства сільськогосподарського машинобудування через не просто виробництво техніки, а виробництво цілих комплексів високотехнологічних знарядь, використання яких дасть змогу гарантовано отримувати сталі урожаї та знижувати витрати на проведення обробки ґрунту, чим зменшувати собівартість продукції.

Відповідно до широти агропромислового виробництва виникають великі можливості розвитку машин для сільського господарства. З розвитком техніки і технологій, завдання, що ставляться перед підприємствами виробниками сільськогосподарської техніки вимагають створення машин та

техніки, що дозволили б перехід від екстенсивного до інтенсивного способу господарювання. Подібна зміна орієнтирів вже давно відбулася в країнах Заходу, і як наслідок, відбулося підвищення продуктивності праці. Вітчизняне сільськогосподарське машинобудування як самостійна галузь почала формуватися з набуттям країною незалежності і характеризувалося нездатністю функціонувати у жорсткій боротьбі конкурентів, оскільки попередній досвід господарювання таких підприємств був обмеженим через ізоляцію від закордонних ринків та відсутністю конкуренції.

Зважаючи на роки занепаду сільського господарства країни, сільськогосподарські виробники втратили свою платоспроможність, що супроводжувалося зниженням технічної оснащеності. Відповідні тенденції апроксимувалися на виробників сільськогосподарської техніки, які втратили можливість розширення виробництва техніки агропромислового призначення та розгортання власних потужностей. Формування сучасного технічного потенціалу підлягає загрозі, яка підкріплюється загальним функціонуванням малопотужних низькоконкурентних підприємств і лише поодинокі підприємства, які активно ведуть конструкторську роботу та виграють конкурентну боротьбу – можна назвати успішними.

Для підприємств сільськогосподарського машинобудування характерною ознакою є предметна спеціалізація виробництва з жорсткими технологічними лініями, які не дозволяють швидко і з малими витратами переходити на нові прогресивні моделі техніки (Гуков, 2006, с. 12; Федорак, 2008, с. 69). В таких умовах відсутності власних ресурсів для розширення діяльності підприємства вдаються до створення спільних підприємств, при утворенні яких для подальшого функціонування українських виробників значний обсяг комплектуючих елементів сучасного машинобудування вітчизняні підприємства змушені завозити з-за кордону. Розширення такої діяльності не викликає позитивних змін, оскільки, по-перше, не підвищується технологічність продукції, а по-друге, не збільшується попит на таку продукцію, через виключення можливості держави частково відшкодувати

сільгоспвиробникам вартість техніки, оскільки «кошти державного бюджету, що спрямовуються на заходи, пов'язані із закупівлею техніки і обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу, та кредити, надані виробникам за умови часткової компенсації за рахунок державного бюджету ставки по кредитах банків та лізингових платежів, спрямовуються виключно на вітчизняну техніку і обладнання для агропромислового комплексу» (Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу"» . – №5478-VI від 06.11.2012). Зважаючи на те, що техніка, комплектуючі якої виготовлені за кордоном, законодавство України не відносить до категорії вітчизняної, тому вона не може фінансуватися на умовах фінансового лізингу і не має державної підтримки. Таким чином, таке законодавче обмеження використання компонентів та елементної бази провідних зарубіжних виробників не сприяє освоєнню вітчизняними виробниками високотехнологічних комплектуючих виробів (Ковальчук, В. М. Бандура, 2011, с. 18).

Оскільки головною умовою ефективного агропромислового виробництва є достатній рівень фондоозброєності підприємця ефективною технікою, оцінка технічного і споживчого рівня сільськогосподарських машин є важливим завданням, яке необхідно вирішити перед прийняттям рішення про придбання цієї чи іншої машини. Конкурентне середовище українського сільськогосподарства характеризується тим, що машинобудівні фірми з метою збільшення попиту намагаються підвищувати рівень машин на базі застосування високоякісних матеріалів, технологій, впровадження електронних та автоматизованих систем тощо, проте в Україні нажалі сільськогосподарське машинобудування не настільки високорозвинене і часто не може задовольнити все нові запити споживачів, особливо загострилася ситуація у виробництві обладнання для тваринницьких комплексів – зменшення кількості худоби призвело до нехтування вітчизняними машинобудівниками розробки і виробництва техніки для цієї підгалузі (див. додаток Ж).

Структура парку сільськогосподарської техніки повинна забезпечити виконання всіх технологічних операцій із дотриманням вимог агротехніки і при цьому забезпечувати витрати, що дозволили б підприємству залишатися в зоні прибутковості та вести заходи по оновленню парку техніки. Оскільки більшість підприємств сільськогосподарського машинобудування функціонують на основі радянських «Агромашів» із їх матеріально-технічною базою і низьким рівнем рентабельності, успіхи в їх діяльності пояснюються відтворенням виробництва нескладної сільськогосподарської техніки та її подальшим ремонтом. Відповідно такі агрегати не можуть витримати конкурентну боротьбу з закордонними аналогами, оскільки не забезпечують дотриманням вимог агротехніки і одночасним зниженням затрат матеріально-технічних, трудових і енергетичних ресурсів. За визначенням науковців українське сільськогосподарське машинобудування вимагає суцільної модернізації, що має супроводжуватись зростанням у кількісному та якісному відношенні вторинного (виробництво і торгівля) і третинного (сфера послуг) ринку секторів економіки із одночасною спеціалізацією економічних ролей, індустріалізацією та інформатизацією (Ортіна, 2013, с. 43).

Погіршений стан основних засобів призводить до збільшення навантаження на існуючу техніку, що викликає розтягування строків виконання технологічних операцій, відповідно масового характеру набула практика спрощення технологій. Часто виконується обмежений обсяг найнеобхідніших агротехнологічних заходів – поверхневий обробіток ґрунту, сівба, збирання урожаю (Білоусько, 2010, с. 86).

Серед провідних напрямів виробництва українського сільськогосподарського машинобудування є сівалки та машини для обробки полів, виробництво яких, хоч і суттєво скоротилось, однак вони широко експортуються. На сьогоднішній день Україна займає 55% (Українські аграрії купують по тисячі імпортованих тракторів та комбайнів) на ринку сівалок та машин для обробки полів на терені пострадянських країн. Досягнення такого високого показника пояснюється низькою ціною, яка досягається за рахунок

великого об'єму виробництва та дешевшої робочої сили, що робить їх доступними для держструктур та невеликих господарств. В той же час, недостатня відповідність продукції машинобудування сучасним міжнародним стандартам обмежує її експортні можливості.

Закономірність негативних фінансових наслідків для держави від імпорту (див. додаток 3) веде ще й до того, що сільські господарства стикаються з рядом інших проблем, оскільки при ввезенні закордонної техніки цінова політика регулюється виключно виробником. Крім того, передові аграрії, що закупили іноземну техніку постають перед відсутністю сервісних центрів, що можуть полагодити нове надбання, оскільки фахівці, які готуються в Україні, мають навички роботи з технікою виробництва пострадянських країн.

Широке застосування іноземної техніки при бажаному позитивному ефекті, часто приводить до втрат. Впровадження закордонної техніки у вітчизняне агропромислове виробництво стикається з відсутністю підготовки виробництва до нового устаткування – виникає необхідність створення додаткової спеціальної оснастки, штампів, різних пристосувань, навчання персоналу, в результаті поставлена зарубіжна техніка є незручною і непрактичною в українських реаліях (Ситник, 2008, с. 8). Не менш важливою проблемою залишається входження на ринок України великої кількості техніки з вторинного ринку Європи, яка морально застаріла і не сприятиме зниженню ресурсоємності сільськогосподарської продукції, підвищенню рентабельності її виробництва.

Розпорошеність підприємств сільськогосподарського машинобудування за формами власності та сферами інтересів виключає можливість проведення ціленаправленої політики на відновлення галузі, що включає проведення випробувань, організації виробництва, експлуатації, ремонту, технічного обслуговування і надання послуг, моніторингу ринку, навчанні кадрів для забезпечення потреб сільськогосподарського виробництва, харчової та переробної промисловості у техніці та обладнанні (Карачина, 2008, с. 27).

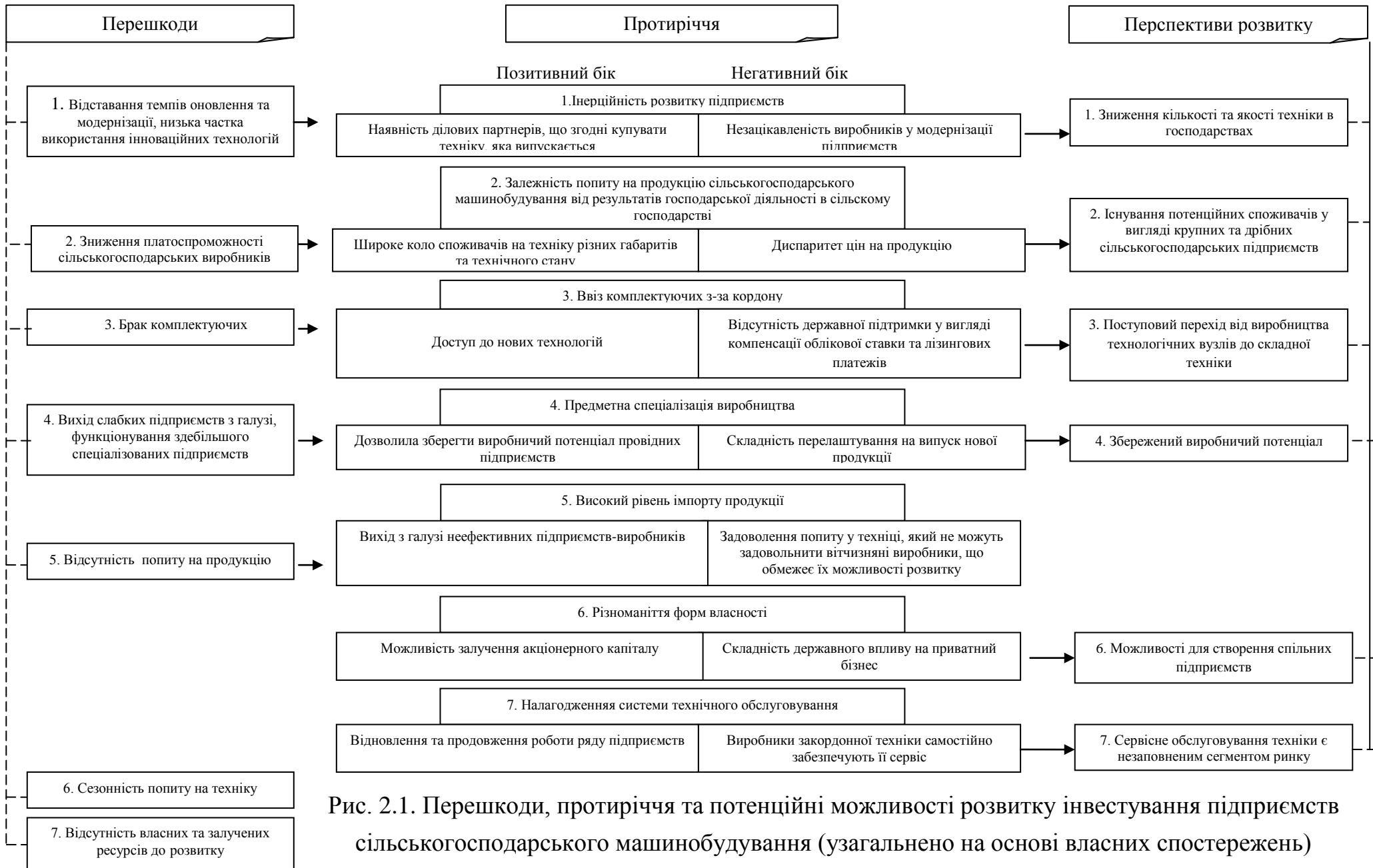

Рис. 2.1. Перешкоди, протиріччя та потенційні можливості розвитку інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування (узагальнено на основі власних спостережень)

Сукупність зазначених умов дозволяє виявити ряд характерних рис українського сільськогосподарського машинобудування, які узагальнюють перешкоди, протиріччя та потенційні можливості розвитку (рис. 2.1).

Проаналізовані тенденції свідчать про не високі успіхи сьогоднішнього сільськогосподарського машинобудування України. Потужності виробництва суттєво скорочуються через обмежені внутрішні можливості підприємств і складність залучення зовнішніх ресурсів.

Тривалий час в Україні не спостерігалось створення спільних підприємств в галузі сільськогосподарського машинобудування через відсутність пропозицій з боку іноземних контрагентів та незацікавленість внутрішніх виробників у пошуку сильного закордонного партнера із новим досвідом та коштами (Дмитрук, Пітель, Подзігун, 2007, с. 27).

Розкриваючи можливості спільної діяльності, варто зазначити можливість українського виробника поступово інтегруватися до світових ринків, а закордонному партнеру скористатися збереженими виробничими потужностями, інтелектуальним потенціалом, уже існуючими зв'язками, репутацією, діловими відносинами підприємства та широким ринком збуту в Україні.

Закордонні підприємства-лідери зацікавлені у співпраці з українськими підприємствами, однак виключно у межах складальних операцій. В той же час, колишнім міністром аграрної політики та продовольства М. Присяжнюком було відзначено, що відомством відпрацьовувалося п'ять інвестиційних проектів в галузі сільськогосподарського машинобудування, серед яких співпраця з такими титанами ринку як компанією CLAAS у налагодженні виробництва зернозбиральних комбайнів на «Херсонському машинобудівному заводі». Такий гравець світового ринку як «New Holland» планує виробництво комбайнів на заводі імені Патона, ТОВ «Укравтозапчастина» спільно з італійською «Landini» планує почати виробництво сучасних тракторів тощо. Така ініціатива уряду була активно підтримана міжнародними виробниками сільськогосподарської техніки, зокрема Ж. Метталем, директором

Департаменту аграрного бізнесу Європейського банку реконструкції та розвитку (Меттеталь).

Фірма «CLAAS» проводить переговори з міністерством аграрної політики і продовольства України, оскільки зацікавлена у інтеграції українського сільськогосподарського машинобудування в міжнародну виробничу мережу «CLAAS». Фірма шукає субвиробників комплектуючих, які можна використати на виробничих підприємствах в інших країнах (Рижков, 2012, с. 13). В рамках такого партнерства у 2012 р. міністерством аграрної політики і продовольства України та німецькою фірмою «CLAAS» заплановано випуск в Україні 400 комбайнів «Tusano 440» для Державної продовольчо-зернової корпорації (Собкевич, 2013, с. 74), до 2017 року розмір виробництва має досягти рівня 8000 комбайнів (Херсонський машзавод спільно з CLAAS випустять до 2017 року 8 тисяч комбайнів). У результаті було підписано угоду про створення спільного підприємства, де учасниками крім Херсонського машинобудівного заводу та компанії «CLAAS», є Європейський банк реконструкції та розвитку, Національна акціонерна компанія «Укראгролізинг» та страхова компанія «Гермес».

В Україні вже були здійснені спроби створення спільного підприємства у галузі сільськогосподарського машинобудування, коли відбулося укладення договору між Херсонським машинобудівним заводом та білоруським «Гомсільмашем» про спільне виробництво зернозбиральної техніки у 2010 р. Підприємства домовилися спільно випускати уніфіковане сімейство комбайнів та вийти на виробничі потужності 1-1,5 тис. одиниць техніки на рік. В рамках співпраці «Гомсільмаш» поставляв машинокомплекти, а Херсонський машинобудівний завод - збирав комбайни на своїх потужностях і продавав їх в Україні (Херсонський машинобудівний завод об'єднався з білоруським держпідприємством, щоб збирати комбайни). Згодом Україна й Білорусь в іншому форматі домовилися про створення спільного підприємства в сфері сільськогосподарського машинобудування і тепер крупноузлове збирання білоруських тракторів відбувається на виробничих потужностях ПАТ

«Торговий дім МТЗ-Білорусь-Україна» та ПАТ «Укрзапчастина» ("Щодо реалізації потенціалу машинобудівної галузі у стратегії імпортозаміщення". Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при президентові України).

Іншим прикладом міжнародної співпраці є створення протягом останніх років на ПАТ «Харківський тракторний завод» нового колісного трактора ХТЗ-21041 із використанням комплектуючих виробів іноземних фірм (Малюта, 2011, с. 66).

Поряд із залученням іноземних інвесторів ведеться експансія українських виробників на закордонні ринки, зокрема в Росію, де створено спільні підприємства таких українських виробників як ПАТ «Гідросила», ПАТ «Червона зірка», ПАТ «Брацлав», ТОВ ВО «Техно» (Вітюк, 2011, с. 72).

Проведений аналіз виявлених тенденцій інвестування в українські підприємства сільськогосподарського машинобудування у формі створення спільних підприємств показав, що позитивних прикладів такого співробітництва є досить мало, а існуючі пропозиції та наміри дій реалізуються та стосуються виключно великих підприємств флагманів галузі, залишаючи поза увагою переважну більшість невеликих підприємств (Вітюк, 2013, с. 19-24). Результати проведеного дослідження показують, що закордонні партнери зацікавлені більшою мірою у використанні українських ресурсів – виробничих та трудових – у виробництві власної техніки та подальшого освоєння українського ринку, тим самим обмежуючи та негативно впливаючи на можливості українських НДДКР у сфері розвитку українського машинобудування.

Відслідкувавши чисельні спроби створення спільних із іноземними партнерами підприємств, відмітимо відсутність активного виробництва сільськогосподарської техніки створеними підприємствами. Такий досвід переконливо довів практичні труднощі виготовлення сільськогосподарської техніки в Україні. Зважаючи на зазначені обставини, все більш назріває необхідність забезпечення експлуатаційної надійності сільськогосподарської

техніки, що вже є у використанні сільськогосподарських підприємств, підтримання її працездатності та експлуатації, забезпечення технічного обслуговування і ремонту. Неспроможність сільськогосподарських виробників самостійно виконувати такі операції викликає потребу у формуванні сервісної структури, яка забезпечуватиме виконання цих завдань.

Функціонування сервісного обслуговування сільськогосподарської техніки до набуття Україною незалежності проводилося на підприємствах, які сьогодні переважно відносять до галузі сільськогосподарського машинобудування. На районному рівні функціонувала мережа районних ремонтних підприємств, здебільшого це були ремонтні майстерні загального призначення для виконання замовлень сільськогосподарських підприємств по ремонту і технічному обслуговуванню техніки та станції технічного обслуговування автомобілів (Підлісецький, 2005, с. 48).

Розроблення та функціонування системи технічного обслуговування сільськогосподарських машин, на сьогодні проводиться відповідно до Закону України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» (Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України»), Закону України «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин» (Закону України «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин») та інших нормативно-правових актів.

В той же час, сервісне обслуговування є незаповненим сегментом економіки, в якому підприємства, які раніше належали та належать до галузі сільськогосподарського машинобудування можуть розвинути свій потенціал, тим самим забезпечуючи роботоздатність наявної техніки. Найвагомим недоліком сільськогосподарського машинобудування є його слабкий вплив на можливість розширення та інтенсифікації господарської діяльності та малий обсяг обслуговування за досить великої місткості ринку послуг. Одними з можливих факторів, що спричинили такі диспропорції є протиріччя: з боку підприємств ремонтного обслуговування – висока вартість послуг та їх

обмеженість, вимога термінової оплати, необхідність розрахунків грошовими коштами. Зі сторони потенційних споживачів, в свою чергу, висувалися вимоги дешевого ремонту, необхідності застосування новітніх технологій, неможливість оплати за вимогами, бажання натуральної форми оплати (Бондарчук, 2010, с. 53).

Трансформаційні зміни періоду незалежності створили умови, коли для ефективного ведення діяльності в сфері сільськогосподарського машинобудування – потрібний зв'язок між виробником та тими, хто використовує товари, відповідно сервісні служби постають основним джерелом маркетингової інформації, потрібної для створення ідей нових товарів і вдосконалення та ремонту існуючої техніки. Погіршення якості використовуваної сільськогосподарськими виробниками техніки через брак ресурсів для її адекватного оновлення на перший план виводить проблему якісного і своєчасного технічного обслуговування та проведення ремонтно-відновлювальних робіт.

Дослідження можливостей надання послуг технологічного і технічного обслуговування сільськогосподарської техніки показало, що раніше вузькоспеціалізовані підприємства втрачають свою спеціалізацію, виступаючи на ринку послуг як рядові ремонтні станції. Розпад виробничо-технологічних взаємозв'язків поставив їх на межу банкрутства, що змушує підприємства з метою запобігання банкрутству здавати свої потужності в оренду, нехтуючи остаточним руйнуванням матеріально-технічної бази ремонтних підприємств та втратою кваліфікованих кадрів. За таких умов стан ремонту сільськогосподарської техніки на підприємствах залишається на низькому рівні і А. Рубцем названий «на колінах». У прямому значенні цього слова більшість ремонтних робіт оператори виконують на колінах. Від робочих місць для ремонту, що мали залишитись від часів СРСР нічого не залишилось. Брак належного фінансування та кваліфікованих кадрів спричиняє скорочений ремонт (Рубець, 2010, с. 111).

Проаналізувавши динаміку зміни господарської діяльності виробничих та ремонтних підприємств сільськогосподарського машинобудування, можна зробити висновок про зменшення кількості таких підприємств, обмеження їх роботи, зменшення кількості працівників, що впливає на зменшення ремонтних можливостей і обмеження агровиробників у послугах. В системі технічного обслуговування і ремонту сільськогосподарської техніки відбулися такі явища, як спрацювання і відчуження стаціонарних та пересувних об'єктів, ремонтно-обслуговуючої бази, втрата висококваліфікованого персоналу, відсутність нормативно-технічної документації, що частково обмежує як виробничі, так і сервісні можливості підприємств (Козаченко, 2010, с. 4). В останні роки збільшується кількість недержавних посередницьких структур з надання агротехсервісних послуг сільськогосподарським підприємствам. Серед них машинно-технологічні станції (МТС), обслуговуючі кооперативи, пункти прокату, обмінні пункти, здійснюється кооперація суб'єктів господарювання з використання складної техніки та відновлення зношених засобів виробництва (Грановська, 2009, с. 9). Дослідження структури та стану функціонування підприємств, основою яких є забезпечення технічного обслуговування сільськогосподарських підприємств засвідчило, що в часи незалежності України мали місце дві діаметрально протилежні тенденції: з одного боку невинне зростання обсягів ремонтно-відновлюваних робіт; а з іншого – постійне зменшення кількості об'єктів виробничо-технічної інфраструктури, послуги з обслуговування та ремонту сільськогосподарської техніки (Хауха, 2009, с. 103). Таким чином, підприємства сільськогосподарського машинобудування постали перед необхідністю переорієнтації діяльності із виробничої на технічне обслуговування.

При визначенні основних проблем, які обумовили існуючий стан підприємств сільськогосподарського машинобудування та тенденції і перспективи їх діяльності, достатньо важливим є визначення етапів їх розвитку, які з позиції комплексності здатні пояснити закономірності та потенціал їх функціонування. Динамічна зміна умов, в яких розвивається галузь сільськогосподарського машинобудування, дозволяє виокремити кілька етапів його функціонування (рис. 2.2).

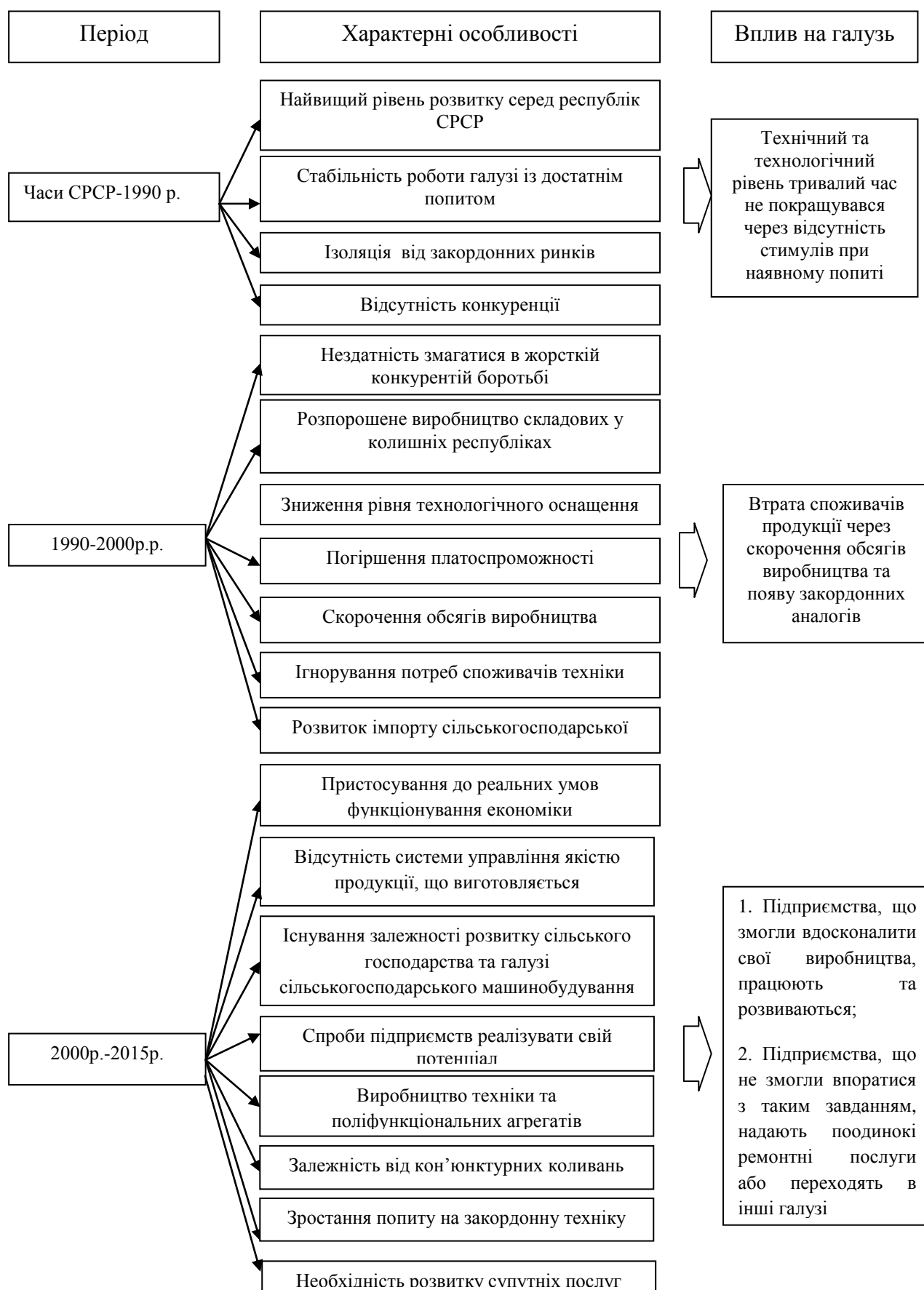

Рис. 2.2. Етапи розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування на терені України (узагальнено на основі власних спостережень)

Примітка: (узагальнено на основі власних спостережень)

Розвиток сільськогосподарського машинобудування на основі високої механізації праці постає основою зростання кількості випущеної продукції. Зважаючи на певні позитивні тенденції зростання виробництва в сільському господарстві, викликає цікавість дослідження технічного оснащення АПК. Для початкового оцінювання стану сільськогосподарського машинобудування варто відзначити, що в Україні галузь машинобудування для агропромислового комплексу представлена більш як 120 підприємствами, науково-дослідними і проектно-конструкторськими установами, на яких працює понад 70 тис. чоловік (Підлісецький, 2005, с. 87). Враховуючи, що світовий ринок сільськогосподарської техніки налічує більше 3 тис. одиниць, в Україні виробляється лише 2 тис. найменувань модернізованих та близько 500 нових моделей техніки (Підлісецький, 2005, с. 90).

З огляду на такі показники, в Державній цільовій програмі реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року (Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року) зазначено, що сільськогосподарські підприємства на 45-58 % забезпечені технікою, з якої 90 % одиниць потребує заміни. На засіданні бюро президії НААН України провідними науковцями відзначалося повільне оновлення матеріально-технічної бази – вказувалось, що агропідприємства щорічно списують 2,6–6,5 % наявної техніки, а закупають 2,3–4,6 %. Для нормального ж відтворення технічних засобів потрібно закупувати як мінімум 8–10 %, а з урахуванням упровадження інноваційно-інвестиційних моделей розвитку аграрної галузі – 14–20 % (Про Бюро Президії Національної академії аграрних наук України з питання «Економічні проблеми, стан і перспективи формування та відтворення основних засобів у сільському господарстві»). При переведенні відносного показника в абсолютний виявляється, українським сільгосптоваровиробникам необхідно у найближчі роки закупити техніки на 500 млрд. грн. (Українським с/г-виробникам необхідно у найближчі 4-5 років закупити техніки на 500 млрд грн).

Таблиця 2.1

**Виробництво продукції сільськогосподарського машинобудування в
Україні (Статистичний щорічник України за 2016 рік , с.121)**

Найменування виду продукції сільськогосподарського машинобудування	Роки												
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Двигуни та силові установки гідравлічні та пневматичної лінійної дії, млн. шт.	0,26	0,33	0,40	0,50	0,66	0,25	0,77	1,24	1,12	1,30	0,10	0,10	*
Насоси об'ємні, ротаційні, тис. шт.	1269	1137	1079	1251	1196	794	1027	*	*	*	*	*	*
Насоси відцентрові для перекачки рідин та підйомники рідин, тис. шт.	542	464	455	443	273	235	254	261	253	231	*	*	*
Конвеєри та елеватори, шт.	4324	5203	5679	6550	5495	3689	4161	3963	4459	4100	*	474	*
Устаткування холодильне і морозильне промислове та насоси теплові, тис. шт.	141	146	170	173	153	109	215	228	226	265	*	83,5	*
Трактори для сільського та лісового господарства, шт.	5806	5543	3703	5282	6339	1445	5189	6847	5280	4300	4100	4200	4894
Плуги відвальні, шт.	5192	3058	2542	3025	7064	5336	4684	3629	13109	2400	*	2105	2068
Борони дискові, шт.	4101	4520	4421	5751	5517	1084	4825	7421	1645	2000	2,0	2,3	2799
Борони зубові, тис. шт.	17,3	20,4	13,8	18,6	26,4	5,0	5,5	11100	7500	7800		5815	8642
Розпушувачі та культиватори, тис. шт.	8,9	8,0	11,5	9,2	10,4	4,6	6,4	7,4	4,7	4,4	3,7	3,4	3,6
Сівалки, тис. шт.	9,9	11,3	9,0	7,1	9,9	2,5	3,8	4,9	2,7	3,6	3,0	3,5	4
Косарки, тис. шт.	3,1	3,8	3,2	3,1	3,4	1,6	1,8	2,3	2,8	2,7	2,9	2,8	3,7
Комбайни зернозбиральні, шт.	305	308	*	137	309	56	97	399	59	68	*	100	*
Комбайни бурякозбиральні та машини для обрізання бурячиння, шт.	109	88	201	18	*	-	*	*	*	*	*	*	*
Машини і механізми для приготування кормів, тис. шт.	66,3	107	101	72,8	87,4	166	187	161	123	102	*	63	74,8
Автомобілі вантажні, тис. шт.	10,9	14,0	12,1	11,4	11,8	2,5	4,9	3,2	2,9	2,0	1,2	1,4	440

Примітка: * – відомості відсутні

Статистичні величини засвідчують наявність сільськогосподарської техніки у господарствах, однак умова ефективного господарювання ставить перед агровиробниками завдання прогнозування та налагодження можливості подальшого забезпечення технікою. Макродослідження ринку техніки відображають збільшення кількості і якості доступного устаткування за рахунок імпорту (Карачина, Вітюк, 2014, с. 152-153). В той же час, в численних

наукових дослідженнях доводиться неспроможність закупляти або використовувати закордонну техніку вітчизняними аграріями, у зв'язку з чим вони формують попит на українську техніку. Для визначення основних напрямів і обсягів потенційного розширення діяльності проаналізуємо обсяги виробництва підприємств сільськогосподарського машинобудування (табл. 2.1) і (див. додаток К).

Розвиток машинобудування для агропромислового комплексу в Україні оцінюється з точки зору якості як критичний і в певній мірі ставить під загрозу подальший розвиток галузі, а з кількісної сторони така тенденція підтверджується нестабільними обсягами виробництва (рис. 2.3).

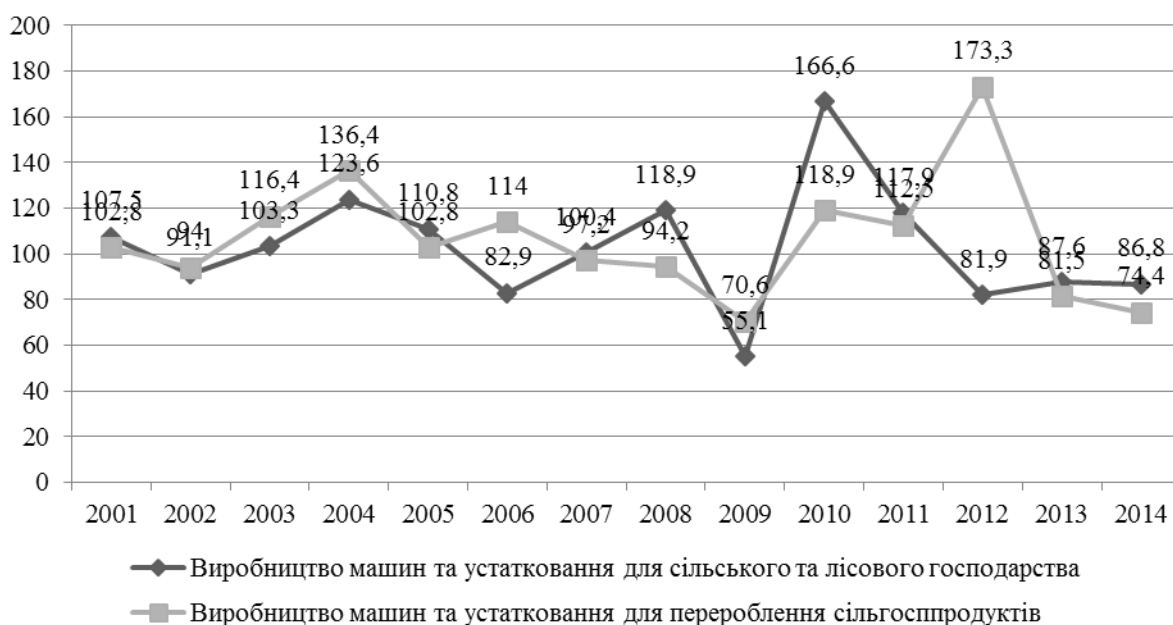

Рис. 2.3. Індекси промислової продукції машинобудування за видами діяльності, % до попереднього року (Статистичний щорічник України за 2014 рік, с. 112)

Потенціал зростання імпорту техніки для сільського господарства обмежує обсяги реалізації продукції вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, що унеможлиблює модернізацію виробничих потужностей і додатково обмежує вітчизняного виробника. Розгалужена система дилерських установ, агроторговельних домів, агролізингових компаній

призводить до того, що в країну ввозиться велика кількість зарубіжних агрегатів. Через нездатність української техніки конкурувати на зовнішніх ринках, експортні операції суттєво поступаються імпортом (див. додаток М), що проявляється в обмеженні функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування (рис. 2.4).

Дослідження в галузі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською технікою засвідчили суттєве перевищення імпортованого устаткування над експортованим. Переважання експорту в країни СНД додатково свідчить про низьку технологічність експортованих агрегатів у країни, які не можуть дозволити придбання техніки світових лідерів, що додатково обмежує географію потенційних покупців. Остаточним підсумком кризовості галузі є негативний зовнішньоторговельний баланс по всіх товарних позиціях крім сівалок, запчастин до розкидачів гною, установок і апаратів доїльних, обладнання для переробки молока та машин для приготування кормів.

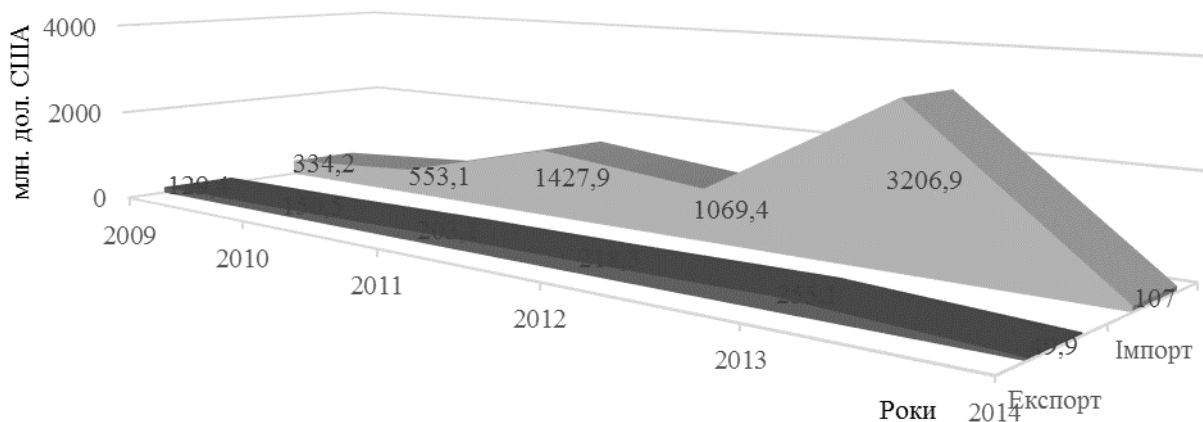

Рис. 2.4. Динаміки обсягів експорту та імпорту продукції сільськогосподарського машинобудування в Україні, млн. дол. США

Зовнішня торгівля продукцією сільськогосподарського машинобудування за досліджувані роки погіршилася по усіх товарних позиціях, єдиний напрямок, який показав зростання – це виробництво сівалок і садильників, відповідно усе обладнання та агрегати Україна змушена закуповувати, тобто є імпортозалежною (додаток Л). У процесі дослідження цінового діапазону

експорту продукції машинобудування було виявлено, що техніка для сільського господарства українського виробництва у 2–5 разів дешевша за аналогічну іноземну (Фатенок-Ткачук, 2008, с. 75), і за цим параметром забезпечується її конкурентоспроможність як в Україні, так і за кордоном, що дозволяє збільшувати обсяги експорту, однак екстенсивний попит не є стабільним і може раптово зникнути, програвши боротьбу високим технологіям.

У зв'язку із постійним нестабільним економічним середовищем здійснення технічного переоснащення сільськогосподарських товаровиробників переслідує проблема відсутності або ненадійності технічних засобів сільського господарства, що є наслідком дисбалансу між надходженням та вибуттям основних засобів та диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію сільськогосподарського машинобудування, який тривалий період не дав можливості в достатній мірі здійснити оновлення машинно-тракторного парку сільгоспідприємств області. Згадана ситуація вилилася у недостатню забезпеченість новими сучасними комбінованими високопродуктивними агрегатами сільського господарства, зменшення парку сільськогосподарських машин, зростанні закупівлі запасних частин, відсутності профілактичних, капітальних й відновлювальних ремонтів.

Тим не менш, в Україні обсяги вибуття сільськогосподарської техніки продовжують зменшуватися, що пояснюється з однієї сторони тим, що частина основних засобів у господарствах продовжує застосовуватися попри закінчення строків придатності до використання, а з іншої – закупівлею більш дорогої закордонної техніки, при цьому залишкова вартість поступово зростає, що свідчить про оновлення засобів праці сільськогосподарськими виробниками (рис. 2.5).

Вважаючи одним з критеріїв розвитку українського сільськогосподарського машинобудування розширення попиту на сільськогосподарську техніку, зазначимо, що сільськогосподарські підприємства поступово здійснюють оновлення своїх основних засобів, однак

темпи цього оновлення є недостатніми, зважаючи на низьку технологічність техніки українського виробництва (Вітюк, 2015, с. 31).

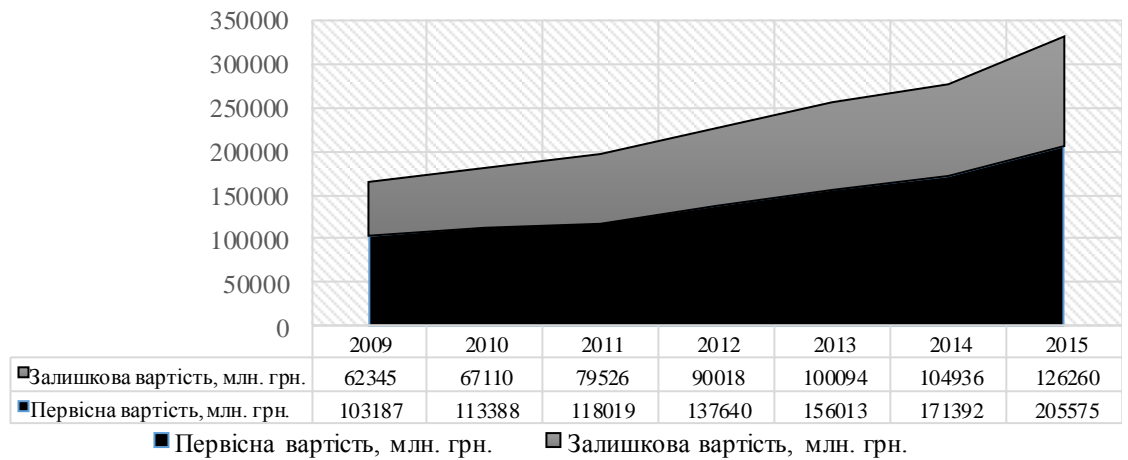

Рис. 2.5. Динаміка показників забезпеченості сільськогосподарських підприємств основними засобами

Суттєвим обмеженням на шляху інноваційного виробництва продукції сільськогосподарського машинобудування є неспроможність модернізації технологічного процесу через використання у виробництві застарілого устаткування, подібно до того як це відбувається у сільському господарстві.

В Україні як вважають науковці (Собкевич, 2013, с. 70-76; Вітюк, 2013, с. 45-47; Вітюк, 2013, с. 109-112; Карачина, Вітюк, Гребеньок, 2014, с. 16-19; Вітюк, 2014, с. 32-34) існують перспективи розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування, оскільки галузь володіє виробничим потенціалом для виготовлення техніки і обладнання для сільського господарства та переробки сільськогосподарської продукції в обсязі 15 млрд. грн., лише за даними Українського науково-дослідного інституту прогнозування та випробування техніки ім. Л. Погорілого, технологічна потреба у зернозбиральних комбайнах становить 51200 одиниць (Собкевич, 2013 с. 73).

Для виправлення ситуації недостатньої кількості техніки щорічне постачання техніки має становити не менше 10-15 % від наявної, це дозволить не тільки повністю оновлювати машино-тракторний парк АПК кожні 6-10 років, а й налагодити стабільну роботу українських підприємств в галузі сільськогосподарського машинобудування та їх суміжників (Клюєву не догодили імпортні комбайни).

Доцільно зазначити, що виявлені проблеми у розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні ідентичні для підприємств сільськогосподарського машинобудування і Вінницької області.

2.2. Сучасні тенденції функціонування машинобудівних підприємств

В умовах обмеженості інвестиційних ресурсів особливо загострюються проблеми раціонального використання капітальних вкладень. Комплексне бачення слабких місць підприємства дозволяє розглянути і виявити місця, де інвестиції принесуть найбільшу користь. У зв'язку з цим, рівень забезпеченості потреби підприємств у фінансових ресурсах можна відобразити у кількох напрямках – технічному стані обладнання, тобто ступені його зношеності, обсягах нематеріальних активів, з метою виявлення інноваційності продукції та обсягу обігових коштів для відслідковування грошових потоків, тобто активності підприємства. Досягнення такої цілі передбачає комплексний аналіз господарської діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Для дослідження стану підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області проведемо динамічне аналізування розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Забезпечення функціонування діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування в значній мірі залежить від їх технічного стану, для аналізу якого з поміж різних показників найбільш доцільним є ступінь зносу основних засобів згаданих підприємств (див. додаток М). При цьому дослідження

здійснюватимуться на основі 14 підприємств сільськогосподарського машинобудування на терені Вінницької області.

Сукупність отриманих даних свідчать, що сьогодні підприємства галузі сільськогосподарського машинобудування знаходяться в стані технічної кризи, оскільки рівень зношеності устаткування активної частини основних фондів підприємств є вкрай високим та не відповідає технічним характеристикам світового рівня і відповідно вимогам міжнародних стандартів. Серед аналізованих підприємств лише два підприємства: ПАТ «Брацлав» протягом 2007-2010 років та ПрАТ «Вінницький дослідний завод» у 2012-2013 роках здійснювали поступове незначне оновлення основних засобів, відповідно інші 12 підприємств використовували на 60-80% зношені ресурси. Стабільне, з року в рік, якісне зменшення виробничих характеристик галузі призвело до звуженого типу її відтворення. Розв'язання проблем технічного забезпечення аграрного сектору нині потребує достатньої кількості техніки й технічних послуг.

З огляду на стан основних засобів можна припустити, що прояв інноваційної складової в оновленні основних засобів підприємств сільськогосподарського машинобудування є вкрай низьким. Яскравим результатом впровадження інновацій є збільшення вартості нематеріальних активів, що відображає зосередження капіталу підприємства у вигляді патентів, винаходів, корисних моделей і промислових зразків, ліцензій та інші види інтелектуальної власності. Оскільки фінансування наукових та науково-технічних робіт майже повністю забезпечується самими підприємствами, то розглянемо стан нематеріальних активів підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області (див. додаток Н).

Стає очевидним, що більшість підприємств сільськогосподарського машинобудування взагалі не ведуть інноваційну діяльність, що проявляється здебільшого через освоєння нових технологій. Розглядаючи ситуації на таких обстежених машинобудівних об'єктах як ПАТ «Хмільниксільмаш», ПрАТ

“Вінницький дослідний завод”, ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПАТ «Брацлав», які активно ведуть інноваційну діяльність, цілі інноваційної активності не зводяться до виживання, а навпаки направлені на розширення асортименту, заміну знятої з виробництва продукції на нову. Аналізуючи функціонування інших 11 підприємств стає очевидним нехтування з певних причин критерієм інноваційності.

Потенціал підприємства, а відповідно і його здатність залучати інвесторів суттєво залежить від орієнтації на найновітніші досягнення в техніці та технології галузі, що водночас впливає на реалізацію вже існуючого потенціалу (Арапов, 2011, с. 45). Хоча інноваційна складова визнається як основна, зрозумілою є фінансова неможливість широкої модернізації підприємств сільськогосподарського машинобудування. З огляду на такі низькі частки нематеріальних активів або їх повну відсутність, яскраво проглядаються прогресуючі процеси деіндустріалізації підприємств виробників техніки для сільського господарства. Обмеженість в новітніх технологіях та низька продуктивність використовуваного обладнання, через його високий рівень зношеності, призводить до підвищення вартості продукції.

Неодмінною умовою подальшої експлуатації таких машин є виконання робіт по підтримці і відновленню технічної працездатності техніки. Зважаючи на обмежені можливості сільськогосподарських товаровиробників, ремонтно-технічне обслуговування АПК набуло основного значення (Карачина, Вітюк, 2012, с. 130).

Незважаючи на значне зростання протягом останніх років кількості присутніх виробників сільськогосподарської техніки в Україні, проведемо дослідження структури активів, якими послуговуються підприємства, що дозволить виявити напрями розширення їх діяльності на терені Вінницької області (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Тенденції оновлення активів підприємств сільськогосподарського машинобудування

Підприємства	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014			2015			2016		
	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА	НА	ОА	ІА
1. ПАТ «Хмельниксільмаш»	■		■																											
2. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»			■																											
3. ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»																														
4. ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"			■																											
5. ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»																														
6. ПАТ «Барський машинобудівний завод»			■																											
7. ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»																														
8. ПАТ «Брацлав»																														
9. ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"			■																											
10. ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»			■																											
11. ПрАТ «Агромашкомплект»																														
12. ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»			■																											
13. ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»			■																											
14. ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»			■																											

Примітки: Сформовано за матеріалами <http://smida.gov.ua>;

НА-необоротні активи, ОА – оборотні активи, ІА – інші активи

- Зростання активів

- Зменшення активів

- Відсутність зміни динаміки в активах

- облік ІА не ведеться відповідно до нових правил фінансової звітності, відображаються необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття

- відомості не відображаються

** - відомості малих підприємств не відображаються

Обмежені можливості розвитку машинобудівних підприємств за рахунок високого ступеня зносу обладнання частково можуть покриватися за рахунок залучення капіталу у вигляді нематеріальних активів. При аналізі активів підприємств сільськогосподарського машинобудування було встановлено, що жодне із 14 досліджуваних підприємств протягом 2007-2016 років не проводило стабільного збільшення нематеріальних активів підприємства. Незважаючи на неоднозначні оцінки можна відмітити певну тенденцію збільшення оборотних активів, що свідчить про часткову переорієнтацію підприємств із виробничого спрямування в інші напрямки діяльності. Використовувані узагальнені показники відображають негативну динаміку, втім подібна тенденція може бути спростована рівнем ефективності використання активів, який необхідно дослідити.

Передумовою розширення функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування є збільшення частки високотехнологічної продукції, що потенційно могла б зменшувати імпортозалежність агровиробників. В умовах що склалися, інвестиційно-інноваційна діяльність визначається переважно власними інвестиційними можливостями підприємств (Карачина, Вітюк, 2011, с. 73). Як зазначається (Чистяк, 2010, с. 78), «загальні результати роботи підприємства відображаються у вартісному виразі на його інвестиційній політиці і таким чином впливають на стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта до саморозвитку», тому доцільно відслідкувати динаміку чистого доходу від реалізації продукції підприємств сільськогосподарського машинобудування (див. додаток П) (Войнаренко, Свідер, 2014, с. 122).

Підсумовуючи вище зазначене, відмітимо, що погіршення розвитку галузі у вигляді зменшення обсягів виробництва та реалізації продукції сільськогосподарського машинобудування, а особливо зменшення частки наукомісткої продукції в загальному обсязі виготовлення є відображенням ситуації з інвестиційними надходженнями в згаданий сектор економіки (Артеменко, Ключвіна, 2013, с. 59) (див. додаток Р).

На початок 2016 р. в секторі сільськогосподарського машинобудування Вінницької області працювало близько 50 підприємств. Аналіз офіційної статистики показав, що підприємства, які займалися виготовленням продукції сільськогосподарського машинобудування суттєво втратили свої позиції. Діяльність більшості підприємств колишнього сільськогосподарського машинобудування на сьогодні єдине чим пов'язана з машинобудуванням, то це ремонт машин та устаткування, які вже не є основними видами діяльності. Погіршення попиту на техніку для сільського господарства призвело до необхідності пошуку машинобудівними підприємствами нових видів діяльності з метою уникнення банкрутства. Зокрема більш активні підприємства налагодили випуск іншої додаткової або непрофільної продукції, запропонували послуги наявної техніки, підприємства що не мали такої змоги обрали рентаорієнтований або змішаний тип поведінки (Карачина, 2011, с. 116). Поряд з тяжінням до великотоварного виробництва деякі підприємства зуміли налагодити випуск нової продукції і при цьому повністю вийшли із галузі сільськогосподарського машинобудування Вінниччини. Висока технологічність виробів, поряд із доступною ціною та наявністю закордонних покупців дозволили лише кільком підприємствам Вінниччини активно розвиватись, залучати інвестиції та розширювати номенклатуру своєї продукції. Це насамперед ПАТ «Барський машинобудівний завод», ПАТ «Брацлав» та ПрАТ «Вінницький дослідний завод».

З огляду на виявлену ситуацію на досліджуваних підприємствах, аналіз сфер діяльності означених підприємств поставив під загрозу потужне виробництво високоякісної сільгосптехніки у Вінницькій області. Якщо дотримуватися припущення про те, що показниками, що характеризують розвиток машинобудівного комплексу є ефективність використання робочої сили (додаток С), рівень інвестування та інноваційна активність (Ховрах, К. П. Слободяник, 2012, с. 168), то за жодним із цих критеріїв сільськогосподарське машинобудування Вінницької області не відображає позитивної динаміки.

Комплексне оцінювання діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування потребує розпізнавання ряду сфер його діяльності за допомогою певних критеріїв. Відтак, для проведення моніторингу фінансового стану великої кількості підприємств, які розташовані на одній території чи належать до однієї галузі група показників має бути невеликою (не більше п'яти-шести), тому що тільки в цьому випадку можна створити передумови для оперативності й комплексності аналізу, а з іншого боку – виключити суперечливість висновків (Скибінський, Саталкіна, 2014, с. 136). Таким чином, вважаємо найбільш оптимальною методику, яку підтримує Є. В. Мних (Мних, 2003, с. 265), що дає змогу проводити рейтингову оцінку за даними публічної звітності. Для забезпечення достовірності оцінювання роботи підприємств для аналізу було обрано 2007-2016 роки роботи (див. додаток Т, У, Х). Отримані результати відображені на рис. 2.6. та рис .2.7 на прикладі 2016 року.

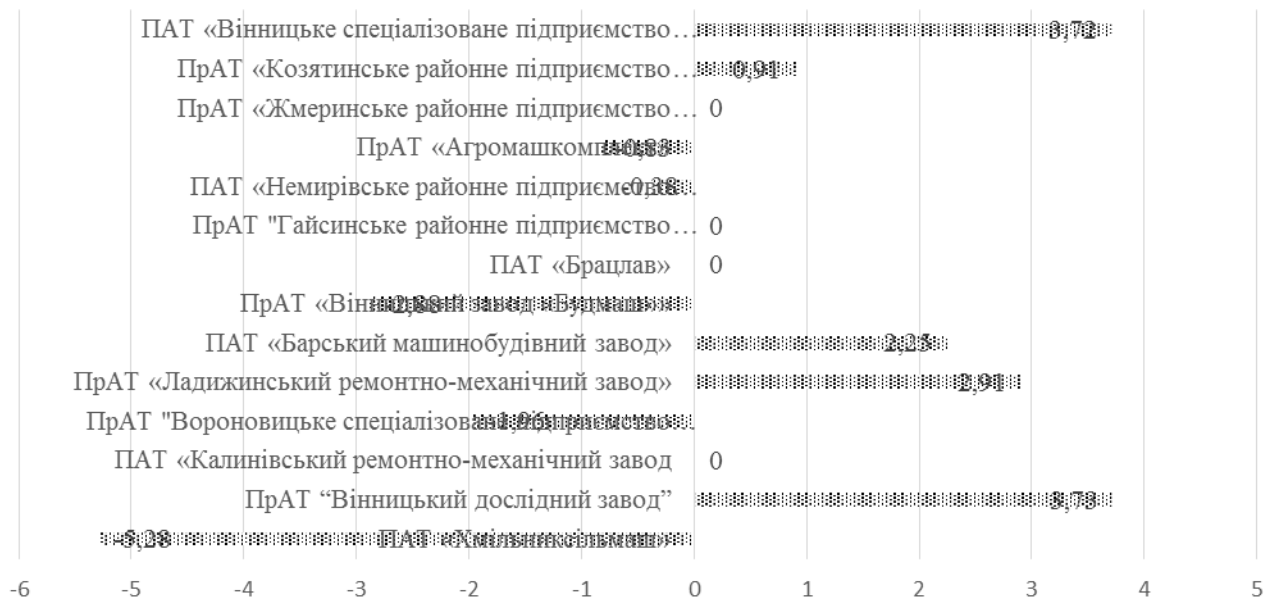

Рис. 2.6. Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2016 р.

Дослідження закономірностей функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило їх розмежування, що відбулося відповідно до отриманих результатів комплексного оцінювання.

Наявність додатніх та від'ємних значень рейтингової оцінки відображає значні відмінності у ефективності роботи досліджуваних підприємств, що дозволяє провести їх групування у відповідності до подібних результатів діяльності.

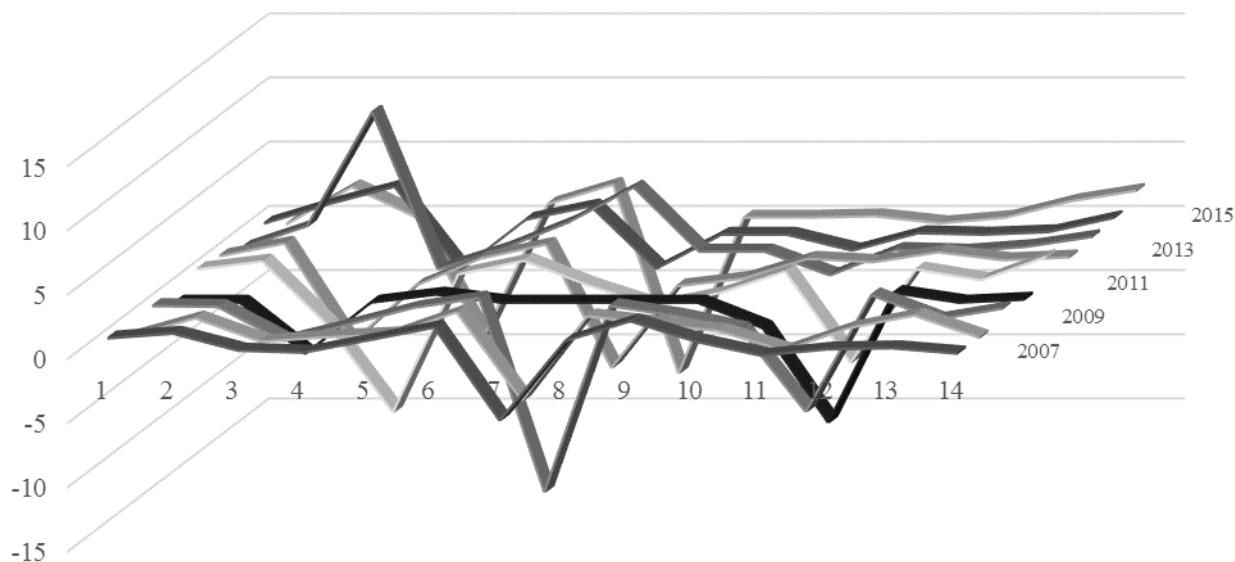

Рис. 2.7. Зміна рейтингової оцінки діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування

В контексті вищевикресленого було визначено, що при набутті рейтинговою оцінкою підприємства значення меншого за одиницю ($R < 1$) його фінансовий стан є незадовільним, відштовхуючись від такої умови проведемо групування отриманих значень рейтингового числа.

Відзначаючи роботу підприємств на стабільному рівні, зважаючи на поодинокі коливання, вважаємо за доцільне розділити підприємства на три групи: до першої віднести підприємства з незадовільним фінансовим станом ($R < 0$), до другої – підприємства, які функціонують нестабільно ($0 < R < 1$) та до третьої – підприємства, що нарощують свій потенціал ($R > 1$). Розподіл досліджуваних підприємств наведено у табл. 2.3.

Поряд з наведеним, для забезпечення однозначності трактування ефективності роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування доцільно зобразити абсолютні значення рейтингової оцінки в їх динаміці, що відобразить характер роботи досліджуваних об'єктів (рис. 2.8).

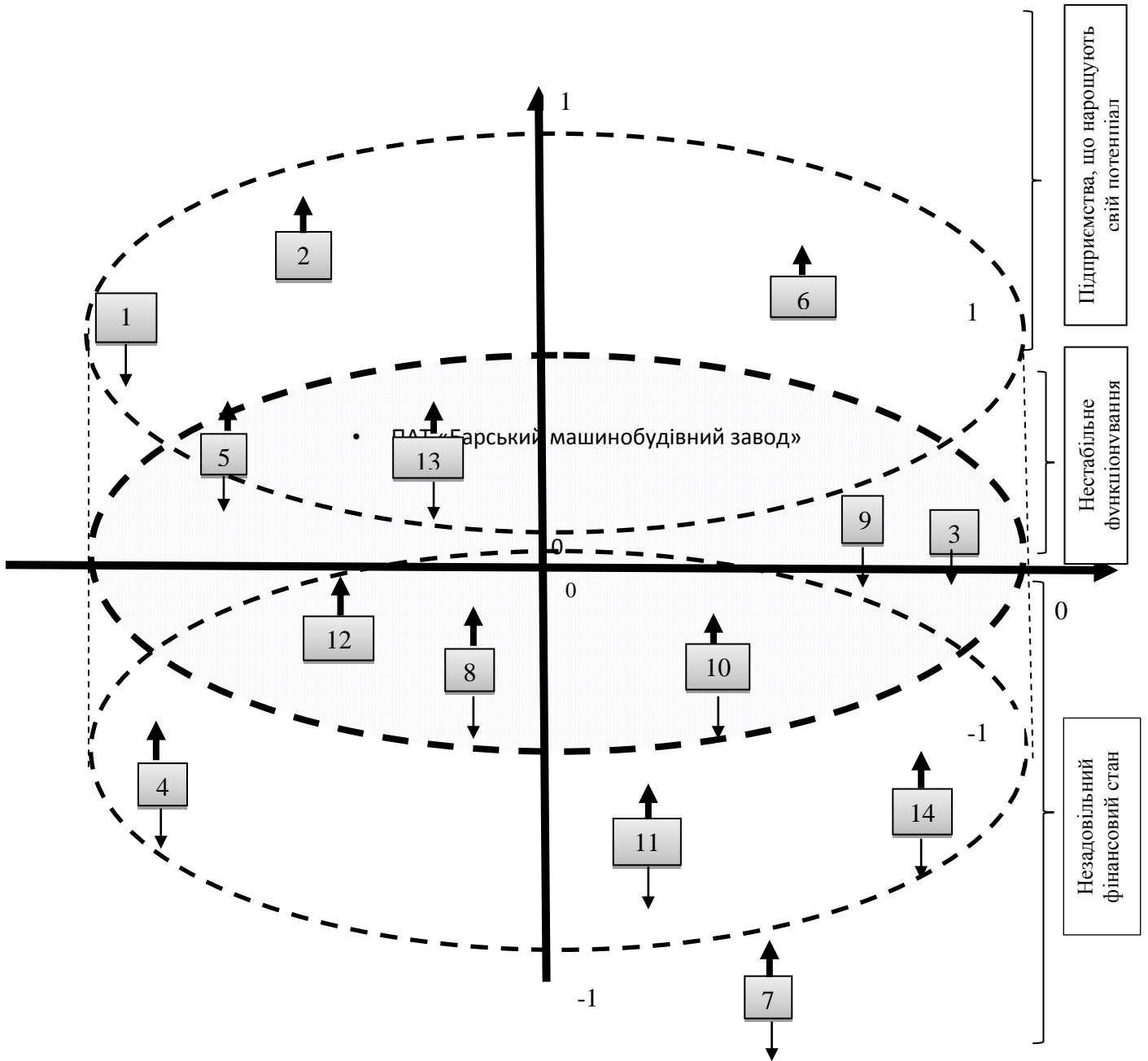
Таблиця 2.3

Групування підприємств сільськогосподарського машинобудування в залежності від їх рейтингової оцінки

Рейтингова оцінка		
Підприємства з незадовільним фінансовим станом $R < 0$	Підприємства, які функціонують нестабільно $0 < R < 1$	Підприємства, що нарощують свій потенціал $R > 1$
ПАТ «Хмільниксільмаш» ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод» ПрАТ «Вороновицьке спеціалізоване підприємство «Агромаш» ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»» ПАТ «Брацлав» ПрАТ «Гайсинське районне підприємство «Сільгосптехніка» ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»» ПрАТ «Агромашкомплект» ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	ПрАТ «Вінницький дослідний завод» ПАТ «Барський машинобудівний завод» ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»» ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»

Множина результатів оцінювання характеризує вкрай негативні тенденції у розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, адже переважна більшість підприємств характеризуються незадовільним фінансовим станом ($R < 0$), що апріорі обмежує їх потенційні можливості розвитку саме у сфері сільськогосподарського машинобудування, що цілком ймовірно сприятиме переорієнтації на інший вид господарської діяльності. З огляду на функціонування значної кількості підприємств із значенням рейтингової оцінки в межах $0 < R < 1$, можемо також відзначити труднощі в залученні інвесторів до їх розвитку через нестабільність їх функціонування. Відтак, залишається незначна кількість підприємств, що нарощують свій потенціал ($R > 1$) і можуть за для цього поряд із власними інвестиційними ресурсами розраховувати на зовнішнє інвестиційне забезпечення.

Подальший аналіз підприємств сільськогосподарського машинобудування свідчить, що існують підприємства, які за досліджуваний період 2007-2016 років побували у всіх трьох визначених категоріях, серед таких підприємств варто відзначити ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»» та ПАТ «Брацлав», що свідчить з одного боку про зміцнення платоспроможності, а з іншого – про нестабільність роботи.

Примітка:

В квадратах відображено номер підприємства за таблицею 2.2.

- ↑ - тенденції покращення;
- ↓ - тенденції погіршення.

Рис. 2.8. Групування підприємств – об'єктів дослідження за динамікою їх рейтингової оцінки протягом 2007-2016 років

З результатів аналізу можна зробити висновок, що існувало дві суперечливі тенденції, з одного боку у певних підприємств спостережувалося достатнє значення рейтингового числа, а з іншого – намітилася динаміка в бік його зниження (ПАТ «Хмільниксільмаш», ПАТ «Брацлав», ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка", ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»). В той же час, існували підприємства, в яких рейтингове число зростало, хоча при цьому характеризувалося від’ємним значенням, що свідчить про негативну роботу підприємства (ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»», ПАТ «Брацлав», ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»). Таким, чином, вважаємо, що поряд із дослідженням абсолютних значень рейтингового числа важливим є дослідження його динаміки. Зокрема, можна виділити ряд підприємств із подібними тенденціями в розвитку (рис. 2.9).

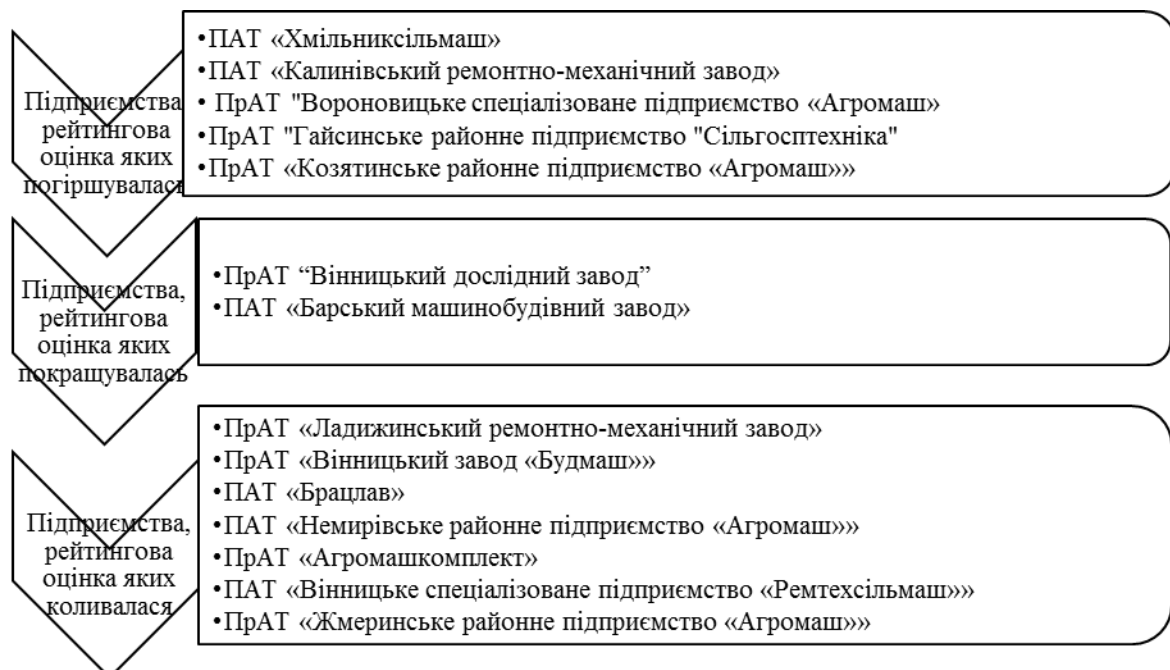

Рис. 2.9. Напрями зміни рейтингової оцінки підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області

Аналітична та графічна інтерпретації результатів дослідження масштабів та результативності функціонування підприємств сільськогосподарського

машинобудування відобразили їх неоднорідність, що була спричинена в першу чергу обсягами та технологічністю їх діяльності. З огляду на представлену динаміку рейтингової оцінки підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області та основних господарсько-економічних показників підприємств (підрозділ 2.1) можна зробити висновок про значний рівень залежності між рейтинговою оцінкою та рівнем рентабельності виробництва. Отримані в дослідженні відомості засвідчили, що для підприємств у виділених групах є характерними ряд тенденцій, що витікають із стану їх діяльності та відповідних можливостей розвитку. Характер зміни рейтингової оцінки не демонструє стрибкоподібного характеру ні в напрямі зростання, ні у напрямі спадання, що свідчить про відсутність у підприємств кардинальних нововведень, що можуть привести до зростання виробництва, та про відсутність різких негативних впливів. Отже, можна зробити висновок про вплив на роботу підприємства внутрішніх ресурсів підприємств, тобто характерною є інерційність розвитку досліджуваних підприємств.

Загальним підсумком зазначених вище тенденцій є те, що розвиток підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області має суперечливий характер: з одного боку, функціонують підприємства, що розвиваються та проводять модернізацію і адаптуються до нових умов, з іншого боку – існують підприємства, що або виконують поодинокі замовлення, або здають свої площі в оренду, що безперечно свідчить про їх повну деградацію. Таким чином, проведене групування підприємств дозволило додатково переконатися у суттєвій диференціації підприємств Вінницької області за рівнем та можливостями їх діяльності (Карачина, Вітюк, 2012, с. 74).

Аналізуючи усе викладене вище, можна стверджувати, що вирішення проблеми залучення інвестицій є доцільним для підприємств, що можуть розвинути свою виробничу діяльність, оскільки підприємства сільськогосподарського машинобудування як складова машинобудування країни є найменш підготованими серед галузей машинобудування до ринкових умов господарювання.

2.3. Реалії та перешкоди інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Актуалізація питання розширення джерел інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування стає все більш об'єктивною. Доступність різного роду інвестиційних ресурсів хоча й задекларована нормативно, втім, стикається із рядом проблем їх освоєння. З метою виявлення основних джерел інвестиційних активів вважаємо за доцільне виявити рівень їх практичного використання у сільськогосподарському машинобудуванні Вінницької області.

Розвиток ринкових механізмів широко дозволяє використовувати банківське кредитування для фінансування інвестиційних проектів в сільськогосподарському машинобудуванні. Втім, не зважаючи на розширення мережі комерційних банків, можливості підприємств сільськогосподарського машинобудування в отриманні кредитів є суттєво обмеженими і практично не використовуються. Особливості галузі сільськогосподарського машинобудування, яка визначається високим рівнем фондомісткості виробництва продукції через високу частку необоротних активів мають зазвичай низький кредитний рейтинг і вимушені орієнтуватися при формуванні капіталу на власні джерела його залучення (Войнаренко, Джеджула, Спіфанова, 2016, с. 126). Та все ж проблема залучення банківського ресурсу частково визначається різною тривалістю операційного циклу. Зазвичай чим менший період операційного циклу, тим більше (за інших рівних умов) може бути використаний позиковий капітал, який залучається з різних джерел (Гривківська, Прокопець, 2008, с. 93), а зважаючи на поганий фінансовий стан галузі та тривалий операційний цикл, доступ до банківських ресурсів серед виробників сільгосптехніки є вкрай низьким (див. додаток Ц).

Негативні тенденції розвитку галузі апроксимувалися й на обсяги отриманих кредитів. Аналіз незначної кількості отриманих кредитів унеможлиблює визначення рівня впливу обсягу кредитів на динаміку розвитку

галузі. У загальному вигляді, частка короткострокових позичок у структурі обсягів кредитування суттєво перевищує довгострокові кредити. З першого погляду, повинна відбуватися активізація діяльності підприємств, що отримували кредити, втім реально спрямованим на розширення роботи можна назвати позички надані таким підприємствам як ПАТ «Барський машинобудівний завод» та ПАТ «Брацлав», обсяги залучення яких досягають значних сум, і як слідує із табл. 2.2 та додатка І залучають їх до інноваційної діяльності та розширення оборотних активів. Якщо ж розглядати обсяги наданих кредитів таким підприємствам як ПАТ «Хмільниксільмаш», ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»», ПрАТ «Агромашкомплект», ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»» можна логічно припустити, що в таких обсягах вони використовувалися виключно для підтримання або часткового, одноразового збільшення обсягів роботи, що унеможлиблює інноваційний розвиток. Таким чином, виникає питання щодо визначення рівня впливу обсягів наданих кредитів на динаміку розвитку підприємств галузі. Втім, репрезентативна складова, як видно із отриманих даних, не може бути використана для відображення стану галузі, що свідчить про поділ підприємств на 2 групи – ті, які доцільно та можливо відроджувати і розширювати діяльність, та ті, виробниче функціонування яких є малоефективним і необхідна їх модернізація та переорієнтація. Така позиція підкріплюється високою вартістю кредитних ресурсів. Зважаючи на середню рентабельність галузі в розмірі 10%, використання кредитів буде доступним лише для деяких успішних підприємств. Висока вартість позики зумовлює низькі обсяги інвестування, відсутність оборотних коштів, веде до неповного використання можливостей для розвитку (Ковальчук, В. М. Бандура, 2011, с. 18), хоча потенційно має здійснюватися часткова компенсація облікової ставки Національного банку України за кредитами банків в розмірі до 70% (Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу»).

Відзначаючи обмежені можливості банківського кредитування у забезпеченні сільськогосподарського машинобудування інвестиційними ресурсами, розглянемо такий важливий механізм фінансування інвестиційної діяльності як бюджетне фінансування. В Законі України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» (Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу») встановлено, що обсяги бюджетних асигнувань в галузь сільськогосподарського машинобудування становлять до 1% від загальних видатків державного бюджету, в той же час в Державній цільовій програмі реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року (Постанова Кабінету міністрів України №785 від 30 травня 2007 р. «Про затвердження Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року») зазначені чіткі абсолютні значення бюджетного фінансування. Втім, наявність спланованих і затверджених програм при їх ефективній реалізації спроможні забезпечувати лише 30% нормативного обсягу щорічного оновлення машинно-тракторного парку (Попко, Ковшун, 2011, с. 208; Кравчук, 2005, с. 4). Отже, перед підприємствами машинобудування існує непросте завдання зміцнення свого виробничого потенціалу шляхом залучення і оптимального використання бюджетних інвестицій.

Для подальшого дослідження і аналізування доцільно використати інформацію за попередні декілька років. За період 2007-2016 роки в області не була досягнута стабілізація в бюджетній інвестиційній діяльності. Спостерігався приріст державних інвестицій в розмірі 577 тис. грн. лише на ПАТ «Брацлав, для інших підприємств фундаментом економічного розвитку продовжують залишатися інші джерела.

З наведених оцінок стає очевидним, що державне фінансування отримували все ті ж активні підприємства ПАТ «Хмільниксільмаш» та ПАТ «Брацлав», обсяг таких вкладень у загальній структурі інвестицій знаходиться в межах 1%. Така тенденція відповідає висновкам, оприлюдненим Колегією

рахункової палати України, про виконання програми бюджетного фінансування на 18,2 % із зосередженням ресурсів на напрямку дослідно-конструкторських робіт (Державна підтримка сільськогосподарського машинобудування – міф), виконанням яких більшість підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області не займаються.

Розглянуті обсяги інвестицій здійснених за рахунок державних та місцевих бюджетів продемонстрували свою обмеженість в структурі інвестиційних ресурсів підприємств. Зменшення обсягів згаданих зовнішніх вкладень покладає рішення проблем інвестиційного характеру на власні засоби підприємств.

Охарактеризувавши попередньо вказані способи фінансування інвестування та виявивши їх неспроможність забезпечити інвестиційні потреби підприємств відзначимо, що очевидною є необхідність застосування інших додаткових механізмів фінансування, зокрема лізингу, який досі не набув значного поширення.

Посилення інвестиційної спрямованості через застосування механізму лізингу на терені Вінниччини обмежується перш за все нерозвиненістю лізингового ринку. Характеризуючи регіон як сільськогосподарський, владою було розроблено Програму розвитку регіонального фінансового лізингу в агропромисловому комплексі Вінницької області на 2011-2016 рр., втім, заходи по розширенню лізингової діяльності в галузі машинобудування були проігноровані і можливості застосування цього фінансового інструмента широко не використовуються, оскільки на території Вінницької області функціонує лише кілька компаній, що надають послуги лізингу та як показують дослідження (Подольчак, 2008, с. 208), основною причиною невикористання машинобудівними підприємствами лізингу є незнання його суті.

Огляд макротенденцій в регіоні, а також власні дослідження конкретних підприємств показали, що покращення функціонування підприємства на засадах використання лізингу на сьогоднішній день не є розповсюдженим в галузі сільськогосподарського машинобудування. Протягом досліджуваного

періоду 2007-2016 років лише ПАТ «Барський машинобудівний завод» одноразово скористався механізмом лізингу у 2007 р. Виявлені тенденції підтверджують результати попереднього аналізу, оскільки використання лізингу було здійснено одноразово за період 2007-2016 років.

Таким чином, можна стверджувати, що лізинг як фінансовий інструмент на терені Вінниччини в галузі сільськогосподарського машинобудування не знаходиться в сучасному арсеналі форм та інструментів розширення інвестування. А зважаючи на те, що статистичні органи не ведуть облік лізингової діяльності, аналітичні дослідження суттєво обмежуються, а багатопрофільне функціонування відповідного кола лізингових компаній не дає змоги оцінювати розміри та напрямки розвитку механізму лізингу.

Комплексне оцінювання вказаних методів фінансування інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило, що невелика кількість підприємств використовують такі можливості розширення своєї діяльності, для забезпечення простоти розуміння ситуації відобразимо реальний стан інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Реальний стан інвестування підприємств сільськогосподарського
машинобудування**

Підприємства	Методи фінансування надходження інвестиційних ресурсів		
	Банківське кредитування	Державне фінансування	Лізинг
1. ПАТ «Хмільниксільмаш»	650	21	0
2. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	0	0	0
3. ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	0	0	0
4. ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	0	0	0
5. ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	5,7	0	0
6. ПАТ «Барський машинобудівний завод»	19979,1	0	0
7. ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	1808,1	0	0
8. ПАТ «Брацлав»	10863,3	577	2116,5
9. ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	0	0	0
10. ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	0	0	0
11. ПрАТ «Агромашкомплект»	233,4	0	0
12. ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	236,7	0	0
13.ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	0	0	0
14.ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	0	0	0

Проведення ґрунтовного аналітичного дослідження реалій фінансування інвестування Вінницької області виявило сукупність перешкод, що стримують інвестиційні процеси. Окреслені проблеми визначають спектр пріоритетів для реформування інвестиційної політики держави на найближчі роки. Виявлена ситуація вимагає вирішення основних завдань пошуку джерел фінансування інвестиційних проектів, способи акумуляції накопичень, їх збереження і подальше цільове використання. Розв'язання зазначених проблем повинно поєднувати заходи як державного регулювання залучення інвестицій, так і способи регулювання інвестування на рівні самого підприємства.

Досліджуваний період характеризується як наявністю позитивних результатів, так і безліччю проблем. Негативною стороною сучасного стану інвестування є недостатній обсяг інвестиційних засобів, що можуть використовуватися для інвестування, які на сьогодні потрібні для виведення промисловості сільськогосподарського машинобудування на шлях інноваційно-конкурентного розвитку. Нажаль можливості держави у напрямі розвитку програм стимулювання інвестицій не спроможні забезпечити потреби машинобудівних підприємств, які потерпають від низьких темпів технологічного оновлення, суттєво залежні від коливання економічної ситуації в країні та володіють рядом внутрішньогосподарських проблем, різного рівня складності та різноплановості.

2.4. Аналізування доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування за розробленим авторським методом

В умовах активного сприяння залученню інвестицій важливим елементом ефективного підприємництва постає адекватне оцінювання можливостей підприємства раціонально застосовувати вкладені ресурси. З цією метою дисертантом було проаналізовано ряд методик оцінювання ефективності інвестиційної діяльності (див. п. 1.3). Проте, було виявлено відсутність спроб

розробки методичних підходів до оцінювання доцільності та ефективності напрямів інвестування підприємств.

Розвиваючи дослідження відмічаємо, що у сучасних умовах функціонування підприємства задача правильного, оптимального вибору напрямку його діяльності лежить в площині тих можливостей, якими володіє підприємство, це насамперед, враховуючи специфіку галузі сільськогосподарського машинобудування, матеріально-технічна база та капітал підприємства. Втім, варто прийняти до уваги, що підприємства можуть володіти однаковою структурою та приблизно однаковим розміром капіталу, але можуть мати зовсім різний фінансово-економічний стан. Такі судження приводять до необхідності ретроспективного огляду попередньої діяльності підприємства в рамках виявлення її результатів.

Пропонований набір факторів дослідження інвестиційних можливостей підприємства в розрізі напрямів вкладення ресурсів було сформовано в рамках забезпечення умов спільної направленості показників за умови бажаного їх зростання із певним узгодженням відповідно до особливостей роботи підприємства. Крім того використання методичного підходу до оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств та його факторів і показників окремо, може носити крім інвестиційного ще й аналітичний механізми корегування існуючої роботи підприємства.

Розробляючи методичний підхід оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, вважаємо за необхідне скористатися згаданими методичними підходами і рекомендаціями В. Тютюнника (Тютюнник), який стверджує, що оцінювання підприємства не повинне передбачати розрахунку всіх існуючих показників, а зовсім навпаки – модель комплексного аналізу повинна містити мінімальну кількість показників, які повинні відображати відомості необхідні потенційному інвестору.

Доцільно зазначити, що розроблений метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств

сільськогосподарського машинобудування характеризується простотою та зрозумілістю. Моніторинг зміни кожної із складових дає можливість в разі зміни фінансового стану визначати проблемні напрямки, а в разі нормального функціонування забезпечити потенційного інвестора інформацією про можливість зростання на основі результатів діяльності.

Запропонований набір факторів впливу на оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування було сформовано в розрізі напрямів вкладення ресурсів для бажаного їх зростання із певним узгодженням відповідно до особливостей роботи підприємства.

Відзначимо, що розроблений метод передбачає існування двох блоків, що відповідно характеризують можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Для забезпечення наочності та послідовності викладення зобразимо методичний підхід схематично (рис. 2.10).

Зміст розробленого методу полягає у необхідності проходження двох етапів аналітичних робіт, особами, що виконують оцінювання можливостей інвестування.

Перший етап передбачає оцінювання доцільності інвестування підприємств. Сутність такого оцінювання має на меті забезпечити інформаційну базу в якості показників ефективності діяльності (рентабельність діяльності, рентабельність витрат, прибуток на 1 грн. сукупних активів, прибуток на власні засоби, прибуток до оборотних засобів, рентабельність основних засобів) та показників фінансового стану (коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, частка оборотного капіталу, частка власних засобів у пасивах). Визначення вказаних показників дозволить присвоїти відповідне вагове значення рівня досліджених показників. Сукупність таких вагових коефіцієнтів через їх сумування дозволить оцінити інтегральний показник оцінювання доцільності інвестування підприємств за рівнем їх інвестиційної привабливості.

I блок – Оцінювання доцільності інвестування підприємств

1 Етап: Розрахунок показників:

а) ефективності господарської діяльності

Показник	Формула
Рентабельність діяльності, %	$R_d = \frac{ЧП}{ЧД} \cdot 100\%$ де ЧП – чистий прибуток; ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг
Рентабельність витрат, %	$R_v = \frac{ЧП}{С_{оп}} \cdot 100\%$ де $C_{оп}$ – собівартість реалізованої продукції
Рентабельність активів, %	$R_a = \frac{ЧП}{A} \cdot 100\%$ де А – активи підприємства
Рентабельність власного капіталу, %	$R_{вк} = \frac{ЧП}{ВК} \cdot 100\%$ де ВК – власний капітал
Рентабельність оборотного капіталу, %	$R_{ок} = \frac{ЧП}{ОК} \cdot 100\%$ де ОК – оборотний капітал
Рентабельність основних засобів, %	$R_{оз} = \frac{ЧП}{ПВ\ ОЗ} \cdot 100\%$ де ПВ ОЗ – первісна вартість основних засобів

б) фінансового стану

Показник	Формула
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{пл} = \frac{ОК}{ПЗ} \cdot 100\%$ де ПЗ – поточні зобов'язання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{аб} = \frac{ГК}{ПЗ} \cdot 100\%$ де ГК – грошові кошти
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах, %	$K_{чоб} = \frac{ОА - ПЗ}{ОА} \cdot 100\%$
Частка власного капіталу у пасиві балансу, %	$K_{вк} = \frac{ВК}{Пасив\ балансу} \cdot 100\%$

2 Етап: Бальне оцінювання показників:

Показник /оцінка	Найвищий (2 бали)	Високий (1 бал)	Середній (0 балів)	Низький (-1 бал)	Вкрай низький (-2 бали)
Рентабельність діяльності	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Рентабельність витрат	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Рентабельність активів	>15%	5-15%	0-5%	-10-0%	<-10%
Рентабельність власного капіталу	>45%	15-45%	0-15%	-30-0%	<-30%
Рентабельність оборотного капіталу	>30%	10-30%	0-10%	-20-0%	<-20%
Рентабельність основних засобів	>20%	5-20%	0-5%	-20-0%	<-20%
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,3	1,15-1,3	1,0-1,15	0,9-1,0	<0,9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,3	0,2-0,3	0,15-0,2	0,1-0,15	<0,1
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах	>22%	12-22%	0-12%	-11%-0%	<-11%
Частка власного капіталу у пасиві балансу	>50%	20-50%	10-20%	3-10%	<3%

3 Етап: Формування вагомих значень розрахованих показників

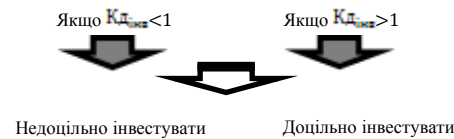
Показник	Вагове значення
Рентабельність діяльності	1,6
Рентабельність витрат	1,2
Рентабельність активів	1,2
Рентабельність власного капіталу	0,8
Рентабельність оборотного капіталу	0,4
Рентабельність основних засобів	0,8
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6
Частка чистого оборотного капіталу в поточних активах	0,8
Частка власного капіталу у пасиві балансу	0,6

4 Етап: Визначення інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування підприємства в цілому за рівнем інвестиційної привабливості:

$$K_{дінв} = \sum k_i \times p_i$$

де k_i - вага i -критерія;

p_i - рейтингове оцінювання i -критерію.

II блок – Вибір ефективного напрямку інвестування

1 Етап: Оцінювання ефективності інвестування у виробництво:

Показник	Формула
1. Рентабельність діяльності виробничої	$R_{дв} = \frac{\text{Дохід від реалізації продукції}}{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}} \cdot 100\%$
2. Рентабельність витрат виробничих	$R_{вд} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}} \cdot 100\%$
3. Коефіцієнт росту рентабельності діяльності виробничої	$K_{Рд} = \frac{R_{дв, i}}{R_{дв, i-1}}$
4. Коефіцієнт росту рентабельності витрат виробничих	$K_{Рв} = \frac{R_{вд, i}}{R_{вд, i-1}}$

2 Етап: Оцінювання ефективності інвестування у сервісне обслуговування:

Показник	Формула
1. Рентабельність сервісної діяльності, %	$R_{дс} = \frac{\text{Операційний дохід} - \text{Операційні витрати}}{\text{Операційні доходи}} \cdot 100\%$
2. Рентабельність сервісних витрат, %	$R_{вс} = \frac{\text{Операційний дохід} - \text{Операційні витрати}}{\text{Операційні витрати}} \cdot 100\%$
3. Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	$K_{Рдс} = \frac{R_{дс, i}}{R_{дс, i-1}}$
4. Коефіцієнт росту рентабельності сервісних витрат	$K_{Рвс} = \frac{R_{вс, i}}{R_{вс, i-1}}$

Рис. 2.10 Метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування (розроблено автором)

Загалом оцінювання ряду показників має в комплексі відображати ефективність господарської діяльності, тобто передбачати оцінку її результатів, якими можуть бути обсяги виготовленої продукції. Оскільки сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність, адже невідомо, якою ціною отримані ці результати. За такої ситуації важливо щоб для отримання об'єктивної оцінки ефективності підприємства необхідно також брати до уваги оцінку тих витрат, які були понесені для отримання певних результатів. Таким чином, співвідношення результатів і витрат виражається у показниках ефективності, тобто рентабельності. Відповідно врахування цих двох факторів дозволяє:

1. Відобразити сукупність витрат всіх видів ресурсів, що споживаються на підприємстві;
2. Виявити передумови для пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства;
3. Забезпечити інформацію стосовно ефективності виробництва.
4. Встановити доступні джерела капіталу і оцінити можливості та доцільність їх мобілізації.

Врахування таких показників оцінювання ефективності господарської діяльності та фінансового стану розкриває наявний фінансово-економічний стан підприємства, його стійкість, схильність до позитивних зрушень, потенціал у обраній сфері діяльності, а оцінка основних засобів розкриває елементи технологічно-майнової привабливості досліджуваного підприємства через їх обсяги та масштаби.

З огляду на виявлені позитивні значення інтегрального показника варто перейти на другий етап дослідження, що передбачає оцінювання ефективності інвестування у виробництво та сервісну діяльність, оскільки узагальнивши виявлені тенденції по досліджуваних підприємствах було виявлено основними напрямками роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування саме виробництво та надання сервісних послуг. Відтак, вважаємо, що за умов обмеженості інвестованого капіталу, адекватні можливості розвитку

підприємств неодмінно повинні ґрунтуватися на наявному досвіді функціонування підприємств, тобто виробництві та/чи сервісі.

Оцінювання ефективності інвестування у виробництво передбачає згідно методичного підходу розрахунок рентабельності виробничої діяльності, рентабельності виробничих витрат та їх коефіцієнтів росту. Дослідження ефективності інвестування у сервісне обслуговування передбачає розрахунок рентабельності виробничої діяльності, рентабельності виробничих витрат та їх коефіцієнтів росту.

Для підвищення надійності розрахунків та забезпечення зручності їх використання вважаємо за доцільне спростити використання методу оцінювання доцільності та ефективності інвестування через використання програмного продукту *Wonderful Song*, що виконаний в об'єктно-орієнтованій мові програмування *C#*, і який був розроблений спеціально для спрощення використання розробленого методу. Зручність від впровадження програмного продукту полягає лише у необхідності уведення основних даних фінансової звітності, на підставі якої програма згенерує відповідь про доцільність інвестування та при її виявленні – зазначить вірний напрям інвестування (див. додаток Ш).

Зазначимо, що запропонований метод є вдосконаленням методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства на основі рейтингового показника, що був розроблений Макуєвою С. Р. та Михайловою І. А., в основі якого покладено розрахунок комплексного показника, що являє собою суму зважених репрезентативних коефіцієнтів, які відображають господарську діяльність та фінансовий стан підприємства.

Основними позитивними сторонами зазначеної методики є:

1. Забезпечення визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості;
2. Дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств;

3. Дає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої належності, організаційно-правової форми і розміру;

4. Простота обрахунків, яка економить час на оцінюванні привабливості.

Окресливши основні позитивні сторони методики відзначимо, що ця методика передбачає лише частковий аналіз фінансового стану та, нажаль, не дозволяє відстежувати зміни інтегрального показника підприємства у часі. Проте суттєвою перевагою є можливість порівняти інвестиційну привабливість підприємств на протязі одного року. Втім, зауважимо, що комплексність аналізу частково не забезпечує умови достовірності через відсутність дослідження майнового стану підприємства, що є однією із визначальних умов діяльності галузі сільськогосподарського машинобудування, яка має бути подолана у розроблених методичних підходах. Виявивши в процесі аналізу певні суперечності, вважаємо необхідною розробку нових удосконалених методичних підходів до оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств.

Окреслений методичний підхід є розробленим для підприємств сільськогосподарського машинобудування, проте може бути застосований у будь-якій сфері господарства з незначними модифікаціями у другому блоці, де за визначеного рівня доцільності потрібно буде розробити притаманні досліджуваній галузі напрями розвитку, при цьому зміст досліджень залишиться.

Логіка пропонованого методичного підходу передбачає перш за все визначення доцільності інвестування підприємств. Для цього необхідно пройти ряд етапів досліджень, та обрахувати показники із використанням таких застережень:

1. Оскільки проводиться дослідження роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування, які поряд із виробничою діяльністю надають ремонтно-сервісні послуги, пропонуємо замість показника рентабельність товарів використовувати показник рентабельності діяльності;

2. Російськими авторами пропонується для обчислень використовувати прибуток до оподаткування, оскільки в українській системі фінансової звітності такий показник не використовується вважаємо за доцільне замінити його на чистий прибуток;

3. Науковцями було запропоновано, на наш погляд, достатньо дискусійний спосіб визначення частки власних засобів у пасивах, вважаємо, що зазначений показник потрібно визначати як відношення власного капіталу до пасиву балансу;

4. Дослідження існуючого стану розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило необхідність врахування рівня їх технічного стану в методичних підходах до оцінювання доцільності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, і, як наслідок, вважаємо за необхідне доповнити методику показником рентабельності основних засобів.

Важливість врахування реального рівня розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило необхідність визначення рівня їх технічного стану. Показники аналізу технічного стану та технологічної структури основних засобів методологічно можна використовувати для порівняльних характеристик швидкості відтворення ресурсів. Оскільки інноваційний вектор української промисловості вже окреслений достеменно, необхідно визначати основу, на якій він базуватиметься, що передусім передбачає детальний аналіз фактора основних засобів, що пояснюється, для прикладу в галузі сільськогосподарського машинобудування, його властивістю створювати засоби виробництва для інших галузей господарства. Саме тому з метою дослідження подальших технічних можливостей розвитку операційної діяльності пропонуємо досліджувати рентабельність основних засобів. Дослідження рентабельності основних засобів дає уявлення про фізичні та вартісні параметри технічного стану основних засобів потенційно інвестованого об'єкта. У контексті розробленого методичного підходу було

визначено інтегральний показник оцінювання доцільності і ефективності інвестування досліджуваних підприємств у 2007-2016 роках (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування підприємства в цілому за рівнем інвестиційної привабливості $K_{дінв}$

Підприємство	Рік									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ПАТ «Хмільниксільмаш»	4,4	-	-6,8	-	12,4	-6,4	-14,0	-11,2	-13,8	-106
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	9,6	3,6	9,2	-	2,0	14,4	18,0	13,2	13,6	9,6
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	7,2	-8,0	-13,2	-13,8	-10,0	-14,4	-13,6	-16,2	-	-
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	-10,0	0,0	-14,8	-	-13,2	-15,6	-12,2	-16,6	-6,6	-8,6
ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	-4,4	-6,0	-4,4	1,6	1,6	0,0	-14,8	-4,4	23,6	20,0
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	9,6	13,2	2,4	-	2,8	7,2	8,0	8,0	8,8	12,0
ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	-15,2	-8,0	-9,8	-	-7,2	-19,2	-14,4	-16,8	-3,4	-2,4
ПАТ «Брацлав»	8,8	6,8	3,2	-	-6,2	-4,2	-	-	-	-
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	-9,6	-9,6	4,8	-	-8,0	0,8	-	-	-	-
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	-7,2	-8,8	-4,4	-4,8	-4,4	-1,6	-2,8	-7,6	-1,2	0,0
ПрАТ «Агромашкомплект»	-11,2	-18,2	-10,4	-12,8	-16,8	11,6	-14,4	-8,8	-11,6	-13,2
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	12,0	4,2	6,4	7,6	-4,4	11,8	-	-	-	-
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	-6,0	-2,4	-	-	-4,2	-2,0	-3,2	-12,0	6,0	-3,2
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	-10,2	-9,6	2,0	-4,4	-4,4	5,4	7,6	-1,6	8,4	2,0

Представлена динаміка підкреслює аналогічність темпів динаміки цілої групи показників, які є складовими інтегрального показника. Варто зауважити, що найбільш потужні умови для виробництва існують протягом

усіх років на ПрАТ «Вінницький дослідний завод» та ПАТ «Барський машинобудівний завод», які активно займаються виробничою діяльністю, що було, крім власне розробленого методичного підходу, виявлено в процесі аналізування макро- та мікроекономічних тенденцій. Відтак, перспективи розвитку інших досліджуваних підприємств сільськогосподарського машинобудування є менш оптимістичними, тому розробка методичного підходу, який би вказував найбільш раціональний напрям вкладення інвестиційних ресурсів є необхідною та доцільною.

Узагальнюючи виявлені тенденції і закономірності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області, зазначимо, що протягом досліджуваного періоду було виявлено мінімальну кількість позитивних додатніх інтегральних показників. Зазначене слід розглядати як обмежувальний чинник не лише у зовнішньому залученні інвестицій, але і у раціональному розпорядженні внутрішніми капіталовкладеннями.

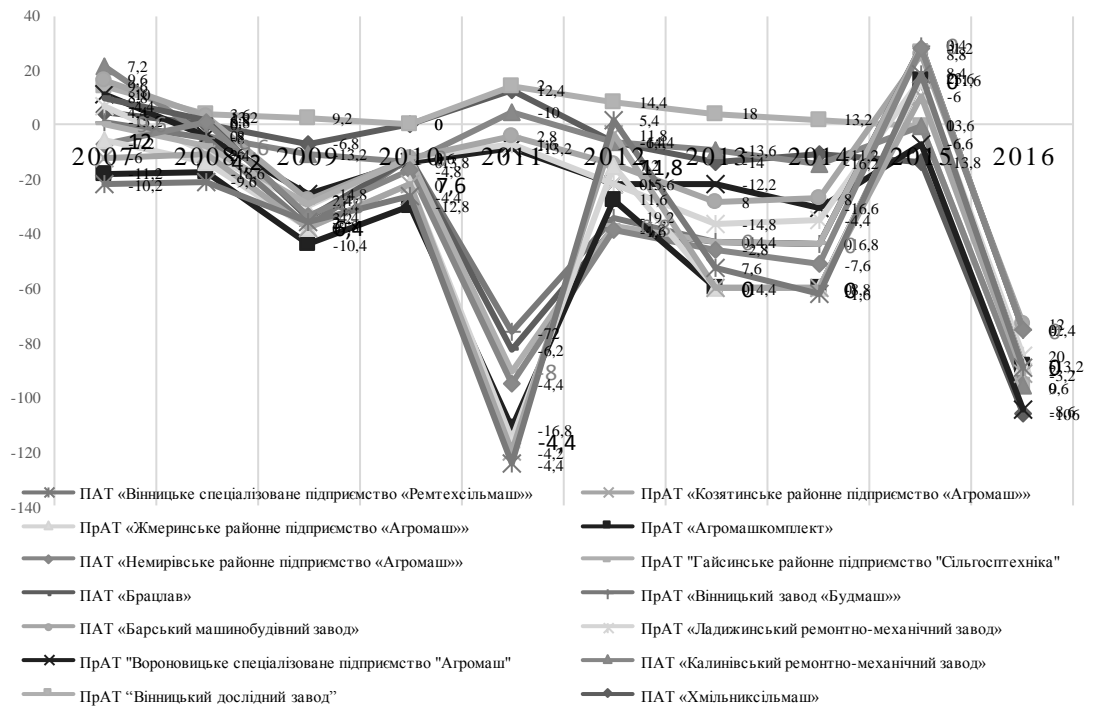

Рис. 2.11. Динаміка інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування в цілому за рівнем інвестиційної привабливості $Kd_{інв}$

Проведений аналіз інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування підприємства підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінниччини протягом 2007–2016 рр. засвідчив стрибкоподібну нестабільну динаміку в роботі більшості досліджуваних підприємств (рис. 2.11).

Зокрема було виявлено, що більшість підприємств володіють негативним значенням інтегрального показника оцінювання доцільності та ефективності напрямів інвестування, що пояснюється перш за все негативною динамікою попередньої діяльності.

Відслідковуючи показники роботи підприємств відзначимо, що певна частина із них, в ряді років не оприлюднювала певні показники фінансової звітності, такий факт є певним обмежувальним чинником у доступі до інформації, що тим самим виключало можливість розгляду інвестиційної привабливості за досліджуваний період і прирівнювало її до нуля.

Проте така позиція не стосується малих підприємств галузі, які ведуть спрощену форму фінансової звітності. З огляду на отримані результати відзначено нестабільну підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області.

Для початкового оцінювання ефективності інвестування у певний напрям діяльності підприємств, зазначимо, що в результаті аналізу інтегрального показника оцінювання доцільності інвестування в цілому за рівнем інвестиційної привабливості було виявлено у 2007 р. 7 підприємств, в які доцільно здійснювати інвестування.

З метою виявлення пріоритетності напрямів діяльності визначимо показника рентабельності діяльності, рентабельності витрат та їх середньорічні коефіцієнти росту (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка ефективності роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області

Підприємство	Рік	Оцінювання ефективності інвестування у виробництво				Оцінювання ефективності інвестування у сервісне обслуговування			
		Рентабельність виробничої діяльності, %	Рентабельність виробничих витрат, %	Коефіцієнт росту рентабельності виробничої діяльності	Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	Рентабельність сервісної діяльності, %	Рентабельність витрат на сервісну діяльність, %	Коефіцієнт росту рентабельності сервісної діяльності	Коефіцієнт росту рентабельності витрат на сервісну діяльність
ПАТ «Хмільниксільмаш»	2007	17,31	20,94	0,25	1,03	14,08	16,38	-3,07	-3,73
	2011	26,08	35,27	1,23	1,30	-8,52	-7,85	-0,86	-0,66
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	2007	9,19	10,12	0,90	0,89	3,52	3,63	0,61	0,59
	2008	3,18	3,28	0,43	0,40	0,41	0,69	0,17	0,20
	2009	7,07	7,61	1,49	1,52	4,05	4,23	3,14	2,48
	2011	22,63	29,24	1,79	1,96	3,50	3,63	0,69	0,67
	2012	34,01	51,53	1,23	1,33	30,68	44,25	2,96	3,49
	2013	37,34	59,58	1,05	1,08	33,93	7,04	1,05	0,40
	2014	10,31	11,49	0,53	1,39	-19,37	-16,23	-0,39	-0,16
	2015	18,8	23,2	1,35	1,42	-9,0	-8,3	0,68	0,72
2016	13,9	16,1	0,74	0,69	2,34	2,40	0,26	0,29	
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	2007	0,70	0,47	-0,01	-0,01	-48,18	-32,52	-0,67	-0,79
ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»	2010	-11,3	-7,36	1,42	1,00	-7,95	-7,36	0,09	1,00
	2011	-5,37	-7,94	-0,72	-0,93	-5,81	-5,48	-0,72	-0,73
	2015	43,8	78,1	1,27	1,49	21,7	27,8	-0,23	-0,17
	2016	50,59	102,39	1,16	1,31	30,21	43,29	1,39	1,56
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	2007	15,47	18,30	1,06	1,07	-2,81	-2,73	-0,92	-0,32
	2008	16,16	19,27	1,02	1,03	4,04	7,78	1,11	1,69
	2009	12,54	16,67	0,88	0,93	2,71	2,78	0,82	0,60
	2010	14,76	17,32	1,08	1,02	3,49	3,62	1,13	1,14
	2011	14,13	16,45	0,98	0,97	-3,65	-3,52	-1,10	-1,10
	2014	16,45	19,69	1,20	1,23	3,49	3,61	-1,56	-1,65
	2015	16,0	19,1	0,97	0,97	9,6	10,6	2,75	2,94
	2016	16,01	19,06	1,0	1,0	1,42	1,44	0,15	0,14
ПАТ «Брацлав»	2007	17,02	20,52	1,09	1,11	2,45	2,51	0,94	0,93
	2008	20,82	26,30	1,11	1,13	8,88	9,74	1,90	1,97
	2009	9,97	11,08	0,69	0,65	3,26	33,66	0,61	1,86
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	2009	-199,38	66,6	4,32	2,62	-164,88	30,7	8,95	3,90
	2012	-180,94	-64,41	2,64	0,95	-30,53	-23,41	0,84	0,88
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	2007	22,75	29,45	1,00	1,00	-42,71	-29,93	1,00	1,00
	2008	-68,51	-40,65	1,74	1,17	-7,22	-6,74	0,41	0,48
	2009	47,15	78,9	0,83	1,39	53,56	115,34	2,72	4,14
	2010	-9,18	-8,41	0,44	0,33	12,72	11,04	0,49	0,31
	2012	22,04	28,27	1,41	1,50	17,32	20,94	0,80	0,88
ПрАТ «Агромашкомплект»	2012	44,56	80,38	1,03	1,05	-3,89	-3,74	0,39	0,33
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	2015	0	0	0	0	-10,22	9,3	0,42	0,26
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	2009	74,51	292,32	0,92	0,61	0,36	1,42	0,08	0,10
	2013	77,61	346,67	0,29	0,58	77,61	346,67	1,80	0,58
	2015	49,7	99,0	0,87	0,71	48,84	95,45	1,78	2,28
	2016	53,53	115,20	1,08	1,16	7,49	8,10	0,15	0,08

Важливість розробки методичного підходу до оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування зумовлена необхідністю підвищення якості управлінських рішень в рамках управління діяльністю малоефективних підприємств сільськогосподарського машинобудування, що розширить можливості їх поступового відновлення, реструктуризації або перепрофілювання діяльності із мінімальними втратами і при цьому дозволить послуговуватися достовірними, своєчасними, неупередженими та об'єктивними результатами роботи. Забезпечення умов прозорості та узгодженості і їх взаємозв'язку та поєднання з правильним управлінським застосуванням потенційно можуть створити механізм регулювання інвестування підприємств.

Висновки до другого розділу

1. Потенційні можливості для розвитку українського машинобудування для агропромислового комплексу зумовлюються суттєвим зниженням кількості техніки в сільськогосподарських підприємствах, яка відновлюється досить низькими темпами та значною зношеністю основних засобів. Проте вчасно відреагувати на такий зростаючий попит значна частина підприємств сільськогосподарського машинобудування не в змозі з огляду на неспроможність модернізації технологічного процесу. Поряд з цим, машинобудівні підприємства намагаються підвищувати рівень виготовлення машин на базі застосування високоякісних матеріалів, технологій, впровадження електронних та автоматизованих систем, що спрямовані на розширення асортименту, заміну знятої з виробництва продукції на нову тощо.

2. Сукупність виявлених тенденцій свідчить, що підприємства сільськогосподарського машинобудування суттєво розмежовані та неоднорідні відповідно до масштабів та результативності діяльності. Множина результатів оцінювання відобразила негативні тенденції у розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, адже переважна більшість підприємств характеризуються незадовільним фінансовим станом, що апріорі

обмежує їх потенційні можливості розвитку саме у сфері сільськогосподарського машинобудування, що цілком ймовірно сприятиме переорієнтації на інший вид господарської діяльності. З огляду на функціонування значної кількості підприємств із значенням рейтингової оцінки в межах, можемо також відзначити труднощі в залученні інвесторів до їх розвитку через нестабільність їх функціонування. Відтак, залишається незначна кількість підприємств, що нарощують свій потенціал і можуть за для цього поряд із власними інвестиційними ресурсами розраховувати на зовнішнє інвестиційне забезпечення.

Діяльність підприємств протягом досліджуваного періоду не демонструє стрибкоподібного характеру ні в напрямі зростання, ні у напрямі спадання, що свідчить про відсутність у підприємств кардинальних нововведень, що можуть привести до зростання виробництва, та про відсутність різких негативних впливів. Отже, можна зробити висновок про вплив на роботу підприємства внутрішніх ресурсів підприємств, тобто характерною є інерційність розвитку досліджуваних підприємств.

Загальним підсумком зазначених вище тенденцій є те, що розвиток підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області має суперечливий характер: з одного боку, функціонують підприємства, що розвиваються та проводять модернізацію і адаптуються до нових умов, з іншого боку – існують підприємства, що або виконують поодинокі замовлення, або здають свої площі в оренду, що безперечно свідчить про їх повну деградацію. Таким чином, проведене групування підприємств дозволило додатково переконатися у суттєвій диференціації підприємств Вінницької області за рівнем та можливостями їх діяльності.

Аналізуючи усе викладене вище, можна стверджувати, що вирішення проблеми залучення інвестицій є доцільним для підприємств, що можуть розвинути свою виробничу діяльність, оскільки підприємства сільськогосподарського машинобудування як складова машинобудування країни є найменш підготованими серед галузей машинобудування до ринкових умов господарювання.

3. На даний момент для забезпечення ефективного функціонування підприємств завдання оптимального вибору напрямку його діяльності знаходиться в площині раціонального використання можливостей, якими володіє підприємство. З метою забезпечення адекватності та достовірності оцінки таких інвестиційних можливостей підприємства розроблено метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування в розрізі напрямів їх пріоритетної діяльності. При розробці зазначеного підходу було використано критерії, що здатні забезпечити носія інтересів необхідною інформацією та вказувати напрями досягнення бажаного рішення.

Запропонований метод являє собою суму зважених репрезентативних коефіцієнтів, що відображають господарську діяльність та фінансовий стан підприємства, і володіє рядом позитивних сторін: забезпечує визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості; дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств; надає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої приналежності, організаційно-правової форми і розміру; простота обрахунків, яка економить час на оцінюванні привабливості. Водночас окреслений метод може бути застосований у будь-якій сфері господарства з незначними модифікаціями. Однозначність трактування фахівцями різних галузей та доступність у забезпеченні статистичної бази стосовно динаміки показників допускають застосування методу для підприємств різних видів діяльності.

Використання розробленого авторського методу дозволило узагальнити тенденції і закономірності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області та додатково підтвердити ряд негативних тенденцій розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та їх наростаючу динаміку. Множина отриманих значень дозволить обрати правильні напрями управління діяльністю малоефективних підприємств сільськогосподарського машинобудування та розширити можливості їх поступового відновлення, реструктуризації або перепрофілювання діяльності із мінімальними втратами і при цьому дозволить послуговуватися достовірними, своєчасними, неупередженими та об'єктивними результатами роботи.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

3.1. Формування передумов активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування

Виявивши низькі обсяги виробництва підприємств сільськогосподарського машинобудування у розділі 2 зазначимо, що ефективний економічний розвиток підприємства може бути забезпеченим за умови налагодження системи гнучкого управління підприємством на основі активної інвестиційної діяльності. Втім, забезпечення такої гнучкості є вельми проблематичним, оскільки практично усі підприємства сьогоdnішнього сільськогосподарського машинобудування володіють матеріально-технічною базою, що була сформована у відповідності до організаційних та технічних стандартів адміністративної економіки, проте згодом наявність такої інфраструктури підприємства виявилася недоцільною та обтяжливою, хоча досі певні дослідники вважають її фактором підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Розуміючи, що українські аграрії повинні бути забезпечені високоякісною сільськогосподарською технікою та аналізуючи можливості її виробництва, приходимо до висновку про неспроможність більшості українських підприємств сільськогосподарського машинобудування працювати на такому рівні через їх фінансову неспроможність та відсутність необхідної техніко-технологічної бази. Отже, спроби покращення стану таких підприємств повинні направлятися у інші сфери, зокрема сервісне обслуговування та формування дилерської мережі відомих та ефективних вітчизняних та/чи закордонних виробників техніки.

Зазначимо, що володіння підприємствами не використовуваними приміщеннями, застарілим обладнанням, складами, під'їзними коліями,

магістральними мережами є об'єктивним і по можливості має бути використаним у виробничому процесі, проте зважаючи на звужене або відсутнє виробництво, зрозумілим є обтяжливість таких об'єктів для підприємства, тому вони мають бути використані у інших можливих напрямках.

Перш за все варто відзначити, що реорганізація галузі сільськогосподарського машинобудування, що залишилася у спадок від СРСР повинна проводитися на основі диференційованого підходу з урахуванням стану існуючих у сільськогосподарських підприємствах машин та кон'юнктури ринку. Сукупність можливих робіт підприємств сільськогосподарського машинобудування має ґрунтуватися на дослідженні конкретного стану та структури техніки сільського господарства у визначеному регіоні.

Реагуючи на умови ринку сільськогосподарської техніки та послуг, варто відзначити важливість знаходження потенційних покупців продукції, що виробляється підприємствами. Виявивши високий рівень конкуренції в галузі, відмітимо, що сьогодні акценти в роботі підприємств змістилися із виробництва на реалізацію продукції, таким чином актуалізуються питання взаємодії налагодження збуту: або самостійний продаж підприємствами продукції, або використання дилерських послуг. Подібний вибір підприємств практично не розглядається вітчизняними науковцями, що частково пояснюється тим, що інфраструктура виробництва ринку сільськогосподарської техніки тільки формується (Карачина, Вітюк, 2015, с. 38).

Рентабельність сільськогосподарського виробництва протягом останніх років залишається стабільною, зокрема спостерігається стабільне зростання. Відслідковуючи існуючі тенденції, було виявлено вищий рівень рентабельності рослинництва у порівнянні із рентабельністю тваринницької галузі (табл. 3.1). Відтак, приходимо до висновку, що відповідну до таких результатів динаміку демонструє галузь сільськогосподарського машинобудування, оскільки виробництво і ремонт техніки для рослинництва є більш налагодженим у порівнянні з тваринництвом.

Таблиця 3.1

Рівень рентабельності виробництва продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах, % (Статистичний щорічник України за 2014 рік, с. 132)

	Рік													
	1990	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Продукція сільського господарства	42,6	13,6	-1,0	6,8	15,6	13,4	13,8	21,1	27,0	20,5	11,2	25,8	45,6	37,3
Продукція рослинництва	98,3	55,5	30,8	7,9	32,7	19,6	16,9	26,7	32,3	22,3	11,1	29,2	50,6	44,3
Продукція тваринництва	22,2	-16,5	-33,8	5,0	-13,4	0,1	5,5	7,8	13,0	14,3	11,3	13,4	22,1	7,7

З огляду на такі показники (рис. 3.1), підкреслюємо необхідність подальшого розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. Підтвердженням такої позиції є відслідковування структури витрат на виробництво сільськогосподарської продукції (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Структура витрат на виробництво сільськогосподарської продукції у сільськогосподарських підприємствах, % (Статистичний щорічник України за 2015 рік, с. 132)

Рік	Вид витрат	Усього	Запчастини, ремонтні і будівельні матеріали	Оплата послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями	Амортизація основних засобів
2010	Усього	100,0	6,9	19,1	5,3
	Рослинництво	100,0	8,9	24,3	5,9
	Тваринництво	100,0	3,5	10,1	3,9
2011	Усього	100,0	7,0	19,7	4,9
	Рослинництво	100,0	8,6	24,9	5,4
	Тваринництво	100,0	3,4	8,7	3,6
2012	Усього	100,0	7,0	19,6	5,3
	Рослинництво	100,0	8,6	24,5	5,7
	Тваринництво	100,0	3,5	8,8	4,1
2013	Усього	100,0	6,6	21,1	5,5
	Рослинництво	100,0	8,0	26,4	5,9
	Тваринництво	100,0	3,4	9,7	4,4
2014	Усього	100,0	7,4	24,3	5,4
	Рослинництво	100,0	7,0	29,9	2,9
	Тваринництво	100,0	3,5	10,5	3,9
2015	Усього	100,0	8,0	24,4	4,4
	Рослинництво	100,0	9,8	27,4	4,8
	Тваринництво	100,0	3,3	10,1	3,3

Відомо, що на показники роботи сільського господарства суттєво впливають кількісні і вартісні параметри основних засобів. Проаналізувавши показники таблиці М1 (див. додаток М) приходимо до висновку про стабільну динаміку зменшення закупівлі запчастин та ремонтних матеріалів підприємствами в тваринництві та рослинництві. В такій ситуації логічно припустити, що підприємства, які стабільно прибутково працюють, придбали нові основні засоби і не потребують ремонтів. Проте, з огляду на незначну кількість техніки в сільськогосподарських підприємства, цього не сталося. Підтвердженням цьому є стабільне зниження витрат на амортизацію основних засобів, що свідчить про зношення, а отже зменшення первісної вартості бази нарахування амортизації. Такі офіційно оприлюднювані підприємствами обсяги амортизації відображають невідповідність фактично спожитого розміру капіталу нарахованим амортизаційним відрахуванням, що підтверджується нездатністю підприємств оновлювати за їх рахунок основні засоби і надалі вдаватися до їх ремонту. Свідомим логічним поясненням такої парадоксальної ситуації є зростання частки витрат сільськогосподарських підприємств на оплату послуг і робіт, виконаних сторонніми організаціями. Враховуючи попередні аргументи, приходимо до висновку про нездатність сільськогосподарських підприємств самостійно обробляти власні угіддя і про доцільність підприємств сільськогосподарського машинобудування залучати до співпраці, що дозволить певним з них додатково використовувати в роботі свої вільні агрегати.

У напрямі розвитку сільськогосподарського машинобудування перш за все варто виявити основних покупців обладнання, що виготовлятиметься, або послуг, які може надавати підприємство. У цьому напрямі варто зазначити, що в Україні обробітком землі займаються здебільшого дві відокремлені групи аграріїв (табл. 3.3) – великі сільськогосподарські агрохолдинги та фермерські господарства, звертаючи увагу на велику кількість яких приходимо до висновку про їх невеликі розміри, а отже обсяги прибутку, що не дозволяють часто оновлювати своє технічне устаткування. Поряд з ними, також активно розвиваються великі сільськогосподарські підприємства, які мають великі обсяги діяльності і, забезпечуючи високі прибутки, можуть дозволити собі купувати нову техніку.

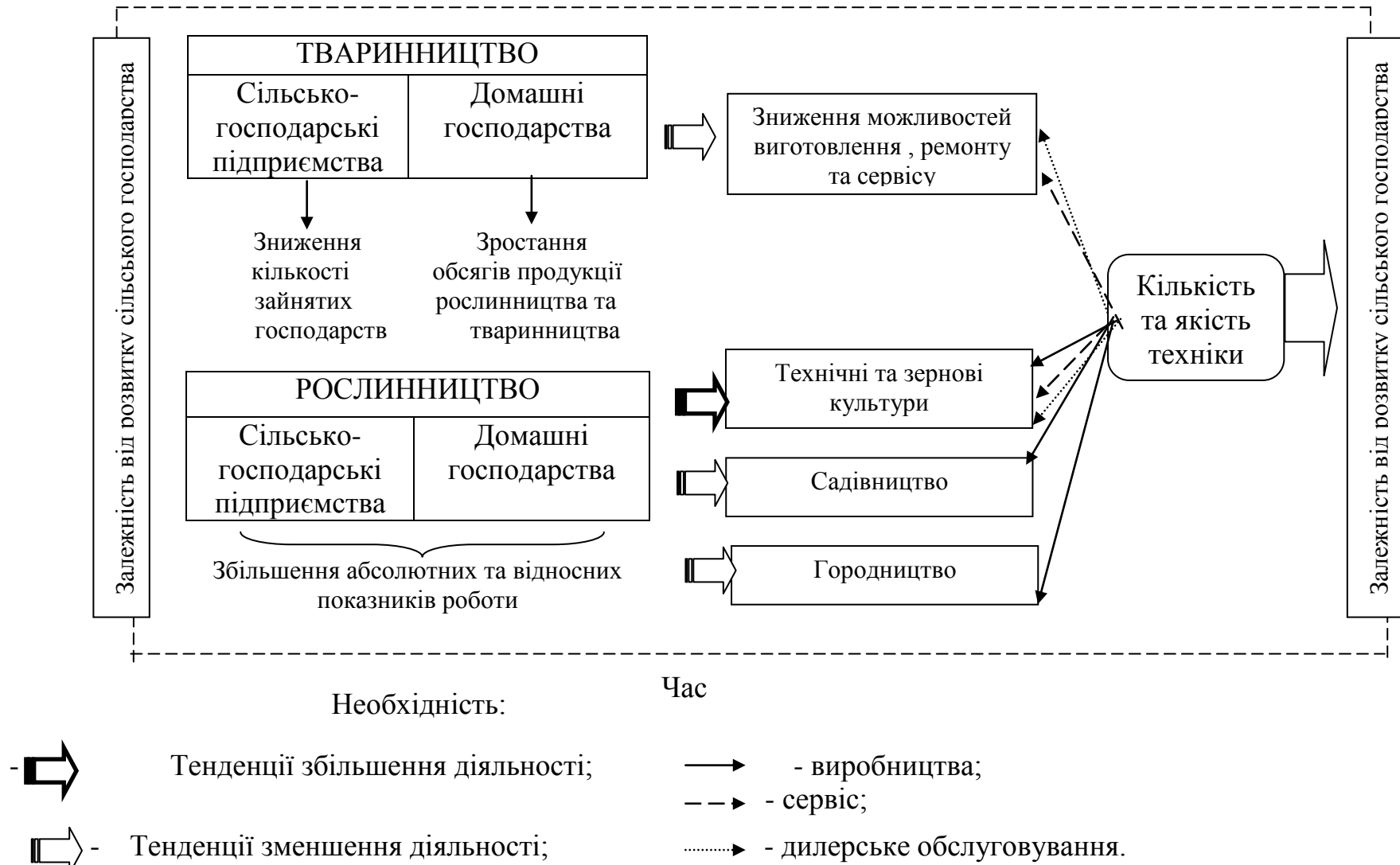

Рис. 3.1. Співвідношення перспектив розвитку та наявної продукції підприємств сільськогосподарського машинобудування (розроблено автором)

Таблиця 3.3

Діючі сільськогосподарські підприємства за розміром сільськогосподарських угідь (Статистичний щорічник України за 2015 рік, с. 130)

	Рік	Усього	% від загальної кількості	Площа угідь, тис. га	% від заг. к-сті угідь підприємств
Підприємства, що мали сільськогосподарські угіддя	2013	47475	85,4	21760,0	100,0
	2014	44968	85,6	21529,8	100,0
	2015	42052	92,7	19922,7	100,0
у тому числі площено, га до 5,0	2013	5018	9,0	16,0	0,1
	2014	4500	8,6	14,3	0,1
	2015	3872	9,2	12,8	0,1
5,1–10,0	2013	3752	6,7	29,5	0,1
	2014	3419	6,5	26,8	0,1
	2015	3001	7,1	24,2	0,1
10,1–20,0	2013	4790	8,6	74,3	0,3
	2014	4471	8,5	69,1	0,3
	2015	4129	9,8	64,9	0,3
20,1–50,0	2013	13305	23,9	504,3	2,4
	2014	12594	24,0	477,5	2,2
	2015	11911	28,3	453,9	2,3
50,1–100,0	2013	5283	9,6	383,3	1,8
	2014	5280	9,9	385,2	1,8
	2015	4827	11,5	351,9	1,8
100,1–500,0	2013	2534	4,6	3637,2	16,7
	2014	7111	13,5	1742,0	8,1
	2015	6919	16,5	1695,4	8,5
500,1–1000,0	2013	2668	4,8	1910,4	8,8
	2014	2533	4,8	1813,8	8,4
	2015	2467	5,9	1757,9	8,8
1000,1–2000,0	2013	2534	4,6	3637,2	16,7
	2014	2415	4,6	3466,6	16,1
	2015	2446	5,8	3510,3	17,6
2000,1–3000,0	2013	1256	2,3	3053,3	14,0
	2014	1151	2,2	2808,1	13,0
	2015	1099	2,6	2659,1	13,3
3000,1–4000,0	2013	614	1,1	2128,0	9,8
	2014	564	1,1	1949,5	9,1
	2015	516	1,2	1785,9	9,0
4000,1–5000,0	2013	319	0,6	1415,8	6,5
	2014	291	0,6	1293,4	6,0
	2015	282	0,7	1646,4	8,3
5000,1–7000,0	2013	339	0,6	1964,2	9,0
	2014	301	0,6	1754,9	8,2
	2015	281	0,7	1646,4	8,3
7000,1–10000,0	2013	166	0,3	1401,4	6,4
	2014	154	0,3	1278,9	5,9
	2015	141	0,3	1172,3	5,9
Більше 10000,0	2013	178	0,3	3466,2	15,9
	2014	184	0,4	4449,7	20,7
	2015	161	0,4	3527,9	17,7

У процесі дослідження відзначили, що в сільському господарстві спостерігаються подібні тенденції до розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування – існування великих передових високоефективних підприємств та менш розвинутих підприємств, що було сформовано історично.

Відповідно подібні за обсягами підприємства мають перспективи спільної співпраці, а при необхідності операцій між різними, фінансово не порівнюваними підприємствами, повинні залучатися різні економічні механізми впливу, зокрема вищезазначені банківське кредитування, лізинг, бюджетне фінансування чи ін. (див. пункт 1.2).

Виокремивши розвиток галузі сільськогосподарського машинобудування як пріоритет інвестування, який передбачає розширення виробництва, вважаємо за необхідне окреслити основні передумови розширення виробничої діяльності.

Перш за все зазначимо, що нижчі експлуатаційні витрати української техніки і є одним з основних критеріїв вибору українськими виробниками саме вітчизняної техніки. Проте технологічне відставання більшості підприємств галузі суттєво обмежує можливості виробництва високоефективної сільськогосподарської техніки. Для забезпечення умов виробництва української сільськогосподарської техніки світового рівня основною умовою є необхідність підвищення її якісних параметрів за рахунок впровадження модульного принципу, використання уніфікованої елементної бази та застосування прогресивних конструкційних матеріалів (Шебанін, 2010, с. 10).

Оскільки більшість підприємств галузі сільськогосподарського машинобудування на сьогодні не володіє комплексом техніки та знань для виробництва нової сільськогосподарської техніки і перспективи залучення інвесторів до відродження виробництва є примарними, єдиним шляхом продовження роботи таких підприємств є налагодження ремонтних робіт. При обґрунтуванні можливостей ремонтного обслуговування варто окреслити ремонт якого саме сільськогосподарського обладнання можуть забезпечити досліджувані підприємства. Потенційною базою для розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування є техніка, що знаходиться у використанні сільськогосподарських товаровиробників. Втім, відзначимо, що значна кількість такої техніки є зарубіжного виробництва, з якої ще частина була закуплена на умовах дилерського обслуговування.

Формуючи базу потенційного обслуговування відмітимо, що якусь частину іноземних агрегатів українські майстри не зможуть полагодити через обмежену обізнаність у закордонних технологіях. Таким чином, повторно оцінюючи перспективи розвитку проблемних українських підприємств сільськогосподарського машинобудування врахуємо, що до числа їх перспективних клієнтів можуть бути зараховані:

1. Вся техніка призначена для сільського господарства вітчизняного виробництва та виробництва СРСР, незалежно від її віку;
2. Техніка закордонного виробництва, сервіс якої не забезпечується виробником;
3. Техніка державних підприємств, установ та організацій;
4. Сукупність агрегатів домашніх господарств населення.

Відповідно до специфіки сільськогосподарських робіт відмітимо, що найбільшим попитом у сервісному обслуговуванні користуватимуться послуги, що стосуються тракторів – ремонт, діагностика, технічне обслуговування, забезпечення умов агрегування із закордонною технікою, що є в наявності у господарства. Практика показує, що саме щоденне використання тракторів, яке характерне здебільшого рослинництву і демонструє більш активні темпи зростання, призводить до поломок і необхідності ремонтів та підтримання технічних показників роботи. Саме тому парк тракторів, які використовують у сільському господарстві і є потенційним об'єктом роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування. Незважаючи на зростання продуктивності та силового рівня тракторів та комбайнів спостерігається їх використання за старими зразками, що в свою чергу веде до зайвих поломок.

Основою розвитку ремонту зернозбиральних комбайнів є технічні умови, які висуваються Українським державним центром прогнозування і випробування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва, відповідно до яких у процесі ремонтно-відновлювальних робіт повинні повністю розбиратися усі системи, вузли, механізми, що в умовах власних майстерень сільськогосподарських виробників просто неможливо (Удовиченко,

2007, с. 133). У випадку самостійного ремонту комбайнів якість виконуваних робіт не забезпечуватиметься, а як наслідок безпека функціонування машин та роботи самого комбайнера. Варто зауважити, що такі ремонти здебільшого проводитимуться із використанням запасних частин, що є у підприємства, які або зніматимуться із інших комбайнів, або самостійно ремонтуватимуться, що не забезпечуватиме достатнього рівня ремонту.

Відновлення працездатності деталей та вузлів є технічно нескладними операціями, що дозволить майже усім підприємствам сільськогосподарського машинобудування знайти свого клієнта та забезпечити подальше використання усіх машин.

Додатковим аспектом на користь створення ремонтно-технічних підприємств є те, що сьгоднішні сільськогосподарські підприємства майже повністю втратили свої внутрішні ремонтні можливості або їх стан є надто примітивним, що не дозволяє здійснювати ремонт сучасної техніки, оскільки для цього є необхідною наявність дорогих верстатів, засобів діагностики та висококваліфікованих працівників.

Проте із зниженням якісного та кількісного складу матеріально-технічної бази підприємств сільськогосподарського машинобудування вони все більше постають перед проблемою збереження підприємств та пошуку нових шляхів розвитку із наявними ресурсами. Формування мережі дилерів може бути забезпечене на основі вже існуючих, однак збанкрутілих підприємств колишнього сільськогосподарського машинобудування, де витрати на переобладнання будуть відносно невеликими. Зважаючи на суттєво обмежені порівняно з виробництвом умови діяльності, у зону відповідальності дилерів буде входити вся виробнича інфраструктура. Відповідно до такого підходу спостерігається диверсифікований підхід до управління підприємством.

Оскільки припустимо, що функціонує практично неефективне підприємство, до штату якого входить невелика кількість працюючих. З огляду на низькі фінансові результати, логічним є припущення про низькі заробітні плати працівників. Одним із аргументів на користь попереднього

функціонування підприємства є збереження існуючих робочих місць. Для забезпечення такої соціальної ініціативи закордонний постачальник повинен гарантувати працевлаштування усіх попередньо зайнятих працівників, таким чином опір змінам буде мінімальним. Оцінюючи вартість такого підприємства, не спостерігатиметься значно високих цін. Беручи до уваги непотрібність частини територій, приміщень та устаткування, ефективний закордонний власник або їх продасть, або буде здавати в оренду, що в свою чергу забезпечить дохід, або знайде власне доцільне застосування у вигляді сервісних майстерень тощо. Позитивний ефект, що проявлятиметься від такої реорганізації проявлятиметься в ремонті приміщення; у підвищенні кваліфікації працівників – доведеться вивчити інноваційні технічні особливості закордонної техніки та отримати навички ефективних продажів та забезпеченні території обслуговування високоякісною технікою.

Та перш за все, перед такими заходами із реорганізації неконкурентоспроможних підприємств, варто знайти ті стимули, які вмотивують власників підприємства погодитися на такі дії, адже прямим директивним чином держава може впливати виключно на підприємства, що знаходяться у її власності, а таких як відомо небагато, а на території Вінницької області таких зовсім немає. Проте основною передумовою такого стану сільськогосподарського машинобудування є те, що навіть малоефективні підприємства продовжують працювати, оскільки мають певний рівень попиту на свою продукцію чи послуги. Звичайно можна не проводити жодних заходів, і згодом через 5-10 років, коли стара техніка сільськогосподарських товаровиробників втратить будь-які ремонтні можливості, такі підприємства сільськогосподарського машинобудування самостійно припинять своє існування, однак подібні управлінські погляди домінували протягом усіх років незалежності, що призвело до різкого відкидання технологічного рівня українських підприємств на багато років назад.

Недоліком дилерського обслуговування є необхідність викликати представника дилера на конкретне підприємство для ремонту, крім того такі

представництва є розповсюдженими повністю по всіх регіонах, тому інколи виникає ситуація, за якої фермеру простіше відвезти до колишньої «Сільгосптехніки» у районний центр певну деталь або вузол, ніж очікувати прибуття ремонтників дилера, що особливо ускладнюється у період польових робіт.

Узагальнюючи окреслені можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування доцільно сформулювати множину аргументів на користь необхідності розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування у залежності від фінансових, технічних, кадрових та інших можливостей (рис. 3.2). Як видно з рисунка 3.2, потенціалом відновлення активної роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування до рівня 1990 р. володіють усі підприємства. Вихідні можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування мають усі підприємства, однак розмір пов'язаних із сільськогосподарським машинобудуванням перспектив розвитку суттєво залежить від існуючої матеріально-технічної бази вказаних підприємств та бажання власників розвивати свій бізнес.

3.2. Удосконалення процесів інституційного забезпечення інвестування підприємств

Насьогодні функції державного регулювання і координації інвестування здійснюються багатьма державними органами, кожен із яких регулює ту сторону інвестиційної діяльності, яка відноситься до його компетенції. Обсяги компетенцій органів державного управління визначається сутністю і особливостями економічної діяльності підзвітної їм території.

Винятковою особливістю інвестування є те, що правове закріплення його здійснення регулюється сукупністю нормативно-правових актів, які знаходяться в різних зонах відповідальності різних відомств, зокрема втілення інвестування відповідає нормам господарського, цивільного, трудового, митного, валютного та інших напрямів законодавства.

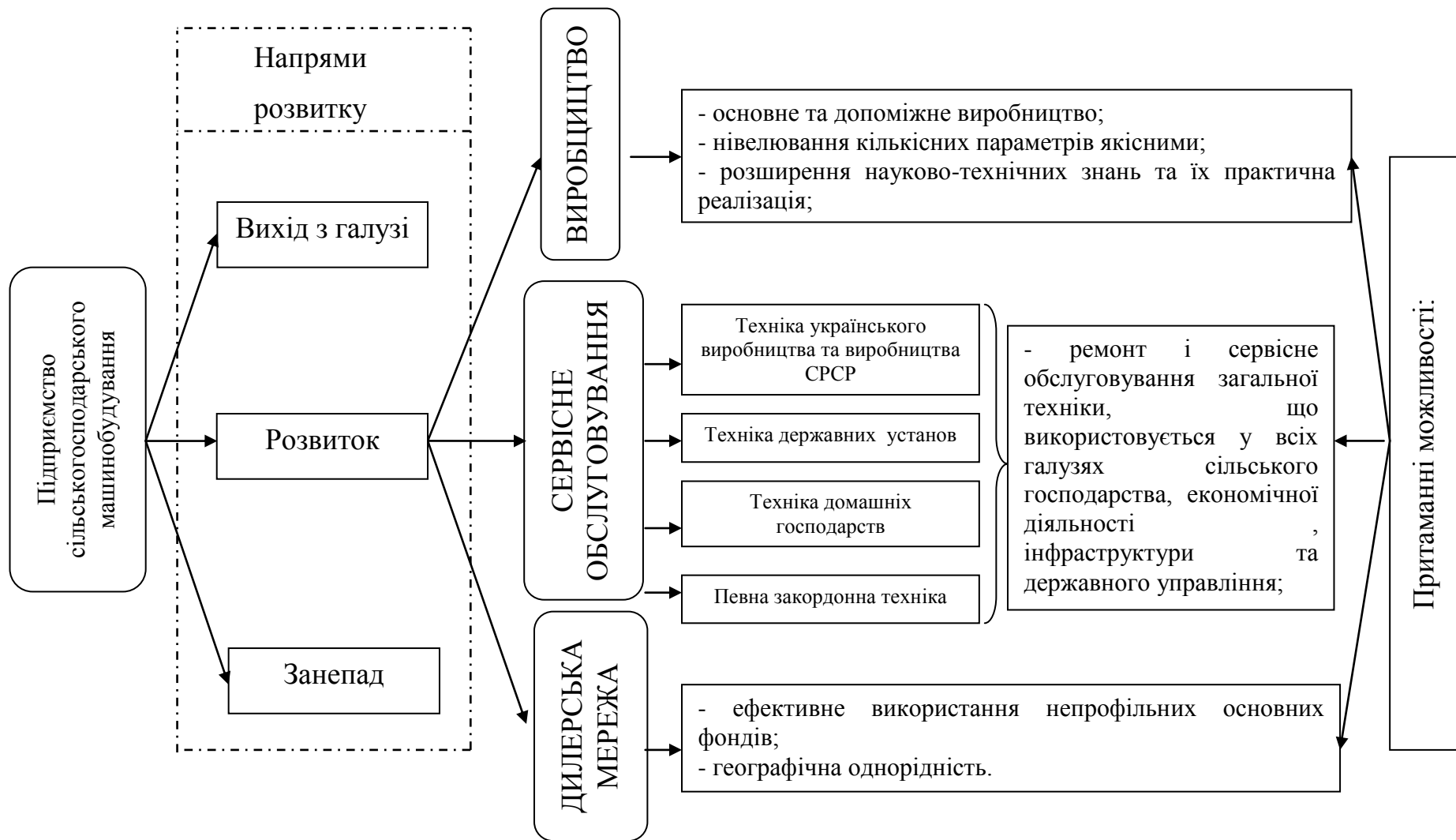

Рис. 3.2. Перспективна проєкція можливостей розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування

(авторська розробка)

Відзначивши в пункті 1.2 складність юридичного оформлення інвестування нагальною виявляється потреба у інституційно-управлінських змінах, що стосуватимуться процесів інвестування.

Оскільки сукупність державних органів управління забезпечує формування єдиного техніко-технологічного простору, що передбачає сумісність та синхронізацію нововведень, то повинна існувати єдина система вимог до впровадження інвестицій, якою в ідеалі повинні послуговуватися усі держструктури. З іншого боку, недосконалість та фрагментарність законодавства, високий ступінь його декларативності дозволяють дублювання функцій різними органами, що свідчить про відсутність статусно-компетенційних норм у роботі органів державного управління.

Створення умов успішного економічного розвитку в країні може базуватися виключно на існуванні стабільного інституційного середовища в країні. З погляду забезпечення комплексності найбільш важливими є такі фактори інституційного середовища як традиційні, нормативно-правові, економічні (Коваленко, 2011, с. 94). Реагування та вдосконалення традиційних факторів не є можливим у короткостроковому періоді, а іноді взагалі є неможливим. Втім, головним кроком, що має бути в першу чергу запроваджений, є впорядкування нормативно-правової бази з питань інвестування. Ігнорування цього напрямку істотно обмежує можливості підприємців розвивати свій бізнес через можливі невідповідності законодавству, а науки – у формуванні адекватних уявлень про економічну реальність.

Вищезазначене дозволяє виявити сукупність правових умов, що мають бути однозначно прописані:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність»:

- 1.1 Ч. 1 ст. 7 зобов'язує інвестора подати фінансовим органам декларацію про обсяги і джерела здійснюваних ним інвестицій. При умові реалізації довгострокових інвестицій така норма є недоцільною, оскільки обсяги інвестицій можуть змінюватися під впливом:

- зростання вартості робіт;
- коливання курсу валют при закупівлі закордонного устаткування;
- зменшення можливостей інвестора вкладати інвестиційні ресурси.

1.2 Ч. 7 ст. 12-1 зазначає, що державна підтримка та стимулювання інвестиційної діяльності може здійснюватися через повну або часткову компенсацію за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів відсотків за кредитами суб'єктів господарювання для реалізації інвестиційних проектів. Таке положення має суто декларативний характер і вимагає ряду уточнюючих підзаконних актів, зокрема щодо:

- у бюджетах мають закладатися кошти на подібні заходи, а якщо передбачається довгостроковий проект, спрогнозувати майбутні доходи складно;

- у яких установах будуть отримані такі кредити – кредитні спілки, державні банки чи комерційні банки, якщо комерційні банки, то за якими критеріями вони відбиратимуться;

- чим визначатиметься розмір відсотків, адже можуть бути змови між інвестором і керівництвом банку про свідоме встановлення завищених відсотків;

- можуть свідомо затягуватися строки виплати таких кредитів;

- не встановлено сукупності вимог, відповідно до яких взагалі можливе таке фінансування відсотків.

1.3 Ч. 6 ст. 12-1 передбачає надання місцевих гарантій для реалізації інвестиційних проектів, проте не встановлено розмір і сутність цих гарантій. Виникає питання за рахунок чого у випадку реалізації великих інвестиційних проектів будуть місцеві адміністрації їх гарантувати та як можна надавати такі гарантії, якщо у випадку реалізації можуть виникати порушення норм праці, екології і т.п.

1.4 Ч.1 ст. 18 створює гарантії стабільності умов здійснення інвестиційної діяльності, проте в умовах війни в країні таке положення не є виправданим,

оскільки незважаючи на фізичні загрози знищення об'єктів, існують непрямі загрози мобілізації провідних фахівців залучених до реалізації проекту.

1.5 Відповідно до ст. 21 одними із умов припинення інвестиційної діяльності є стихійне лихо та запровадження надзвичайного стану. Інвестиційна діяльність в таких випадках може не припинятися. Якщо стихійне лихо не завдало значної шкоди або завдало шкоди, але учасники інвестиційного процесу вирішили його продовжувати – інвестування має продовжуватися. Подібна ситуація стосується і військового стану, який є в будь-якому разі тимчасовим і при його введенні та тривалості інвестиційна діяльність за певних умов може не зазнавати жодних змін.

При виникненні зазначених умов відбувається порушення інвестором Закону України «Про інвестиційну діяльність», що веде за собою негативні процесуальні наслідки – майнова, дисциплінарна, адміністративна, цивільно-правова або кримінальна відповідальність. В таких ситуаціях реальне втілення інвестицій може проходити нормально, без будь-яких ускладнень, проте бюрократична невідповідність є очевидною і може паралізувати нормальний інвестиційний процес.

2. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна"»:

2.1 Ст. 3 затверджує добровільне застосування принципу «єдиного вікна», проте така добровільність не є очевидною. Якщо раніше в адміністративних центрах реєстрація здійснювалася виключно в центрах «єдиного вікна», то вже з 01.01.2016р відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (Закон України Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців" та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних

осіб - підприємців та громадських формувань) така процедура може проводитися:

- виконавчим комітетом місцевої ради чи райдержадміністрації (міськкадміністрації);
- нотаріусом;
- акредитованим суб'єктом державної реєстрації.

Такі зміни зводять на нівель усю попередню політику єдиного вікна. Крім того, реально здійснювати реєстрацію нотаріуси не зможуть, оскільки Міністерство юстиції України не надало їм доступу до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, відповідно і реєстраційних дій вони здійснювати не можуть. Втім, якщо відбудеться відкриття цього доступу, то виникнуть проблеми із здійсненням уніфікації відомостей і реєстрація у Пенсійному фонді, Фонді соціального страхування, Державній податковій адміністрації та ін. Якщо відбудеться передача прав реєстрації від «єдиного вікна», виникне питання про доцільність його створення.

2.2 П. 4 ч. 1 ст. 7 серед функцій уповноваженого органу визначає розроблення оперативного плану дій щодо підготовки та реалізації інвестиційного проекту, порядку та строків підготовки документів, проте такі заходи належать до компетенції суб'єкта інвестицій, що прямо суперечить ч. 5 ст.7 Закон України «Про інвестиційну діяльність» або інвестора.

2.3 П. 6 ч. 1 ст. 7 встановлює забезпечення супроводження інвестиційного проекту за зверненням заявника, проте законодавець не визначає сутності поняття «супроводження», що може трактуватися на розсуд зацікавлених сторін.

2.4 Ч. 4 ст. 6 вказує, що уповноважений орган проводить консультації із заявником, проте існують чіткі вимоги для реєстрації, що виключають будь-які приватні консультації. Електронна реєстрація унеможливило подібні заходи.

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших

законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань:

3.1 Ч. 14 ст. 1 передбачає надання права державної реєстрації акредитованим суб'єктам. Мова йде про державні чи комунальні підприємства, які виконуватимуть функції державних реєстраторів частково (фронт-офіс) або ж повноцінно (Гарбар). Доцільність відкриття баз даних для стількох потенційних реєстраторів має бути вивченою більш детально.

3.2. Ч.4 ст. 6 буде ігноруватися у випадку запровадження електронної реєстрації.

3.3. Ч.5 ст. 6 Втручання будь-яких органів, їх посадових осіб, громадян, юридичних осіб та громадських формувань буде неможливим з технічної точки зору при інформатизації процесу.

4. Указ Президента України «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності»:

4.1 Ст. 14 вимагає вжиття заходів щодо припинення практики внесення змін до законів України з питань оподаткування адресованих різним державним інституціям (Міністерства фінансів, економіки юстиції України), проте простежується його стабільне невиконання жодним із делегованих міністерств.

4.2 Відповідно до ст. 18 забезпечити в установленому порядку запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності не вдалося через різні розміри підприємств.

5. Постанова Кабінету Міністрів України №384 від 1 червня 1995 р. «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки»:

5.1 Передбачається створення умов для формування обґрунтованих договірних цін у будівництві та посилення державного контролю за їх впровадженням, що не може бути виконано, оскільки такі відносини відповідно

до Закону України «Про інвестиційну діяльність» регулюються інвестиційним договором між інвестором і суб'єктом інвестування.

Враховуючи такі протиріччя та «вузькі місця», необхідно здійснити низку невідкладних заходів, спрямованих на вдосконалення нормативно-правового забезпечення інвестування, що передбачає уніфікацію та єдиного трактування положень законодавства, їх виконання, що вимагає в першу чергу посилення прямої участі держави в інвестиційному процесі через активізацію роботи на засадах прогресивного світового досвіду.

У цьому напрямі вважаємо доцільним використання міжнародного рейтингу «Ведення бізнесу», де здійснюється оцінювання інституційних рамок забезпечення конкурентоспроможності країни.

Відповідно для дослідження використовують 10 показників, які характеризують: легкість започаткування бізнесу, дозвільну систему у будівництві, підключення до мережі електропостачання, реєстрацію власності, отримання кредитів, захист прав інвесторів, сплату податків, зовнішню торгівлю, виконання зобов'язань по контракту та банкрутство. Сукупність положень зазначеної системи критеріїв дійсно відображає сутність інституційного забезпечення інвестування. Саме з огляду на їх комплексність, вважаємо за необхідне удосконалити нормативно-правове забезпечення інвестування підприємств та їх практичне втілення (рис. 3.3). Доцільність розвитку саме цього напрямку пояснюється тим, що не оцінюється якість управління підприємством чи аспекти макроекономічної стабільності, а аналізуються конкретні умови господарювання в певному періоді, що дозволяє швидко реагувати та змінювати законодавчу і нормативну бази.

Поряд з тим, вважаємо, що відповідно до специфіки діяльності певної галузі має бути розроблені заходи мають узгоджуватися із рядом положень податкового, митного, зовнішньоекономічного й 11 критерій, що враховує її особливості.

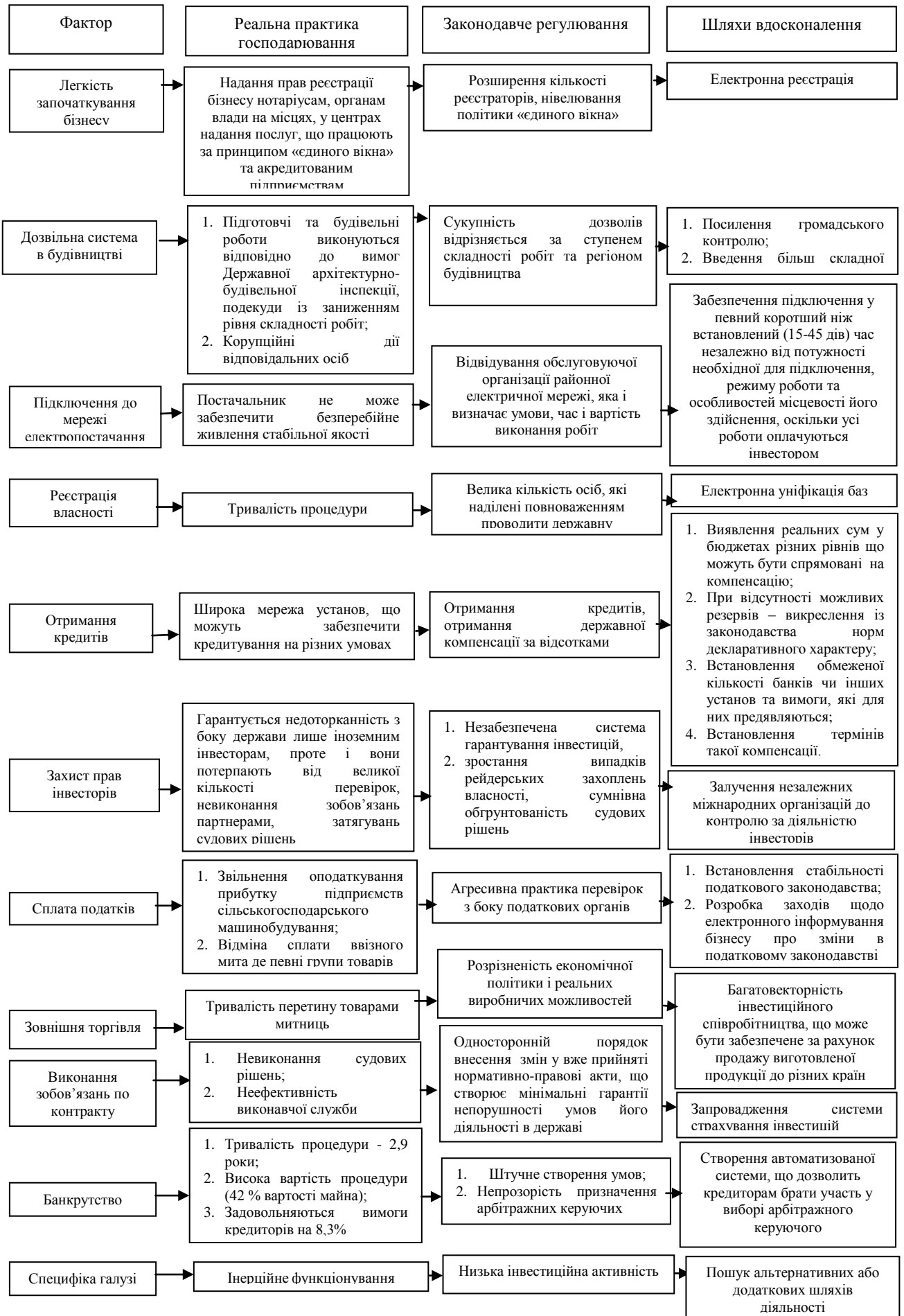

Рис. 3.3. Система заходів щодо удосконалення інституційного забезпечення інвестування підприємств

Запропонована система заходів включає відносини, що безпосередньо стосуються кожного інвестора і з позиції структури включає інституції (звичаї господарювання у галузі, виконання/невиконання контрактів), інститути-норми (право власності, контрактні відносини) та інститути-організації (реалізація програм «єдиного вікна», установи видачі дозволів, митниці, податкова адміністрація) (Самогородська, 2004, с. 81; Киян, 2003, с. 115-118).

Серед окреслених інституцій найбільш важливими для формування організаційних засад та здійснення інвестування вважаємо використання контрактів як механізмів стимулювання інвестування.

Варто зауважити, що в рамках цивільного права контракти трактуються як угоди двох або більшого числа осіб про встановлення, зміну (перерозподіл) або припинення тих або інших прав, в першу чергу прав власності на те або інше майно (Анопрієнко, 2006). Угода, в свою чергу, є результатом домовленостей, що укладаються в результаті переговорного процесу. Окрім цього, в економічній теорії контракт розглядається як сукупність деяких взаємних обіцянок (або зобов'язань) (Вільямсон, 2001, с. 49). При цьому слід наголосити, що, для того, щоб обіцянка стала частиною контракту, необхідно, щоб вона виникла в результаті угоди суб'єктів, а не була б односторонньою обіцянкою (Тамбовцев, 2004, с. 24; Анопрієнко, 2006).

Відповідно до класичної теорії контрактів угода припускає наявність трьох елементів: пропозиції (оферти), ухвалення пропозиції або згоди із пропозицією (акцепт) і винагороди. У цій тріаді обіцянка присутня двічі: по-перше, як зміст пропозиції (обіцянка першого суб'єкта або сторони угоди), а по-друге, як «зворотна» обіцянка у формі винагороди (обіцянка другого суб'єкта або сторони угоди в обмін на обіцянку першої сторони). Тим самим у момент укладення договору останній здійснює зіставлення двох обіцянок – однієї в обмін на іншу (Тамбовцев, 2004, с. 25; Анопрієнко, 2006).

Відтак, логічна тріада «оферта – акцепт – винагорода» є основою формування контракту, де останній є координаційним механізмом для узгодження дій двох (або більш) сторін. Зазначене є не що інше, як

елементарний цикл комунікаційного процесу: «передача повідомлення – підтвердження прийому повідомлення – передача у відповідь повідомлення, що містить відомості, підтверджуючі не просто прийом, але і розуміння одержаного раніше повідомлення» (Тамбовцев, 2004, с. 27).

З огляду на наведені вище трактування сутності контракту за різними концепціями, вважаємо, що при формуванні механізмів стимулювання інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування контракт доцільно розглядати насамперед як досягнення формалізованої угоди між двома та більше фізичними та/або юридичними особами (сторонами) в результаті здійснення переговорного процесу за логічної структури комунікації «оферта – акцепт – винагорода», яка спрямована на встановлення або зміну (перерозподіл) прав та обов'язків сторін.

Отже, за даних умов контракт правомірно розглядати як реальний механізм координації та узгодження дій економічних агентів підприємства загалом та для конкретної ситуації, пов'язаної із здійсненням інвестування підприємства. Серед сукупності економічних агентів підприємства для здійснення інвестування є необхідним узгодження дій власника і органів державної влади, власника і фінансових інститутів, власника і лізингодавця.

Для узгодження дій власника і органів державної влади, власника і фінансових інститутів, власника і лізингодавця пропонуємо застосовувати класичні контракти. Класичні контракти відображають обмінні взаємини учасників, детально визначаючи суть угоди, де більш формальні пункти є домінуючими над менш формальними у тих випадках, коли формальні положення вступають в конфлікт з неформальними. Іншими словами, класичні контракти є більш осяжними і побудовані на припущенні, що сторони в змозі передбачити і відобразити в документі всі можливі обставини, при яких відбудуватиметься виконання контракту, а також всі можливі реакції сторін на кожен з цих обставин. При цьому, у класичних контрактах чітко визначаються шляхи і способи подолання проблем, які можуть виникнути у зв'язку з їх виконанням. Тим самим класичні контракти не припускають звернення до якої-небудь третьої сторони для

вирішення конфліктів, а неспроможні контракти, що перестали задовольняти сторони, самоліквідуються (Тамбовцев, 2004, с. 34).

Потрібно зазначити, що контракти, які розкривають той або інший механізм взаємовідносин економічних агентів при інвестуванні як сторін укладеної угоди, насамперед спрямовані на виробітку стимулів дотримання умов контракту (Карачина, 2012, с. 42). У нашій постановці задачі це – стимулювання дій та діяльності взаємодіючих економічних агентів до стимулювання здійснення інвестування. Відтак, сукупність відзначених контрактів відображає контрактні відносини в контексті моделі стимулюючого контракту, а саме контракту, який укладений в умовах свободи дій однієї із сторін, створюючи для неї стимули з метою досягнення взаємного інтересу сторін.

Визначивши сутність контракту в контексті проведених досліджень, необхідно детально визначити сутність основних елементів окреслених контрактів: пропозицію – акцепт – винагороду. Насамперед відзначимо, що в основі укладення контракту органів державної влади із власником підприємства полягатиме пропозиція власникам відродити сільськогосподарське машинобудування. В свою чергу, власники отримають винагороду, яка, на наш погляд, передбачатиме оподаткування діяльності даного підприємства за пільговою системою. При цьому гарантом ухвалення пропозиції є згода власника та забезпечення винагороди державою.

Водночас укладання такого контракту між власником підприємства та фінансовими інститутами повинно передбачати наявність пропозиції банківським установам щодо отримання кредитних ресурсів підприємствам сільськогосподарського машинобудування, які виготовляють українську техніку, за пільговими процентними ставками. Винагорода, яку отримають при цьому фінансові інститути від підприємства, – це забезпечення власником усіх принципів кредитування: цільового призначення, поверненості, платності, строковості та забезпеченості. Гарантом ухвалення пропозиції, зазначеної у цьому контракті, є забезпечення винагороди власником та згода фінансових

інститутів, яка може бути отримана при укладанні додаткового контракту між органами державної влади та фінансовими інститутами. Окреслений контракт відображає пропозицію банківським установам від органів державної влади надавати кредитні ресурси зазначеним підприємствам за пільговими процентними ставками, що забезпечить оподаткування прибутку фінансових інститутів від цих операцій за пільговою системою та формування НБУ резервів для покриття можливих втрат за цими кредитами. Водночас гарантом ухвалення цієї пропозиції є згода фінансових інститутів та забезпечення винагороди державою, в т.ч. НБУ. Укладання контракту між власником підприємства та лізингодавцем повинно передбачати наявність пропозиції лізингодавцям щодо надання підприємствам сільськогосподарського машинобудування необхідної техніки за сприятливою орендною платою. Винагорода, яку отримає лізингодавець, – це своєчасна орендна плата. Гарантом ухвалення пропозиції, зазначеної у цьому контракті, є забезпечення винагороди власником та згода лізингодавця, яка може бути отримана при укладанні додаткового контракту між органами державної влади та лізингодавцем. Окреслений контракт відображає пропозицію лізингодавцю від органів державної влади надавати орендну плату зазначеним підприємствам за оптимальною ціною, що забезпечить оподаткування їх прибутку від цих операцій за пільговою системою.

Варто наголосити, що практична реалізація контрактного підходу як механізму координації та узгодження дій і діяльності економічних агентів підприємства при здійсненні інвестування неможлива без втручання держави. Це прослідковується у визначній ролі держави як гаранту укладання розроблених стимулюючих контрактів між учасниками економічних відносин підприємства та необхідності укладання додаткового контракту між органами державної влади та фінансовими інститутами, а також між органами державної влади та лізингодавцем з метою стимулювання інвестування. Підсумовуючи викладене на підставі методологічного аналізу економічної теорії контрактів, вважаємо за доцільне відтворити узагальнені позиції автора щодо практичного

застосування їх положень в контексті механізмів стимулювання інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування (рис. 3.4).

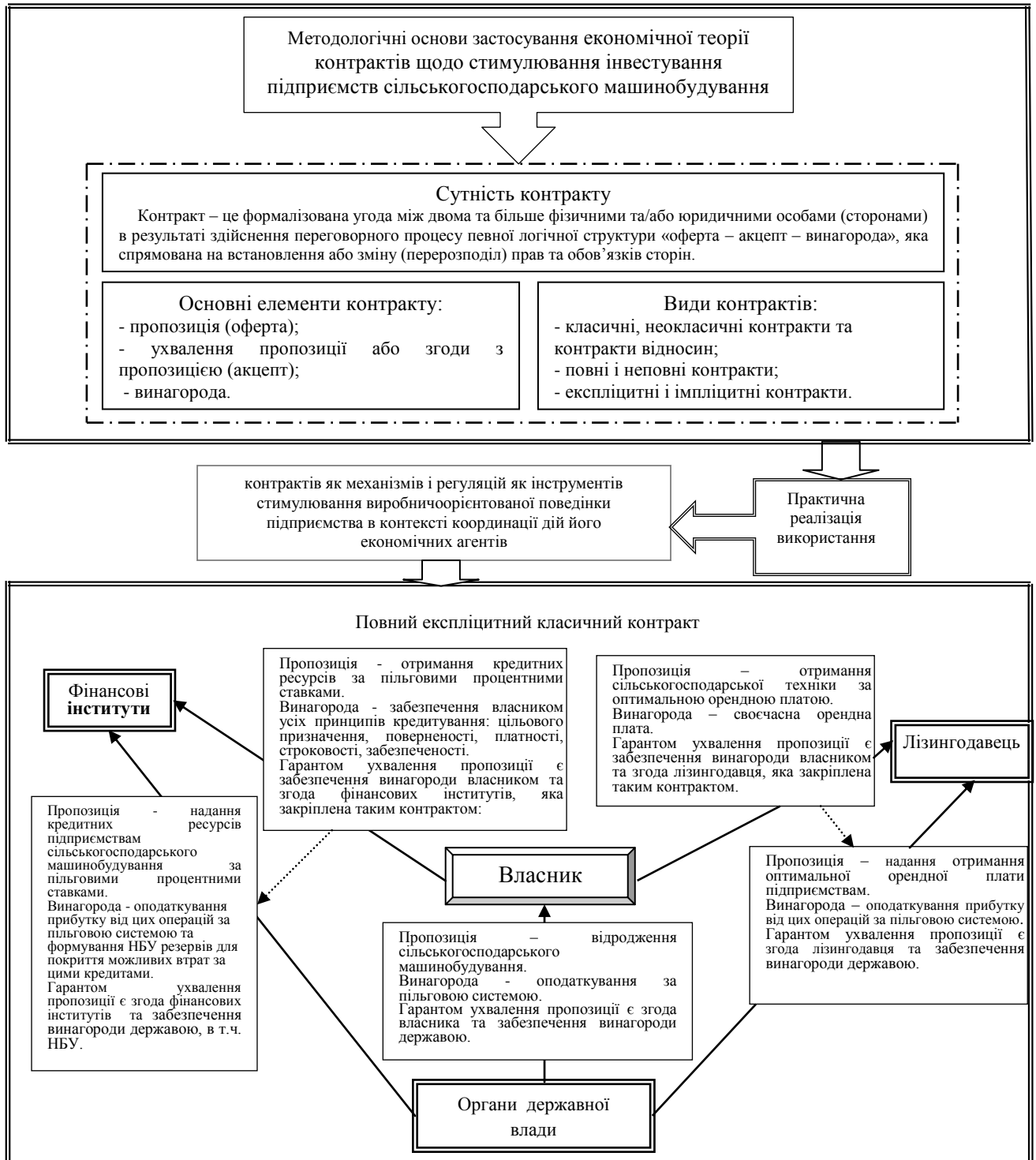

Рис. 3.4. Практична реалізація використання контрактів як механізмів стимулювання інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування (власна розробка автора)

Представлена концепція стимулювання залучення інвестицій на засадах використання контрактів відтворює узагальнення усіх аспектів щодо

узгодження і координації дій економічних агентів підприємства для формування належних ринкових умов функціонування підприємств.

Визначивши перспективи інвестиційного розвитку, водночас необхідним є оптимізація освоєння інвестицій. Відзначаючи особливості інвестування, в якості найважливіших критеріїв започаткування та здійснення інвестування розглядають час і вартість започаткування бізнесу, що пояснює доцільність оптимізації часу освоєння інвестицій.

При побудові моделі оптимізації часу освоєння інвестицій передбачається, що після завершення окремих етапів виконання проекту не повинно бути фінансових заборгованостей. Ще одним обмеженням моделі є мінімальний час виконання проекту. Також передбачається, що на кожному етапі проекту може здійснюватися не більше одного варіанта виконання робіт. Відповідно, оптимальний план здійснення інвестування може бути отриманий за допомогою здійснення процедури прискорення проекту і при цьому по можливості мінімізації його загальної вартості

Представимо здійснення інвестицій у вигляді сукупності робіт, які мають бути виконані в порядку, коли одна з робіт повинна бути виконана раніше іншої. Таку множину робіт можна представити в якості моделі:

$$J^n = \{j\}, j = \overline{1, r}, \quad (3.1)$$

де j – кількість робіт, що необхідно виконати;

j – номер роботи.

Часткові критерії:

– мінімальна вартість виконання робіт S :

$$S = \min \sum_{j=1}^j S_j(t_j, \Delta t_j); j = \overline{1, r}; \quad (3.2)$$

де S_j – вартість виконання j -ої роботи;

t_j – початок і закінчення реалізації роботи;

Δt_j – тривалість j -ої роботи проекту.

– мінімальна тривалість виконання робіт (ΔT):

$$\Delta T = \min [\Delta T_j(t_j, \Delta t_j)], \quad (3.3)$$

де ΔT_j – тривалість виконання j -ї роботи.

Область допустимих рішень задається наступними обмеженнями:

– всі роботи повинні завершитися до кінця заданого періоду:

$$t_j + \Delta t_j \leq \tau; j = [\overline{1, J}]; \quad (3.4)$$

– загальна вартість робіт не повинна перевищувати задану:

$$S_j^u = S_{\text{зад}}. \quad (3.5)$$

Оскільки в розділі 2 було встановлено, що найбільш доцільно інвестувати у підприємства, що займаються виробничою діяльністю, відповідно наведена модель оптимізації освоєння інвестиційних ресурсів враховує часові та вартісні обмеження. Для цього необхідно здійснити комплекс робіт. За відправну точку варто взяти обмеження, коли підприємство вже володіє необхідною сумою фінансових ресурсів.

Варто відзначити, що сутність оптимізації часу інвестування залежить від особливостей здійснюваних інвестицій. Оскільки в роботі увагу зосереджено на реальних інвестиціях, то найбільш доцільним за виявлених умов на досліджуваних підприємствах є використання таких видів реальних інвестицій як розширення виробництва та технічне переоснащення, оскільки було виявлено доцільність інвестування у вже існуючі ефективні підприємства.

Для імплементації розробленої моделі доцільно виявити сукупність робіт, що здійснюватимуться при практичній реалізації інвестицій. Варто зазначити, що вигляд моделі буде різним в залежності від форми інвестування. При реальному інвестуванні у вигляді закупівлі нового обладнання модель матиме

певний набір змінних, що характеризуватимуть роботи. Отже, при розробці моделі вважатимемо, що:

j_1 – закупівля обладнання, яка залежить від місця виробництва устаткування. Закупівля і доставка в межах України може бути здійснена за 3 дні, при доставці з-за кордону термін збільшується до суми тривалості доставки та митного оформлення, яке має тривати до 4 годин (ст.255 Митного кодексу). Відповідно тривалість поставки залежатиме від віддаленості продавця устаткування;

j_2 – монтаж устаткування, мінімально можливий час;

j_3 – уведення в експлуатацію, мінімально можливий час;

j_4 – навчання персоналу, мінімально можливий час;

j_5 – інші непередбачені операції мінімально можливий час.

Відповідно модель матиме вигляд:

$$J^n = j_1 + j_2 + j_3 + j_4 + \dots + j_n, j = \overline{1, J} \quad (3.6)$$

Усі зазначені операції можуть бути виконані швидше за допомогою використання послуг спеціальних фірм, втім виходячи з обмеження мінімізації витрат вважатимемо, що усі дії підприємство виконує самостійно.

При інвестуванні у оборотні активи, освоєння може відбутися негайно, оскільки передбачає перш за все закупівлю сировини для збільшення випуску продукції. При цьому усунеться необхідність врахування критеріїв вартості та часу та відповідних обмежень, тоді модель оптимізації набуде вигляду:

$$J^n = \{j\}, j = \overline{1} \quad (3.7)$$

де j – придбання оборотних активів.

Таким чином, запропоновані заходи інституціоналізації формуватимуть основу для втілення та реалізації інституційного забезпечення інвестування, оскільки визначатимуть відношення держави до інвестора.

3.3. Формування моделі фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

З огляду на тенденції розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та їх поділ на групи відносно до доцільності інвестування та напрямів такого інвестування, вважаємо за необхідне розробити систему фінансового забезпечення тих підприємств, інвестувати в які доцільно. Крім того, оскільки, за нашої позиції, найбільш доцільно інвестувати саме у виробництво, відзначимо, що такий напрям інвестування потребує значних ресурсів, що з огляду на Додатки М, О та П не забезпечуються. З огляду на реалії сучасного розвитку країни бюджетне фінансування та використання лізингу в якості фінансового забезпечення інвестування є більш проблемним, ніж кредитне фінансування. Відтак доцільним є оптимізація саме кредитного фінансування і формування умов його доступності.

Необхідність забезпечення такого інструменту фінансування зумовлена не тільки специфікою галузі кредитування, а й рядом особливостей, які притаманні підприємствам сільського господарства, що потенційно можуть розвинути попит на продукцію підприємств сільськогосподарського машинобудування. Проблема полягає у тому, що кредитне фінансове забезпечення, з одного боку, не може бути здійсненим через нездатність підприємств задовольнити вимоги банків, а з іншого боку, банки не бажають кредитувати підприємства за нижчими відсотками. З огляду на ці обставини, пропонується розробити механізм мікрофінансового забезпечення, що повинен поєднати інтереси обох сторін на короткотерміновій основі. Основною перевагою мікрозабезпечення є його пробний характер. Варто зауважити, що такий підхід не буде позитивно сприйнятий жодною зі сторін, проте відсутність іншого виходу дасть поштовх до прийняття його заходів.

Потреба підприємств у розвитку за рахунок додаткових фінансових засобів не може бути забезпечена, зважаючи на умови банків, оскільки навіть теоретично рентабельність більшої кількості підприємств не може забезпечити

покриття відсотків за кредитом. Винятком є лише галузь сільського господарства, розвиток якої може стати єдиним раціональним шляхом відновлення попиту на продукції сільськогосподарського машинобудування.

Провівши ґрунтовне дослідження роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявивши його перспективи розвитку щодо виробництва недорогої техніки, вважаємо за доцільне розробити механізм мікрофінансового забезпечення. Сутність пропонованого механізму мікрофінансування полягає у зниженні відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства. Вочевидь установ, бажаючих надати таке фінансування буде небагато, проте зважаючи на кризу неплатежів за кредитами, бажаючі компенсувати збитки, ряд банків прийме такі умови.

Зрозуміло, що здешевити кредитування не вдасться, але можна забезпечити умови його доступності для підприємств і способу виживання для банків у якості нової структурно-логічної моделі фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування (рис. 3.5.).

Аргументами на користь такого забезпечення є:

1. Залучені кошти можуть бути швидко повернені – до 1 року, оскільки продукція, що виготовлена за його рахунок, може бути придбана після збору і реалізації урожаю.

2. Гарантія повернення може бути забезпечена за рахунок наявних оборотних засобів, які у якості забезпечення не розглядаються банками. Саме ця складова активів є найбільшою в структурі балансу, демонструє найбільші обсяги приросту, чим забезпечує ліквідність активів. Орієнтація банків на нерухоме майно не може себе виправдати, оскільки у районних центрах, де функціонують підприємства сільськогосподарського машинобудування, не легко реалізувати нерухоме майно, яке в якості застави має покрити кредит.

3. Основною перевагою мікрозабезпечення є його пробний характер, підприємство, використовуючи такий механізм, робить перший крок на шляху розвитку і спостерігає за реакцією ринку, якщо виготовлена продукція (послуги) знайде свого споживача, то можна розвивати бізнес, якщо ні – доведеться здійснювати новий пошук.

Рис. 3.5. Структурно-логічна модель фінансового забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Примітка: розроблено автором

Сутність запропонованого механізму фінансування полягає у виявленні та забезпеченні умов доступності отримання кредитних ресурсів для інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування із одночасною

реалізацією інтересів учасників (підприємства і банку). Загалом слід відзначити, що розвиток цього механізму буде можливий виключно у сільськогосподарському машинобудуванні із галузі, що забезпечує виробничими фондами єдиний прибутковий напрям – сільське господарство, основною перевагою якого є швидкий виробничий цикл.

Для реалізації окреслених положення вважаємо за необхідне розробити модель прогнозування фінансового забезпечення інвестування. З цією метою попередньо здійснили детальне аналізування існуючих напрацювань з окресленої проблематики. Відтак, В. Я. Вовк та К. Б. Латунова у своїх розробках виділяли фактори впливу на кредитний портфель банку (внутрішні (депозити, інвестиційний портфель, процентні ставки за кредитами) та зовнішні (облікова ставка, обсяг ВВП, інфляція, доходи населення)). Водночас, А. О. Калашніков при дослідженні інвестиційного забезпечення підприємств в якості ключового показника виділяє рівень рентабельності. В той же час при розгляді факторів формування інвестиційного забезпечення І. М. Манаєнко серед економічних факторів розглядає податкову систему, ступінь державного регулювання, темпи економічного розвитку держави, ємність локального чи світового ринку та можливість його розширення для виробництва чи збуту нової продукції, конвертованість національної валюти, рівень розвитку провідних інститутів ринкової економіки. Втім, формалізовано представити усі зазначені фактори є проблематичним, а для адекватного відображення стану інвестування доцільно обрати такі, що могли б максимально точно інтерпретувати наявні обставини і вказати на необхідні заходи щодо модифікації діяльності підприємства за умов зміни невідконтрольних факторів.

Отже, з огляду на окреслені вимоги розробили економетричну модель, яка відображає залежність забезпечення інвестиційними ресурсами від організаційних (як результат – рентабельність діяльності підприємства), інституційних (рівень інфляції) та фінансових (облікова ставка НБУ).

Доцільно зазначити, що ключовим фактором активізації банківського кредитування інвестування є розмір облікової ставки Національного банку

України. Перш за все варто відзначити, що встановлення облікової ставки не є прозорим, оскільки «залежить від тенденцій економічного розвитку країни, макроекономічних і бюджетних процесів, стану грошово-кредитного ринку», що не розкриває конкретний механізм та факторів впливу і може допускати розрахунки, що неадекватно відображають ситуацію. Отже, необхідним є утвердження чіткого механізму її розрахунку.

Дослідження динаміки облікової ставки НБУ (Облікова ставка Національного банку України) засвідчує її коливання за період 2007-2015 років із найнижчим значенням у 2013 р. та найвищим у 2015 р. Такі різкі зміни відповідно позначилися на середньозваженій ставці за всіма інструментами, більше того відбулося не лише потрійне збільшення облікової ставки НБУ, а збільшилася також різниця між обліковою ставкою НБУ та середньозваженою ставкою, якщо у 2013 р. вона становила 0,65%, то у 2015 р. складала 3,22%. Такі негативні коливання негативно позначаються на обсягах банківського кредитування підприємств сільськогосподарського машинобудування, яке знаходиться на досить низькому рівні. Подібна ситуація яскраво проявилася під час економічної кризи 2008-2009 років, коли відбулося підвищення облікової ставки НБУ та зросла кількість нерентабельних підприємств. Відповідно отримання кредитів було доступним лише для рентабельних, таким чином можна припустити про подібні результати діяльності у 2015 та наступних роках.

Визначення обсягу банківського кредитування підприємств сільськогосподарського машинобудування проведемо з використанням математичного моделювання. За допомогою цього методу можна глибше проаналізувати вплив сукупності факторів, що впливають на обсяг кредитування. Для цього було складено математичну модель у вигляді багатofакторного лінійного рівняння регресії:

$$y = a_0 + a_1 X_1 + a_2 X_2 + a_3 X_3 \quad (3.8)$$

де y – обсяг банківських кредитів, тис. грн.;

x_1, x_2, x_3 – значення факторів (параметрів), від яких залежить обсяг банківського кредитування;

a_1, a_2, a_3 – коефіцієнти до відповідних значень.

Такого виду модель має назву множинної лінійної регресії. Для зручності сформуємо таблиці початкових параметрів (табл. 3.4, табл. 3.5).

Таблиця 3.4

Динаміка факторів впливу на обсяги банківського кредитування (Національний банк України)

Рік	Середньозважена ставка за всіма інструментами, % (x_1)	Обсяг банківських кредитів, тис. грн.	Рівень інфляції, % (x_2)
2007	10,10	3618,2	116,6
2008	15,30	5850,9	122,3
2009	16,70	5795	112,3
2010	11,62	4997,7	109,1
2011	12,39	7377	104,6
2012	8,13	2093	99,8
2013	7,15	144	100,5
2014	15,57	182	124,9
2015	5,22	1163,7	143,3

Для побудови моделей використаємо пакет прикладних програм EXCEL.

Відповідно до отриманих значень лінійного коефіцієнта кореляції, який знаходиться у межах 0,49...0,90, виявили достатньо тісний сукупний взаємозв'язок між факторами (x_1, x_2, x_3) і результативним показником (y). Допустима межа для такого взаємозв'язку більше 0,7 ($R \geq 0,7$). Відзначимо, що в усіх досліджуваних підприємств спостерігається щільний зв'язок між оцінюваними факторами. Відповідно вплив інших факторів не є достатньо визначальним для підприємств.

З огляду на значення коефіцієнта детермінації можемо зробити висновок про неоднакову залежність (0,24...0,82) обсягів банківського кредитування від облікової ставки, рівня інфляції та рентабельності діяльності. Зокрема встановлено, що зазначені фактори найбільш значущі для ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»», ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка" та АТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»», тобто підприємств, що володіють невисокою ефективністю.

Поряд з тим, для отримання банківського кредитування високоефективними підприємствами ПрАТ «Вінницький дослідний завод», ПрАТ «Барський машинобудівний завод» та ПАТ «Брацлав» важливе значення мають також інші параметри.

Таблиця 3.5

Рентабельність діяльності підприємств (X_3)

Підприємство	Рік									Середнє значення
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
ПАТ «Хмільниксільмаш»	4,9	-	-34,8	-	105,7	-12,8	-85,2	-21,7	-13,0	-6,3
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	1102,6	98,0	1,0	-	6,5	24,0	27,2	17,5	19,4	185,2
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	100,5	-20,1	-66,2	-115,7	-24,8	-11,56	-31,3	-15,0	-	-26,3
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	-230,9	-280,0	1860,0	-	-1955,8	-2600,0	0,0	-1681,8	0,0	-1229,8
ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	-14,8	-18,5	5,9	-10,1	-5,3	-15,2	-30,7	0,1	22,1	-8,3
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	2,5	2,5	1,1	-	1,8	102,4	0,9	2,7	5,7	17,1
ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	-8,1	0,4	88,1	-	89,4	-32,4	-7,0	-136,6	-18,4	-3,5
ПАТ «Брацлав»	0,7	5,8	2,3	-	0,7	2,9	-	-	-	2,5
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"*	-35,2	-93,5	13,2	-	-43,3	-30,5	-	-	-	-94,7
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	-127,1	-193,6	-7,3	-0,2	-8,9	-57,7	-39,2	-35,4	-71,2	-67,6
ПрАТ «Агромашкомплект»	-0,3	-34,8	-16,5	-7,8	-25,9	-0,5	-116,5	-6,5	-11,3	-27,5
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	17,5	8,0	8,9	16,2	-1,0	39,2	-	-	-	17,8
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	-11,5	-19,0	-	-	-2,7	-3,8	-15,2	-5,8	0,0	-8,3
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	-0,8	-8,6	43,1	3,5	2,0	20,4	26,5	11,8	13,2	13,9

Таким чином, можна стверджувати, що побудовані рівняння логічно адекватні, тобто з точки зору економічної теорії відповідають обґрунтованим взаємозв'язкам між досліджуваними показниками.

Таблиця 3.6

Сукупність математичних моделей впливу облікової ставки НБУ, інфляції та рентабельності діяльності на обсяги банківського кредитування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Підприємство	Модель	Множинний лінійний коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт детермінації
ПАТ «Хмільниксільмаш»	$y=16983,08+321,85x_1+153,96x_2+32,58x_3$	0,77	0,59
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	$y=33664,29+922,59x_1-377,61x_2+4,43x_3$	0,66	0,43
ПрАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	$y=23210,32+982x_1-289,96x_2-10,07x_3$	0,74	0,54
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	$y=24987,81+548,85x_1-248,75x_2+0,41x_3$	0,51	0,25
ПАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	$y=21335,7+735,27x_1-247,12x_2-71,18x_3$	0,52	0,26
ПрАТ «Барський машинобудівний завод»	$y=21215,69+427,8x_1-203,7x_2+17,88x_3$	0,49	0,24
ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	$y=24482,83+457,39x_1-235,02x_2+-22,42x_3$	0,55	0,30
ПАТ «Брацлав»	$y=16160,33+988,66x_1-322x_2+438,20x_3$	0,79	0,62
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	$y=30998,23+1164x_1-385,95x_2-44,16x_3$	0,90	0,82
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	$y=33869,93+824,13x_1-374,94x_2-24,34x_3$	0,66	0,43
ПрАТ «Агромашкомплект»	$y=23895,72+451,8x_1-225,93x_2+25,32x_3$	0,58	0,34
АТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	$y=24740,11+1043,15x_1-307,54x_2+7,42x_3$	0,73	0,53
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	$y=25067,09+656,22x_1-270,85x_2-92,15x_3$	0,52	0,27
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	$y=38779,81+913,61x_1-401,4x_2-131,41x_3$	0,81	0,65

Аналізуючи отримані коефіцієнти, можна зробити висновок, що найбільшим впливом на обсяги банківського кредитування є параметр X_1 , найменшим – параметр X_3 . Оскільки коефіцієнти рівняння вказують на ступінь впливу відповідного фактора на результативний показник, можемо відзначити, що найбільш істотний вплив на обсяги банківського кредитування має облікова ставка, її значимість коливається від 321 тис. грн. до 1164 тис. грн. Взагалі треба відмітити той факт, що параметр X_2 (рівень інфляції) відрізняється не дуже значною мірою, що вказує на однакову міру впливу фактору на усі досліджувані підприємства. Параметр X_3 (рентабельність діяльності) позитивно впливає на обсяги кредитування лише у випадку рентабельної діяльності, якщо

підприємство є збитковим, то параметр набуває від'ємного значення, що негативно впливає на можливості отримати кредитні ресурси.

Економетрична інтерпретація параметру x_1 – показує як впливає зміна облікової ставки на обсяги банківського кредитування, тобто при збільшенні облікової ставки на 1% банківське кредитування зросте у рамках від 321 тис. грн. на ПАТ «Хмільниксільмаш» до 1164,0 тис. грн. на ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"; x_2 – показує як впливає зміна інфляції на банківське кредитування, тобто при збільшенні інфляції на 1% обсяги банківського кредитування можуть скоротитися до рівня у 385,95 тис. грн. як це характерно для ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"; x_3 – показує як впливає зміна рентабельності діяльності підприємства на обсяги банківського кредитування, тобто при збільшенні рентабельності на 1% банківське кредитування може зрости до 438,20 тис. грн. на ПАТ «Брацлав» та одночасно скоротитися до 131,41 тис. грн. на ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»». При нульовому значенні факторних ознак обсяги потенційного банківського кредитування для підприємств особливо не відрізнятимуться, проте її обсяги не дозволятимуть їх використати в достатній мірі для інвестиційних цілей.

Сукупність отриманих лінійних рівнянь свідчить про наявність певних залежностей між обсягами банківського кредитування та рентабельністю підприємств, між обсягами банківського кредитування і рівнем інфляції. Зокрема було виявлено, що:

1. Зростання рівня рентабельності (x_3), приводить до збільшення його ваги впливу на обсяги наданих кредитів, тобто зростання рентабельності призводить до зростання інвестиційної привабливості. Негативна рентабельність зменшує обсяги доступних банківських кредитів.
2. Що стосується обсягів інфляції (x_2), то зростання рентабельності підприємства призводить до зменшення негативного впливу інфляції на це підприємства.

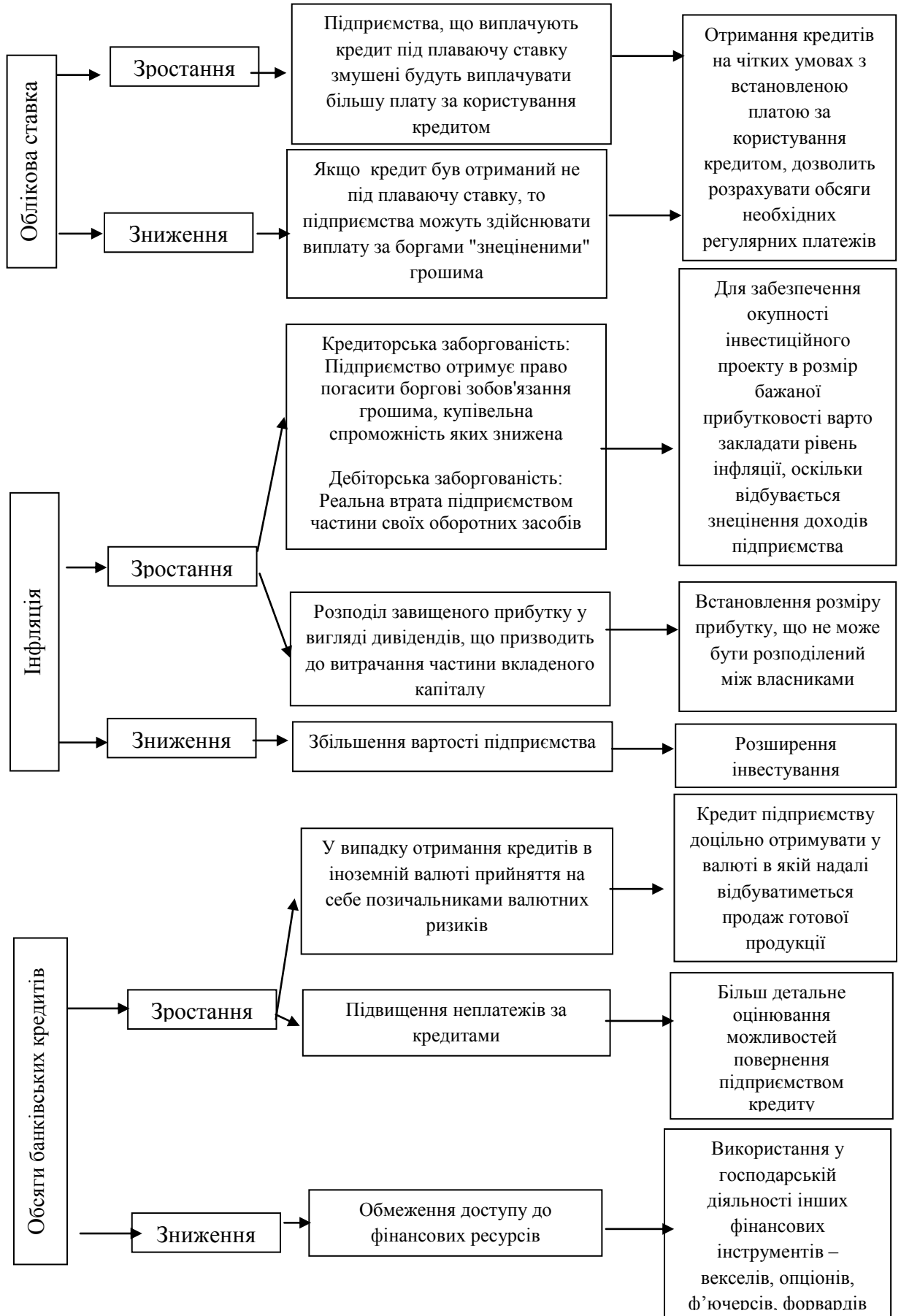

Рис. 3.6. Алгоритм дій підприємства у разі зміни основних факторів фінансового забезпечення інвестування підприємства

3. Рівень облікової ставки (x_1) хоча і коливається у різних підприємств, проте не спостерігається тісного взаємозв'язку між ним та обсягами банківського кредитування.

4. Рівень облікової ставки (x_1) порівняно в меншій ступені впливає на діяльність активних підприємств.

5. Що стосується обсягів інфляції (x_2), то активні підприємства є менш залежними від обсягів інфляції, оскільки підприємства, що здають приміщення в оренду, прив'язані до певного рівня оплати на визначений термін. Виробничі підприємства інфляцію компенсують підвищенням ціни.

Сукупність виявлених закономірностей у зовнішніх факторах впливу на фінансове забезпечення інвестування свідчить про необхідність їх врахування та своєчасної реакції на них з метою мінімізації негативного впливу на інвестування підприємств (рис. 3.6)

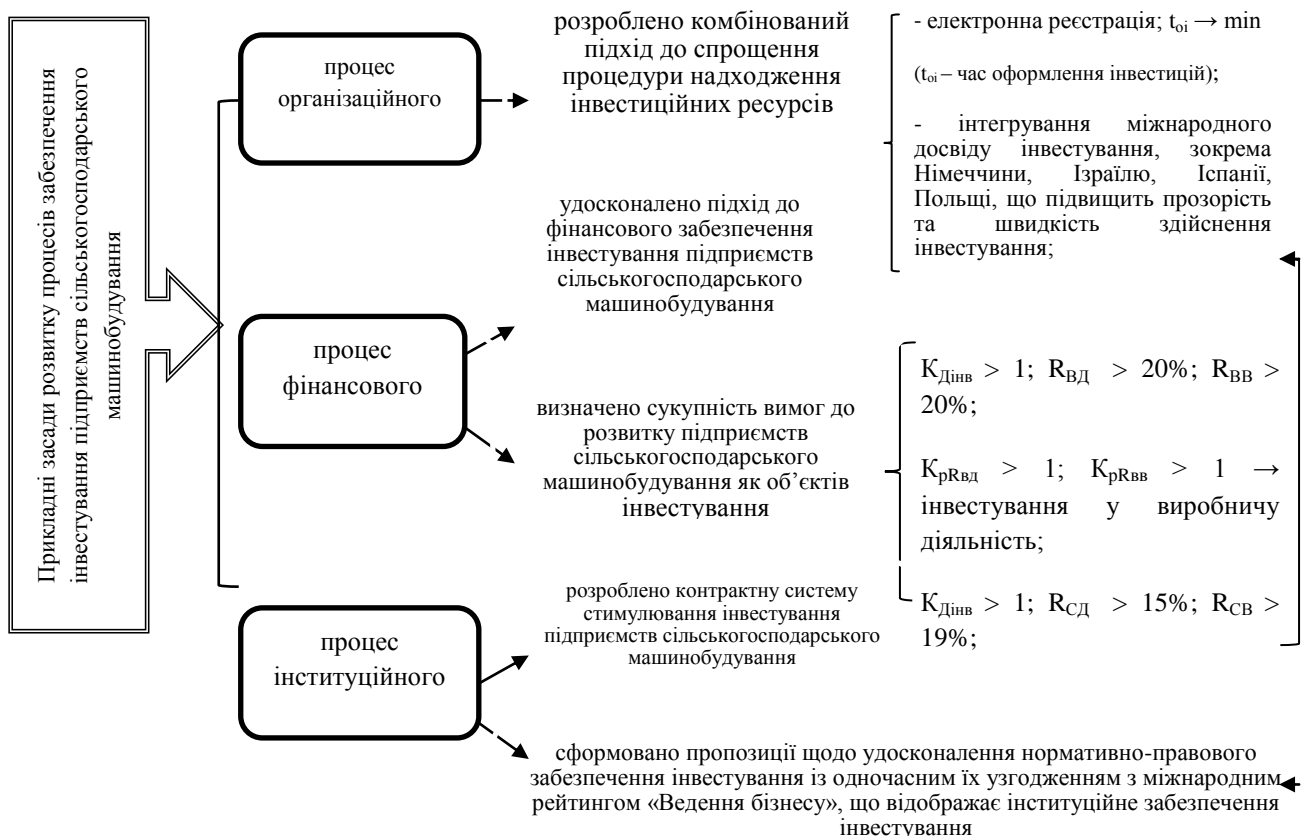

Рис. 3.7. Сукупність розроблених прикладних заходів щодо розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування

Примітка: розроблено автором

Сукупність зазначених заходів розкриває алгоритм поведінки підприємства, що здійснює інвестування за умов коливання трьох основних факторів впливу на інвестування підприємств в розрізі їх зростання та спадання, що може стимулювати та активізувати фінансове забезпечення підприємств.

Узагальнення розроблених та обґрунтованих положень (рис. 3.7) дозволило систематизувати сукупність прикладних засад розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування та вимог до їх діяльності як об'єктів інвестування:

Запропоновані наукові положення та практичні рекомендації щодо оцінювання, формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування спрямовані на активізації інвестування та відродження інвестиційного потенціалу функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування.

Висновки до третього розділу

1. Проаналізований період статистичних даних по підприємствах сільськогосподарського машинобудування засвідчив неспроможність більшості українських підприємств сільськогосподарського машинобудування ефективно працювати через їх фінансову неспроможність та відсутність необхідної техніко-технологічної бази. Встановлено, що потенціалом відновлення активної роботи підприємств колишнього сільськогосподарського машинобудування володіють усі підприємства, однак розмір пов'язаних із сільськогосподарським машинобудуванням перспектив розвитку суттєво залежить від існуючої матеріально-технічної бази вказаних підприємств.

Доведено, що спроби покращення стану таких підприємств повинні направлятися у інші сфери, зокрема сервісне обслуговування та формування дилерської мережі відомих та ефективних вітчизняних та/чи закордонних виробників техніки. Обґрунтовано, що для продовження виробництва української сільськогосподарської техніки світового рівня прибутковими

підприємствами основною умовою є необхідність підвищення її якісних параметрів за рахунок впровадження модульного принципу, використання уніфікованої елементної бази та застосування прогресивних конструкційних матеріалів на основі широкого вивчення існуючого попиту.

2. Встановлено, що основним заходом, який має бути в першу чергу зроблений на шляху удосконалення інституційного процесу забезпечення інвестування є впорядкування нормативно-правової бази з питань інвестування. Ігнорування цього напрямку істотно обмежує можливості підприємців розвивати свій бізнес через можливі невідповідності законодавству, відповідно запропоновано ряд заходів із вдосконалення правових умов, що прописані в Законі України «Про інвестиційну діяльність», Законі України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна"», Законі України «Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», Указу Президента України «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності», Постанови Кабінету Міністрів України №384 від 1 червня 1995 р. «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки», які в своїй основі передбачають зменшення прямої участі держави в інвестиційному процесі.

3. Провівши ґрунтовне дослідження роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявивши його перспективи розвитку щодо виробництва недорогої техніки, було розроблено механізм мікрофінансового забезпечення. Аргументовано, що найбільш доступним способом втілення мікрофінансового забезпечення є використання механізму банківського кредитування. Сутність запропонованого механізму мікрофінансування полягає у зниженні відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства.

4. Побудовано економетричну модель розвитку фінансового забезпечення інвестування підприємств і виявлено, що значний вплив на банківське кредитування чинить облікова ставка НБУ, рівень інфляції та рентабельність діяльності підприємства. З огляду на ретроспективний огляд діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування було виявлено ряд залежностей, що впливають на інвестування: зростання рівня рентабельності, призводить до збільшення його ваги впливу на обсяги наданих кредитів, тобто зростання рентабельності приводить до зростання інвестиційної привабливості (в свою чергу негативна рентабельність зменшує обсяги доступних банківських кредитів); зростання рентабельності підприємства приводить до зменшення негативного впливу інфляції на це підприємство; рівень облікової ставки хоча і коливається у різних підприємств, проте не спостерігається тісних залежностей між ним та обсягами банківського кредитування; рівень облікової ставки значно менше впливає на діяльність активних підприємств; активні підприємства є менш залежними від обсягів інфляції, оскільки підприємства, що здають приміщення в оренду прив'язані до певного рівня оплати на визначений термін (в той же час виробничі підприємства інфляцію компенсують підвищенням ціни).

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі подано теоретико-методичне узагальнення та запропоновано вирішення наукового завдання щодо формування теоретико-методологічної та методико-прикладної бази розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. Результати виконаного дослідження дають можливість сформулювати такі висновки:

1. Запропоновано концептуальний підхід до формування та розвитку процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування, який ґрунтується на спрощені процедур та процесів надходження інвестиційних ресурсів, що проявляється у застосуванні електронної реєстрації нових підприємств та послабленні дозвільних процедур у поєднанні із розробкою можливих механізмів активізації інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування, що обґрунтовано сформованою системою підтримки прийняття інвестиційних рішень.

Аргументовано, що сукупність необхідних та доцільних організаційних заходів спрощення процедур реєстрації інвестицій передбачає поєднання двох основних заходів – використання електронної реєстрації та спрощення дозвільних процедур. Такий підхід вважаємо виправданим, оскільки збільшення суб'єктів державної реєстрації, якими відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» стали органи місцевої влади не є виправданим, оскільки система реєстрації повинна працювати скрізь однаково ефективно, а не залежати від ефективності місцевої влади. Вдосконалення такої ситуації забезпечить електронна реєстрація, що дозволить однаково ефективно організовувати бізнес через забезпечення принципу екстериторіальності та обмежить контакти з державним реєстратором і, як наслідок, зведе до мінімуму корупційні дії.

Доведено, що найбільш складними наслідками від впровадження таких заходів буде складність дотримання стандартів якості та вирішення особливих випадків. Проте, якість регулюватиметься ринком, а частота особливих випадків є поодинокую, що може бути вирішено безпосереднім візитом до органу реєстрації. Слід зазначити, що реалізація системи запропонованих заходів вимагає низки змін до законодавчих актів, як правової основи діяльності. Оскільки базою для спрощення процедур реєстрації інвестицій є запровадження інформаційних технологій, такий захід має бути узгоджено із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» до якого мають бути внесені ряд змін, що дозволять отримати такі прикладні результати:

- реєстрація може бути здійснена із будь-якої точки, де існує доступ до інтернету;
- уникнення затримки в реєстрації на невизначений термін;
- за допомогою програмних продуктів, може блокуватися подача документів іншими мовам;
- використання електронного ключа виключить необхідність натаріального завірення справжності підпису;
- уникнення дублювання інформації;
- забезпечення повноти інформації, що подається;
- нівелювання вимоги подачі документів особою, яка має не це повноваження;
- формування консолідовану інформацію про усі особливості реєстрації та діяльності підприємств.

Доцільність таких заходів пояснюється необхідністю адаптації української економічної дійсності до умов господарювання світового співтовариства, досвід якого засвідчив необхідність та дієвість таких заходів, що проявилася у кількісному зростанні суб'єктів господарювання та якісному поліпшенні умов їх діяльності.

2. В контексті авторського концептуального підходу виявлено і аргументовано взаємозв'язок та взаємообумовленість основних категорій інвестиційного менеджменту – «інвестування», «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність», «процес забезпечення інвестування». Зокрема вважаємо за доцільне розглядати інвестування як разове внесення або послідовне забезпечення активами об'єкта інвестування, з метою нарощення капіталу, що виконується зацікавленими особами у вигляді особистих витрат або витрат підприємства, які керуються економічними інтересами та/або власними бажаннями. Поряд з цим «інвестиційний процес» полягає у розгляді його як послідовного комплексу фізичних та інтелектуальних дій направлених на реалізацію інвестиційного проекту, що супроводжуються матеріальними витратами, які є визначеними у часі та відповідно документально оформлені і спрямовані на досягнення прибутку або іншого бажаного ефекту, які в умовах існування ризику не завжди можуть бути досягнуті. Відзначаючи широту використання категорії «інвестиційна діяльність», вважаємо, що її варто трактувати як систему взаємопослідовних дій інтелектуального та фізичного характеру, спрямовану на реалізацію інвестиційних проектів економічного чи іншого напрямку розвитку при визначеному ступені ризику і невизначеності. Водночас, необхідно відзначити, що основне розмежування досліджуваних категорій полягає в тому, що інвестування розглядається з позиції, якщо підприємство – об'єкт інвестиційних ресурсів, а інвестиційна діяльність і інвестиційний процес – підприємство – суб'єкт інвестиційних ресурсів.

Встановлено, що «процеси забезпечення інвестування» доцільно розглядати як сукупність заходів, умов, засобів чи методів, що спрямовані на створення, вдосконалення або активізацію залучення інвестицій. Доведено, що процеси забезпечення інвестування повинні трактуватися з позицій його організації, оскільки існування маркетингу, технологій, персоналу, способів використання ресурсів залежить саме від ефективності організації інвестування. Такий підхід дозволив класифікувати процеси забезпечення на основні

(організаційне, фінансове та інституційне забезпечення) та допоміжні (кадрове, інфраструктурне, інформаційне, маркетингове, техніко-технологічне та ресурсне забезпечення). Здійснена класифікація передбачає співвідношення процесів забезпечення інвестування на основі взаємоузгодження, взаємодоповнення і підпорядкування, що є логічним для забезпечення комплексності інвестування.

Доведено, що прикладне освоєння інвестицій повинно базуватися на дотриманні вимог нормативно-правових актів (нормативно-правове забезпечення) конкретного регіону реалізації інвестування. Державні заходи у сфері інвестування об'єднують соціально-економічні та нормативно-правові умови діяльності підприємств та характеризуються системністю і логічною завершеністю (інституційне забезпечення). Відповідно до таких вимог має бути сформована організаційна структура, на яку будуть покладені обов'язки реального втілення інвестицій (організаційне забезпечення), які мають бути належним чином профінансовані (фінансове забезпечення). Здійснення таких заходів передбачає певний механізм, який розкривається через допоміжні процеси забезпечення інвестування.

Виокремлений ряд процесів забезпечення інвестування був обґрунтований через сутність та взаємозв'язок зазначених процесів, що надало змогу відзначити їх інтегрованість та взаємообумовленість, які пояснюються існуванням проблем інвестиційної діяльності у відповідних напрямках функціонування підприємств.

3. Виділено основні процедури інвестування з метою впорядкування здійснення інвестування. Встановлено, що в залежності від джерела надходження інвестиційних ресурсів та форми інвестування процедура оформлення документів, необхідних для інвестування буде суттєво відрізнятися. При конкретизації та дослідженні способів фінансування інвестиційної діяльності було виявлено сукупність проблем, що характеризують такі способи найбільш поширеного фінансування інвестування

як бюджетне фінансування, банківське кредитування та застосування лізингу. Зокрема, серед основних проблем перед якими постане інвестор, що скористається бюджетним фінансуванням буде складність умов надання такого фінансування та важкість забезпечення регулярності надходжень. Застосування банківського кредитування ускладнює відсутність у значної кількості підприємств ліквідної застави, і, як наслідок, висока ймовірність неповернення, складна процедура оформлення, високі відсоткові ставки, розмір яких може змінюватися за відсутності згоди сторін та обмежений продуктивний ряд. Активному поширенню лізингу також перешкоджають ряд проблем – низька конкуренція лізингових компаній, складна нотаріальна реєстрація, обмеженість фінансових ресурсів лізингових компаній, жорстка система оподаткування операцій та складність оформлення відмови від договору лізингу. Зауважимо, що поряд із такими проблемами середовище інвестування в Україні характеризується нестабільністю економіки, що унеможлиблює притік інвестиційних ресурсів у фінансову сферу, малою кількістю інвестиційних проектів та низькими фінансовими можливостями самих підприємств.

Доведено, що втілення політики розширення інвестування також вимагає забезпечення максимально ефективного та першочергового оцінювання його ефективності в рамках розподілу наявних інвестиційних ресурсів. Аргументовано, що на кожному з етапів інвестування підприємством оцінюються ряд критеріїв ефективності з позиції інтересів розвитку саме тому було запропоновано оцінювати ефективність інвестування в розрізі ефективності інвестиційних проектів, ефективності організаційно-економічного механізму інвестування та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Необхідність застосування такої комбінації методів пояснюється їх комплексністю та послідовністю відображення ситуації на різних етапах втілення інвестування. В цілому, усі запропоновані показники є достатньо інформативними, однак показники оцінювання ефективності інвестиційних проектів здебільшого використовують приватні невеликі інвестори, які не

можуть впливати на зовнішнє та інфраструктурне середовище. Значний науковий та практичний інтерес становлять методи оцінювання організаційно-економічного механізму інвестування через свою недостатню розробленість та можливість формування економічної політики як приватними невеликими інвесторами, стратегічними інвесторами, так і органами місцевого самоврядування та відомчими інститутами. Не вирішеними залишаються проблеми стосовно методів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, у тому числі залежно від специфіки галузі. Аргументується це тим, що загальні методичні положення оцінки не завжди є можливими і потенційно релевантними для оцінювання, при цьому вони не враховують специфіки регіону та особливостей напряму діяльності.

4. Запропоновано комплексний метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування в розрізі напрямів їх пріоритетної діяльності. Цей метод спрямований на забезпечення адекватності та достовірності оцінювання інвестиційних можливостей підприємства в розрізі напрямів його пріоритетної діяльності. При розробці зазначеного методу було використано критерії, що здатні забезпечити носія інтересів необхідною інформацією та вказувати напрями досягнення бажаного рішення. Запропонований метод являє собою суму зважених репрезентативних коефіцієнтів, що відображають господарську діяльність та фінансовий стан підприємства, і володіє рядом позитивних сторін: забезпечує визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості; дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств; надає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої приналежності, організаційно-правової форми і розміру; простота обрахунків, яка економить час на оцінюванні привабливості.

Поряд з цим використання методичного підходу до оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств та

його факторів і показників окремо, може носити крім інвестиційного ще й аналітичний механізми корегування існуючої роботи підприємства. Моніторинг зміни кожної із складових дає можливість в разі зміни фінансового стану визначати проблемні напрямки, а в разі нормального функціонування забезпечити потенційного інвестора інформацією про можливості зростання на основі результатів діяльності. Водночас окреслений метод може бути застосований у будь-якій сфері господарства з незначними модифікаціями. Однозначність трактування фахівцями різних галузей та доступність у забезпеченні статистичної бази стосовно динаміки показників допускають застосування методу для підприємств різних видів діяльності.

Використання розробленого авторського методу дозволило узагальнити тенденції і закономірності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області та додатково підтвердити ряд негативних тенденцій розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та їх наростаючу динаміку. Множина отриманих значень дозволила обрати правильні напрями управління діяльністю малоефективних підприємств сільськогосподарського машинобудування та розширити можливості їх поступового відновлення, реструктуризації або перепрофілювання діяльності із мінімальними втратами і при цьому дозволить послуговуватися достовірними, своєчасними, неупередженими та об'єктивними результатами роботи.

На основі емпіричних даних встановлено, що використання методичного підходу до оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування дозволить підвищити якість управлінських рішень в рамках управління діяльністю малоефективних підприємств сільськогосподарського машинобудування, що розширить можливості їх поступового відновлення, реструктуризації або перепрофілювання діяльності із мінімальними втратами і при цьому дозволить послуговуватися достовірними, своєчасними, неупередженими та об'єктивними результатами роботи.

5. Встановлено, що потенціалом відновлення активної роботи володіють усі підприємства, однак спроби покращення стану таких підприємств повинні направлятися у інші сфери, зокрема сервісне обслуговування та формування дилерської мережі відомих та ефективних вітчизняних та/чи закордонних виробників техніки.

При обґрунтуванні бази потенційних споживачів послуг з сервісного обслуговування підприємств сільськогосподарського машинобудування було виявлено основні види техніки, сервіс, якої може надаватися. Зокрема для підприємств, для яких було оцінено доцільність розвитку сервісного обслуговування варто розширити діяльність у сфері обслуговування:

1. Техніки призначена для сільського господарства вітчизняного виробництва та виробництва СРСР, незалежно від її віку;
2. Техніки закордонного виробництва, сервіс якої не забезпечується виробником;
3. Техніки державних підприємств, установ та організацій;
4. Ряду агрегатів домашніх господарств населення.

Встановлено, що датковим аспектом на користь надання ремонтних послуг є те, що сьогоднішні сільськогосподарські підприємства майже повністю втратили свої внутрішні ремонтні можливості, що не дозволяє здійснювати ремонт сучасної техніки.

Аналізування даних діяльності ряду підприємств сільськогосподарського машинобудування засвідчило негативні результати, що проявилися у непотрібності частини територій, приміщень та устаткування, неефективних власниках та суцільному занепаді. Доведено, що для підприємств, які не в змозі відродити виробничу чи сервісну діяльність варто налагодити діяльність з дилерського обслуговування, що дозволить продовжити діяльність. Виявлено, що можливості розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування мають усі підприємства, однак розмір пов'язаних із сільськогосподарським машинобудуванням перспектив розвитку суттєво

залежить від фінансових, технічних, інституційних та інших можливостей розвитку бізнесу.

Обгрунтовано, що основним заходом, який має бути в першу чергу зроблений на шляху розширення інвестиційної діяльності є удосконалення інституційного процесу забезпечення інвестування є впорядкування нормативно-правової бази з питань інвестування. Ігнорування цього напряму істотно обмежує можливості підприємців розвивати свій бізнес через можливі невідповідності законодавству, відповідно запропоновано ряд заходів із вдосконалення правових умов, що прописані в Законах України «Про інвестиційну діяльність», «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом "єдиного вікна"», «Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», Указу Президента України «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності», Постанови Кабінету Міністрів України №384 від 1 червня 1995 р. «Про Концепцію регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкової трансформації економіки», які в своїй основі передбачають зменшення прямої участі держави в інвестиційному процесі.

Виявлення особливостей роботи підприємств сільськогосподарського машинобудування та формування перспектив розвитку щодо виробництва недорогої техніки дозволило розробити структурно-логічну модель фінансового забезпечення інвестування. Аргументовано, що найбільш доступним способом втілення такого фінансового забезпечення є використання механізму банківського кредитування. Сутність запропонованої моделі фінансування полягає у виявленні та забезпеченні умов доступності отримання кредитних ресурсів для інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування із одночасною реалізацією інтересів учасників (підприємства і банку). Загалом слід відзначити, що розвиток та застосування такої моделі буде можливий виключно у сільськогосподарському машинобудуванні як галузі, що забезпечує виробничими фондами єдиний прибутковий напрям

економічної діяльності в країні – сільське господарство, основною перевагою якого є швидкий виробничий цикл.

Пріоритетом запропонованої моделі фінансового забезпечення інвестування є зниження відсотків за користування кредитом до прийняттого для підприємства, а сутність передбачає те, що залучені кошти можуть бути швидко повернені – до 1 року, оскільки продукція, що виготовлена за його рахунок, може бути придбана після збору і реалізації урожаю; гарантія повернення може бути забезпечена за рахунок наявних оборотних засобів, які у якості забезпечення не розглядаються банками; основною перевагою запропонованої моделі фінансового забезпечення є його пробний характер, адже підприємство, використовуючи такий механізм, робить перший крок на шляху розвитку і спостерігає за реакцією ринку, якщо виготовлена продукція (послуги) знайде свого споживача, то можна розвивати бізнес, якщо ні – доведеться здійснювати новий пошук.

б. Сформовано економетричну модель розвитку фінансового забезпечення інвестування підприємств і виявлено, що значний вплив на банківське кредитування чинить облікова ставка НБУ, рівень інфляції та рентабельність діяльності підприємства³ огляду на ретроспективний огляд діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування було виявлено ряд залежностей, що впливають на інвестування: зростання рівня рентабельності, призводить до збільшення його ваги впливу на обсяги наданих кредитів, тобто зростання рентабельності приводить до зростання інвестиційної привабливості (в свою чергу негативна рентабельність зменшує обсяги доступних банківських кредитів); зростання рентабельності підприємства приводить до зменшення негативного впливу інфляції на це підприємство; рівень облікової ставки хоча і коливається у різних підприємств, проте не спостерігається тісних залежностей між ним та обсягами банківського кредитування; рівень облікової ставки значно менше впливає на діяльність активних підприємств; активні підприємства є менш залежними від обсягів інфляції, оскільки підприємства, що здають приміщення в оренду прив'язані до певного рівня оплати на визначений термін (в той же час виробничі підприємства інфляцію компенсують підвищенням ціни).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *ABOUT NEW HOLLAND* [online]. Available at: <<http://agriculture.newholland.com/uk/en/WNH/howeare/Pages/howeare.aspx>> [Дата звернення 29 квітня 2013].
2. *Administrative procedures for company creation in Spain* [online]. Available at: <http://www.aeval.es/comun/pdf/evaluaciones/E06-2007._Business_start-up_procedures.pdf> [Дата звернення 15 січня 2013].
3. Азарова, А. О. та Бершов, Д. М., 2004. Оцінка ефективності інвестиційних проєктів. *Фінанси України*, 9, с. 52–57.
4. Amadas. [online]. Available at: <<http://www.amadas.com/catalogs/agcat.htm>> [Дата звернення 15 січня 2013].
5. Арапов, О.С., 2011. *Оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства*. Кандидат наук. Хмельницький національний університет.
6. Артеменко, Л. П. та Клюквіна, М. С., 2013. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування. *Інвестиції: практика та досвід*, 1, – с. 55-60.
7. Артюх, Т. О., 2010. Маркетингові аспекти забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств – виробників овочевої продукції. *Агросвіт*, 6, с. 57-60.
8. Асаул, А. Н., Карпов, Б. М., Перевязкин, В. Б. та Старовойтов, М. К., 2008. *Модернизация экономики на основе технологических инноваций*. СПб: АНО ИПЭВ, [online]. Доступно: <http://www.aup.ru/books/m5/5_1.htm> [Дата звернення 22 травня 2013].
9. Аскинадзи, В. М. та Петров, В. С., 2010. *Инвестиционное дело М.: Маркет ДС*.
10. Ассотсиатсияи миллии соҳибкориҳои хурд ва миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон. [online]. Доступно: <<http://www.namsb.tj/tj/publikatsii-nam-i-sb/160-tadzhikistan-uluchshaet-investitsionnyj-klimat>> [Дата звернення 25 травня 2013].
11. Бабак, С. В. 2004, Організаційний механізм інвестування промислового виробництва в економічних регіонах. Кандидат наук. Національний авіаційний університет.

12. Багорка, М. О., 2010. Маркетингове забезпечення функціонування фермерських господарств. *Агросвіт*, 21, с. 18-23.
13. Башнянин, Г. І., 2012. *Державне регулювання структурних зрушень в інвестиційній діяльності економіки України*. Львів: Сполом.
14. Бережна, І. Ю., 2011. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку. *Науковий вісник ЧДІЕУ*, 1 (9), с. 86-92.
15. Бизнес в Израиле –Как открыть бизнес в Израиле [online]. Доступно: <<http://www.advrosen.co.il/articles/?cat=20&ID=71>> [Дата звернення 17 червня 2013].
16. Білоусько, Я. К., 2010. Тенденції розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування. *Економіка АПК*, 7, с. 84-90.
17. BOBCAT [online]. Доступно: <http://www.bobcat.eu/bobcat/eu-en/index.page?>> [Дата звернення 2 жовтня 2013].
18. Бланк, І. О., 2003. *Інвестиційний менеджмент*: Київ: Київський національний торговельно-економічний університет.
19. Бондарчук, Н. В., 2010. Сучасні проблеми матеріально-технічної бази та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. *Інвестиції: практика та досвід*, 6, с. 49-53.
20. Бородіна О. 2012. Яка модель агросектору необхідна Україні? *Дзеркало тижня. Україна*, №18 [online]. Доступно: <http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/yaka_model_agrosektoru__neobhidna_ukrayini.html> [Дата звернення 14 серпня 2013].
21. Борщ, Л. М. та Герасимова, С. В., 2007. *Інвестування: теорія та практика*. Київ: Знання.
22. Боярко, І. М. та Гриценко, Л. Л. 2011. *Інвестиційний аналіз*. Київ: ЦУЛ.
23. Буракова, Л., 2011 *Почему у Грузии получилось?* Москва: Юнайтед Пресс.
24. Бусел, Т. В., 2002. *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Ірпінь: Перун.

25. «Ведение бизнеса 2008»: Страны Восточной Европы опережают страны Восточной Азии в создании благоприятных условий ведения бизнеса Эстония, Грузия и Латвия вошли в 25 стран с наиболее благоприятным для бизнеса законодательством. [online]. Доступно: <http://siteresources.worldbank.org/INTKAZAKHSTAN/News%20and%20Events/21486994/DB08_KZ_press_release_rus.pdf> [Дата звернення 16 серпня 2013].
26. Ведення господарської діяльності в Польщі [online]. Доступно: <http://www.iei.org.pl/userfiles/file/prowadzenie_dzialalnosci_w_Polsce_ua.doc> [Дата звернення 30 серпня 2013].
27. Веретюк, К. В. Методи оцінки вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності [online]. Доступно: <http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Pravo/75294.doc.htm/> [Дата звернення 14 серпня 2013].
28. Верхоляд, І. М. Інвестиційний механізм підприємства: принципи, побудови, складові та особливості реалізації. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. [online]. Доступно: <<http://economy.kpi.ua/uk/taxonomy/term/850>> [Дата звернення 20 вересня 2013].
29. Витвицька, О. Д., Даценко, М. С. та Даценко, С. М., 2010. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки. *Економіка АПК*, №10, с. 103-108.
30. Відкриття фірми у Польщі. [online]. Доступно: <<http://www.migration-info.org.ua/country-articles/Poland/vidkryttya-firmy-vu-polshi.htm>> [Дата звернення 8 жовтня 2013].
31. Вільямсон, О. Е., 2001. *Економічні інституції капіталізму: фірми, маркетинг, укладання контрактів*. Київ: Арттек.
32. Вініченко, І. І., 2010. Матрична модель оцінки інвестиційної привабливості аграрних підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, 18, с. 3-6.
33. Вітюк, А. В., 2013а. Критичний погляд на розвиток галузі сільськогосподарського машинобудування. В: Одеса, Україна. 6-7 Грудня 2013. Одеса: ГО «Центр економічних досліджень та розвитку».

34. Вітюк, А. В., 2013b. Вибірковий потенціал галузі сільськогосподарського машинобудування в системі міжнародних економічних відносин. *Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули*. В: Дніпропетровськ, Україна. 8-9 Листопада 2013. Дніпропетровськ. ДВНЗ «Національний гірничий університет».
35. Вітюк, А. В., 2013c. Обґрунтування доцільності інвестування сільськогосподарського машинобудування. *Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції*. 23-24 Травня 2013. Вінниця. ВНТУ.
36. Вітюк, А. В., 2013d. Сервісне обслуговування як механізм оздоровлення підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Міжнародна науково-практичної інтернет-конференції «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика»*, Донецьк, Україна, 14–16 Листопада 2013. Донецьк: Видавництво ДДУУ.
37. Вітюк А. В., 2014e. Техніко-технологічне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування Вінницької області. *Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва»*. Харків, Україна, 24–25 Квітня 2014. Харків: Видавництво ХНАУ ім. В.В. Докучаєв.
38. Вітюк, А. В., 2014f. Актуалізація питання інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи*. 23-24 Травня 2014. Вінниця. ВНТУ.
39. Вітюк А. В., 2015g. Актуальні питання розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. В.: *XLIV Регіональна щорічна науково-технічна конференції професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл.* Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2015. Вінниця: Видавництво ФОП Рогальська І. О.

40. Вітюк, А. В., 2015е. Диспропорції та суперечності у перспективах розвитку сільського господарства та сільськогосподарського. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 6, с. 30-34.
41. Вітюк А. В. 2015і. Підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні та світі. В.: XL Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. [online], Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2011. Доступно: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2011/inmen/mme.php> [Дата звернення 18 грудня 2013].
42. Внесок до статутного капіталу: види та порядок внесення. [online]. Доступно: < <http://buhgalter.com.ua/articles/details/357158/>> [Дата звернення 20 вересня 2013].
43. Вовчак, О. Д. (2006). *Інвестування*. Львів: "Новий світ–2000".
44. Войнаренко, М. П. та Свідер, О. П., 2014. Динамічна оцінка ефективності прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості. *Економіка: реалії часу*, 6, с. 121-127.
45. Войнаренко М. П., 2017. Прикладні засади інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Ефективна економіка.*, 4. [online]. Доступно: <<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5523>> [Дата звернення 11 грудня 2013].
46. Воробйова К. С., 2010. Проблема бюджетного фінансування інвестиційних процесів. В: *Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених „Сучасні проблеми управління інвестиційною діяльністю”*. Донецьк, Україна, ДонНТУ.
47. Воробьева, Е. И., 2005. Инвестиционный процесс в экономике Украины: теоретический аспект проблемы. *Экономика и управление*, 2-3, с. 56-60.

48. Гарагонич О., 2009. *Що може бути вкладами до статутного капіталу ТОВ*, 6, [online]. Доступно: <<http://bnc.in.ua/korporativne-pravo/scho-mozhe-butivkladami-do-statutnogo-kapitalu-tov/>>5523> [Дата звернення 29 грудня 2013].
49. Гарбар, А. *Реєстрація бізнесу по-новому* [online]. Доступно: <<http://blog.liga.net/user/agarbar/article/20395.aspx5523>> [Дата звернення 21 січня 2014].
50. Гривківська, О. В. та Прокопець, О. В., 2008. Особливості управління фінансовою діяльністю підприємств машинобудування. *Актуальні проблеми економіки*, 8 (68), с. 91-96.
51. Головащенко, В. *Современная концепция регулирования и исследования процесса инвестирования* [online]. Доступно: < <http://8cent-emails.com/sovremennaja-koncepcija-regulirovanija-issledovanija-processa-investirovanija/> > [Дата звернення 19 лютого 2014].
52. Господарський кодекс України [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>> [Дата звернення 20 березня 2014].
53. Грановська, В. Г., 2009. Підвищення ефективності функціонування підприємств аграрного сервісу. Миколаївський державний аграрний університет.
54. Гриньова, В. М. (2008) *Інвестування*. Київ: Знання.
55. Гриньова, В. М., Коюда, В. О., Лепейко, Т. І. та Коюда, О. П. (2008) *Інвестування*. Київ: Знання.
56. Грідасов, В. М., Кривченко, С. В та Ісаєва, О. Є. *Інвестування*. Київ: ЦНЛ.
57. Гуков, Я., 2006. Проблеми вітчизняного сільгоспмашинобудування та шляхи їх вирішення - думка науковця. *Техніка АПК*, 5, с. 12.
58. Гуторов, О. І. та Крамаренко, К. М., 2009. Оцінка інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств. *Економіка АПК*, 10, с. 69-73.
59. *Capello* [online]. Доступно: <<http://www.capello.it/section/portfolio>> [Дата звернення 23 січня 2014].

60. *CASE IH* [online]. Доступно: <<http://www.caseih.com/international-ru/Pages/Home.aspx>> [Дата звернення 23 січня 2014].
61. *Claas*. [online]. Доступно: <http://www.claas.com/cl-pw/ru/home_feature,bpSite=71924,lang=ru_GUS.html> [Дата звернення 23 січня 2014].
62. Давиденко, О. *Вимоги до збільшення статутного капіталу господарського товариства учасником-фізичною особою за рахунок майнових прав інтелектуальної власності, а саме патентів (деклараційних патентів) на винаходи, корисні моделі* [online]. Доступно: <<http://www.ug.com.ua/rus/articles?iid=94>> [Дата звернення 9 березня 2014].
63. *Декрет Президента Республіки Беларусь от 16.01.2009 №1 «О государственной регистрации и ликвидации (прекращении деятельности) субъектов хозяйствования» (с изменениями и дополнениями)* [online]. Доступно: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=Pd0900001&p2={NRPA}#%D0%97%D0%B0%D0%B3_%D0%A3%D1%82%D0%B2_1> [Дата звернення 22 березня 2014].
64. Денисенко, М. П. 2003. *Основи інвестиційної діяльності*. Київ: Алерта.
65. Денисюк, Т. В. 2012. *Економічна оцінка ефективності інвестицій в інноваційну діяльність, спрямовану на поліпшення екології великих міст*. Кандидат наук. Міжнародний університет бізнесу і права.
66. *Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року* [online]. Доступно: <<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1136.808.2&nobreak=1>> [Дата звернення 29 березня 2014].
67. *Державна підтримка сільськогосподарського машинобудування – міф*. [online]. Доступно: <<http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16733684>> [Дата звернення 6 квітня 2014].
68. Дмитрук, Б. П., Н. Я. Пітель, Н. Я. та. Подзігун, С. М., 2007. *Спільне підприємництво*. Київ: ЦУЛ.

69. Доброзорова, О. В., 2011. Трансформації на світовому ринку сільськогосподарської техніки в контексті посилення глобальної конкуренції. *Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії*, 1, с. 229-236.
70. Довбня, С. В. та Ковзель, К. А., 2007. Новий підхід до оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів. *Фінанси України*, 7, с. 62-71.
71. *Doing Business*. [online]. Доступно: <<http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>> [Дата звернення 6 листопада 2015].
72. *Додаткове встановлення газового обладнання* [online]. Доступно: <<http://www.kirgas.com/addequip/>> [Дата звернення 18 травня 2014].
73. Долішній, М. І., 2005. Актуальні завдання інтенсифікації соціально-економічного розвитку регіонів України. *Регіональна економіка*, 2, с. 7-14.
74. Дубровіна, Н. А. та Колесніченко, В. Ф., 2005. Методика розрахунку кількісного показника інвестиційної привабливості об'єктів капіталовкладень. *Коммунальное хозяйство городов*, 65, с. 78-82.
75. Дука, А. П., 2008. *Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування*. Київ: Каравела.
76. Ебаноїдзе Дж. *По своїй суті функція реєстрації є універсальною і не підлягає передачі місцевому самоврядуванню* [online]. Доступно: <<http://yur-gazeta.com/interview/-po-svoyiy-suti-funkciya-reestraciyi-e-universalnoyu-i-ne-pidlyagae-peredachi-miscevomu-samovryaduva.html>> [Дата звернення 8 червня 2014].
77. Єпіфанов, А. О., Дехтяр, Н. А., Мельник, Т. М. та Школьник І. О., 2007. *Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання*. Суми: УАБС НБУ.
78. Єпіфанова, І. Ю., Войнаренко, М. П. та Джеджула, В. В., 2016. Моделювання процесу прийняття рішення щодо джерел фінансування інноваційної діяльності. *Економічний часопис – XXI*, 160 (7-8), с. 126-129.

79. *Entrepreneurship in Georgia* [online]. Доступно: <http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/mecarmeoba-2009.pdf> [Дата звернення 29 березня 2014].
80. *Entrepreneurship in Georgia*. [online]. Доступно: <http://geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/mewarmeoba_2012.pdf> [Дата звернення 29 березня 2014].
81. *Entrepreneurship in Georgia*. [online]. Доступно: <http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/georgian/Mewarmeoba%20sakqrtvelo shi%202015.pdf> [Дата звернення 29 березня 2014].
82. Жаліло, Я. А., 2011. *Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України*. Київ: НІСД.
83. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560 – XII від 18 вересня 1991 року [online]. Доступно: <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>> [Дата звернення 3 червня 2014].
84. Закон України «Про фінансовий лізинг» № 723/97-ВР від 16.12.1997р. [online]. Доступно: < <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-вр> [Дата звернення 22 червня 2014].
85. Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» Відомості Верховної Ради України [online]. Доступно: < <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/229-16> [Дата звернення 7 липня 2014].
86. Закон України «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин» / Відомості Верховної Ради України [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/900-15>> [Дата звернення 5 квітня 2013].
87. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» [online]. Доступно: < <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15/page4>> [Дата звернення 30 жовтня 2013].
88. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [online]. Доступно: < <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>> [Дата звернення 17 вересня 2013].

89. Закон України «Про господарські товариства» №1576-ХІІ від 19 вересня 1991 р. [online]. Доступно: < <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>> [Дата звернення 15 квітня 2014].
90. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу"» . – №5478-VI від 06.11.2012. [online]. Доступно: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5478-17>> [Дата звернення 28 червня 2015].
91. Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу». [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3023-14>> [Дата звернення 6 жовтня 2013].
92. Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3023-14>> [Дата звернення 11 січня 2016].
93. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців" та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. [online]. Доступно: < <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-19>> [Дата звернення 29 серпня 2014].
94. Закон Грузії Об Инвестиционной Деятельности [online]. Доступно: <: http://www.investingorgia.org/upload/file/Law_on_Investment_Activities_Russian_F.pdf> [Дата звернення 2 серпня 2015].
95. Запатріна, І. В., 2009. Розвиток системи державного капітального інвестування в Україні. *Фінанси України*, 4, с. 53-64.
96. Золотухін, О., 2009. Формування статутного капіталу юридичної особи – відображення в бухгалтерському обліку. *Вісник податкової служби України*, 31 (555), с. 41.
97. *Інвестиційна реформа*. [online]. Доступно: <http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/files/Invest_Reforma_UKR.pdf> [Дата звернення 5 січня 2014].

98. John Deere. [online]. Доступно: < http://www.deere.ua/wps/dcom/uk_UA/regional_home.page> [Дата звернення 28 червня 2015].
99. Карачина, Н. П., 2008. Основні напрями та проблеми розвитку вітчизняного машинобудування. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*, 1,4, с. 26-30.
100. Карачина, Н. П., Вітюк А. В., 2010а. Теоретичні підходи до аналізування та оцінювання інвестиційних проектів. *Економіка: проблеми теорії та практики*, 4, 260, с. 1645-1654.
101. Карачина, Н. П., Вітюк А. В., 2010б. Теоретичний базис категорії «інвестиції»: еволюція і сучасність, 265 (7), с. 1937–1943.
102. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2011а. Розвиток інвестиційних процесів як фактор зростання машинобудівної галузі. *Ефективна економіка*, 7, [online]. Доступно: < <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php>> [Дата звернення 15 листопада 2015].
103. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2011б. Основні детермінанти та стан інвестиційної діяльності в машинобудуванні Вінниччини. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*, 1, 53, с. 68-78.
104. Карачина, Н. П., Вітюк, А. В. та Острий, І. Ф., 2011с. Комплексне дослідження розвитку машинобудівних підприємств Вінницької області. *Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету*, 28, III, с. 73-80.
105. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2011d. Тенденції інвестування машинобудівних підприємств Вінниччини. В: *Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі»*. Вінниця, Україна: ВІЕ ТНЕУ.
106. Карачина, Н. П., 2011е. Концепція розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств в контексті безпеки їхньої економічної поведінки. *Актуальні проблеми економіки*, 3 (117), с. 115-130.

107. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2011f. Комплексний підхід до аналізу проблем інвестування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*, 6, с. 95–98.
108. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2011e. Організаційно-економічний механізм: проблематика термінології. *Формування ринкових відносин в Україні*, 10 (125), с. 27–29.
109. Карачина, Н.П., 2012. Інструментарій та механізми стимулювання виробничоорієнтованої поведінки підприємств на засадах синтезу теорій контрактів і державного регулювання. *Економіка та держава*, 1, с. 41-46.
110. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2012a. Математичне моделювання інвестиційного процесу на машинобудівних підприємствах. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*, (3) 32, с. 73–80.
111. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2012b. Стратегічні напрямки розвитку інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агроекологічного університету*, 3 (19), с. 131–137.
112. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2013a. Методичний простір оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів. *Економічний часопис – XXI*, 5-6, с. 92-95.
113. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2013b. Організаційно-економічні заходи сприяння інвестиційній діяльності підприємств. *Економіка розвитку*, 1(65), с. 94-100.
114. Карачина, Н. П., Вітюк, А. В. та Гребеньок, І. В., 2014a. Функціонування галузі сільськогосподарського машинобудування України та потенціал її розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 1, с. 16-19.
115. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2014b. Визначальні тенденції попиту на продукцію сільськогосподарського машинобудування. В.: *Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту»*. Львів, Україна, 6-8 Листопада 2014. Львів: Видавництво Львівської політехні, с. 152-153.

116. Карачина, Н. П. та Вітюк, А. В., 2015. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. *Економіка та держава*, 2, с. 35–38.
117. Кириченкова Л. Зміни в законодавстві у сфері реєстрації бізнесу та нерухомості [online]. Доступно: <<https://uteka.ua/ua/publication/Izmeneniya-v-zakonodatelstve-v-sfere-registracii-biznesa-i-nedvizhimosti>> [Дата звернення 8 жовтня 2014].
118. Киян, Л. П., 2003. Институциональная компонента в механизме развития социально-экономических систем. В: *Механизм развития социально-экономических систем региона: материалы международной научно-практической конференции*. Воронеж, Росія.
119. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності [online]. Доступно: <<http://www.ukrstat.gov.ua/>> [Дата звернення 3 березня 2016].
120. Клоков, В. И. та Кичко, С. И., 2009. Модель оценки эффективности инвестиционных проектов в условиях риска. *Бизнес информ*, 2, с. 7–10.
121. Ключеву не догодили імпортні комбайни [online]. Доступно: <<http://www.epravda.com.ua/news/2011/09/2/296886/>> [Дата звернення 6 грудня 2014].
122. Князь, С. В., Георгіаді, Н. Г., Топоровська, Л. Й., Зінкевич Д. К. , 2011. *Інноваційний менеджмент: статико-динамічна візуалізації*. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
123. Ковалюк, О. М., 2006. Новаторське дослідження з проблем ресурсного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні. *Фінанси України*, 3, с. 154-156.
124. Ковальчук, С. Я. та Бандура, В. М., 2011. Пріоритети вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу. *Агросвіт*, 23, с. 16-19.
125. Коверга, С. В. та Курган, О. Г., 2009. Оцінка інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств. *Науковий вісник ЧДІЕУ*, 3(4), с. 74-80.

126. Кухарчук, О., 2007. Чи потрібний Україні достовірний облік сільськогосподарських машин? *Техніка АПК*, 1-2, с. 25-26.
127. Коваленко, Ю. М., 2011. Сутність інституційного середовища фінансового сектора економіки. *Економічний вісник Донбасу*, 1 (23), с. 92-97.
128. Козаченко, О. В., 2010. Перспективи розвитку технічного обслуговування і ремонту машин / *Вісник ХНТУСГ. Серія Проблеми технічної експлуатації машин. Системотехніка і технології лісового комплексу*, 94, с. 3-8.
129. *Количество субъектов малого и среднего предпринимательства в региональном разрезе.* [online]. Доступно: <http://www.economy.gov.by/ru/small_business/iam-on-development-of-small-business-in-rb/kol-vo-subyektov_malogo_i_srednego_predprinimatel_v_regionalynom_razreze> [Дата звернення 6 березня 2015].
130. *Коротко про відкриття польської фірми* [online]. Доступно: <<http://ostarbeiter.vn.ua/vidkrytia-pol-firmi.html>> [Дата звернення 30 червня 2014].
131. Косенко, А. В. Нормативно-правовий механізм державного регулювання інвестиційних потоків в Україні. *Економіка будівництва і міського господарства* [online]. Доступно: <http://donnasa.edu.ua/publish_house/journals/esgh/2013-2/10_Kosenko.pdf> [Дата звернення 17 грудня 2015].
132. Кравчук, В., 2005. Реформованому АПК – новий ринок вітчизняної
133. Кравчук, В., Погорілий, В., Постельга, С., Шустік, А., Погоріла В., 2011. Шляхи стимулювання і технічного переоснащення галузей АПК. *Техніка і технології АПК*, 7 (22), с. 23-26.
134. Кравчук, В., Григорович, О, Погорілий, В., Гусар В., 2012. Стратегія технічного переоснащення АПК та прогноз розвитку сільськогосподарського машинобудування. *Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України*, 16 (30), с. 3-14.
135. Крейдич, І. М., 2008. Систематизація джерел забезпечення формування інвестиційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*, 18, с. 10-13.

136. Кудояр, О. Ю., 2003. *Розробка механізму внутрішнього інвестування на промисловому виробництві*. Кандидат наук. Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут".
137. Кукукина, И. Г., Малкова, Т. Б., 2011. *Экономическая оценка*. Москва: КНОРУС.
138. Ляхова, О. О., 2012. Особливості визначення вартості лізингової послуги. *Інвестиції: практика та досвід*, 10, с. 29-30.
139. Майорова, Т. В., 2004. *Інвестиційна діяльність*. Київ: ЦНЛ.
140. Мацко, Л. А. та Вітюк, А. В., 2011. Особливості маніпулятивних впливів при прийнятті управлінських рішень. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 5 (98), с. 58–61.
141. *Лист Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку № 10/04/4194* [online]. Доступно: <<http://www.zakon-inormativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=346945&menu=478965>> [Дата звернення 20 травня 2015].
142. Лайко, О. *Інвестиційний процес в Україні: проблеми сучасності та перспективи майбутнього* [online]. Доступно: <<http://ua-ekonomist.com/195-nvesticyniy-proces-v-ukrayin-problemi-suchasnost-ta-perspektivi-maybutnogo.html>> [Дата звернення 10 січня 2014].
143. Левицька, О. О., 2007. Інвестиційний процес як основа інвестиційної діяльності: концептуальні ознаки, етапи та стадії, характеристика його суб'єктів та об'єктів. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*. Економіка, 4 (40), с. 204-213.
144. *Лист Державного комітету України з питань регулярної політики та підприємництва «Про статутний фонд товариства з обмеженою відповідальністю» № 6279 від 14.09.2004 р.* [online]. Доступно: <<http://ua-info.biz/legal/basejt/ua-amwzat.htm>> [Дата звернення 11 липня 2013].
145. *Lindsay* [online]. Доступно: <<http://www.lindsay.com/about-lindsay-1>> [Дата звернення 3 квітня 2014].

146. *MacDon* [online]. Доступно: <<http://www.macdon.com/products>> [Дата звернення 1 травня 2015].
147. Максимцова, М. М., Горфинкель В. Я., 2007. *Менеджмент малого бизнеса*. Москва.: Вузовский учебник.
148. Майорова, Т. В., 2004. *Інвестиційна діяльність*. Київ: Центр навчальної літератури.
149. Макуева, С. Р., Михайлова И. А., 2013. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия на основе рейтингового показателя. *Современные исследования социальных проблем*, 6 (26) [online]. Доступно: <<http://journal-s.org/index.php/sisp/article/view/6201336>> [Дата звернення 9 лютого 2013].
150. Малиня, Б. С., 2006. Бюджетні інвестиції як інструмент прискорення реформування реального сектора економіки. *Актуальні проблеми економіки*, 8, с. 82–90.
151. Малюта, Л. Я., 2011. *Економічний механізм активізації інноваційної діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування*. Кандидат наук. Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя.
152. *Manufacturing* [online]. Доступно: <<http://www.agcocorp.com/company/manufacturing.aspx>> [Дата звернення 1 травня 2015].
153. *Market position*. [online]. Доступно: <<http://www.agrometal.com/ingles/empresa/posicion-de-mercado/posicion-de-mercado.htm>> [Дата звернення 1 травня 2015].
154. *Massey Ferguson*. [online]. Доступно: <<http://www.masseyferguson.com/EMEA/GB/products/16.aspx>> [Дата звернення 1 травня 2015].
155. *Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій затверджена наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 214/2654 від 31 березня 1998 р.* –

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98> [Дата звернення 10 липня 2014].
156. Меренков О. В. *Методика оцінки об'єктів інтелектуальної власності: практичний аспект* [online]. Доступно: <<http://magazine.faaf.org.ua/content/view/94/35/> > [Дата звернення 30 серпня 2013].
157. *Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів* [online]. Доступно: <http://in.ukrproject.gov.ua/index.php?get=55&law_id=372> [28 січня 2016].
158. *Міжнародні виробники сільгосптехніки зацікавлені у спільних підприємствах в Україні* [online]. Доступно: < <http://btb.tv/uk/news/138-mizhnarodni-virobniki-silgosptekhniki-zatsikavleni-u-spilnikh-pidpriyemstvakh-v-ukrayini-zhil-mettetal>> [Дата звернення 14 березня 2013].
159. Мілай, А. О., 2004. *Кредитно-розрахункові операції*. Київ: МАУП.
160. Мних, Є. В., 2003. *Економічний аналіз*. Київ : Центр навчальної літератури.
161. Мочерний, С. В., 1995. *Економічний словник-довідник*. Київ: Феміна, 1995.
162. Назаров В. *Уроки либеральных реформ в Грузии* [online]. Доступно: <<http://m.forbes.ru/article.php?id=67978>> [Дата звернення 19 лютого 2013].
163. *Наказ міністерства фінансів України № 87 від 31.03.99 «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку»* [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99> – Назва з титул. екрана.
164. *Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 "Фінансові інструменти"»* [online]. Доступно: < <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01> – Назва з титул. екрана.
165. *Національний банк України*. [online]. Доступно: <<https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>> [Дата звернення 10 березня 2016].
166. Никоненко, А. Договір фінансового лізингу: законодавче регулювання і деякі практичні аспекти укладання. *Юридичний журнал «Юстиніан»* [online].

Доступно: <<http://justinian.com.ua/article.php?id=3857>> [Дата звернення 26 квітня 2015].

167. *Облікова ставка Національного банку України* [online]. Доступно: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647> [Дата звернення 7 січня 2013].

168. *Объем производства продукции (работ, услуг) по видам экономической деятельности, фактически осуществляемым организациями Республики Беларусь* [online]. Доступно: <<http://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/maloe-predprinimatelstvo/godovye/obem-proizvodstva-produktsii-rabot-uslug-po-vidam-ekonomicheskoy-deyatelnosti-fakticheski-osushchest/>> [Дата звернення 21 листопада 2014].

169. Олійник, Н. П., 2009. Сутність та стадії інвестиційного процесу. *Інноваційна економіка*, 4, с. 95-98.

170. Олійник, Д. І., 2006. *Інвестиційне забезпечення сталого розвитку телекомунікаційної галузі в Україні*. Доктор наук. Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.

171. *OMBU*. [online]. Доступно: <http://www.maquinasombu.com.ar/index_eng.html> [Дата звернення 1 травня 2015].

172. Основин, В. С., 1985. *Государственное право*. Воронеж.

173. Остапенко, О. І., 2008. Вдосконалення методів аналізу інвестиційних проєктів. *Інвестиції: практика та досвід*, 21, с. 13–15.

174. Ортіна, Г. В., 2013. Модернізація реального сектора економіки як стратегічний напрям промислової політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*, 12, с. 40-43.

175. *Открыть фирму в Испании: сказано-сделано!* [online]. Доступно: <<http://www.iguana.ws/biznesmenu/2009-12-09-19-32-50/>> [Дата звернення 1 березня 2013].

176. *Отримання дозволу на будівництво в Києві та області* [online]. Доступно:

<http://dbn.at.ua/news/otrimannja_dozvolu_na_budivnictvo_rekonstrukciju_v_kievi_i_oblasti/2010-10-06-79> [Дата звернення 3 квітня 2014].

177. *Передача прав и запрещение перепродажи* [online]. Доступно: <http://www.issa.ru/info/contract/contract_22.html> [Дата звернення 26 квітня 2015].

178. *Перелік документів дозвільного характеру в Україні, передбаченими законами України* [online]. Доступно: <http://www.vlasnasprava.info/ua/dozvil/zakon.html?_m=publications&_t=rec&id=6947> [Дата звернення 26 квітня 2015].

179. Пересада, А. А., 2004. *Інвестування*. Київ: КНЕУ.

180. Плотніков, Є. В., 2010. *Формування інститутів державного впливу на інвестиційні процеси*. Кандидат наук. Донецький державний університет управління.

181. Погасій, С. О., Познякова, О.В., Краснокутська, Ю. В., 2009. *Інвестиційний менеджмент (в прикладах і завданнях)*. Харків: ХНАМГ.

182. Поддєрьогін, А. М., 1999. *Фінанси підприємств*. Київ: КНЕУ.

183. Подольчак, Н. І., 2008. Маркетингове дослідження попиту машинобудівних підприємств на лізингові послуги. *Збірник наукових праць Національного університету "Львівська політехніка"*, Логістика, 623, с. 206-213.

184. Політова, І. В., 2009. Визначення напрямів удосконалення системи забезпечення інвестиційної діяльності в сфері телекомунікацій. *Інвестиції: практика та досвід*, 17, с. 16-20.

185. Попель, Л. А., 2011. Бюджетні інвестиції як складова інвестицій реального сектору економіки. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2, Т. 3, с. 205-208.

186. Попко, О. В. та Ковшун, А. О., 2011. Оцінка стану та перспектив розвитку ринку сільськогосподарської техніки України. В: *Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми і механізми*

використання ресурсного потенціалу суб'єктами господарювання». Рівне, Україна, 4 (56), с. 205-212.

187. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проєктів, що передбачають залучення коштів державного бюджету» № 2145 від 25.11.1999 р.* [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-99-п>> [Дата звернення 10 лютого 2014].

188. *Постанова Кабінету міністрів України №785 від 30 травня 2007 р. «Про затвердження Державної цільової програми реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року* [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/785-2007-п>> [Дата звернення 7 травня 2014].

189. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»» №1185 від 3 жовтня 2007 р.* [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>> [Дата звернення 6 серпня 2014].

190. *Постанова Кабінету Міністрів №860 від 13 вересня 2010 р. Питання підготовки та відбору інвестиційних проєктів, для реалізації яких у реальному секторі економіки надається державна підтримка.* [online]. Доступно: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/860-2010-%D0%BF>> [Дата звернення 23 квітня 2014].

191. *Постанова Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 466 «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»* [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF>> [Дата звернення 10 лютого 2014].

192. *Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2012 р. № 653 «Про внесення змін до Порядку виконання підготовчих робіт і Порядку виконання будівельних робіт».* [online]. Доступно: <<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/653-2012-%D0%BF/paran11#n11>> [Дата звернення 1 липня 2014].

193. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проєктних (інвестиційних)*

пропозицій та інвестиційних проектів» [online]. Доступно: <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=185787> [Дата звернення 30 серпня 2013].

194. *Постанова правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» від №1172/8493 від 17 грудня 2003 р.* [online]. Доступно: <<http://www.uazakon.com/big/text545/pg1.htm>> [Дата звернення 28 лютого 2013].

195. *Постанова Національного банку України № 485 від 21.12.2005 «Про затвердження Змін до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах»* [online]. Доступно: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0023-06>> [Дата звернення 3 липня 2015].

196. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів"* [online]. Доступно: <<http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0398-99>> [Дата звернення 10 лютого 2014].

197. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»* [online]. Доступно: <<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>> [Дата звернення 6 грудня 2015].

198. *Порядок розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка* [online]. Доступно: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1309-12>> [Дата звернення 5 червня 2014].

199. Правдюк, Н. Л. та Слівінська, А. В., 2010. Сутність інвестиційної діяльності: роль та значення інвестицій. *Вісник Запорізького національного університету*, 2(6), с. 195-198.

200. Правик, Ю. М., 2007. *Інвестиційний менеджмент*: Київ: Знання.

201. *Правила введення в роботу технічно переоснащених або заміненних складових частин об'єктів діючих електричних мереж напругою від 0,38 кВт до 110 (150) кВт*, с. 9-13.

202. При внесенні акцій до статутного фонду не потрібно укласти окремий договір купівлі-продажу цінних паперів [online]. Доступно: <http://dtkk.com.ua/show/2cid05025.html> [Дата звернення 15 жовтня 2013].
203. Приб, К. А., 2007. *Інвестування*. Київ: Університет «Україна».
204. Про Бюро Президії Національної академії аграрних наук України з питання «Економічні проблеми, стан і перспективи формування та відтворення основних засобів у сільському господарстві» [online]. Доступно: http://new.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/12051.2.026.pdf [Дата звернення 31 березня 2014].
205. Денисенко, М. П., Гречан, А. П. та Гаман, М. В., 2008. *Провайдинг інновацій*. Київ: «Видавничий дім «Професіонал»».
206. Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН: Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий [online]. Доступно: http://www.un.org/ru/publications/pdfs/business_development_in_eec_region_rus.pdf > [Дата звернення 2 січня 2014].
207. Рижков, О., 2012. Томас Клауснітцер «Маємо не абиякий досвід подолання труднощів». *Пропозиція*, 9, с. 12-14.
208. Рубан, Р. І. *Теоретичний аспект інвестиційного процесу* [online]. Доступно: <http://www.rusnauka.com/24_SVMN_2008/Economics/27042.doc.htm> [Дата звернення 8 лютого 2014].
209. Румянцев, А. М., 1972. *Экономическая энциклопедия. Политическая экономия*. Москва.
210. Самогородская, М. И., 2004. Институциональное обеспечение инвестиционной привлекательности региона (на примере Воронежской области). *Вестник ВГУ*, 2, с. 81-90.
211. Санжеревська, І., 2012. Сучасні інформаційні технології на службі податківців: прогнозно-аналітична складова у реалізації стратегії реформування ДПС України. *Вісник податкової служби України*, 46, с. 54-55.
212. Санникова, И. Н., Стась, И. Н., Эргардт, О. И., 2003. *Комплексный экономический анализ*. Барнаул.

213. Сердюк, Б. М. та Трутенко, Г. О. Капітал підприємства. *Науковий вісник НТУУ «КПІ»* [online]. Доступно: <http://economy.kpi.ua/uk/node/185> [Дата звернення 12 листопада 2014].
214. Ситник, В. П., 2008. Реалізація держаної технологічної політики з переоснащення машинно-тракторного парку. *Вісник аграрної науки*, 7, с. 5-11.
215. Староверова, Г. С., Медведев, А. Ю., Сорокіна, І. В., 2008. *Економическая оценка инвестиций*. Москва: КНОРУС.
216. Скибінський, О. С. та Саталкіна Л. О., 2013. Система управління інвестиційним портфелем підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 769, с. 287-295.
217. Скибінський, О. С. та Саталкіна Л. О., 2014а. Оцінювання проектів як передумова формування масштабно-якісної моделі використання інвестиційного портфеля підприємства. В: *Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн*, с. 120-130.
218. Скибінський, О. С., Фещур, Р. В., Саталкіна, Л. О., 2014б. Особливості використання масштабно-якісної моделі на етапі зовнішнього інвестування машинобудівного підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, 11 (219), с. 134-146.
219. Скриньковський, Р. М., 2011. Методичні підходи до економічного оцінювання інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств для портфельних інвесторів. *Актуальні проблеми економіки*, 4(118), с. 177-186.
220. Сліпушко, О. М., 2007. *Новий словник іноземних слів*. Київ: Аконіт.
221. Солошенко Л. *Передаємо до статутного капіталу майнові права* [online]. Доступно: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/find/doc.html?id=29408> [Дата звернення 31 липня 2013].
222. *Статистичний щорічник України за 2010 рік*, 2011. Осауленка О. Г., ред.
223. *Статистичний щорічник України за 2011 рік*, 2012. Осауленка О. Г., ред.

224. *Статистичний щорічник України за 2012 рік, 2013.* Осауленка О. Г., ред.
225. *Статистичний щорічник України за 2013 рік, 2014.* Осауленка О. Г., ред.
226. *Статистичний щорічник України за 2014 рік, 2015.* Осауленка О. Г., ред.
227. *Статистичний щорічник України за 2015 рік, 2016.* Осауленка О. Г., ред.
228. Стефанович, Є. А., 2010. Інвестиційна діяльність як економічне явище. *Інвестиції: практика та досвід*, 11, с. 60-64.
229. Стойко, О. Я., 2010. *Банківські операції*. Київ: Лібра.
230. *Створення, реєстрація, реорганізація та ліквідація СПД, ПП, ТОВ, ПАТ, дочірні підприємства* [online]. Доступно: <<http://justicia.com.ua/ru/regandlik/11-regspd>> [Дата звернення 31 липня 2013].
231. Ступень, М. та Шумлянський, Б., 2015. Уточнення понятійно-категоріального апарату інституційного забезпечення інвестиційної діяльності лісового сектору економіки. *Економіст: науково-практичний журнал*, 1, с. 27-29.
232. Счисляева, Е. та Тафеева, А., 2009. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия металлургической промышленности. *Poslovno okruzenje u Srbiji I svetska ekonomica kriza, Visoka poslovna skola Strukovnih swtudija, Novi Sad* [online]. Доступно: <<http://www.vps.ns.ac.rs/SB/2010/1.10.pdf>> [Дата звернення 31 липня 2016].
233. Сухарев, А. Я., Зорькина, В. Д., Крутских В. Е., 1999. *Большой юридический словарь*. Москва: Инфра- М.
234. *Така різна Грузія* [online]. Доступно: <<http://www.epravda.com.ua/columns/2014/08/21/484373/>> [Дата звернення 31 серпня 2014].
235. Тверезенко, О., 2009. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарського товариства. *Теорія і практика інтелектуальної власності*, 6 [online]. Доступно: <<http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-maynovi-prava-intelektualnoji-vlasnosti-jak-vnesok-do-statutnoho-kapitalu-hospodarskoho-tovarystva.html?action=print>> [Дата звернення 3 вересня 2014].

236. Тютюнник, В. *Аналіз інвестиційної привабливості підприємства* [online]. Доступно: <http://nauditor.com.ua/uk/component/na_archive/656?view=material> [Дата звернення 24 серпня 2014].
237. Удовиченко, Г. А., 2007. Випробування зернозбиральних комбайнів. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*, 3, с.133-137.
238. *Українські аграрії купують по тисячі імпортних тракторів та комбайнів* [online]. Доступно: <<http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/news/ukraine/14-09-2012/1347613198/>> [Дата звернення 31 березня 2015].
239. *Херсонський машзавод спільно з CLAAS випустять до 2017 року 8 тисяч комбайнів* [online]. Доступно: <<http://rivnenews.com.ua/index.php/економіка.-ділові-новини/hersonskij-mashzavod-spilno-z-claas-vipustjat-do-2017-roku-8-tisjach-kombajniv.html>> [Дата звернення 5 вересня 2013].
240. *Херсонський машинобудівний завод об'єднався з білоруським держпідприємством, щоб збирати комбайни* [online]. Доступно: <<http://vidomosti-ua.com/news/11694>> [Дата звернення 12 березня 2014].
241. Шаповалова О. В. Механізм прийняття інвестиційних рішень на промисловому підприємстві. В: *Міжнародна науково-практична конференція "Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку і окремий бізнес"*, 14-15 лютого 2008 р. [online]. Доступно: <http://www.confcontact.com/2008febr/5_sharov.php> [Дата звернення 6 листопада 2014].
242. Шибанів, В. С., 2007. Перспективи розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, 2, с. 4-10.
243. *Fabimag* [online]. Доступно: <<http://www.fabimag.com.ar/ru/filosofia.html>> [Дата звернення 3 вересня 2014].
244. Фатенок-Ткачук, А. О., 2008. Оцінка експортного потенціалу машинобудівних підприємств України. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 7, с. 72-79.

245. *Фінансове зобов'язання* [online]. Доступно: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123702> [Дата звернення 3 вересня 2014].
246. *Фонд содействия развитию предпринимательства (EAS) Основание и регистрация предприятия* [online]. Доступно: <<http://www.eas.ee/ru/nachalo/nachalo-predprinimatelskoj-dejatelnosti/procedury-i-rashody-svjazannye-s-registraciej-kommercheskogo-obqedinenija/osnovanie-i-registracija-predprijatija>> [Дата звернення 3 вересня 2014].
247. *Форма інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка.* [online]. Доступно: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1310-12/paran4#n4>> [Дата звернення 3 вересня 2014].
248. *Форма проектної (інвестиційної) пропозиції, на основі якої готується інвестиційний проект, для розроблення якого може надаватися державна підтримка* [online]. Доступно: <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1308-12/paran9#n9>> [Дата звернення 3 лютого 2014].
249. Фролова, Г. І., 2011. Перспективи інвестиційно-інноваційних процесів у системі регіонального розвитку. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*, 3 (15), с. 110-114.
250. Шевченко, К. *Методи розрахунку лізингових платежів* [online]. Доступно: <http://leasinginukraine.com/ua/publications/financial_issues/?pid=330> [Дата звернення 13 лютого 2015].
251. Удалих, О. О., 2006. *Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства*. Київ: Центр навчальної літератури.
252. Хауха, Н. М., 2009. Етапи розвитку, стан та перспективи техсервісного обслуговування сільськогосподарської техніки в АПК. *Продуктивність агропромислового виробництва. Науково-практичний збірник Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу (НДІ "Украгпромпродуктивність") Міністерства аграрної політики України*, 12, с. 100-106.

253. Хворост, О. О. *Особливості оцінки прав інтелектуальної власності в Україні* [online]. Доступно: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=312>> [Дата звернення 25 серпня 2014].
254. Ховрах, І. В. та Слободяник, К. П., 2012. Тенденції розвитку машинобудівного комплексу України. *Економічний простір*, 61, с. 164-171.
255. Федорак, В.І., 2008. *Інвестиційне забезпечення технічного оновлення сільського господарства*. Кандидат наук. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» Національної академії аграрних наук.
256. Федоренко, В. Г., Денисенко, М. П., Воронкова Т. Є., Кириченко, А. О., Єрохін, С. А., Єрмошенко, М. М., Іткін, О. Ф., Палиця, С. В., Пінчук, Ю. Б., Вегівська Ю. І., 2012. *Інвестування*. Київ: Алерта.
257. *Financial statistics of enterprises*. [online]. Доступно: <http://www.stat.ee/financial-statistics-of-enterprises>> [Дата звернення 6 жовтня 2015].
258. *Фонд содействия развитию предпринимательства (EAS) Основание и регистрация предприятия* [online]. Доступно: <http://www.eas.ee/ru/nachalo/nachalo-predprinimatelskoj-dejatelnosti/procedury-i-rashody-svjazannye-s-registraciej-kommercheskogo-obqedinenija/osnovanie-i-registracija-predprijatija>> [Дата звернення 10 травня 2013].
259. Шевченко, С. Ю., 2010. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*, 1, с.7-10.
260. *Цивільний кодекс України* [online]. Доступно: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page17>> [Дата звернення 13 лютого 2015].
261. Черваньов, Д. М., 2003. *Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств*. Київ: Знання-Прес.
262. Чистяк, О. А., 2010. Оцінка привабливості машинобудівних підприємств щодо інвестування інноваційної діяльності. *Прометей*, 3 (33), с. 77-82.

263. Чомахашвілі, О. Особливості використання об'єктів інтелектуальної власності на підприємствах. *Юридичний журнал «Юстиніан»* [online]. Доступно: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2135> [Дата звернення 7 жовтня 2015].
264. Хобта, В. М., 2009. *Управління інвестиціями*: навчальний посібник. Донецьк.
265. Шарп, У. Ф., Гордон, Дж. А., Джеффри, В. Б., 2010. *Інвестиції Investments*. Москва: Инфра.
266. Шевчук, В. Я. та Рогожин, П. С., 1997. *Основи інвестиційної діяльності*. Київ: Генеза.
267. Шемшученко, Ю. С., 2003. *Юридична енциклопедія*. Київ: "Укр. енцикл."
268. Щербар, А. В., 2006. Інвестиційне забезпечення інвестиційної діяльності на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*, 3 (57), с.103-107.
269. "Щодо реалізації потенціалу машинобудівної галузі у стратегії імпортозаміщення". Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при президентові України [online]. Доступно: <http://www.niss.gov.ua/articles/1110/> [Дата звернення 23 квітня 2015].
270. Щукін, Б. М., 2004. *Інвестування*. Київ: МАУП.
271. Якименко, О. А., 2009. Оцінка інвестиційної привлекательності підприємства. *Вестник Алтайського державного аграрного університета*, 11(61), с. 117-121.
272. Яновський, О. К., 2004. Лізинг як форма підприємницької діяльності. *Економіка України*, 2, с. 90-91.
273. Яременко В. та Сліпушко О., 2001. *Новий тлумачний словник української мови*, Т. 3. Київ: Аконіт.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1

Зарубіжний досвід реєстрації підприємств

Країна	Процедура
Польща	<ol style="list-style-type: none"> 1. Подання заяви в управління Гміни про реєстрацію запису до обліку господарської діяльності, сплата 100 злотих. До заяви додаються: <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Статут і договір юридичної; 1.2. Виписка з торгового реєстру з завіреним перекладом; 1.3. Паспортні дані і зразок підпису керуючого; 1.4. Дозвіл польського закордонного представництва на здійснення господарської діяльності для іноземців на рівних умовах з польськими підприємцями (Коротко про відкриття польської фірми); 2. Реєстрація у Обліку господарської діяльності та отримання статистичного номера REGON; 3. Створення банківського рахунку фірми; 4. Повідомлення Державного казначейства про початок господарської діяльності, про цьому подаються документи: <ol style="list-style-type: none"> 4.1 довідка про запис до реєстру господарської, 4.2 довідка про ідентифікаційний номер, 4.3 документ, який підтверджує юридичне право на приміщення, які є місцем знаходження фірми (документ про володіння майном або умова найму). 5. Подання заяви до податкової інспекції про надання ідентифікаційного податкового номеру; 6. Подання заяви про страхування до Установи соціального страхування ; 7. Виготовлення фірмової печатки (Відкриття фірми у Польщі).
Білорусь	<p>В реєстраційний орган подаються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. заява про державну реєстрацію; 2. статут (установчий договір) у 2 примірниках без нотаріального засвідчення, його електронна копія; 3. легалізована виписка з торгового реєстру країни установи або інше еквівалентний доказ юридичного статусу іноземної організації відповідно до законодавства країни; 4. копія документа, що посвідчує особу, з перекладом на білоруську або російську мову (підпис перекладача нотаріально засвідчується) – для власника майна, засновників, які є іноземними фізичними особами; 5. оригінал або копія платіжного документа, що підтверджує сплату державного мита; 6. оригінал свідоцтва про державну реєстрацію організації, що реорганізується у разі реорганізації у формі злиття або поділу. <p>Для державної реєстрації індивідуального підприємця в реєструючий орган представляються: заява про державну реєстрацію, фотографія громадянина, який звернувся за державною реєстрацією, оригінал або копія платіжного документа, що підтверджує сплату державного мита.</p> <p>Витребування інших документів для державної реєстрації комерційних і некомерційних організацій, у тому числі комерційних організацій з іноземними інвестиціями, забороняється (Декрет Президента Республіки Беларусь от 16.01.2009 №1 «О государственной регистрации и ликвидации (прекращении деятельности) субъектов хозяйствования» (с изменениями и дополнениями)).</p>
Росія	<p>В орган реєстрації подаються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Приватне підприємство: заява засновника, статут підприємства, рішення про створення підприємства, договір засновників про створення і діяльність підприємства, доказ про сплату державного мита; 2. Акціонерне товариство: крім зазначеною вище процедури проводиться підписка на акції, затверджується статут, розмір статутного капіталу, обираються керівні особи [Максимцова, 2007, с. 45-46].
Німеччина	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завірення статутних документів у нотаріуса; 2. Відкриття рахунку підприємства в банку; 3. Реєстрація автотранспорту фірми. <p>При цьому після перших двох процедур підприємець, не чекаючи реєстрації свого</p>

	<p>новоствореного підприємства в Торгово-промисловій палаті ФРН, може займатися будь-яким бізнесом</p> <p>В реєстраційний орган необхідно подати:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відомості про засновника (засновників) і директора (директорів) компанії; 2. Зведення про розмір статутного капіталу і розподіл часток між засновниками; 3. Передбачувана назва фірми, юридична адреса, на який планується реєструвати підприємство; 4. Перелік запланованих видів діяльності; 5. Документ про оплату статутного капіталу (Регистрация фирм в Германии)
Ізраїль	<p>Існує ряд обмежень відповідно до яких особи з визначеною професією не можуть створювати певну форму підприємства, та існують зобов'язання в обов'язковому порядку реєстрації певних професій у визначеній формі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оформлення прохання у мерії і отримання тимчасового дозволу на роботу, оскільки на отримання постійної ліцензії потрібен час; 2. Отримання дозволу для вивіски з назвою бізнесу; 3. Реєстрація в Податковому управлінні; 4. Реєстрація в Управлінні прибуткового податку; 5. Реєстрація та відкриття справи в Службі національного страхування (Бизнес в Израиле –Как открыть бизнес в Израиле?)
Іспанія	<ol style="list-style-type: none"> 1. На спеціальному сайті подається варіант бажаної назви фірми для реєстрації; 2. На протязі 3-5 днів після он-лайн оплати присилається сертифікат з назвою фірми; 3. Відкривається рахунок банку на суму не менше 3000,06 євро для чого подається сертифікат з назвою фірми, при цьому обов'язково мають бути присутніми усі засновники, після чого банк видає сертифікат про наявність рахунку та його суму; 4. Нотаріус на основі попередніх двох сертифікатів оформляє нотаріальний акт про заснування підприємства; 5. Акт подається до районного представництва міністерства фінансів, де сплачується податок на статутний капітал; 6. У відділ запису комерційних актів подається акт про створення підприємства та підтвердження сплати податку, реєстрація фірми відбудеться через 15 днів, при цьому увесь рух документів можна відслідковувати на спеціальному сайті. 7. Реєстрація в представництві соціального страхування(Открыть фирму в Испании: сказано-сделано!).

Додаток Б

Зарубіжний досвід реєстрації інвестицій

Таблиця Б1

Зарубіжний досвід реєстрації інвестицій до новостворюваних підприємств

Країна	Досвід реєстрації інвестицій до новостворюваних підприємств
Іспанія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обговорюється здійснення започаткування нового підприємства шляхом підписання єдиного документу; 2. Підприємець може он-лайн відслідковувати на сайті реєстратора на якому етапі реєстрації знаходиться його заява про створення підприємства (Administrative procedures for company creation in Spain).
Хорватія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створено систему подачі документів по принципу «єдиного вікна» та додатково дозволила проведення реєстрації послуг в сфері пенсійного забезпечення і охорони здоров'я он-лайн; 2. Для забезпечення доступу до отримання кредитів було створено бюро кредитної інформації. Крім того заставні зобов'язання пов'язані з рухомим майном заносяться в єдиний електронний реєстр («Ведение бизнеса 2008»: Страны Восточной Европы опережают страны Восточной Азии в создании благоприятных условий ведения бизнеса Эстония, Грузия и Латвия вошли в 25 стран с наиболее благоприятным для бизнеса законодательством)
Македонія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінено вимогу на надання мінімального статутного капіталу при створенні нового підприємства («Ведение бизнеса 2008»: Страны Восточной Европы опережают страны Восточной Азии в создании благоприятных условий ведения бизнеса Эстония, Грузия и Латвия вошли в 25 стран с наиболее благоприятным для бизнеса законодательством); 2. Відмінено вимогу на отримання загального дозволу для більшості видів комерційної діяльності, які не пов'язані зі значними ризиками для оточуючого середовища, здоров'я населення чи безпеки (Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН: Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий, с. 31).
Вірменія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застосовують правило «мовчання-знак згоди», відповідно до нього максимальні терміни обробки заявок на реєстрацію фірми повинні бути скорочені і по закінченню цього терміну підприємство автоматично вважається зареєстрованим (Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН: Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий, с. 31).
Сербія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінено вимогу на отримання загального дозволу для більшості видів комерційної діяльності, які не пов'язані зі значними ризиками для оточуючого середовища, здоров'я населення чи безпеки (Развитие предпринимательства в регионе ЕЭК ООН: Опыт стран в снижении барьеров на пути развития предприятий, с. 31).
Таджикистан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Реєстрацію підприємств перенесено до компетенції податкових органів, оскільки структура таких органів діє на усіх адміністративно-територіальних рівнях країни (Ассотсиатсия миллии сохибкори и хурд ва миёнаи Чумхурии Тоҷикистон).
Естонія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Для реєстрації комерційного об'єднання можливі два шляхи – електронний або нотаріальний. Для електронної реєстрації усі учасники створюваного об'єднання обов'язково повинні володіти електронними підписом, проте якщо людина з певних особистих причин не хоче переводити свій підпис в електронну форму вона може нотаріально зареєструвати своє підприємство. При реєстрації в обох випадках необхідно вказувати відомості про засоби зв'язку. 2. Реєстрація проводиться через комерційний реєстр компаній, інформація з якого автоматично надходить до Податково-Митного департаменту, таким чином забезпечується можливість для декларування прибуткового і соціального податку, а також здійснення відповідних виплат (Фонд содействия развитию предпринимательства (EAS) Основание и регистрация предприятия; Registering a company).
Польща	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємство реєструється судом, який повинен самостійно проінформувати заявника, статистичний уряд, податкову інспекцію та фонд соціального страхування про реєстрацію підприємства (Ведення господарської діяльності в Польщі)
Білорусь	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чітка умова необхідності подачі будь-яких інших додаткових документів, крім затверджених державою (Декрет Президента Республики Беларусь от 16.01.2009 №1 «О государственной регистрации и ликвидации (прекращении деятельности) субъектов хозяйствования» (с изменениями и дополнениями))
Німеччина	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємцю не потрібно чекати повного завершення реєстрації, він може розпочинати свою діяльність вже після завірення документів у нотаріуса і відкриття рахунку в банку

	(Регистрация фирм в Германии)
Ізраїль	1. Видають тимчасовий дозвіл на діяльність, якщо вона в межах правового поля його продовжують, ні – ліквідують (Бизнес в Израиле – Как открыть бизнес в Израиле?)
Грузія	1. Відмінено вимогу на надання мінімального статутного капіталу при створенні нового підприємства. 2. застосовують правило «мовчання-знак згоди», відповідно до нього максимальні терміни обробки заявок на реєстрацію фірми повинні бути скорочені і по закінченню цього терміну підприємство автоматично вважається зареєстрованим (Буракова, 2011, с. 113).

Таблиця Б2

Зарубіжний досвід реєстрації інвестицій до існуючих підприємств

Країна	Досвід реєстрації інвестицій до існуючих підприємств
Грузія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ліквідовано пожежну інспекцію; 2. Скасовано техогляди транспортних засобів; 3. Скасовано монопольну службу та інспекцію цін; 4. Спрощено отримання дозволів на будівництво. 5. Запроваджена добровільна стандартизація продукції та відмінено обов'язкове нотаріальне завірення (Назаров); 6. Відносини інвестицій між сторонами затверджуються інвестиційним договором (Закон Грузии Об Инвестиционной Деятельности, с. 2); 7. При новому будівництві держава забезпечує інвестора інфраструктурою (Така різна Грузія); 8. Викорінення ліцензування та оформлення дозволів на окремі етапи будівництва [Буракова, 2011, с. 110]; 9. Прийом в експлуатацію будівлю архітектурна служба, яка видала дозвіл на будівництво; 10. Відсутня вимога додатково тестувати та оцінювати закордонну техніку чи технології з країни, яка є торговим партнером Грузії, (Буракова, 2011, с. 113); 11. Державну експертизу об'єктів будівництва на шляху боротьби з корупцією було передано від державної структури до приватної практики; 12. В Грузії існує Національна служба, яка перевіряє якість продукції на місці її продажу (Буракова, 2011, с. 113).

Додаток В

Таблиця В1

Рейтинг Doing Business країн, що застосовували електронну реєстрацію бізнесу та спрощення дозвільних процедур (Doing Business)

	Таджикистан						Грузія						Іспанія						Естонія					
	Рік																							
	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2017	2016	2015	2014	2013	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Загальна оцінка	128	130	166	143	141	147	16	24	15	8	9	16	32	33	33	52	44	44	12	16	17	22	21	24
Створення підприємств	85	52	106	87	77	70	8	6	5	8	7	7	85	82	74	142	136	133	14	15	26	61	47	44
Отримання дозволів на будівництво	162	160	168	184	180	177	8	11	3	2	3	4	113	101	105	98	38	38	9	16	20	38	35	89
Підключення до системи електропостачання	173	175	178	186	181	178	39	62	37	54	50	89	78	74	74	62	70	69	38	34	56	56	52	48
Реєстрація власності	97	99	70	78	82	90	3	3	1	1	1	1	50	49	66	60	57	56	6	4	13	15	14	13
Отримання кредитів	118	109	116	159	180	177	7	7	7	3	4	8	62	59	52	55	53	48	32	28	23	42	40	40
Захист міноритарних інвесторів	27	25	56	22	25	65	7	20	43	16	19	17	32	29	30	98	100	97	53	81	56	68	70	65
Оподаткування	140	173	169	178	175	168	22	40	38	29	33	42	37	60	76	67	34	48	21	30	28	32	50	51
Міжнародна торгівля	144	142	188	188	184	177	54	13	33	43	38	54	1	39	36	32	39	55	17	11	6	7	7	3
Забезпечення виконання контрактів	54	55	40	39	43	42	16	78	23	33	30	41	29	1	69	59	64	54	11	24	32	26	31	29
Визнання неплатоспроможності	144	144	149	81	79	68	106	101	122	88	81	109	18	25	23	22	20	20	42	40	37	66	72	72

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	Сербія						Білорусь						Україна					
Загальна оцінка	47	59	161	93	86	92	37	44	57	63	58	69	80	83	96	112	132	152
Створення підприємств	47	65	90	45	42	92	31	12	40	15	9	9	20	30	76	47	50	112
Отримання дозволів на будівництво	36	139	151	182	179	175	28	34	51	30	30	44	140	140	70	41	183	180
Підключення до системи електропостачання	92	63	183	85	76	79	24	89	148	168	171	175	130	137	185	172	166	169
Реєстрація власності	56	73	167	44	41	39	5	7	3	3	3	4	63	61	59	97	149	166
Отримання кредитів	44	59	131	42	40	24	101	109	104	109	104	98	20	19	17	113	23	24
Захист міноритарних інвесторів	70	81	122	80	82	79	42	57	94	98	82	79	70	88	109	128	117	111
Оподаткування	78	143	183	161	149	143	99	63	60	133	129	156	84	107	108	164	165	181
Міжнародна торгівля	23	73	79	98	94	79	30	29	145	149	151	152	115	98	154	148	145	140
Забезпечення виконання контрактів	61	23	142	116	103	104	27	25	7	13	13	14	81	109	43	45	42	44
Визнання неплатоспроможності	47	50	99	103	103	113	69	69	68	74	56	82	150	141	142	162	157	156

Додаток Г

Таблиця Г1

Узагальнене дослідження загальноприйнятих у світовій практиці методів
оцінювання інвестиційних проектів

1	Метод 2	Перевага 3	Недолік 4
МЕТОДИ, ЩО ВРАХОВУЮТЬ ТРИВАЛІСТЬ ПРОЕКТУ	1. Метод розрахунку чистого приведеного ефекту (<i>NPV</i>)	1. Відображає ймовірну величину приросту капіталу підприємства за умови позитивної реалізації проекту. 2. Властивість можливого додавання <i>NPV</i> за різними проектами.	1. Відсутня можливість порівняння результатів і витрат. 2. Не враховує вартісних обсягів альтернативних проектів. 3. Не відображає прибутку проекту. 4. Залежить від норми дисконту, яка приймається незмінною, однак у майбутньому може коливатися.
	3. Метод розрахунку рентабельності інвестицій	1. Величина коефіцієнта подається у відсотках, що полегшує його сприйняття. 2. Доцільність реалізації проекту визначається на основі підрахунку прибутку за проектом, що є зрозумілішим для керівництва підприємства.	1. Не завжди узгоджується із величиною <i>NPV</i> .
	3. Метод розрахунку норм рентабельності інвестицій (<i>IRR</i>)	1. Враховує вартість інвестиційних ресурсів у часі. 2. Характеризує зрозумілий менеджерам рівень ефективності у вигляді віддачі на кожну гривню вкладених інвестицій.	1. Не враховує розміру підприємства. 2. За різких коливань припливу і відпливу коштів проекту на різних етапах розрахункового періоду може виникнути множинність <i>IRR</i> , тобто для окремих проектів <i>IRR</i> не існуватиме.
	4. Дисконтований період окупності	1. Враховує вартість інвестиційних ресурсів у часі.	1. Проблематичність визначення ставки дисконтування.
	5. Метод послідовних ітерацій із використанням табульованих значень множників, що дисконтуються	1. Легкість розрахунків. 2. Враховується зміна вартості інвестиційних ресурсів у часі.	1. Не завжди відображають реальну ставку доходу. 2. Ставки доходу можуть приймати різні значення. 3. Складність розрахунків.
	6. Модифікована ставка дохідності (<i>MIRR</i>)	1. Дає точнішу оцінку прибутковості проекту, ніж реінвестування грошових надходжень за <i>IRR</i> .	1. Труднощі у трактуванні значення для отримання висновків про ефективність.

1	2	3	4
МЕТОДИ, ЩО НЕ ВРАХОВУЮТЬ ТРИВАЛІСТЬ ПРОЕКТУ	7. Метод визначення терміну окупності інвестицій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Простота розрахунків. 2. Дає можливість оцінити доцільність проекту з погляду його ліквідності, тобто визначити швидкість повернення вкладених у нього коштів. 3. Дозволяє оптимізувати структуру капіталу. 4. Забезпечує автоматичний відбір менш ризикованих проектів. 5. Дає змогу провести розрахунки тільки для того періоду, протягом якого варто реалізовувати проект. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не враховує вартості інвестиційних ресурсів у часі. 2. Не відображає прибутковості інвестиційного проекту. 3. Основною метою є не збільшення вартості майна акціонерів, а поліпшення ліквідності. 4. Не враховує надходжень після закінчення терміну реалізації проекту. 5. Не дозволяє забезпечити максимізацію прибутку інвестора.
	8. Метод переліку критеріїв	<ol style="list-style-type: none"> 1. Полегшує виявлення всіх переваг та недоліків проекту. 2. Гарантує, що жоден із критеріїв, які необхідно взяти до уваги, не буде проігнорований. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінки чинників не можна вважати абсолютно достовірними, що пов'язано із суб'єктивністю підходів при визначенні вагових коефіцієнтів кожного чинника і присвоєнні числових значень кожному із критеріїв.
	9. Метод розрахунку коефіцієнта ефективності інвестицій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Простота розрахунків. 2. Зручність для порівняльної оцінки діяльності підрозділів підприємства. 3. Визначає конкретне числове значення прибутку проекту. 4. Розрахунок здійснюється за доступними даними бухгалтерської звітності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не враховує амортизаційних відрахувань як джерела грошового потоку. 2. Використовує балансові методи, а не грошові потоки. 3. Не враховує вартість інвестиційних ресурсів в часі. 4. Не бере до уваги того факту, що вартість обладнання із часом змінюється. 5. Не враховує можливості реінвестування доходів, що будуть отримані. 6. Ігнорує відмінності в термінах реалізації інвестиційних проектів. 7. Неможливо визначити кращий проект за однакової рентабельності, але різних обсягах інвестицій [8, с. 139].
	10. Метод еквіваленту певності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Висока надійність методу, що підтверджується використанням методу чистої теперішньої вартості. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залежність від методу чистої теперішньої вартості. 2. Відсутність чітких критеріїв чи вимог для поділу грошових потоків на певну та ризиковану частини. 3. Труднощі оцінювання рівня ризику отримання грошових надходжень.
	11. Точка беззбитковості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демонструє зв'язок між загальними сукупними витратами, обсягом продукції та прибутками. 2. Відображає мінімальний результат діяльності для запобігання можливим фінансовим втратам. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Собівартість і ціна реалізації продукції подеколи змінюються, що може не забезпечити необхідного рівня доходів.

Додаток Д

Таблиця Д1

Сукупність підходів до оцінювання організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності

Автор	Система обрахунків	Основа методики
1	2	3
О. Ю. Кудояр (Кудояр, 2003, с. 144)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансовий аналіз та діагностика підприємства; 2. Прогнозування; 3. Аналіз ризику; 4. Методи інвестиційних розрахунків; 5. Придбання капіталу; 6. Контроль за періодами 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансові показники, 2. Економіко-математичні моделі, 3. Натуральні та часові показники
С. В. Бабак (Бабак, 2004., с.152)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Класична економічна ефективність: $E_{кл} = \frac{\sum \Delta D_i}{Z_{фм}}$ <p>$E_{кл}$ - класично-економічна ефективність; ΔD_i - приріст доходів i-того підприємства за рахунок здійснення інвестицій; $Z_{фм}$ - витрати на функціонування механізму;</p> 2. Інвестиційна економічна ефективність: $E_{інв} = \frac{\sum \Delta D_{інв}(i)}{Z_{фм}}$ <p>$E_{інв}$ - інвестиційна економічна ефективність; $\Delta D_{інв}(i)$ - грошова оцінка інвестицій i-того підприємства;</p> 3. Інфраструктурна економічна ефективність: $E_{інв} = \frac{\sum \Delta D_{інв}(i)}{Z_{фм}}$ <p>$D_{інв}(i)$ - грошова оцінка частини інвестицій i-того підприємства, що направлена на розвиток інфраструктури регіону</p> <p>Соціальна ефективність:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна ефективність зайнятості $E_{нрм} = \frac{\sum \Delta \Phi ОП_i}{Z_{фм}}$ <p>$E_{нрм}$ - ефективність механізму щодо сприяння зайнятості населення; $\Delta \Phi ОП_i$ - приріст фонду оплати праці після здійснення інвестицій на i - тому підприємстві;</p> 2. Бюджетна соціальна ефективність $E_{нб} = \frac{\sum \Delta ВБ_i}{Z_{фм}}$ <p>$E_{нб}$ - ефективність механізму щодо надходжень до бюджету; $\Delta ВБ_i$ - приріст надходжень до бюджету регіону після здійснення інвестицій на i тому підприємстві;</p> 3. Соціальна ефективність кваліфікації: $E_{пзкп} = \frac{\sum \Delta З_{пзкп}(i)}{Z_{фм}}$ <p>$E_{пзкп}$ - ефективність механізму щодо сприяння підвищенню кваліфікації працюючих та культури праці; $\Delta З_{пзкп}$ - приріст витрат на підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації кадрів та підвищення культури праці після здійснення інвестицій на i - тому підприємстві.</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансові показники, 2. Грошові потоки
О. В. Шаповалова (Шаповалова)	Для підприємства якісним результатом інвестиційного процесу може бути підвищення популярності його продукції та поліпшення іміджу, придбання нових технологій, розвиток ринкового потенціалу вироблених продуктів, підвищення мотивації та кваліфікації персоналу, більш ефективне використання наявних ресурсів, підвищення технічної оснащеності, зростання науково-технічного потенціалу і т. п.	Система натуральних та вартісних показників

Додаток Е

Таблиця Е1

Ключові позиції науковців у сфері дослідження інвестиційної привабливості підприємства

Автори	Сутність методики	Система показників	Переваги	Недоліки
1	2	3	4	5
<p>Агенство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій (Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій затверджена наказом Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 214/2654 від 31 березня 1998 р.)</p>	<p>Розрахунок інтегрального показника</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Майновий стан-коефіцієнти зносу, оновлення, вибуття; 2. Фінансова стійкість - власні оборотні засоби, власні довгострокові та середньострокові позикові джерела формування запасів та витрат, загальна сума основних джерел формування запасів та витрат, робочий капітал, маневреність робочого капіталу, коефіцієнт незалежності, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт фінансової стійкості, показник фінансового лівериджу ; 3. Ліквідність - поточний або загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості, коефіцієнт абсолютної ліквідності, норма грошових резервів, коефіцієнт покриття періодичних виплат; 4. Прибутковість - коефіцієнт прибутковості інвестицій, коефіцієнт прибутковості власного капіталу, операційна рентабельність продажу, коефіцієнт експлуатаційних витрат, коефіцієнт прибутковості активів; 5. Ділова активність - продуктивність праці, фондівдача, оборотність коштів у розрахунках, коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках, оборотність виробничих запасів, коефіцієнт оборотності виробничих запасів, оборотність власного капіталу, оборотність основного капіталу; 6. Ринкова активність – дивіденд, коефіцієнт цінності акції, рентабельність акції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проводиться об'єднання впливів за їх напрямками, вагомістю і одиницями виміру та іншими характеристиками; 2. Широкий спектр аналізованої інформації. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Ігнорування впливу зовнішнього середовища підприємства; 5. Не надаються авторами межі можливих коливань значень інтегрального показника, 6. Великий обсяг обрахунків.

1	2	3	4	5
С. Р. Макуєва, І. А. Михайлова (Макуєва, Михайлова, 2013)	Комплексний показник, що являє собою суму зважених репрезентативних коефіцієнтів, що відображають різні сторони діяльності організації	Господарська діяльність: 1. Рентабельність товарів; 2. Балансовий прибуток на 1 грн. сукупних активів;* 3. Балансовий прибуток на власні засоби;* 4. Балансовий прибуток на оборотні засоби;* Фінансовий стан: 1. Коефіцієнт поточної ліквідності; 2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності; 3. Частка чистого оборотного капіталу в оборотних коштах.	1. Забезпечує визначення абсолютної та відносної інвестиційної привабливості; 2. Дозволяє порівнювати коефіцієнти інвестиційної привабливості різних підприємств; 3. Дає можливість оцінювати підприємства різні за формами власності, галузевої належності, організаційно-правової форми, і розміру; 4. Простота обрахунків що економить час на оцінюванні привабливості;	1. Частковий аналіз фінансового стану, що створює умови для помилок; 2. Не дозволяє відстежувати зміни інвестиційної привабливості певного підприємства.
О. А. Якименко (Якименко, 2009, с. 117-121)	Базується на методі Дельфі та використанні багато факторної регресійної моделі	1. Фінансовий стан - аналіз структури вартості майна і засобів вкладених у нього, ліквідність майна, фінансова стійкість, аналіз ефективності і оборотності активів; 2. Привабливість продукції; 3. Знос основних засобів; 4. Якість персоналу.	1. Враховує зміни внутрішніх та зовнішніх факторів впливу; 2. Методика може використовуватися на рівні галузі.	Окремі показники можуть не висвітлюватися у звітності підприємства, що складатиме труднощі у отриманні інформації
Р. М. Скриньковський (Скриньковський, 2011, с. 177-186)	1. вибір підсекції підприємств галузі з урахуванням мети інвестування; 2. вибір підприємства із підсекції за певними параметрами.	Фінансовий стан: прибуток підприємства; рентабельність активів; коефіцієнт загальної ліквідності, фінансова стійкість; коефіцієнт економічної ефективності(прибутковості) капітальних витрат. Споживання: ринкова частка підприємства; темпи приросту продаж; інтегральний показник конкурентоспроможності; економічний ефект від реклами; інноваційна активність та кваліфікація робітників, витрати за напрямками інноваційної діяльності підприємства; коефіцієнт відповідності кваліфікації робітників ступеню складності виконуваних робіт.	Є найбільш ефективною для портфельного інвестора;	1. Розподіл оцінювання на дві частини - кількісну досліджують на основі фінансового стану, а якісну за допомогою експертів; 2. Орієнтація на портфельного інвестора.

1	2	3	4	5
О. Счисляєва, А. Тафеева (Счисляєва, Тафеева)	Створюється інтегральний показник – множинне рівняння лінійної регресії з довільним набором факторів регресії.	Обираються довільно дослідником	1. Дозволяє обирати найбільш вагомі на думку дослідника фактори впливу; 2. Дає можливість здійснювати порівняльний аналіз підприємств	1. Не абсолютна коректність; 2. Носить допоміжний характер; 3. Труднощі з правильним вибором коефіцієнтів регресії;
С. В. Коверга, О. Г. Курган (Коверга, Курган, 2009, с. 74-80)		Ефективність діяльності підприємства - загальна рентабельність, обсяг чистого прибутку, рентабельність основної діяльності, Економічна доцільність вкладення: 1. коефіцієнт поточної ліквідності; 2. коефіцієнт автономії; 3. коефіцієнт абсолютної ліквідності	Визначає оборотність коштів як одну з основних характеристик підприємства.	Зосередження уваги виключно на фінансових показниках
О. І. Гуроров, К. М. Крамаренко (Гуроров, Крамаренко, 2009 с. 70)	Значимість окремих показників базується на результатах отриманих в ході використання методу Дельфі	1. Майновий стан-коефіцієнти зносу, оновлення, вибуття; 2. Ліквідність - коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, робочий капітал; 3. Фінансова стійкість - коефіцієнт забезпеченості власним капіталом, коефіцієнт фінансування; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансового левериджу, співвідношення поточних зобов'язань і власного капіталу; 4. Ділова активність – коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнти оборотності кредиторської і дебіторської заборгованостей, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, фондівіддача, коефіцієнт оборотності власного капіталу, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу; 5. Прибутковість – коефіцієнти рентабельності активів, реалізації продукції, власного капіталу; 6. Стан та ефективність використання землі в ринкових умовах	Врахування особливостей галузі;	Дублювання показників майнового стану;

1	2	3	4	5
Н. А. Дубровіна, В. Ф. Колесніченко (Дубровіна, Колесніченко, 2005, с. 78)	Формування інтегрального показника через визначення еталонних значень	Обирається довільний набір показників та їх вага	1. Простота обрахунків; 2. Забезпечення адекватності при математичному моделюванні; 3. Можливість вибору бажаних показників.	Відсутність зосередження уваги на особливостях галузі
І. І. Вініченко (Вініченко, 2010, с. 3-6]	Формування єдиного показника інвестиційної привабливості на основі інформації отриманої експертним шляхом	1. Виробничо-фінансовий стан підприємства – забезпеченість підприємства виробничими фондами, ліквідність активів, фінансова стійкість, оборотність активів, ефективність господарської діяльності, прибутковість використовуваних активів; 2. Інвестиційний потенціал – регіональна інвестиційна привабливість, стадія життєвого циклу підприємства, екологічний стан підприємства, розрахунки підприємства за кредитами згідно балансу підприємства, розрахунки підприємства з персоналом, інформація щодо професійних здібностей керівництва, інформація про добросовісність керівника підприємства як партнера. 3.	Враховання макро- та мікроекономічних чинників	2. Найменшим числом факторів впливу є 1; 3. Труднощі в адекватному поєднанні виробничо-фінансового стан підприємства та цього інвестиційного потенціалу
І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко (Боярко, Гриценко, 2011, с. 186-196]	Формування інтегрального показника на основі використання знань експертів для обрання результуючих показників	Довільно обрана експертами сукупність важливих показників	1. Дозволяє враховувати зміни інвестиційної привабливості в процесі прийняття управлінських рішень	1. Коефіцієнтний аналіз не дозволяє враховувати особливості галузі
1	2	3	4	5

<p>В. М. Гриньова (Гриньова, 2008 , с. 79-94)</p>	<p>Визначення інтегрального показника в якому для обрахування значимості показників використовують один з методів експертної оцінки</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Майновий стан-темпи зростання оборотних активів, коефіцієнт придатності необоротних активів, коефіцієнт придатності основних засобів, коефіцієнт зносу основних засобів; 2. Ліквідність – маневреність власних оборотних коштів, коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, частка оборотних коштів у активах, частка виробничих запасів у поточних активах; 3. Фінансова стійкість – коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт забезпеченості власним капіталом, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт покриття довгострокових вкладень, коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт структури залученого капіталу, коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел; 4. Ділова активність – прибуток, фондвіддача, коефіцієнти оборотності кредиторської і дебіторської заборгованостей, періоди оборотності дебіторської і кредиторської заборгованостей, коефіцієнт оборотності запасів, період оборотності запасів, коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу, оборотність власного та основного капіталів, коефіцієнт стійкості економічного зростання. 5. Прибутковість – обсяг чистого прибутку, коефіцієнти рентабельності активів, продукції, власного та основного капіталу, операційна рентабельність реалізованої продукції.. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повнота охоплення господарської діяльності підприємства; 2. Оперування як відносними, так і абсолютними показниками; 3. Доступним є подальше корегування інтегрального показника з урахуванням факторів зовнішнього впливу; 4. Зосереджується увага на рухові грошових коштів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Громіздка процедура обрахунків
---	---	---	---	---

* Примітка: Відповідно до фінансової звітності Російської Федерації

Додаток Ж

Таблиця Ж1

Порівняльне оцінювання виробництва продукції сільськогосподарського машинобудування для тваринництва (Кравчук, Погорілий, Постельга, Шустік, Погоріла, 2011, с. 25)

Група машин і обладнання	Стан виробництва	Технічний рівень
Обладнання для скотарства		
Стійлове обладнання	Вітчизняне (4 виробники)	На рівні зарубіжних аналогів
Обладнання для приготування і роздавання кормо сумішей	Імпорт (понад 10 фірм)	
	Вітчизняне – дослідні зразки (3 виробники)	Поступається зарубіжним аналогам
Обладнання для видалення гною	Вітчизняне (5 виробників)	На рівні зарубіжних аналогів
Обладнання для доїння	Вітчизняне (1 виробник)	На рівні зарубіжних аналогів
Обладнання для охолодження молока	Імпорт (5-6 фірм)	
Світлоаераційні коньки	Вітчизняне (2 виробники)	Задовільний
Вітрозахисні штори	Імпорт	
Обладнання для свинарства		
Повнокомплектне обладнання для утримання різних віково-статевих груп свиней	Вітчизняне (4 виробники)	На рівні зарубіжних аналогів
Станкове обладнання	Вітчизняне (10 виробників)	Задовільний
Обладнання для транспортування і роздавання корму	Вітчизняне (2 виробники)	Задовільний
Самогодівниці	Вітчизняне (2 виробники)	Задовільний
Машини для заготівлі кормів		
Візки-підбирачі-подрібнювачі	Імпорт	
Валкоутворювачі	Імпорт	
Комбайни кормозбиральні самохідні	Імпорт	
Косарки-плющилки	Імпорт	
Прес-підбирачі	Імпорт	

 - Виробництво зазначеної техніки відсутнє

Додаток 3

Таблиця 31

Порівняльна характеристика зарубіжних компаній-виробників продукції
сільськогосподарського машинобудування

Підприємство	Країна	Структура та місце на ринку	Продукція
1	2	3	4
Agrometal (Agrometal)	Аргентина	52 внутрішніх і 8 багатонаціональних виробників, 25% ринку Аргентини	- техніка для розпушування ґрунту; - посівна техніка, що адаптується до внесення добрив та гербіцидів
AGCO (AGCO)	США	2600 незалежних дилерів і 5 торгових точок в 140 країнах	Трактори, комбайнів, кормозаготівельна техніка, самохідні обприскувачі, розкидачі добрив, ґрунтообробні машини, навісні знаряддя, оригінальні запчастини.
Amadas (Amadas)	США	281 дилер	Самохідні комбайни для збору арахісу, екскаватори, транспортери для рослинництва, підйомники і сушарки для зерна, іригаційне обладнання, секції для комбайнів торгової марки John Deere, косарки дального захвату, комбайни для бобів, підйомники
BOBCAT (BOBCAT)	США	Bobcat є частиною Doosan Infracore Construction Equipment яке є одним з 5 виробників будівельного обладнання в світі	Навантажувачі, екскаватори, канавокопачі, гідророзкріплювачі, збиральні машини, треки, розсадосадильні машини, пилки на колесах
Capello (Capello)	Італія	Підприємства розташовані в Північній і Південній Америці, Європі, Азії, Африці та Австралії.	Жатки, обладнання для збирання зернових.
CASE IH (CASE IH)	США	Спільно з фірмами New Holland і Steyr здійснюють виробництво на 38 підприємствах у Європі, Північній Америці, Латинській Америці, Азії (Доброзорова, 2011, с. 232)	Жатки, підбірники для комбайнів, борони, розрихлювачі, культиватори, машини для передпосівної обробки ґрунту, модулі, прес-підбирачі, системи автоматичного управління, обприскувачі, посівне обладнання, трактори
Claas (Claas)	Німеччина	14 заводів в Європі, Азії, Америці, обсяг продажу у 2012р. до 3,44 мільярдів євро	Зернозбиральні, силосозбиральні комбайни, трактори, прес-підбірники, засоби для заготівлі кормів, телескопічні погрузчики
John Deere (John Deere)	США	Оборот в 2012 склав \$21 млрд.	Трактори, комбайни, посівна техніка, ґрунтообробна техніка, обприскувачі, системи точного обробітку землі, самохідні кормозбиральні комбайни, косилки-плющилки
Massey Ferguson (Massey Ferguson)	Канада	Входить в AGCO	Трактори, зернозбиральні комбайни, погрузчики, телескопічні навантажувачі, міні трактори,
New Holland (New Holland)	США	11400 дилерів в більш ніж 160 країнах	Трактори, машини для озеленення, телескопічні навантажувачі, кормозбиральні комбайни, комбайни, преси-підбирачі
Lindsay (Lindsay)	США	Чистий дохід за 2012 рік \$ 14,728	Обладнання для зрошувальних систем: краплинний полив, бічне переміщення, рукавні котушки і балки, насосні станції,

1	2	3	4
Fabimag (Fabimag)	Аргентина	Основними споживачами є Бразилія, Уругвай, Україна, Чилі, Австралія, Канада та Росія.	Сівалки, набори для обробітку землі, бункери-накопичувачі з автоматичною розгрузкою, сівалки добрив, пакувальники сухого зерна
MacDon (MacDon)	Канада	700 дилерів по всій Канаді, США, Австралії та Росії, поширює продукцію в більш ніж 30 інших країнах включаючи Південну Африку, Китай, Данію, Італію, Великобританію, Бразилію, Аргентину, Уругвай, Парагвай, Казахстан і Україну.	Самохідні і причіпні валкові жатки, комбайнові жатки з полотняними транспортерами, косилки-плющілки, драпірувальники, коннектори
OMBU (OMBU)	Аргентина	Франція, Чилі, Болівія, Парагвай, Уругвай, Бразилія	жатки кукурудзяні, кормороздавачі, змішувачі, косарки, рулонові елеватори, засоби обробітку ґрунту, машини для затарювання мішків та ін.
Виробниче об'єднання «Мінський тракторний завод»	Білорусь	8 підприємств в республіці і 4 дочірніх підприємства, 8-10% світового виробництва тракторів	Трактори, спеціальні трактори

Додаток К

Динаміка виробництва продукції підприємствами сільськогосподарського машинобудування

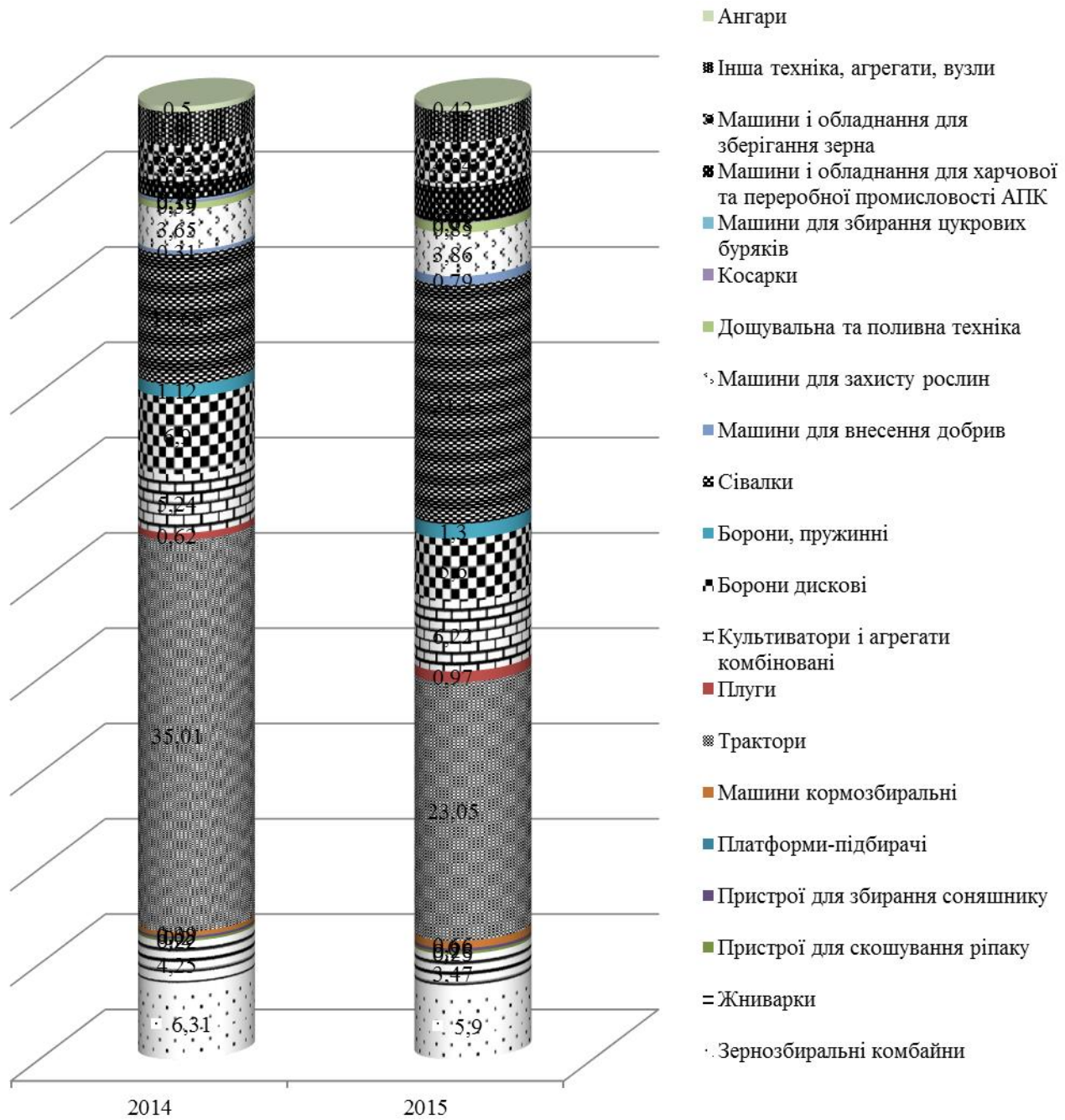

Рис. К1. Графічне представлення структури виробництва основних видів сільськогосподарської техніки підприємствами машинобудування для агропромислового комплексу, %

Додаток Л

Таблиця Л1

Експорт/імпорт товарів сільськогосподарського машинобудування

Найменування	Рік	Одиниця виміру	Експорт		Імпорт		Баланс	Динаміка
			Кількість	Вартість, тис. дол. США	Кількість	Вартість, тис. дол. США		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
8432000000 Машини сільськогосподарські, садові або лісогосподарські для підготовки або оброблення ґрунту:	2014	шт.	12400,0	49900,0	107000,0	199200,0	-149300,0	↓
	2013	шт.	11096,0	60550,8	211698,0	310257,1	-249706,3	↓
	2012	шт.	78350,0	58266,7	133769	295516,6	-237250,6	↓
	2011	шт.	10988,0	57975,4	98291,0	240598,2	-182622,8	↓
	2010	шт.	6762,0	45438,4	64064,0	115297,5	-69859,1	↓
	2009	шт.	5257,0	25570,2	38119,0	59738,7	-34168,5	↓
8432100000 Плуги	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	3962,0	3426,8	53938,0	26741,5	-23314,7	↓
	2012	шт.	1534,0	3654,9	30237,0	17949,4	-14294,5	↓
	2011	шт.	1425,0	3761,7	15185,0	15648,2	-11886,5	↓
	2010	шт.	1150,0	2717,4	5759,0	6552,5	-3835,1	↓
	2009	шт.	625,0	1581,2	1642,0	1768,2	-187	↓
8432210000 Борони дискові	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	138,0	932,7	2410,0	23153,5	-22220,8	↓
	2012	шт.	183,0	1688,0	1191,0	23604,3	-21916,3	↓
	2011	шт.	251,0	1417,4	1885,0	23994,8	-22577,4	↓
	2010	шт.	116,0	680,9	1359,0	10669,6	-9988,7	↓
	2009	шт.	97,0	587	338,0	3299,0	-2712	↓
8432290000 Інші	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	4492,0	9286,3	145853,0	71039,7	-61753,4	↓
	2012	шт.	4146,0	8888,5	97582,0	74546,4	-65657,9	↓
	2011	шт.	5671,0	7938,9	75808,0	64724,9	-56786,0	↓
	2010	шт.	3646,0	6445,4	53311,0	29120,2	-22674,8	↓
	2009	шт.	3227,0	4590,0	33846,0	17848,1	-13258,1	↓
8432300000 Сівалки, садильники та машини розсадосадильні	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	2462,0	31654,4	8063,0	144512,6	-112858,2	↓
	2012	шт.	1933,0	24744,1	3780,0	140248,1	115504	↑
	2011	шт.	3532,0	25461,6	4045,0	10838,5	14623,1	↑
	2010	шт.	1750,0	18579,6	1982	48536,5	-29956,9	↓
	2009	шт.	1250,0	8458,6	1421,0	23391,3	-14932,7	↓
8432400000 Розкидачі та розподільники органічних та мінеральних добрив	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	42,0	233,6	1434,0	8272,8	-8039,2	↓
	2012	шт.	39,0	86,3	979,0	5784,6	-2698,3	↓
	2011	шт.	109,0	198,2	1368,0	5412,5	-5214,3	↓
	2010	шт.	100,0	235,1	1653,0	5147,5	-4912,4	↓
	2009	шт.	58,0	67,1	872,0	2313,3	-2246,2	↓
8432800000 Інші машини	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	1245441,0	2380,8	918228,2	6123,4	-3742,6	↓
	2012	кг	1387591,4	2675,6	796366,5	4629,4	-1953,8	↓
	2011	кг	1586234,0	2894,7	1066746,0	6417,8	-3523,1	↓
	2010	кг	1130529,0	2019,2	430089,2	2315,2	-296	↓
	2009	кг	570974,7	993,9	205194,8	1473,0	-479,1	↓

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8432900000 Частини	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	4054252,2	12636,3	4531902,7	30413,4	-17777,1	↓
	2012	кг	4667883,6	16619,4	4602024,0	28754,4	-12135	↓
	2011	кг	5101651,5	16303,0	3915798,6	23561,5	-7258,5	↓
	2010	кг	5244059,1	14760,8	2367996,0	12956,0	1804,8	↑
	2009	кг	3591542,4	9592,0	2192799,6	9645,8	-53,8	↓
8433000000 Машини або механізми для збирання або обмолоту сільськогосподарських культур, включаючи преси для соломи або сіна; газонокосарки та сінокосарки; машини для очищення, сортування або вибраковування ягць, плодів або інших сільськогосподарських продуктів	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	3472,0	32883,4	77936,0	337886,4	-305003	↓
	2012	шт.	2723,0	22987,5	91990,0	359534,5	-336547	↓
	2011	шт.	2187,0	22747	60454258,9	486560,4	-463813,4	↓
	2010	шт.	1994,0	14338,1	81016,0	244930,5	-230592,4	↓
	2009	кг	3591542,4	9592,0	2192799,6	9645,8	-53,8	↓
8433110000 Машини моторні з різальним пристроєм, що обертається у горизонтальній площині	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	11,0	2,4	46140,0	4711,1	-4708,7	↓
	2012	шт.	75,0	8,9	72629,0	5774,6	-5765,7	↓
	2011	шт.	339,0	5,7	81355,0	8093,0	-8087,3	↓
	2010	шт.	37,0	2,8	68463,0	5557,0	-5554,2	↓
	2009	шт.	211,0	52,8	40572,0	3330,2	-3277,4	↓
8433300000 Інші сінозаготівельні машини	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	89,0	66,8	1776,0	3316,8	-3250	↓
	2012	шт.	23,0	51,0	1216,0	2767,9	-2716,9	↓
	2011	шт.	-	-	533,0	3139,7	-3139,7	↓
	2010	шт.	603,0	7,7	257,0	1928,8	-1921,1	↓
	2009	шт.	3,0	5,1	76,0	559,6	-554,5	↓
8433400000 Преси для соломи або сіна, включаючи прес- підбирачі	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	8,0	289,3	1347,0	15305,7	-15016,4	↓
	2012	шт.	18,0	304,9	1839,0	16659,2	-16354,3	↓
	2011	шт.	16,0	146,3	2847,0	16880,0	-16733,7	↓
	2010	шт.	15,0	43,4	1142,0	6668,7	-6625,3	↓
	2009	шт.	7,0	26,7	328,0	2715,9	-2689,2	↓
8433510000 Комбайни зернозбиральні	2014	шт.	18,0	800,0	935	95500,0	-94700,0	↓
	2013	шт.	40,0	5425,5	1571,0	183734,0	-178308,5	↓
	2012	шт.	15,0	612,6	1647,0	187331,6	-186719	↓
	2011	шт.	13,0	457,1	2619,0	272225,5	-271768,4	↓
	2010	шт.	15,0	202,1	1737,0	127469,9	-127267,8	↓
	2009	шт.	12,0	686,9	1569,0	95146,1	-94459,2	↓
8433520000 Інші машини та механізми для обмолоту	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	56,0	1950,2	3079,0	27827,4	-25877,2	↓
	2012	шт.	55,0	1267,0	1632,0	20536,8	-19269,8	↓
	2011	шт.	26,0	496,7	774,0	34182,8	-33686,1	↓
	2010	шт.	16,0	248,7	472,0	20669,7	-20421	↓
	2009	шт.	30,0	655,8	167,0	6269,7	-5613,9	↓
8433530000 Машини для збирання коренеплодів або бульб	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	715,0	728,9	539,0	3296,1	-2567,2	↓
	2012	шт.	297,0	1097,0	1276,0	16068,5	-14971,5	↓
	2011	шт.	93,0	1390,9	1594,0	32190,8	-30799,9	↓
	2010	шт.	48,0	897,7	1246,0	26704,5	-25806,8	↓
	2009	шт.	62,0	620,2	198,0	1094,8	-474,6	↓

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8433590000 Інші	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	839,0	6724,8	1031,0	31860,6	-25135,8	↓
	2012	шт.	518,0	4299,0	1304,0	40881,5	-36582,5	↓
	2011	шт.	420,0	2267,2	764,0	28932,5	-26665,3	↓
	2010	шт.	325,5	1299,0	573,0	15603,3	-14304,3	↓
	2009	шт.	538,0	2185,7	188,0	8605,4	-6419,7	↓
8433600000 Машини для очищення, сортування або вибракування ягць, плодів або інших сільськогосподарських продуктів	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	482958,5	3082,1	255615,8	5243,6	-2161,5	↓
	2012	кг	281681,0	1694,4	946072,0	17720,0	-16025,6	↓
	2011	кг	455803,0	2489,3	1065639,0	16270,9	-13781,6	↓
	2010	кг	7206,0	91,9	503056,1	6700,3	-6608,4	↓
	2009	кг	27740,0	146,6	122390,0	1269,8	-1123,2	↓
8433900000 Частини	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	1852742,3	8187,3	1502478,4	18571,2	-10383,9	↓
	2012	кг	1367448,5	7319,7	2601118,5	27620,9	-20301,2	↓
	2011	кг	1964785,6	10146,9	5305849,9	47027,4	-36880,5	↓
	2010	кг	1951220,8	8645,7	3914905,9	22978,0	-14332,3	↓
	2009	кг	1949927,7	8207,2	3268769,9	17094,4	-8887,2	↓
8434000000 Установки і апарати доїльні та обладнання для обробки та переробки молока	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	215156,8	4485,0	315170,3	7389,0	-2904,0	↓
	2012	кг	220110,7	2804,1	375329,0	11677,0	-8872,9	↓
	2011	кг	156006,0	2727,6	352856,9	9432,4	-6704,8	↓
	2010	кг	502526,4	4303,9	187726,7	4083,9	220,0	↑
	2009	кг	327233,0	9603,2	100266,5	3087,4	6515,8	↑
8434100000 Установки та апарати доїльні	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	6470,5	166,9	136548,0	2522,6	-2355,7	↓
	2012	кг	28032,0	239,7	198903,6	4387,2	-4147,5	↓
	2011	кг	29588,0	627,0	240372,0	4823,7	-4196,7	↓
	2010	кг	53538,0	526,1	110850,3	1902,1	-1376	↓
	2009	кг	86592,0	886,8	55705,3	1207,6	-320,8	↓
8434200000 Обладнання для обробки та переробки молока	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	184844,1	3945,4	145428,0	4236,0	-290,6	↓
	2012	кг	157077,7	2265,1	154333,0	6119,9	-3854,8	↓
	2011	кг	122951,0	2026,7	98268,0	3807,2	-1780,5	↓
	2010	кг	443374,0	3633,1	65469,7	1652,7	1980,4	↑
	2009	кг	187653,0	7935,9	38025,0	1513,4	6422,5	↑
8434900000 Частини	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	23842,1	372,8	33154,3	630,4	-257,6	↓
	2012	кг	35001,0	299,3	22092,4	1169,9	-870,6	↓
	2011	кг	3467,0	73,9	14216,9	801,5	-727,6	↓
	2010	кг	5614,5	144,7	11406,7	529,1	-384,4	↓
	2009	кг	52988,0	780,5	6536,2	366,5	414	↑
8436000000 Інше обладнання для сільського господарства, садівництва, лісового господарства, птахівництва або бджільництва, включаючи обладнання для пророщування насіння з механічним або нагрівальним обладнанням	2014	шт.	-	-	-	-	-	-
	2013	шт.	2,0	36555,2	299628,0	70808,0	-34252,8	↓
	2012	шт.	434,0	41006,4	303706,0	113596,1	-72589,7	↓
	2011	шт.	38189,0	28626,5	172289,5	52971,4	-24344,9	↓
	2010	шт.	1202885,1	19175,5	1301424,3	33969,9	-14794,4	↓
	2009	шт.	65433,6	26001,7	326818,0	44857,7	-18856	↓

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8436100000 Машини та механізми для приготування кормів для тварин	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	631785,6	5136,2	1912808,2	9534,1	-4397,9	↓
	2012	кг	847603,9	7191,0	2232890,6	29926,9	-22735,9	↓
	2011	кг	787262,0	5567,3	921865,0	8411,6	-2844,3	↓
	2010	кг	772285,6	4944,6	739460,0	4166,8	777,8	↑
	2009	кг	829944,3	4533,9	473340,4	3990,1	543,8	↑
8436210000 Інкубатори та брудери	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	8700,0	129,1	4514,0	74,0	55,1	↑
	2012	кг	1438,8	24,8	875310,0	13089,4	-13064,6	↓
	2011	кг	1155,0	27,7	99861,0	1745,0	-1717,3	↓
	2010	кг	1991,0	48,9	70182,1	617,8	-568,9	↓
	2009	кг	732,0	26,9	348584,7	5522,1	-5495,2	↓
8436910000 Обладнання для птахівництва або інкубаторів та брудерів	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	767,0	14,0	9226,8	124,1	-110,1	↓
	2012	кг	3705,0	21,8	133033,3	1109,4	-1087,6	↓
	2011	кг	19291,0	63,6	106934,0	635,8	-572,2	↓
	2010	кг	28390,2	212,7	104372,6	700,9	-488,2	↓
	2009	кг	63884,0	230,4	493838,5	1238,5	-1008,1	↓
8437100000 Машини для очищення, сортування або калібрування насіння, зерна або сухих бобових культур	2014	кг	-	-	-	-	-	-
	2013	кг	2441,0	23892,5	539,0	20771,2	3121,3	↑
	2012	шт.	1022,0	8205,5	47381,0	13997,1	-5791,6	↓
	2011	шт.	936,0	7284,4	49645,0	8626,7	-1342,3	↓
	2010	шт.	856,0	6768,9	1034325,0	13345,4	-6576,5	↓
	2009	шт.	713,0	5803,2	454617,0	7201,7	-1398,5	↓

Примітка: Сформовано за матеріалами <http://www.ukrstat.gov.ua>;

Додаток М

Таблиця М1

Ступінь зносу обладнання підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області, на кінець року

Підприємство	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	%	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	%	Відхилення	
ПАТ «Хмільниксільмаш»	77,6	78,8	1,2	80,9	2,1	82,4	9	82,2	-0,2	64,2	-18	63,9	-0,3	67,8	3,9	68,3	0,5	63,8	-4,5	
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	61,1	64,2	3,1	69,3	5,1	69,8	0,5	82,1	12,3	65,2	-16,9	51,2	-14	54,3	3,1	56,3	2,0	57,4	1,1	
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	78,8	78,5	-0,3	77,9	-0,6	78,0	0,1	78,0	0	78,4	0,4	78,6	0,2	-	-	-	-	-	-	
ПрАТ «Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"»	52,8	53,0	0,2	54,5	1,5	55,8	1,3	57,2	1,4	58,5	1,3	60,0	1,5	61,3	1,3	62,0	0,7	63,4	1,4	
ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»	60,9	62,9	2	64,6	1,7	66,3	1,7	67,8	1,5	69,6	1,8	71,3	1,7	73,1	1,8	73,4	0,3	66,3	-7,1	
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	62,9	66,9	4	70,1	3,2	69,9	-0,2	71,6	1,7	70,8	-0,8	71,9	1,1	73,1	1,2	74,4	0,7	76,8	2,4	
ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	55,2	61,5	6,3	52,0	-9,5	56,6	4,6	61,1	4,5	65,6	4,5	69,4	3,8	74,3	4,9	73,8	0,5	73,8	0,0	
ПАТ «Брацлав»	55,7	55,2	-0,5	42,3	-12,9	25,5	-16,8	30,1	4,6	35,5	5,4	-	-	-	-	-	-	-	-	
ПрАТ «Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"*»	55,7	60,9	5,2	60,9	0	62,0	1,1	63,0	1	62,9	-0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	46,0	46,1	0,1	46,2	0,1	46,6	0,4	47,5	0,9	50,9	3,4	52,4	1,5	53,7	1,3	54,4	-0,3	55,5	1,1	
ПрАТ «Агромашкомплект»	58,7	55,9	-2,8	58,7	2,8	61,3	2,6	65,2	3,9	77,5	12,3	79,1	1,6	80,7	1,6	81,5	39,6	83,1	1,6	
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	61,4	56,1	-5,3	53,0	-3,1	55,7	2,7	58,9	3,2	50,6	-8,3	-	-	-	-	-	-	-	-	
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	71,1	72,7	1,6	74,2	1,5	75,6	1,4	77,0	1,4	78,3	1,3	79,6	1,3	80,2	0,6	80,8	0,6	81,5	0,7	
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	63,7	63,0	-0,7	62,7	-0,3	64,0	1,3	64,5	0,5	65,4	0,9	65,4	0	67,5	2,1	67,9	0,4	68,0	0,1	

Примітка: Розраховано за матеріалами <http://smida.gov.ua>; - відомості відсутні.

Додаток Н

Таблиця Н1

Обсяг нематеріальних активів підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області, тис. грн. (на кінець року)

Підприємство		ПАТ «Хмільниксільмаш»	ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод» *	ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"*	ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»*	ПАТ «Барський машинобудівний завод»	ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»*	ПАТ «Брацлав»	ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"*	ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»*	ПрАТ «Агромашкомплект»*	ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»*	ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»*	ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»*
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2007	ЗВНА	305,6	1,1	0	0	0	2,3	0	115,3	0	4,2	0	0	0	0
	Баланс	14901	14202,7	1259,5	1099,3	1205,3	36761,1	5321,7	16635,2	1602	5355,9	1205,4	3960	189,5	2745,1
	%	2,05	0,008	0	0	0	0,006	0	0,69	0	0,08	0	0	0	0
2008	ЗВНА	306	1	0	0	0	4	0	52	0	4	0	0	0	0
	Баланс	14525	14082	1399	990,9	1178	40321	7750	20292	1365	4545	1212,9	6660,3	161,1	2370,2
	%	2,11	0,007	0	0	0	0,01	0	0,26	0	0,09	0	0	0	0
2009	ЗВНА	306	1	0	0	0	155	0	12	0	0	0	0	0	0
	Баланс	13011	17328	1457,9	971,8	987	41440	6383	36928	1451,1	4453,3	1096,7	5729,3	155,6	2385,1
	%	2,35	0,006	0	0	0	0,37	0	0,03	0	0	0	0	0	0
2010	ЗВНА	306	0	0	0	0	137	0	41	0	0	0	0	0	0
	Баланс	12475	21543	1356,6	953,4	958,2	46003	6019	54857	1128,6	4366,9	953,6	7824	137,8	2327,2
	%	2,45	0	0	0	0	0,30	0	0,07	0	0	0	0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2011	ЗВНА	306	0	0	0	0	118	0	32	0	0	0	0	0	0
	Баланс	13616	29530	1255,8	929,3	914,3	52333	6325	50539	981,5	42270	1050,9	8821,3	131,1	2317,1
	%	2,25	0	0	0	0	0,23	0	0,06	0	0	0	0	0	0
2012	ЗВНА	306	5	0	0	0	74	0	24	0	0	0	0	0	0
	Баланс	13294	64341	1179,8	902,2	839,6	18808	4483	47902	882,8	2923,7	7285,5	1335,9	129,1	2257
	%	2,30	≈0	0	0	0	0,15	0	≈0	0	0	0	0	0	0
2013	ЗВНА	306	4	**	**	**	64	0	-	-	0	**	-	**	**
	Баланс	13240	16588	**	**	**	49425	3997	-	-	2750	**	-	**	**
	%	2,31	≈0	**	**	**	0,13	0	-	-	0	**	-	**	**
2014	ЗВНА	306	15	**	**	**	69	**	-	-	**	**	-	**	0
	Баланс	13267	49916,5	**	**	**	49898	**	-	-	**	**	-	**	2016,5
	%	2,31	≈0	**	**	**	0,001	**	-	-	**	**	-	**	0
2015	ЗВНА	306	13,5	**	**	**	155	1	-	-	**	**	-	**	**
	Баланс	12619	55642,5	**	**	**	53450	10656	-	-	**	**	-	**	**
	%	2,42	≈0	**	**	**	0,29	≈0	-	-	**	**	-	**	**
2016	ЗВНА	293,5	10	**	**	**	155	1	-	-	**	**	-	**	**
	Баланс	12144	58867	**	**	**	62687	18510	-	-	**	**	-	**	**
	%	2,42	≈0	**	**	**	0,25	≈0	-	-	**	**	-	**	**

Примітка: Розраховано за матеріалами <http://smida.gov.ua>

Примітка: ЗВНА - залишкова вартість нематеріальних активів

* - облік нематеріальних активів не ведеться, підприємства у яких нематеріальні активи рівні нулю або не ведуть їх облік або використовують протягом року;

** - відомості малих підприємств не відображаються.

Додаток П

Таблиця ПІ

Порівняльна таблиця обсягів чистого доходу (виручки) від реалізації продукції підприємствами сільськогосподарського машинобудування (ланцюговий)

Підприємство	2007	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Обсяг реалізації, тис. грн.	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %	Обсяг реалізації, тис. грн.	Темп росту, %
ПАТ «Хмельниксільмаш»	15543,8	11902,0	76,6	4893,0	41,1	10994,0	224,7	12272,0	111,6	6634,0	54,1	6469,0	97,5	5929,0	91,7	2038,0	34,4	343	16,8
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	26971,0	18375,0	68,1	31391,0	170,8	-	-	19353,0	-	42946,0	221,9	49037,0	114,2	16579,0	33,8	17407,0	105,0	25096	144,2
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	228,5	300,4	131,5	75,8	25,2	61,4	81,0	234,1	381,3	444,3	189,8	242,0	54,5	480,0	198,4	-	-	-	-
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	6,8	0,0	0,8	11,8	0,0	0,0	3,3	100,0	0,0	-100,0	3,8	100,0
ПрАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	472,4	514,0	108,8	452,9	88,1	376,7	83,2	664,7	176,5	512,6	77,1	392,6	76,6	484,8	123,5	1837,9	379,1	2831,9	154,1
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	40895,3	57508,0	140,6	53412,0	92,9	69483,0	130,1	74949,0	107,9	81530,0	108,8	71688,0	87,9	96084,0	134,0	120475,0	125,4	128701	106,8
ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	7466,2	8724,0	116,9	2732,0	31,3	-	-	4886,0	-	4923,0	100,8	2863,0	0,6	1859,0	64,9	2590,0	139,3	5593	215,9
ПАТ «Брацлав»	35125,8	59463,0	169,3	70172,0	118,0	98696,0	140,7	33039,0	33,5	27166,0	82,2	-	-	-	-	-	-	-	-
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	579,6	179,0	30,9	97,5	54,5	177,8	182,4	103,3	58,1	74,5	72,1	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	493,0	326,0	66,73	145,0	44,5	97,5	64,2	141,3	144,9	91,1	64,5	48,0	0,5	54,0	112,5	67,1	124,3	157,8	235,2
ПрАТ «Агромашкомплект»	1368,7	822,7	60,11	357,8	43,5	256,8	71,8	245,8	95,7	460,7	187,4	389,5	0,9	747,0	191,8	1032,3	138,2	675,4	65,4
ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	2003,6	4021,0	200,7	5165,9	128,5	3461,4	67,0	4317,6	124,7	4721,1	109,4	-	-	-	-	-	-	-	-
ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	124,7	131,9	105,8	127,4	96,6	86,7	68,1	124,8	143,9	100,	80,1	111,6	111,6	94,0	84,2	0	-100,0	0	0,0
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	2,4	361,5	15062,5	235	65,0	264,7	112,6	342,4	129,4	502,7	146,8	737,0	146,6	853,0	115,7	1538,0	180,3	2563	166,6

Додаток Р

Таблиця Р1

Оцінювання залучених ресурсів підприємств сільськогосподарського машинобудування

Підприємство	2007	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	тис. грн.	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс	тис. грн.	Індекс
ПАТ «Хмільниксільмаш»	2860,6	2397	0,84	2539	1,06	3327	1,31	3735	1,12	4316	1,16	3735	86,54	5270	141,10	7383	140,09	91,82	1,24
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	3760,1	1014	0,27	2769	2,74	-	0	9676	1,00	33733	3,60	3103	0,09	4083	131,58	5015,5	122,8	5600,5	111,66
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	394,5	656,8	1,66	844,9	1,28	1037,1	1,23	1054	1,01	1045	0,99	1044	1,00	755	72,32	-	-	-	-
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	105,8	145,8	1,38	219,7	1,51	-	0	406,2	1,00	512,5	1,26	547	1,07	575	105,12	598,8	104,1	643	107,38
ПАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	111,6	182	1,63	18,9	0,10	28,7	1,52	20,5	0,71	23,8	1,16	62,8	2,64	83,2	132,48	88,5	106,4	111,7	126,21
ПАТ «Барський машзавод»	4525	6180	1,37	6525	1,06	9584	1,47	14535	1,52	9607	0,66	8799	0,92	6048	68,74	5708,5	94,4	8893	155,79
ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	4488,8	6874	1,53	6093	0,89	-	0	6673	1,00	2485	0,37	6209	2,50	7948	128,01	8136,5	102,4	8522	104,74
ПАТ «Брацлав»	6282,7	5875	0,94	20064	3,42	36938	1,84	32933	0,89	17091	0,52	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	30,6	16,4	0,54	41	2,50	-	0	25	1,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	202,5	161	0,80	108,5	0,67	103,1	0,95	45	0,44	46	1,02	45	0,97	51	113,33	58,1	113,9	67,6	116,35
ПАТ «Агромашкомплект»	725,9	1019,9	56,51	964,3	0,95	848,2	0,88	848,6	1,00	839	0,99	1100,9	1,31	1779,7	161,66	2011,2	113,0	2384,5	118,56
ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	1470,4	2803,8	1,91	1350	0,48	2724,2	2,02	2724,2	1,00	3769,1	1,38	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	12,7	9,8	0,77	11,8	1,20	-	0	2,7	1,00	4,5	1,67	7,4	1,64	5,1	68,92	8,0	156,9	9,2	115,00
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	1460,7	1132,4	0,77	1075	0,95	1007,8	0,94	990,8	0,98	827	0,83	396	0,49	218	55,05	1022,5	469,0	76,5	7,48

Примітка: Розраховано за матеріалами <http://smida.gov.ua>

Таблиця Р2

Питома вага залучених ресурсів в структурі капіталу підприємства

Підприємство	2007	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	%	%	Індекс зміни	%	Індекс зміни	%	Індекс зміни	%	%	%	%	%	Індекс зміни	%	Індекс зміни	%	Індекс зміни	%	Індекс зміни
ПАТ «Хмільниксільмаш»	20,35	17,41	0,86	18,44	1,06	29,31	1,59	28,63	0,98	32,08	1,12	28,15	0,88	39,72	1,41	58,51	1,47	0,76	0,01
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	37,55	7,17	0,19	17,63	2,46	-	-	37,69	-	53,74	1,43	5,56	0,10	8,18	1,47	9,01	1,10	9,51	1,06
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	33,70	4,94	0,15	59,15	11,97	73,70	1,25	80,69	1,09	85,81	1,06	100,00	1,17	93,33	0,93	-	-	-	-
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	8,78	13,95	1,59	22,39	1,61	-	-	43,15	-	55,97	1,30	61,62	1,10	66,90	1,09	71,90	1,07	79,99	1,11
ПАТ «Ладизинський ремонтно-механічний завод»	9,19	15,27	1,66	1,75	0,11	2,95	1,69	2,19	0,74	2,71	1,24	7,86	2,90	10,99	1,40	9,17	0,83	6,74	0,74
ПАТ «Барський машзавод»	12,91	16,03	1,24	15,96	0,99	22,15	1,39	29,56	1,33	19,06	0,64	17,91	0,94	15,03	0,84	10,68	0,71	14,19	1,33
ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	90,27	100,00	1,11	89,54	0,90	-	-	100,00	-	100,00	1,00	100,00	1,00	100,00	1,00	76,36	0,76	46,04	0,60
ПАТ «Брацлав»	34,03	31,82	0,94	70,13	2,20	80,51	1,15	62,90	0,78	34,91	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	0,06	1,11	18,5	2,91	2,62	-	-	2,37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	3,73	3,25	0,87	0,02	0,01	0,02	1,00	0,01	0,50	0,01	1,00	0,02	2,00	0,02	1,00	2,13	106,50	2,53	1,19
ПАТ «Агромашкомплект»	0,56	0,85	1,52	0,84	0,98	0,83	0,98	0,85	1,02	0,20	0,24	0,15	0,77	0,25	1,65	27,68	110,72	33,63	1,21
ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	0,26	0,74	2,85	0,22	0,30	0,40	1,83	0,33	0,82	0,34	1,03	-	-	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	0,06	0,06	1,00	-	-	-	-	0,02	-	0,01	0,50	0,06	6,00	0,04	0,67	7,60	190,00	8,64	1,14
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	0,54	0,44	0,82	0,45	1,03	0,43	0,95	0,43	1,00	0,36	0,84	0,18	0,51	0,11	0,60	51,01	463,73	3,65	0,07

Примітка: Розраховано за матеріалами <http://smida.gov.ua>

Додаток С

Порівняльна таблиця продуктивності праці працівників підприємств сільськогосподарського машинобудування

Таблиця С1

Підприємство	2007	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
			Темп росту, %		Темп росту, %		Темп росту, %		Темп росту, %		Темп росту, %		Темп росту, %		Темп росту, %
ПАТ «Хмільниксільмаш»	337,91	276,80	81,92	94,10	34,00	140,95	149,79	126,52	86,76	69,83	55,19	63,42	90,82	58,13	91,66
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	226,65	189,43	83,58	326,99	172,62	-	-	197,48	-	354,93	179,73	500,38	140,98	184,91	36,95
ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	9,14	12,02	131,51	3,45	28,70	3,41	98,84	14,63	429,03	27,77	189,82	15,13	54,48	30,00	198,28
ПАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	1,13	-	0,13	11,50	0,00	0,00	1,65	100,00
ПАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»	22,50	22,35	99,33	26,64	119,19	28,98	108,78	51,13	176,43	42,72	83,55	47,11	110,28	53,87	114,35
ПАТ «Барський машинобудівний завод»	56,80	92,01	161,98	96,06	104,36	122,54	127,57	140,36	114,54	172,00	122,54	156,52	91,00	225,05	143,97
ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	62,23	79,31	127,45	34,15	43,06	-	-	66,03	-	66,53	100,76	44,05	66,21	32,05	72,76
ПАТ «Брацлав»	102,41	172,86	168,79	208,85	120,82	302,75	144,96	98,62	32,57	119,15	120,82	-	-	-	-
ПАТ "Тайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	44,58	14,92	33,47	10,83	72,59	17,78	164,17	12,91	72,61	-	-	-	-	-	-
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	6,39	6,39	100,0	5,80	90,77	3,90	67,24	11,78	302,05	11,39	96,69	6,00	52,68	6,75	112,5
ПрАТ «Агромашкомплект»	37,40	48,39	129,39	51,11	105,62	36,69	71,79	35,11	95,69	-	-	77,90	-	106,71	136,98
ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	59,13	77,33	130,78	99,34	128,46	91,09	91,70	166,06	182,30	134,89	81,23	-	-	-	-
ПАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	18,84	18,84	100,00	18,20	96,60	14,45	79,40	20,80	143,94	16,67	80,14	18,60	111,58	16,17	86,94
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	180,75	120,50	66,67	78,33	65,00	33,09	42,25	42,80	129,34	62,84	146,82	92,13	146,61	106,63	114,50

Додаток Т

Таблиця Т1

Оцінювання рейтингового значення підприємств сільськогосподарського машинобудування

Підприємство	Рік	Показники					Рейтингове значення діяльності підприємства
		Коефіцієнт маневрування	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Прямий коефіцієнт обороту вкладеного капіталу	Коефіцієнт рентабельності реалізації продукції	Коефіцієнт рентабельності вкладеного у підприємство капіталу	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. ПАТ «Хмільниксільмаш»	2007	0,42	1,38	0,90	0,17	0,06	1,18
	2008	-	-	-	-	-	-
	2009	0,45	3,07	0,32	-0,10	-0,15	1,05
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	0,39	2,05	0,94	0,26	0,08	1,26
	2012	0,38	1,90	0,49	0,15	-0,10	0,96
	2013	0,09	1,61	0,49	0,14	-0,12	0,27
	2014	0,38	1,61	0,45	0,10	-0,17	0,86
	2015	0,03	1,71	0,16	-1,30	-0,51	-0,53
2016	-2,39	0,24	0,00	-0,11	-0,15	-5,28	
2. ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	2007	0,47	1,72	2,69	0,09	0,18	1,55
	2008	0,49	3,39	1,30	0,03	-0,03	1,42
	2009	0,58	5,26	2,00	0,07	0,11	0,99
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	0,65	2,65	0,75	0,23	0,15	1,88
	2012	0,57	1,67	0,92	0,34	0,43	1,96
	2013	0,58	2,19	0,88	0,37	0,36	1,98
	2014	0,65	9,33	0,33	0,10	0,09	2,39
	2015	0,59	11,09	0,31	0,19	0,07	2,38
2016	0,64	22,4	0,43	0,08	0,04	3,59	
3. ПАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	2007	0,20	3,03	0,20	-0,47	0,002	0,23
	2008	0,18	1,64	0,23	-1,75	-0,15	-0,40
	2009	-0,06	1,22	0,05	-3,28	-0,19	-1,66
	2010	-0,50	1,01	0,04	-7,90	-0,63	-3,99
	2011	-1,59	0,86	0,18	-0,69	-0,45	-3,07
	2012	-2,82	0,76	0,36	0,10	-0,40	-5,89
	2013	4,82	0,87	0,27	-0,02	1,13	10,87
	2014	1,04	0,71	0,59	0,51	1,30	3,73
	2015	-	-	-	-	-	-
2016	-	-	-	-	-	-	
4. ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	2007	0,05	1,42	0,00	-	-0,17	0,07
	2008	0,003	1,02	0,00	-	-0,16	-0,05
	2009	-0,11	0,52	0,00	-	-0,12	-0,39
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	-0,42	0,31	0,01	-19,56	-0,20	-9,87
	2012	-0,76	0,24	0,001	1,00	-0,29	-1,34
	2013	-1,17	0,21	0,00	-	-0,18	-1,37
	2014	-1,51	0,20	0,003	1,00	-0,19	-2,78
	2015	-4,65	1,39	0,00	0,0	-0,31	-9,47
2016	-0,68	2,34	0,0	-19,29	-0,46	-1,96	
5. ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»	2007	0,44	2,60	0,39	-0,21	-0,04	1,04
	2008	0,09	1,65	0,43	-0,22	-0,09	0,17
	2009	-0,39	1,82	0,42	-0,08	-0,03	0,92
	2010	0,10	4,99	0,39	-0,11	-0,05	0,63
	2011	0,11	5,00	0,71	0,32	-0,04	0,88
	2012	0,10	4,78	0,58	0,34	-0,09	0,79
	2013	0,04	1,68	0,49	0,25	-0,16	0,24
	2014	0,44	1,03	0,64	0,34	-0,03	1,16
	2015	0,15	10,9	1,91	0,22	0,46	1,04
2016	0,31	14,83	1,71	0,33	0,60	2,91	

1	2	3	4	5	6	7	8
6. ПАТ «Барський машинобудівний завод»	2007	0,59	6,48	1,17	0,15	0,04	2,03
	2008	0,59	4,70	1,49	0,16	0,05	1,89
	2009	0,63	2,24	1,31	0,14	0,02	1,67
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	0,70	3,15	1,52	0,14	0,04	1,94
	2012	0,70	3,15	0,76	0,14	0,04	1,88
	2013	0,73	6,23	1,46	0,12	0,02	2,28
	2014	0,74	5,23	1,93	0,16	0,09	2,21
	2015	0,66	9,36	2,25	0,06	0,14	2,58
	2016	0,65	7,05	2,05	0,04	0,1	2,25
7. ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	2007	-2,41	0,52	1,50	0,19	-0,66	-5,22
	2008	-2,66	0,62	1,33	0,27	0,04	-4,99
	2009	-6,34	0,51	0,40	0,03	-0,86	-13,45
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	71,92	0,38	0,79	0,05	10,65	154,61
	2012	-3,91	0,31	0,91	-0,04	1,40	-7,74
	2013	2,49	0,20	0,68	0,12	-0,10	5,00
	2014	-1,72	1,37	0,53	-0,35	0,76	-2,66
	2015	-6,03	1,36	0,25	-0,18	-0,19	-12,13
	2016	-1,57	2,21	0,30	0,01	0,00	-2,88
8. ПАТ «Брацлав»	2007	0,27	1,45	2,22	0,17	0,03	0,97
	2008	0,36	1,73	3,22	0,21	0,33	1,58
	2009	0,25	1,30	2,45	0,10	0,13	1,06
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	-0,92	0,54	0,63	0,17	0,02	-1,64
	2012	-0,81	0,55	0,55	0,18	0,06	-1,38
	2013	-	-	-	-	-	-
	2014	-	-	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-	-	-
9. ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	2007	0,24	19,66	0,34	-0,38	-0,12	2,52
	2008	0,21	14,07	0,12	-1,58	-0,15	0,98
	2009	0,23	12,01	0,07	-3,15	0,04	0,29
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	0,10	5,69	0,10	-2,66	-0,15	-0,57
	2012	0,02	1,38	0,08	-1,81	-0,15	-0,78
	2013	-	-	-	-	-	-
	2014	-	-	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-	-	-
10. ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	2007	0,19	7,60	0,09	-0,37	-0,03	0,93
	2008	0,14	5,95	0,04	-0,65	-0,16	0,43
	2009	0,07	3,97	0,03	-2,90	-0,01	-0,78
	2010	0,08	4,26	0,02	-5,68	-0,02	-1,99
	2011	0,09	6,42	0,03	-1,18	-0,01	1,11
	2012	0,01	1,91	0,03	-2,07	-0,05	0,77
	2013	0,01	0,02	0,02	-4,10	-0,03	-1,85
	2014	0,01	1,60	0,02	-3,09	-0,03	-1,24
	2015	-0,01	46,91	0,02	-0,71	-0,02	0,11
	2016	-2,18	39,53	0,06	-0,50	0,03	-0,38
11. ПрАТ «Агромашкомплект»	2007	-0,12	1,03	1,05	-0,03	-0,09	-0,16
	2008	-0,09	0,63	0,68	-0,35	-0,85	-1,08
	2009	-3,40	0,50	0,31	-0,20	-0,37	-7,19
	2010	-4,45	0,42	0,25	-0,45	-0,23	-9,35
	2011	-2,65	0,48	0,25	0,42	-0,63	-6,00
	2012	0,11	0,61	0,11	0,45	-0,001	0,49
	2013	-0,06	0,62	0,06	-0,33	-0,07	0,14
	2014	-0,05	0,69	0,10	0,32	-0,01	0,11
	2015	-0,42	4,25	0,14	-0,11	-0,02	-0,44
	2016	-0,62	2,97	0,1	-0,21	0,03	-0,83
12. ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	2007	0,29	1,70	0,42	-1,70	0,34	0,33
	2008	0,31	1,57	0,66	-0,27	-0,05	0,66
	2009	0,31	1,62	0,83	2,04	0,13	1,9
	2010	0,17	2,01	0,51	-0,07	0,22	0,77
	2011	0,50	1,78	0,52	0,11	-0,01	1,26
	2012	0,31	1,27	0,43	0,22	0,40	1,28
	2013	-	-	-	-	-	-
	2014	-	-	-	-	-	-
	2015	-	-	-	-	-	-
	2016	-	-	-	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8
13. ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	2007	0,11	2,66	0,64	-0,11	-0,08	0,42
	2008	0,06	1,87	0,75	-0,19	-0,14	1,64
	2009	-	-	-	-	-	-
	2010	-	-	-	-	-	-
	2011	-0,0030	0,91	0,93	0,63	-0,03	0,42
	2012	0,03	1,97	0,77	0,81	-0,03	0,65
	2013	0,003	1,06	0,91	0,79	-0,15	0,38
	2014	-0,04	0,39	0,87	0,58	-0,05	0,2
	2015	-0,11	15,95	0,0	0,0	-0,1	1,28
	2016	-0,05	10,71	0,0	0,0	-0,05	0,91
14. ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	2007	-0,001	1,00	0,001	-250,38	-0,003	0
	2008	0,02	1,02	0,14	-0,64	0,04	-0,1
	2009	0,003	1,00	0,10	-0,31	0,06	0,85
	2010	0,05	1,06	0,11	0,04	0,01	0,24
	2011	0,07	1,10	0,15	0,93	0,01	2,26
	2012	0,13	1,19	0,22	0,91	0,07	0,88
	2013	0,24	1,51	0,34	0,78	0,13	1,14
	2014	0,33	2,61	0,42	0,66	0,06	1,31
	2015	0,32	12,53	0,77	0,13	0,11	2,09
	2016	0,42	27,37	1,22	0,04	0,05	3,72

Додаток У

Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського
машинобудування Вінницької області

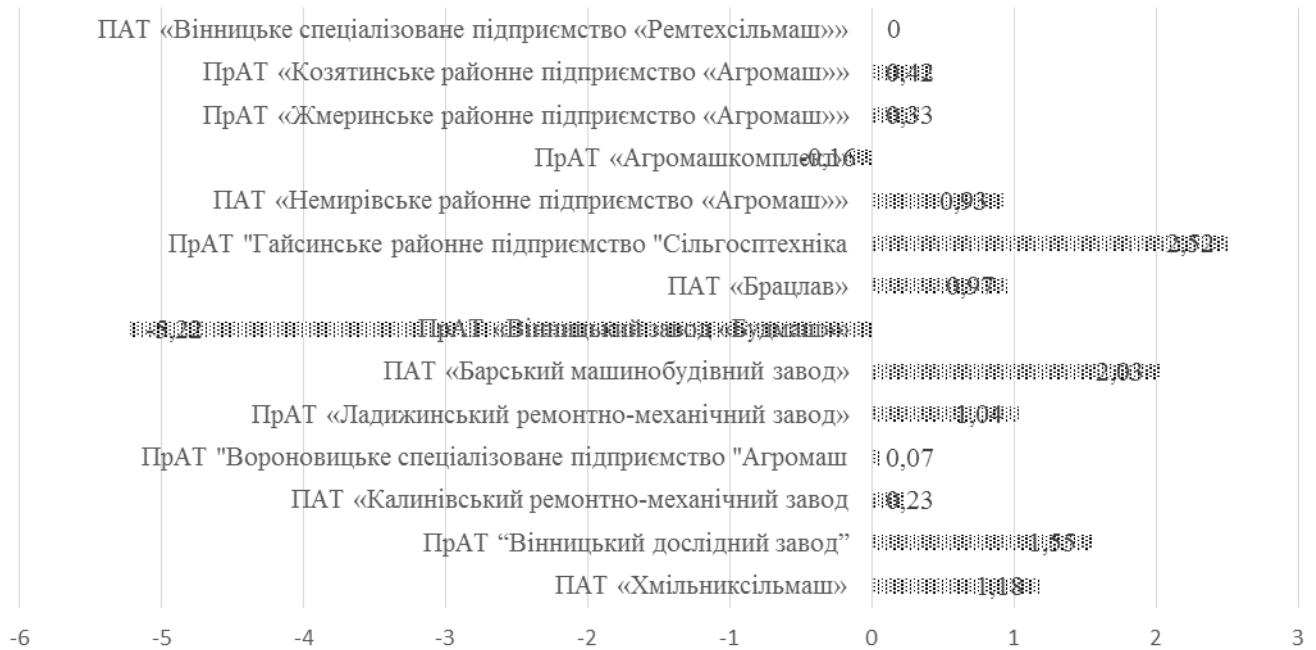

Рис. У1 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського
машинобудування у 2007 р.

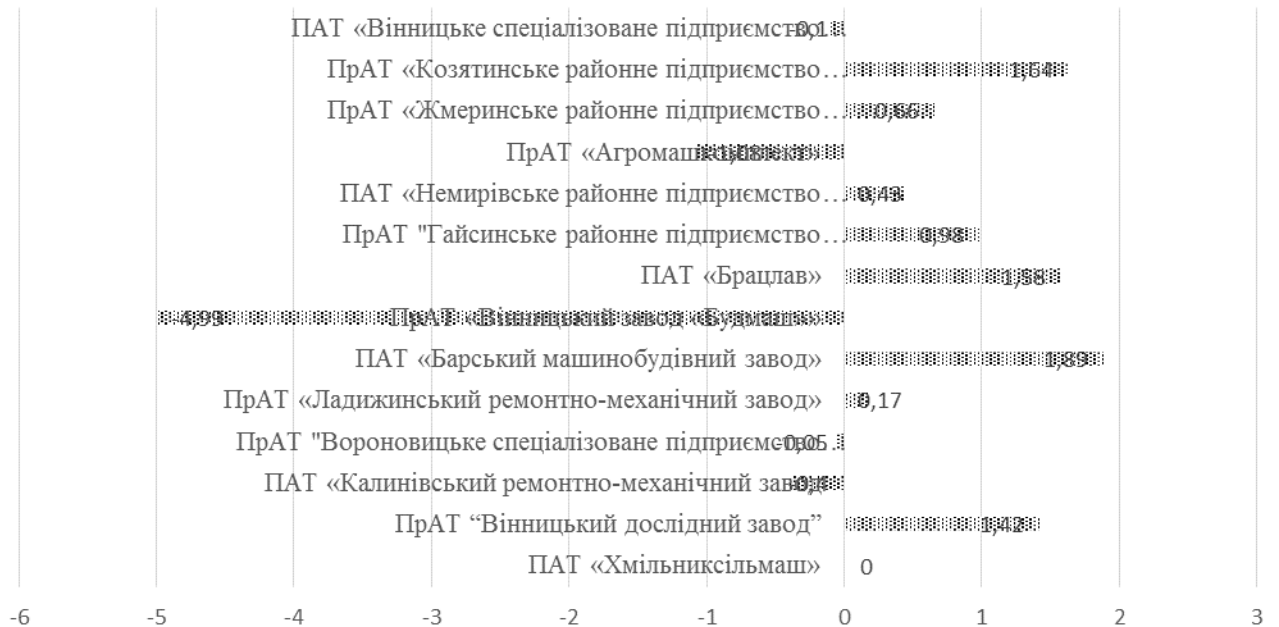

Рис. У2 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського
машинобудування у 2008 р.

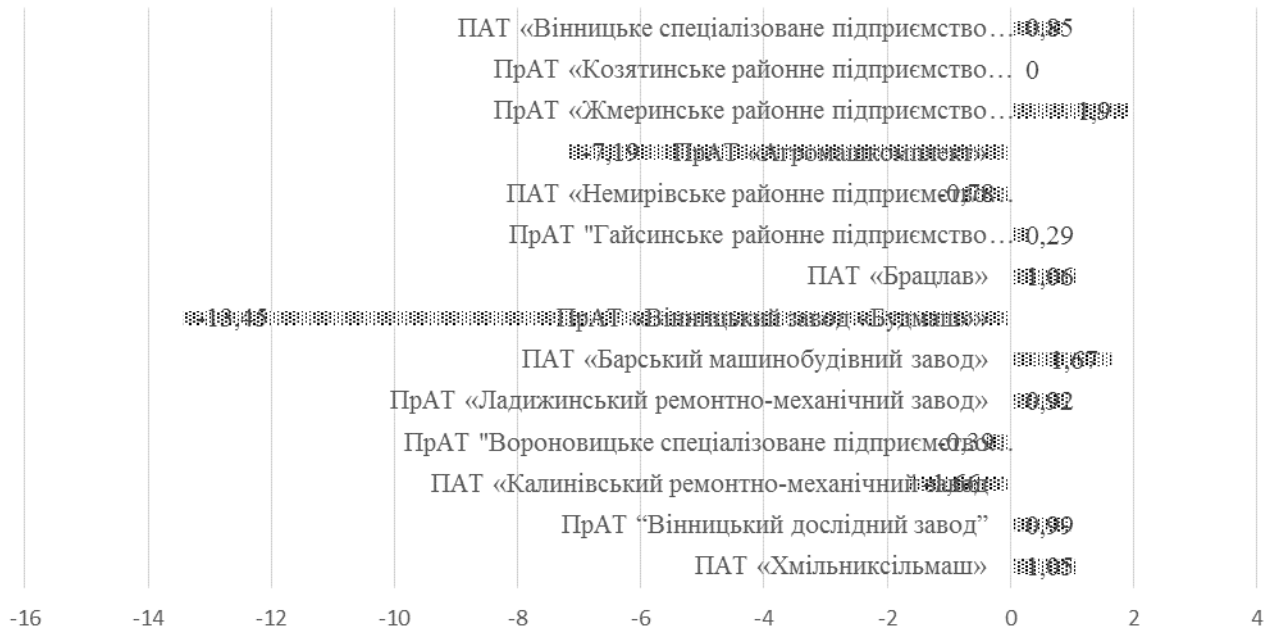

Рис. У3 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2009 р.

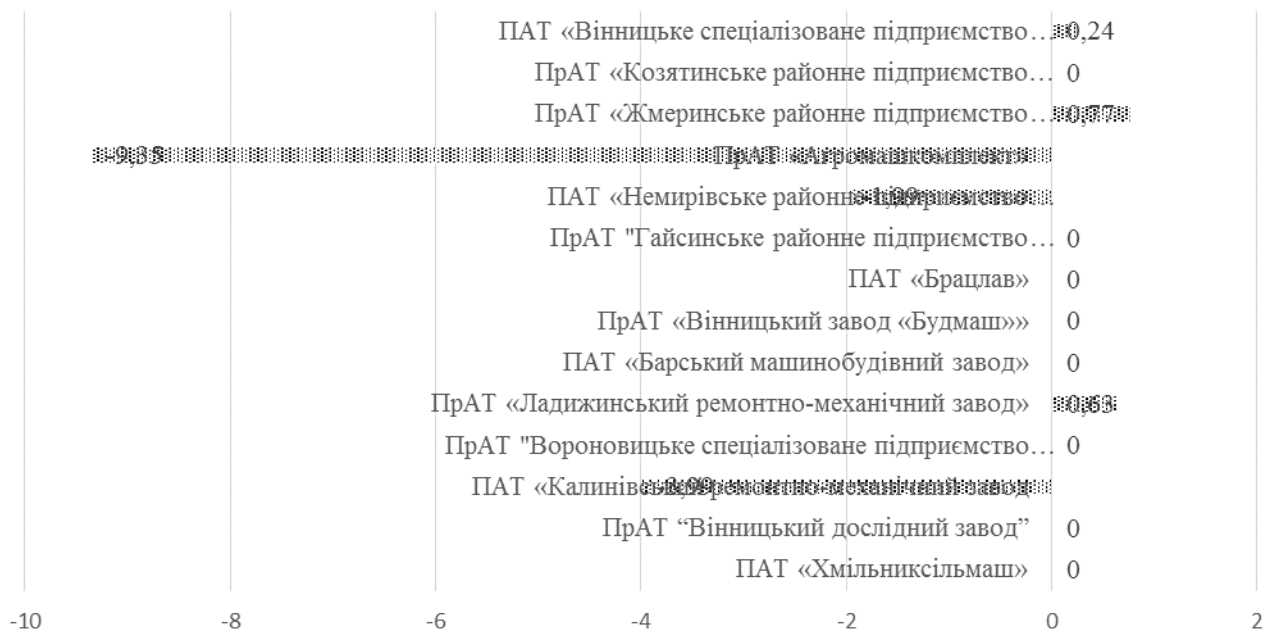

Рис. У4 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2010 р.

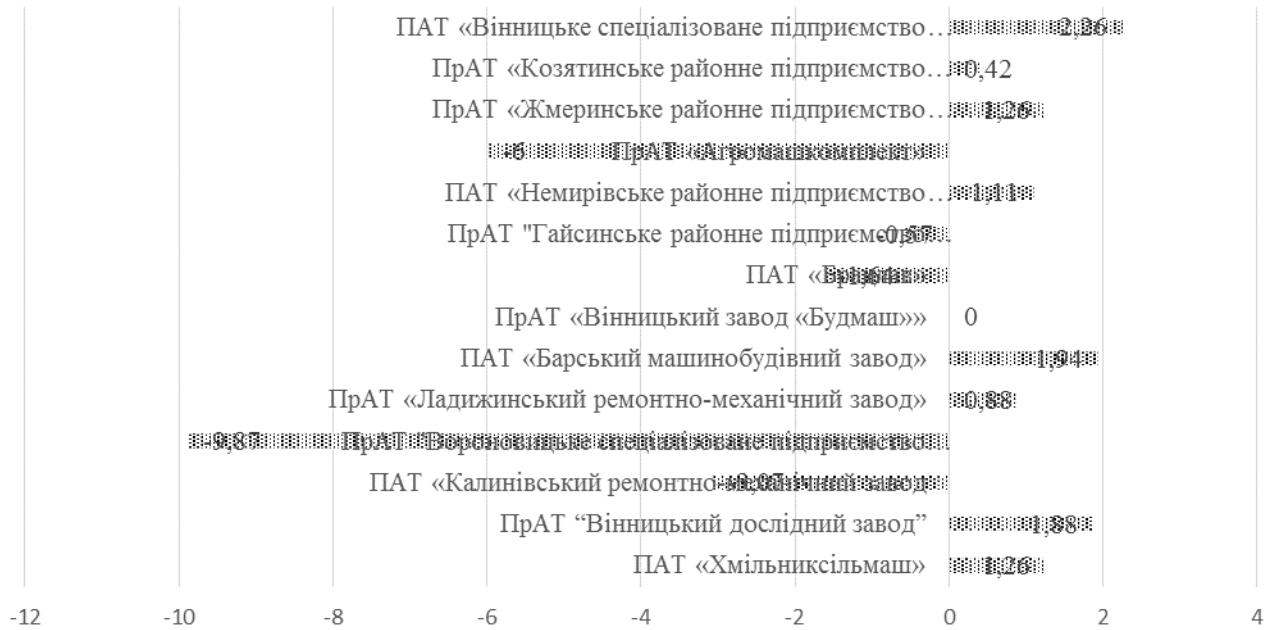

Рис. У5 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2011 р.

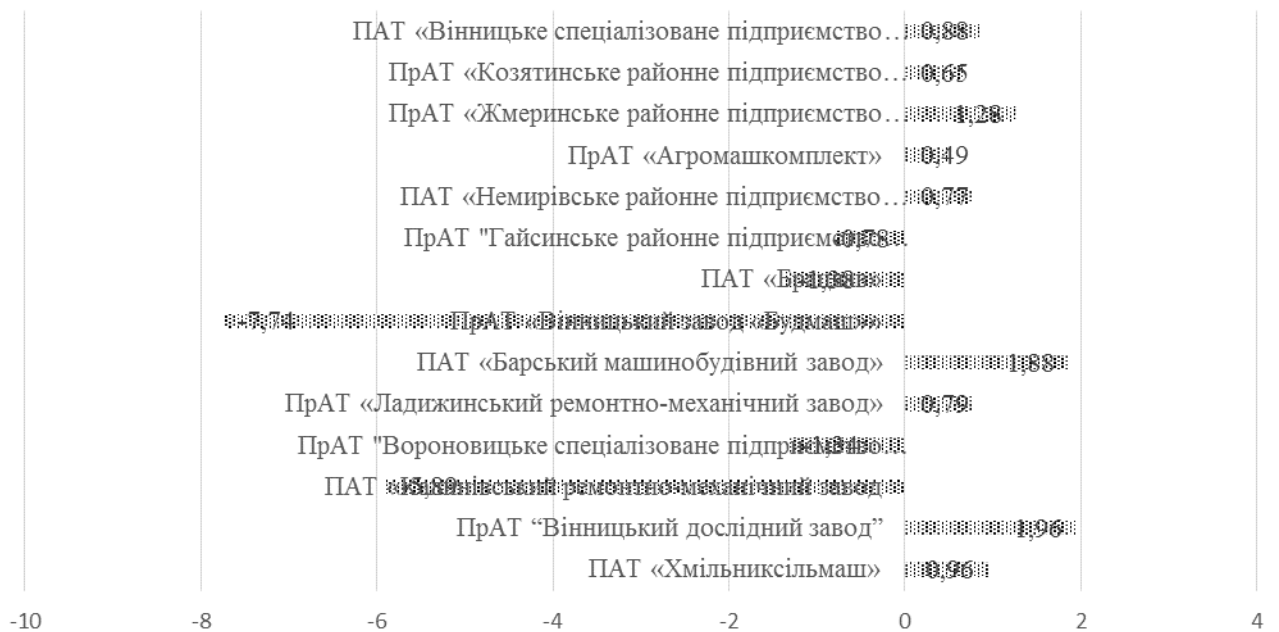

Рис. У6 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2012 р.

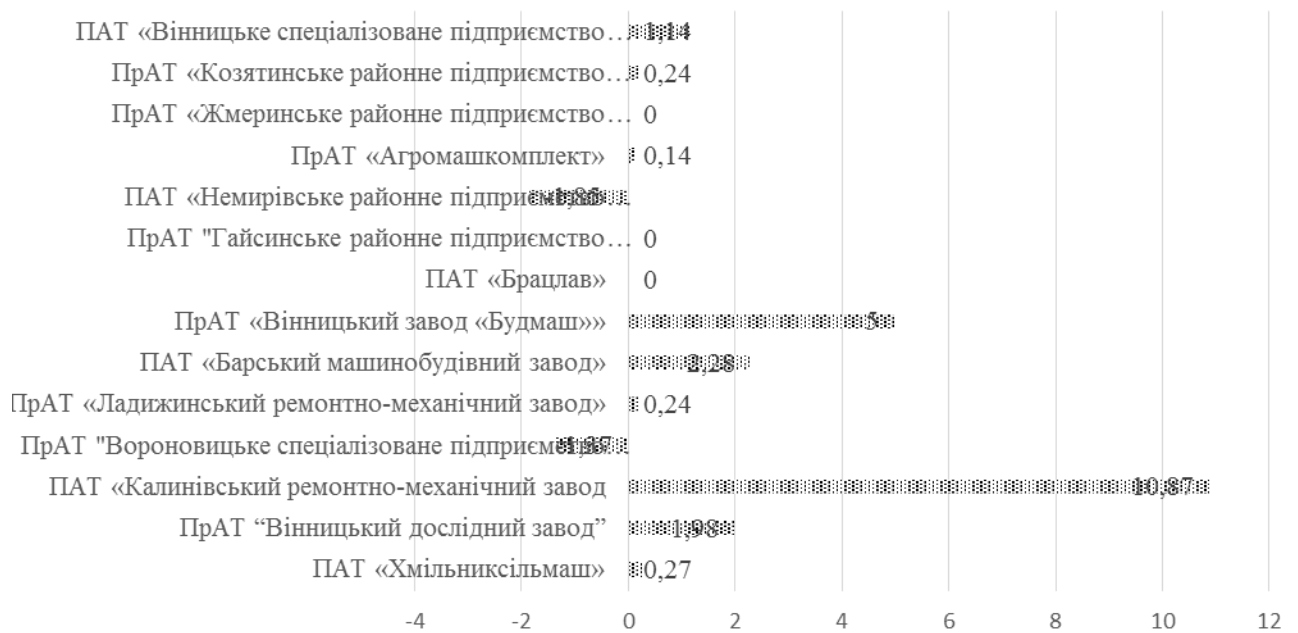

Рис. У7 Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2013 р.

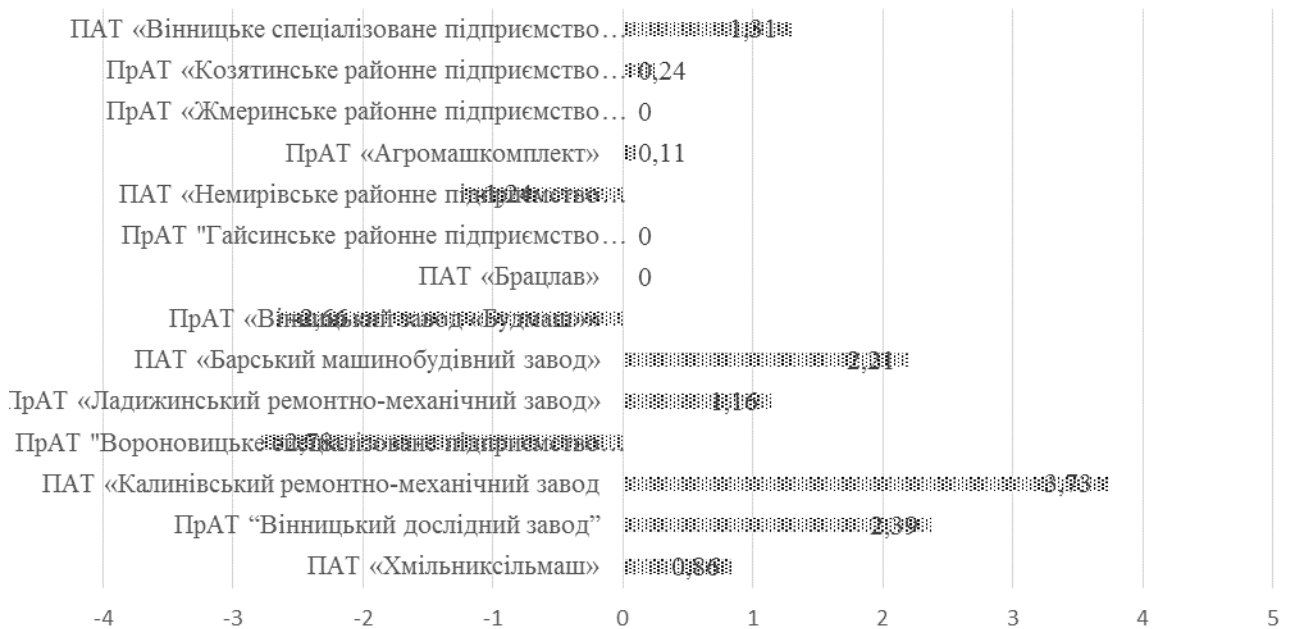

Рис. У8. Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2014 р.

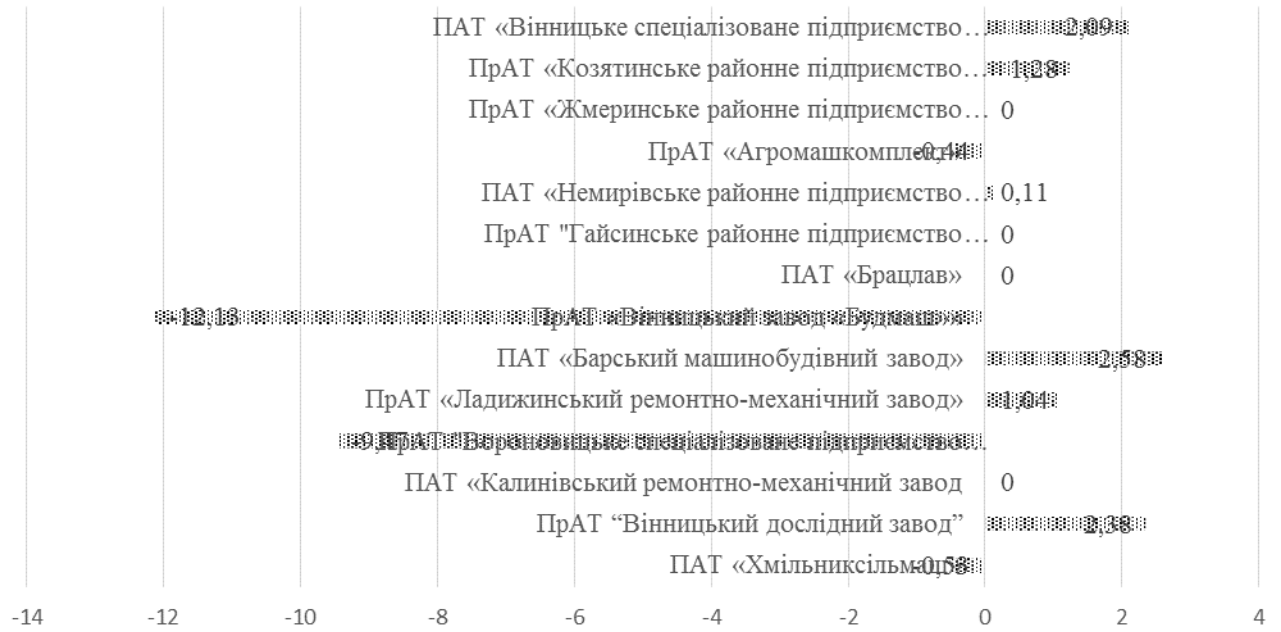

Рис. 2.7. Рейтингова оцінка діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування у 2015 р.

Додаток X

Таблиця X1

Розрахунок показників діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування при кредитному фінансуванні

		Підприємство																															
		ПАТ «Хмельниксільмаш»																															
Рік		2007				2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014			2015			2016			
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали		
																																Значення показника	Категорія
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	4,9	0	0,0	-	-	-	-34,8	-2	-3,2	-	-	-	105,7	2	3,2	-12,8	-1	-1,6	-85,2	-2	-3,2	-21,7	-2	-3,2	-94,1	-2	-3,2	-555,5	-2	-3,2	
	Рентабельність витрат, %	1,2	2,7	0	0,0	-	-	-	-25,7	-2	-2,4	-	-	-	3,5	0	0,0	-89,7	-2	-2,4	-12,9	-1	-1,2	-17,8	-2	-2,4	-130,2	-2	-2,4	-15,1	-2	-3,2	
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	4,8	0	0,0	-	-	-	-12,0	-1	-1,2	-	-	-	5,6	0	0,0	-6,7	-1	-1,2	-7,8	-1	-1,2	-10,6	-1	-1,2	-21,0	-2	-2,4	-15,1	-1	-1,2	
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	5,9	0	0,0	-	-	-	-14,7	-1	-0,8	-	-	-	7,7	0	0,0	-6,3	-1	-0,8	-12,3	-1	-0,8	-16,6	-1	-0,8	-50,7	-2	-1,6	-61,9	-2	-1,6	
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	9,0	0	0,0	-	-	-	-21,8	-2	-0,8	-	-	-	10,4	1	0,4	-11,8	-1	-0,4	-13,5	-1	-0,4	-18,3	-1	-0,4	-35,2	-2	-0,8	-37,2	-2	-0,8	
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	4,8	0	0,0	-	-	-	-13,6	-1	-0,8	-	-	-	6,2	1	0,8	-5,9	-1	-0,8	-6,8	-1	-0,8	-9,3	-1	-0,8	-17,6	-1	-0,8	-39,7	-2	-1,6	
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	14,2	2	2,0	-	-	-	3,2	2	2,0	-	-	-	2,0	2	2,0	1,9	2	-2,0	1,6	2	-2,0	1,6	2	2,0	1,0	0	0,0	1,4	2	2,0	
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	1,8	2	3,2	-	-	-	0,0	-2	-3,2	-	-	-	2,2	2	3,2	0	-2	0,0	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	0,2	0	0,0	-	-	-	68,2	2	1,6	-	-	-	50,1	2	1,6	47,3	2	1,6	3,8	0	0,0	37,7	2	1,6	2,0	0	0,0	29,0	2	1,6	
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,8	2	1,2	-	-	-	0,8	2	1,2	-	-	-	0,7	2	1,2	1,1	2	1,2	0,6	2	-1,2	0,6	2	1,2	41,5	1	0,6	24,4	1	0,6	
	Інтегральний показник				4,4			-			-6,8			-			12,4			-6,4						-11,2					-13,8		

		Підприємство																														
		ПрАТ "Вінницький дослідний завод"																														
Рік		2007				2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014			2015			2016		
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	
																																Значення показника
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	1102,6	2	3,2	98,0	2	3,2	1,0	0	0,0	-	-	-	6,5	0	0,0	24,0	2	3,2	27,2	2	3,2	17,5	1	1,6	22,3	2	3,2	8,7	1	1,6
	Рентабельність витрат, %	1,2	2,7	0	0,0	-0,9	-1	-1,2	2,6	0	0,0	-	-	-	7,2	0	0,0	35,0	2	2,4	141,1	2	2,4	21,4	2	2,4	19,4	2	2,4	3,2	0	0,0
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	13,0	0	0,0	-2,6	-1	-1,2	9,5	0	0,0	-	-	-	10,9	0	0,0	23,0	1	1,2	24,4	1	1,2	8,4	0	0,0	6,1	0	0,0	3,2	0	0,0
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	17,7	1	0,8	-3,2	-1	-0,8	10,8	0	0,0	-	-	-	15,1	1	0,8	42,8	1	0,8	36,4	1	0,8	9,0	0	0,0	6,7	0	0,0	3,6	0	0,0
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	0,0	0	0,0	-4,6	-1	-0,4	15,0	1	0,4	-	-	-	14,5	1	0,4	29,8	1	0,4	33,8	2	0,8	12,5	1	0,4	8,5	0	0,0	4,5	0	0,0
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	14,3	1	0,8	-2,3	-1	-0,8	8,9	1	0,8	-	-	-	15,3	1	0,8	54,0	2	1,6	51,9	2	1,6	12,9	1	0,8	9,9	0	0,0	5,1	0	0,0
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,0	2,3	2	2,0	3,4	2	2,0	5,3	2	2,0	-	-	-	2,7	2	2,0	1,7	2	2,0	2,2	2	2,0	9,3	2	2,0	8,0	2	2,0	16,1	2	2,0
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,5	2	3,2	-	-	-	0,1	-1	-1,6	0,2	0	0,0	0,3	2	3,2	1,6	2	3,2	1,2	2	3,2	1,8	2	3,2
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	55,6	2	1,6	70,5	2	1,6	81,0	2	1,6	-	-	-	62,3	2	-1,6	40,1	2	1,6	54,3	2	1,6	89,3	2	1,6	90,0	2	1,6	93,8	2	1,6
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	79,9	2	1,2	0,8	2	1,2	0,9	2	1,2	-	-	-	0,72	2	1,2	0,5	2	1,2	0,7	2	1,2	0,9	2	1,2	91,0	2	1,2	90,5	2	1,2
Інтегральний показник				9,6			3,6			9,2			-			2,0				14,4			18,0			13,2			13,6			9,6

		Підприємство																																							
		ПрАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод» МП																																							
Рік		2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали							
																																			Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	100,5	2	3,2	-20,1	-2	-3,2	-66,2	-2	-3,2	-115,7	-2	-3,2	-24,8	-2	-3,2	-11,6	-1	-1,6	-31,3	-2	-3,2	-15,0	-1	-1,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
	Рентабельність витрат, %	1,2	99,4	2	2,4	-18,2	-2	-2,4	-39,8	-2	-2,4	-53,7	-2	-2,4	-20,1	-2	-2,4	-10,4	-2	-2,4	-28,5	-2	-2,4	-10,4	-2	-2,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	0,1	0	0,0	-9,2	-1	-1,2	-9,0	-1	-1,2	-20,9	-2	-2,4	-9,0	-1	-1,2	-5,5	-1	-1,2	-17,4	-1	-1,2	-14,6	-1	-1,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	0,2	0	0,0	-15,2	-1	-0,8	-19,1	-1	-0,8	-63,0	-2	-1,6	-45,2	-2	-1,6	-40,0	-2	-1,6	112,5	2	1,6	130,4	2	1,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	0,3	0	0,0	-19,7	-1	-0,4	-18,1	-1	-0,4	-41,5	-2	-0,8	-18,6	-1	-0,4	-11,9	-1	-0,4	-42,2	-2	-0,8	-36,4	-2	-0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	0,1	0	0,0	-3,7	-1	-0,8	-3,9	-1	-0,8	-9,3	-1	-0,8	-3,9	-1	-0,8	-2,3	-1	-0,8	-6,0	-1	-0,8	-8,4	-1	-0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	3,0	2	2,0	1,6	2	-2,0	1,2	2	-2,0	1,0	0	0,0	0,9	-2	-2,0	0,7	-2	-2,0	0,9	-2	-2,0	0,8	-2	-2,0	-	-	-	-	-	-	-	-							
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	1,4	2	3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	67,0	2	1,6	39,0	2	1,6	18,3	1	0,8	0,9	0	0,0	-16,1	-2	-1,6	-31,8	-2	-1,6	-14,8	-2	-1,6	-29,0	-2	-1,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,7	2	1,2	0,6	2	1,2	0,5	1	0,6	0,3	1	0,6	0,2	0	0,0	0,1	0	0,0	-0,2	-2	-1,2	-0,1	-2	-1,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-						
Інтегральний показник				7,2			-8,0			-13,2			-13,8			-10,0			-14,4			-13,6			-16,2			-							--						

		Підприємство																																							
		ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"																																							
Рік		2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали							
																																			Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-230,9	-2	-3,2	-280,0	-2	-3,2	-1860,0	-2	-3,2	-	-	-	-1955,7	-2	-3,2	-2600,0	-2	-3,2	0,0	0	0,0	-1681,8	-2	-3,2	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0						
	Рентабельність витрат, %	1,2	-69,8	-2	-2,4	70,2	2	2,4	-94,9	-2	-2,4	-	-	-	-95,1	-2	-2,4	-99,4	-2	-2,4	-100,0	-2	-2,4	-94,4	-2	-2,4	0,0	0	0,0	0,0	-9,1	-1	-1,2								
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-15,6	-1	-1,2	-14,2	-1	-1,2	-9,45	-1	-1,2	-	-	-	-12,7	-1	-1,2	-14,6	-1	-1,2	-7,2	-1	-1,2	-94,4	-2	-2,4	-8,8	-1	-1,2	-9,1	-1	-1,2									
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	-17,3	-1	-0,8	-16,1	-1	-0,8	-11,7	-1	-0,8	-	-	-	-20,5	-1	-0,8	-29,2	-2	-1,6	-17,7	-1	-0,8	-6,5	-1	-0,8	-31,3	-2	-1,6	-45,6	-2	-1,6									
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-112,0	-2	-0,8	-115,9	-2	-0,8	-97,9	-2	-0,8	-	-	-	-107,2	-2	-0,8	-118,7	-2	-0,8	-57,2	-2	-0,8	-50,9	-2	-0,8	-66,9	-2	-0,8	-68,4	-2	-0,8									
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-5,6	-1	-0,8	-7,6	-1	-0,8	-4,9	-1	-0,8	-	-	-	-6,3	-1	-0,8	-7,0	-1	-0,8	-3,3	-1	-0,8	-2,9	-1	-0,8	-3,8	-1	-0,8	-3,9	-1	-0,8									
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	142,2	2	2,0	1,0	0	0,0	0,5	-2	-2,0	-	-	-	0,3	-2	-2,0	0,2	-2	-2,0	0,2	-2	-2,0	0,2	-2	-2,0	0,2	-2	-2,0	0,3	-2	-2,0									
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	3,2	0,0	-2	-3,2	-	-	-	0,0	-1	-1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0									
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	29,7	2	1,6	1,8	0	0,0	-91,3	-2	-1,6	-	-	-	-222,2	-2	-1,6	-308,7	-2	-1,6	-377,3	-2	-1,6	-414,7	-2	-1,6	-446,9	-2	-1,6	-220,4	-2	-1,6									
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	-0,2	-2	-1,2	0,8	2	1,2	0,8	2	1,2	-	-	-	0,6	2	1,2	0,6	2	1,2	0,4	1	0,6	0,4	1	0,6	28,1	1	0,6	20,0	1	0,6									
Інтегральний показник				-10,0			0,0			-14,8			-		-13,2			-15,6			-12,2			-16,6			-7,4			-8,6											

Підприємство																																								
ПАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»																																								
Рік	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
	Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали								
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-14,8	-1	-1,6	-18,5	-1	-1,6	-5,9	-1	-1,6	-10,1	-1	-1,6	-5,3	-1	-1,6	-15,2	-1	-1,6	-30,7	-2	-3,2	0,1	0	0,0	39,4	2	3,2	66,7	2	3,2								
	Рентабельність витрат, %	1,2	-12,9	-2	-2,4	-15,6	-2	-2,4	-5,6	-1	-1,2	-9,2	-1	-1,2	-5,1	-1	-1,2	-13,2	-1	-1,2	-23,5	-2	-2,4	-4,3	-1	-1,2	22,1	2	2,4	56,3	2	2,4								
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-6,1	-1	-1,2	-8,2	-1	-1,2	-2,5	-1	-1,2	-4,0	-1	-1,2	-3,8	-1	-1,2	-8,9	-1	-1,2	-15,2	-1	-1,2	-2,9	-1	-1,2	42,2	1	1,2	56,3	2	2,4								
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	-6,5	-1	-0,8	-9,4	-1	-0,8	-2,8	-1	-0,8	-4,1	-1	-0,8	-3,9	-1	-0,8	-9,1	-1	-0,8	-16,0	-1	-0,8	-3,2	-1	-0,8	46,4	2	1,6	60,4	2	1,6								
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-33,7	-2	-0,8	-40,7	-2	-0,8	-15,0	-1	-0,4	-32,5	-2	-0,8	-29,1	-2	-0,8	-73,6	-2	-0,8	-159,5	-2	-0,8	-28,9	-2	-0,8	132,3	2	0,8	132,2	2	0,8								
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-2,9	-1	-0,8	-3,9	-1	-0,8	-1,1	-1	-0,8	-1,6	-1	-0,8	-1,5	-1	-0,8	-3,2	-1	-0,8	-4,9	-1	-0,8	-0,9	-1	-0,8	16,4	1	0,8	33,0	2	1,6								
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	2,6	2	2,0	1,7	2	2,0	1,8	2	2,0	5,0	2	2,0	5,0	2	2,0	4,8	2	2,0	1,7	2	-2,0	1,0	0	0,0	3,5	2	2,0	6,3	2	2,0								
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,1	-1	-1,6	0,0	-2	-3,2	0,1	-2	-3,2	0,4	2	3,2	0,4	2	3,2	0,3	1	1,6	0,0	-2	-3,2	0,3	1	-1,6	2,7	2	3,2	4,5	2	3,2								
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	61,5	2	1,6	39,2	2	1,6	45,1	2	1,6	80,0	2	1,6	80,0	2	1,6	79,1	2	1,6	-58,3	-2	-1,6	3,0	0	0,0	71,3	2	1,6	84,2	2	1,6								
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	90,0	2	1,2	90,0	2	1,2	90,0	2	1,2	100,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	0,9	2	1,2	90,8	2	1,2	93,3	2	1,2								
Інтегральний показник				-4,4			-6,0			-4,4			1,6			1,6			0,0			-14,8			-4,4			23,6			20,0									

		Підприємство																																							
		ПрАТ «Барський машинобудівний завод»																																							
Рік		2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
Показник	Вага показника	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали								
		Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія	Значення показника	Категорія	Значення показника	Категорія	Значення показника	Категорія
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	2,5	0	0,0	2,5	0	0,0	1,1	0	0,0	-	-	-	1,8	0	0,0	102,4	2	3,2	0,9	0	0,0	2,7	0	0,0	6,8	1	1,6	4,9	0	0,0									
	Рентабельність витрат, %	1,2	9,6	1	1,2	8,2	1	1,2	3,3	0	0,0	-	-	-	1,5	0	0,0	1,8	0	0,0	0,9	0	0,0	2,8	0	0,0	5,7	1	1,2	8,4	1	1,2									
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	3,6	0	0,0	5,4	1	1,2	1,9	0	0,0	-	-	-	2,8	0	0,0	2,6	0	0,0	1,9	0	0,0	7,4	1	1,2	1,3	0	0,0	8,4	0	0,0									
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	4,0	0	0,0	5,4	1	0,8	2,2	0	0,0	-	-	-	3,7	0	0,0	5,1	1	0,8	2,2	0	0,0	8,7	1	0,8	8,0	0	0,0	9,8	0	0,0									
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	5,7	1	0,4	7,20	1	0,4	2,7	0	0,0	-	-	-	3,6	0	0,0	4,9	0	0,0	2,3	0	0,0	9,5	1	0,4	15,9	1	0,4	10,0	0	0,0									
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	2112,7	2	1,6	2950,8	2	1,6	533,8	2	1,6	-	-	-	545,1	2	1,6	1549,2	2	1,6	2,3	0	0,0	10,2	1	0,8	16,8	1	0,8	12,4	1	0,8									
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	6,5	2	2,0	4,7	2	2,0	3,0	2	2,0	-	-	-	3,2	2	2,0	3,3	2	2,0	4,2	2	2,0	5,2	2	2,0	7,5	2	2,0	1,2	1	1,0									
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,6	2	3,2	0,2	1	1,6	0,1	-1	-1,6	-	-	-	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	28,5	2	3,2	0,2	0	0,0	0,0	0	0,0	0,8	2	3,2									
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	84,6	2	1,6	370,5	2	1,6	66,9	2	1,6	-	-	-	68,2	2	1,6	69,4	2	1,6	75,9	2	1,6	80,9	2	1,6	86,7	2	1,6	83,1	2	1,6									
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,9	2	1,2	0,9	2	1,2	0,8	2	1,2	-	-	-	0,8	2	1,2	50,0	2	1,2	0,8	2	1,2	0,9	2	1,2	89,3	2	1,2	85,8	2	1,2									
	Інтегральний показник				9,6			13,2			2,4			-			2,8												8,8			12,0									

Підприємство																																									
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш» МП																																									
Рік		2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
Показник	Бага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали										
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-127,1	-2	-3,2	-193,6	-2	-3,2	-7,3	-1	-1,6	-0,2	-1	-1,6	-8,9	-1	-1,6	-57,7	-2	-3,2	-39,2	-2	-3,2	-35,4	-2	-3,2	-25,2	-2	-3,2	-39,8	-2	-3,2									
	Рентабельність витрат, %	1,2	-15,6	-1	-1,2	-48,3	-2	-2,4	-6,8	-1	-1,2	-12,4	-1	-1,2	-8,2	-1	-1,2	-0,2	-1	-1,2	-26,0	-2	-2,4	-26,1	-2	-2,4	-71,2	-2	-2,4	-2,9	-1	-1,2									
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-3,0	-1	-1,2	-15,6	-2	-2,4	-0,9	-1	-1,2	-1,8	-1	-1,2	-0,9	-1	-1,2	-5,3	-1	-1,2	-3,3	-1	-1,2	-3,3	-1	-1,2	-1,8	-1	-1,2	-3,0	-1	-1,2									
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	-3,1	-1	-0,8	-16,5	-1	-0,8	-0,9	-1	-0,8	-1,9	-1	-0,8	-0,9	-1	-0,8	-5,4	-1	-0,8	-3,4	-1	-0,8	-3,4	-1	-0,8	-1,8	-1	-0,8	-3,1	-1	-0,8									
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-13,8	-1	-0,4	-92,8	-2	-0,8	-8,5	-1	-0,4	-18,0	-1	-0,4	-8,2	-1	-0,4	-208,8	-2	-0,8	-127,2	-2	-0,8	-119,5	-2	-0,8	-48,8	-2	-0,8	65,7	-2	-0,8									
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-2,1	-1	-0,8	-10,1	-1	-0,8	-0,5	-1	-0,8	-1,1	-1	-0,8	-0,5	-1	-0,8	-2,8	-1	-0,8	-1,7	-1	-0,8	-1,6	-1	-0,8	-0,83	-1	-0,8	-1,4	-1	-0,8									
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	7,6	2	2,0	6,0	2	2,0	4,0	2	2,0	4,3	2	2,0	6,4	2	2,0	1,9	2	2,0	1,7	2	2,0	1,6	2	2,0	1,7	2	2,0	1,8	2	2,0									
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,4	2	3,2	0,1	-2	-3,2	0,1	-2	-3,2	0,1	-1	-1,6	0,2	-2	-3,2	0,3	1	1,6	0,3	1	1,6	0,2	0	0,0	0,3	2	3,2	0,6	2	3,2									
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	87,9	2	1,6	83,2	2	1,6	74,8	2	1,6	76,5	2	1,6	84,4	2	1,6	47,6	2	1,6	39,7	2	1,6	-37,7	-2	-1,6	40,8	2	1,6	44,3	2	1,6									
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	97,9	2	1,2	97,5	2	1,2									
Інтегральний показник				-7,2			-8,8			-4,4			-4,8			-4,4			-1,6			-2,8			-7,6			-1,2			0,0										

		Підприємство																																							
		ПрАТ «Агромашкомплект» МП																																							
Рік		2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
Показник	Вага показника	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали	Значення показника		Категорія	Бали				
		Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія			Значення показника	Категорія	Значення показника	Категорія
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-0,3	-1	-1,6	-34,8	-2	-3,2	-16,5	-1	-1,6	-7,8	-1	-1,6	-25,9	-2	-3,2	-0,5	-1	-1,6	-116,5	-2	-3,2	-6,5	-1	-1,6	-13,9	-1	-1,6	-76,1	-2	-3,2									
	Рентабельність витрат, %	1,2	-3,2	-1	-1,2	-25,8	-2	-2,4	-14,2	-1	-1,2	-7,23	-1	-1,2	-35,0	-2	-2,4	-0,5	-1	-1,2	-53,8	-2	-2,4	-6,1	-1	-1,2	-11,3	-1	-1,2	-1,9	-1	-1,2									
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-3,45	-1	-1,2	-23,7	-2	-2,4	-5,3	-1	-1,2	-2,6	-1	-1,2	-9,8	-1	-1,2	-0,1	-1	-1,2	-6,3	-1	-1,2	0,7	0	0,0	-1,6	-1	-1,2	-2,0	-1	-1,2									
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	-9,0	-1	-0,8	-85,2	-2	-1,6	-37,3	-2	-1,6	-22,7	-1	-0,8	-63,0	-2	-1,6	-0,1	-1	-0,8	-7,3	-1	-0,8	0,8	0	0,0	-2,2	-1	-0,8	-2,9	-1	-0,8									
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-6,2	-1	-0,4	-52,5	-2	-0,8	-13,9	-1	-0,4	-7,6	-1	-0,4	-23,9	-2	-0,8	-4,5	-1	-0,4	-7,6	-1	-0,4	-4,9	-1	-0,4	-7,6	-1	-0,4	-7,6	-1	-0,4									
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-3,4	-1	-0,8	-19,1	-2	-1,6	-3,7	-1	-0,8	-1,7	-1	-0,8	-6,6	-1	-0,8	-0,0	-1	-0,8	-1,5	-1	-0,8	0,2	0	0,0	-0,4	-1	-0,8	-0,5	-1	-0,8									
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	0,9	-1	-1,0	0,6	-2	-2,0	0,5	-2	-2,0	0,4	-2	-2,0	0,5	-2	-2,0	0,1	-2	-2,0	0,6	-2	-2,0	0,7	-2	-2,0	0,8	-2	-2,0	0,8	-2	-2,0									
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	0	0,0	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2									
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	-99,5	-2	-1,6	-23,3	-2	-1,6	-99,0	-2	-1,6	-139,1	-2	-1,6	-109,1	-2	-1,6	-93,9	-2	-1,6	-62,5	-2	-1,6	-45,1	-2	-1,6	-0,3	-2	-1,6	29,6	-2	-1,6									
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,4	1	0,6	0,3	1	0,6	0,1	0	0,0	0,1	0	0,0	0,2	0	0,0	0,8	2	1,2	0,9	2	1,2	0,8	2	1,2	72,3	2	1,2	66,4	2	1,2									
Інтегральний показник				-11,2			-18,2			-10,4			-12,8			-16,8			-11,6			-14,4			-8,8			-11,6			-13,2										

Підприємство																																
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»																																
Рік	2007				2008			2009			2010		2011			2012			2013			2014			2015			2016				
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали				
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-0,8	-1	-1,6	-8,6	-1	-1,6	43,1	2	3,2	3,5	0	0,0	2,0	0	0,0	20,4	2	3,2	26,5	2	3,2	11,8	-1	-1,6	26,3	2	3,2	9,0	0	0,0
	Рентабельність витрат, %	1,2	-0,8	-1	-1,2	-7,9	-1	-1,2	44,4	2	2,4	3,6	0	0,0	2,1	0	0,0	26,8	2	2,4	37,7	2	2,4	13,4	-1	-1,2	13,2	1	1,2	4,5	0	0,0
	Чистий прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-0,2	-1	-1,2	-1,9	-1	-1,2	3,0	0	0,0	0,4	0	0,0	0,3	0	0,0	4,9	0	0,0	9,0	0	0,0	5,0	0	0,0	10,1	1	1,2	5,1	0	0,0
	Чистий прибуток до власних засобів, %	0,8	-0,4	-1	-0,8	-1,7	-1	-0,8	5,7	0	0,0	0,7	0	0,0	0,5	0	0,0	7,5	0	0,0	12,8	0	0,0	6,0	0	0,0	11,0	1	0,8	5,3	0	0,0
	Чистий прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-0,3	-1	-0,4	-3,5	-1	-0,4	6,5	0	0,0	0,8	0	0,0	0,6	0	0,0	9,5	0	0,0	19,3	1	0,4	11,3	-1	-0,4	23,6	1	0,4	10,8	1	0,4
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-0,1	-1	-0,8	-1,4	-1	-0,8	2,1	0	0,0	0,3	0	0,0	0,2	0	0,0	3,0	0	0,0	5,7	0	0,0	3,0	0	0,0	2,9	0	0,0	3,1	0	0,0
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	1,0	0	0,0	1,0	0	0,0	1,0	0	0,0	1,1	0	0,0	1,1	0	0,0	1,2	1	1,0	1,6	2	2,0	2,6	2	2,0	5,4	2	2,0	13,0	2	2,0
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,27	-2	-3,2
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	-0,1	-2	-1,6	1,6	-2	-1,6	0,4	-2	-1,6	5,4	0	0,0	9,0	0	0,0	16,3	1	0,8	36,2	2	1,6	61,7	2	1,6	81,4	2	1,6	92,0	2	1,6
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,5	1	0,6	0,7	2	1,2	0,5	2	1,2	0,6	2	-1,2	0,6	2	-1,2	0,6	2	1,2	0,7	2	1,2	0,8	2	1,2	92,0	2	1,2	96,3	2	1,2
Інтегральний показник				-10,2			-9,6			2,0			-4,4			-4,4			5,4			7,6			-1,6			8,4			2,0	

Рік		2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014			2015			2016			
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	
																																Значення показника
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-11,5	-1	-1,6	-19,0	-1	-1,6	-	-	-	-	-	-2,7	-1	-1,6	-3,8	-1	-1,6	-15,2	-1	-1,6	-5,8	-1	-1,6	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	
	Рентабельність витрат, %	1,2	-10,3	-2	-2,4	-15,9	-1	-1,2	-	-	-	-	-	-2,7	-1	-1,2	-3,7	-1	-1,2	-13,2	-1	-1,2	-5,5	-1	-1,2	0,0	0	0,0	-4,1	-1	-1,2	
	Чистий прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-7,3	-1	-1,2	14,2	1	1,2	-	-	-	-	-	-2,5	-1	-1,2	-2,9	-1	-1,2	-13,9	-2	-2,4	-5,1	-1	-1,2	-9,3	-1	-1,2	-4,1	-1	-1,2	
	Чистий прибуток до власних засобів, %	0,8	-7,8	-1	-0,8	-15,2	-1	-0,8	-	-	-	-	-	-2,6	-1	-0,8	-3,0	-1	-0,8	-14,6	-1	-0,8	-5,3	-1	-0,8	-9,9	-1	-1,2	-4,5	-1	-1,2	
	Чистий прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-44,2	-2	-0,8	-119,1	-2	-0,8	-	-	-	-	-	-0,9	-1	-0,4	-0,8	-1	-0,4	-250,0	-2	-0,8	228,6	-2	-0,8	-4,3	-1	-1,2	-8,4	-1	-1,2	
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-2,6	-1	-0,8	-4,5	-1	-0,8	-	-	-	-	-	-0,6	-1	-0,8	-0,7	-1	-0,8	-3,1	-1	-0,8	-1,0	-1	-0,8	-1,8	-1	-1,2	-0,8	-1	-1,2	
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	2,7	2	2,0	1,9	2	2,0	-	-	-	-	-	0,9	-1	-1,0	2,0	2	-2,0	1,1	0	0,0	0,4	-2	-2,0	0,3	1	1,0	1,0	0	0,0	
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,9	-2	-3,2	0,5	-2	-3,2	-	-	-	-	-	0,5	2	3,2	1,4	2	3,2	0,7	2	3,2	0,1	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,3	2	3,2	
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	0,9	2	1,6	46,4	2	1,6	-	-	-	-	-	-8,8	-2	-1,6	49,3	2	1,6	11,8	0	0,0	-155,1	-2	-1,6	-1,9	-1	-0,8	-	-89,8	-2	-1,6
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,9	2	1,2	0,9	2	1,2	-	-	-	-	-	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	1,0	2	1,2	0,9	2	1,2	93,7	2	1,2	90,7	2	1,2	
Інтегральний показник				-6,0			-2,4			-		-			-4,2			-2,0														-3,2

Підприємство																																
ПАТ «Вінницький завод «Будмаш» МП																																
Рік	2007				2008			2009			2010			2011			2012			2013			2014			2015			2016			
Показник	Вага показника	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали	Значення показника	Категорія	Бали				
Ефективність господарської діяльності	Рентабельність діяльності, %	1,6	-8,1	-1	-1,6	0,4	0	0,0	88,1	2	3,2	-	-	-	89,4	2	3,2	-32,5	-2	-3,2	-7,0	-1	-1,6	-136,6	-2	-3,2	-22,7	-2	-3,2	1,0	0	0,0
	Рентабельність витрат, %	1,2	-7,6	-1	-1,2	0,4	0	0,0	-10,7	-2	-2,4	-	-	-	-9,54	-1	-1,2	-24,5	-2	-2,4	-106,6	-2	-2,4	-57,7	-2	-2,4	-18,4	-1	-1,2	0,2	0	0,0
	Прибуток на 1 грошову одиницю, %	1,2	-15,6	-1	-1,2	0,6	0	0,0	-6,4	-1	-1,2	-	-	-	-9,5	-1	-1,2	-30,4	-2	-2,4	-5,1	-1	-1,2	-76,8	-2	-2,4	-4,5	-1	-1,2	0,2	0	0,0
	Прибуток до власних засобів, %	0,8	-66,1	-2	-1,6	4,3	0	0,0	-0,9	-1	-0,8	-	-	-	1065,5	2	1,6	-140,5	-2	-1,6	10,2	0	0,0	76,0	2	1,6	-18,9	-1	-0,8	0,0	0	0,0
	Прибуток до величини оборотних засобів, %	0,4	-40,8	-2	-0,8	1,1	0	0,0	-14,1	-1	-0,4	-	-	-	-25,8	-2	-0,8	-82,2	-2	-0,8	-17,1	-1	-0,4	-286,1	-2	-0,8	-6,1	-1	-0,4	0,3	0	0,0
	Рентабельність основних засобів, %	0,8	-11,3	-1	-0,8	0,5	0	0,0	-5,3	-1	-0,8	-	-	-	-6,3	-1	-0,8	-17,8	-1	-0,8	-2,4	-1	-0,8	-29,8	-2	-1,6	-6,0	-1	-0,8	0,1	0	0,0
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт поточної ліквідності	1	0,5	-2	-2,0	0,6	-2	-2,0	0,5	-2	-2,0	-	-	-	0,4	-2	-2,0	0,3	-2	-2,0	0,2	-2	-2,0	0,1	-2	-2,0	9,9	2	2,0	0,2	-2	-2,0
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,6	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	-	-	-	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,0	-2	-3,2	0,2	0	0,0	0,0	-2	-3,2
	Частка чистого оборотного капіталу у власних засобах, %	0,8	-92,1	-2	-1,6	-60,5	-2	-1,6	-95,0	-2	-1,6	-	-	-	-164,6	-2	-1,6	-218,0	-2	-1,6	-390,5	-2	-1,6	-632,0	-2	-1,6	79,0	2	1,6	-563,6	-2	1,6
	Частка власних засобів в пасивах, %	0,6	0,2	-2	-1,2	0,5	-2	-1,2	0,1	-1	-0,6	-	-	-	-0,0	-2	-1,2	-0,2	-2	-1,2	-49,7	-2	-1,2	-1,0	-2	-1,2	23,9	1	0,6	54,0	2	1,2
	Інтегральний показник				-15,2			-8,0			-9,8			-			-7,2			-19,2			-14,4			-16,8			-3,4			-2,4

Додаток Ц

Таблиця Ц1

Залучені підприємствами кредити банків на кінець року, тис. грн.
(кредити/пасив)

Підприємство	Рік	Довгострокові кредити банків		Короткострокові кредити банків	
		тис. грн.	%, у загальній структурі	тис. грн.	%, у загальній структурі
1	2	3	4	5	6
ПАТ «Хмільниксільмаш»	2007	500	3,4	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	50	0,4
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	50	0,4
	2015	50	0,4	0	0
	2016	-	0	-	0
ПрАТ «Вінницький дослідний завод»	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПрАТ «Калинівський ремонтно-механічний завод»	2007	*	*	-	0
	2008	*	*	-	0
	2009	*	*	-	0
	2010	*	*	-	0
	2011	*	*	-	0
	2012	*	*	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство "Агромаш"	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0

1	2	3	4	5	6
ПАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	5,7	0,8
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПрАТ «Барський машинобудівний завод»	2007	-	0	2499,1	6,8
	2008	-	0	4486	11,1
	2009	-	0	3560	8,6
	2010	-	0	3504	7,6
	2011	-	0	5000	9,6
	2012	-	0	10	≈0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	920	1,8
	2016	-	0	-	0
ПАТ «Вінницький завод «Будмаш»»	2007	243,2	4,6	119,9	2,3
	2008	132	1,7	149	1,9
	2009	193	3,0	-	0
	2010	187	3,1	-	0
	2011	170	2,7	-	0
	2012	144	3,2	-	0
	2013	144	3,2	-	0
	2014	182	4,5	-	0
	2015	144	4,7	-	0
	2016	144	0,1	-	0
ПАТ «Брацлав»	2007	-	0	2710,3	16,3
	2008	-	0	945	4,7
	2009	-	0	1972	5,3
	2010	-	0	1140	2,1
	2011	-	0	2207	4,4
	2012	-	0	1889	3,9
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
2015	-	0	-	0	

1	2	3	4	5	6
	2016	-	0	-	0
ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»	2007	-	0	-	0
	2008				
	2009	*	*	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
	ПрАТ «Агромашкомплект»	2007	-	0	44,8
2008		-	0	138,9	11,5
2009		*	*	-	0
2010		*	*	-	0
2011		-	0	-	0
2012		-	0	-	0
2013		-	0	-	0
2014		-	0	-	0
2015		49,7	0,7	-	0
2016		-	0	-	0
ПАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	70	1,2
	2010	*	*	166,7	2,1
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0
	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0
ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»	2007	-	0	-	0
	2008	-	0	-	0
	2009	-	0	-	0
	2010	-	0	-	0
	2011	-	0	-	0
	2012	-	0	-	0
	2013	-	0	-	0
	2014	-	0	-	0

	2015	-	0	-	0
	2016	-	0	-	0

Додаток Ш
Інтерфейс програмного продукту Wonderful Song

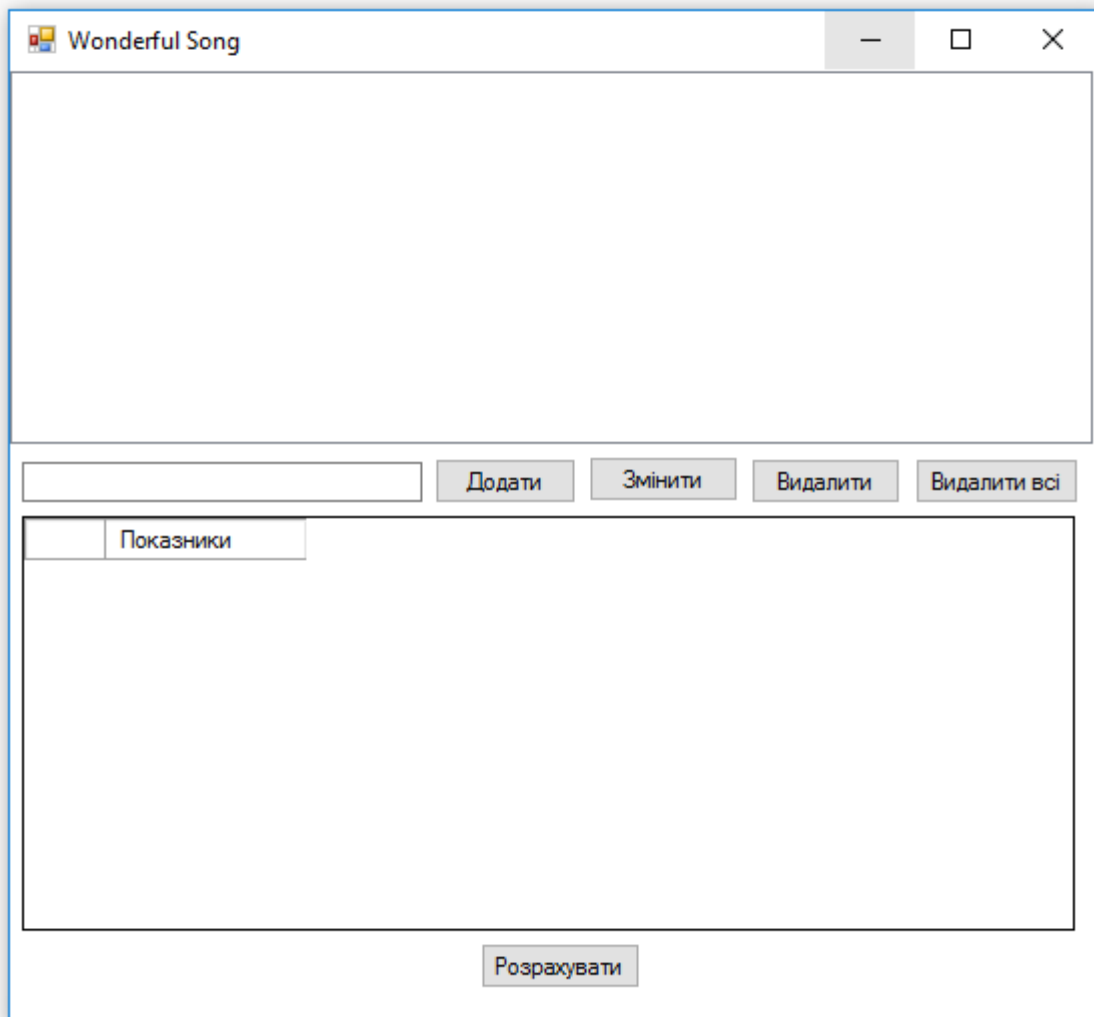
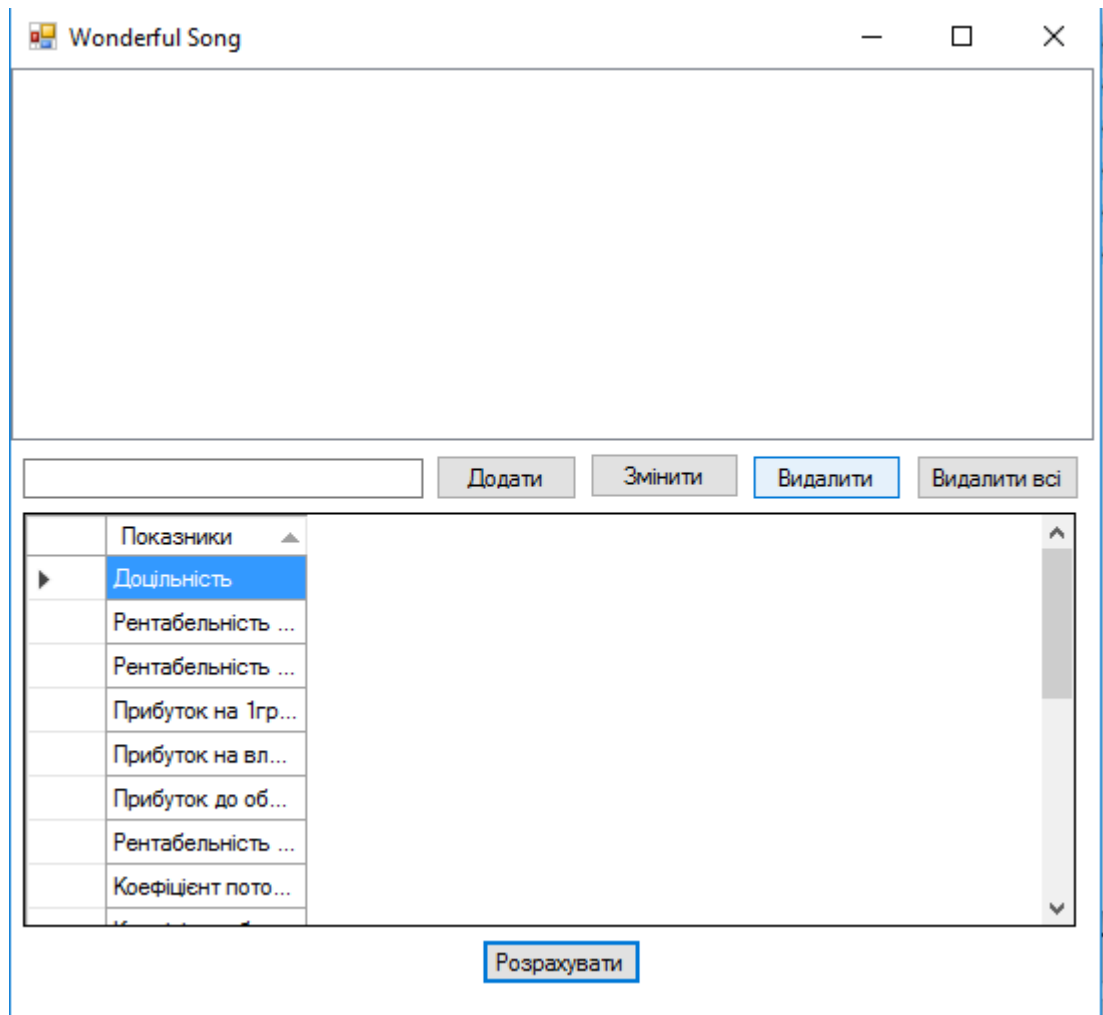

Рис. Ш1 – Діалогове вікно

The screenshot shows a window titled "Вхідні дані(блок 1)" (Input Data Block 1). It is divided into two main sections: "Ефективність Господарської діяльності" (Efficiency of Business Activity) and "Фінансовий стан" (Financial Status).

Ефективність Господарської діяльності:

- Чистий прибуток:
- Сума доходів:
- Сума витрат:

Фінансовий стан:

	На поч. звітного року	На кін. звітного року
Оборотні активи	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Короткострок. зобов.	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Грошові кошти	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Власні засоби	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Пасив балансу	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>

Below the financial status section, there are two columns of input fields for the start and end of the reporting period:

	На поч. звітного року	На кін. звітного року
Баланс	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Власні засоби	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
Оборотні активи	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>
ПВ ОЗ	<input type="text" value="0"/>	<input type="text" value="0"/>

At the bottom right of the window are two buttons: "OK" and "Відмінити" (Cancel).

Рис. Ш2 – Вікно уведення вхідних параметрів

Вхідні дані(блок 1)

Ефективність Господарської діяльності

Чистий прибуток 6839

Сума доходів 120475

Сума витрат 101173

	На поч. звітного року	На кін. звітного року
Баланс	50370	56530
Власні засоби	44322	51161
Оборотні активи	39482	46452
ПВ ОЗ	341	341

	На поч. звітного року	На кін. звітного року
Активи	39482	46452
Зобов.	6048	5369
Кошти	734	3731
Засоби	44322	51161
Пасив балансу	50370	56530

Розрахунки припинено

Інвестування недоцільне

OK

OK Відмінити

Рис. ШЗ – Вікно результатів

Додаток Щ

Результати діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування Вінницької області*

ПАТ «Хмільниксільмаш»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	693,3	-	-1656	-	733	-903	-1038	-1407	-2654	-1833
Необоротні активи, тис. грн.	6797,7	-	6185	-	5838,5	5814	7693	5259	4926	4926
Оборотні активи, тис. грн.	7676	-	7583	-	7207	7641	7693	7693	7534	7217,5
Загальний капітал, тис. грн.	14473,7	-	13768	-	13045,5	13455	13267	13267	12619	12143,5
Власний капітал, тис. грн.	11693,8	-	11300	-	9514,5	9429,5	8474	8474	5236	2961,5
Грошові кошти, тис. грн.	891	-	6,5	-	74	0	9,5	9,5	258,5	19
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	13029,6	-	4396	-	12272	6634	6469	5929	2038	343
Валовий прибуток	2255,6	-	-423	-	3200	963	906	579	-784	13
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	10774	-	4819	-	9072	5671	5563	5350	2822	330
Витрати, тис. грн.	12733,4	-	6452	-	12051	7892	4033,5	7906	2664	3482
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	13312,45	-	12162,5	-	11910	15291	15192	15084,5	14853	16038,5
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	2778	-	2468	-	3520,5	4025,5	4793	4793	9182	5124

ПАТ «Вінницький дослідний завод»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	1302,3	-	1491	-	2786	10786	13630	4179	3384	1895
Необоротні активи, тис. грн.	3899	-	5758	-	6519,5	10770	15531	16409	15730	16562
Оборотні активи, тис. грн.	6110,5	-	9940	-	19162,5	36148,5	40310	33507,5	39912,5	42305
Загальний капітал, тис. грн.	10013,6	-	15705	-	25686,5	46919,5	55841	49916,5	55642,5	58867
Власний капітал, тис. грн.	7302,2	-	13813,5	-	18461	25215	37423	46323,5	50627	53266,5
Грошові кошти, тис. грн.	26,9	-	937	-	851,5	3691	5626,5	5659	6234	4736,5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	26971	-	31391	-	19353	42946	49037	16579	17407	25096
Валовий прибуток	2477,9	-	2219	-	4379	14605	18308	1709	2208	2208
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	24493,1	-	29172	-	14974	28341	30729	14870	15199	21607
Витрати, тис. грн.	48605,3	-	57963	-	38852	30838	33143	18630	20380	24508
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	9141	-	16713	-	18270	19979	26262,5	32305,5	34206,5	37242,5
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	2711,4	-	1891,5	-	7225,5	21642,5	18418	3593	5015,5	2626,5

ПрАТ "Вороновицьке спеціалізоване підприємство»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-187,5	-148,4	-93	-	-119,3	-133,4	-63,5	55,5	-73,3	-73,3
Необоротні активи, тис. грн.	1037,6	917	886,2	-	830,1	803,4	776,7	750	723,4	696,9
Оборотні активи, тис. грн.	167,4	128,1	95,2	-	111,3	112,4	111,1	109,5	109,5	107,1
Загальний капітал, тис. грн.	1204,9	1045,1	981,4	-	941,4	915,8	887,7	859,5	832,9	803,9
Власний капітал, тис. грн.	1087,3	919,3	798,6	-	582,8	456,4	358	298,5	234,1	160,9
Грошові кошти, тис. грн.	0,3	1,4	1,6	-	0,5	0,5	0,2	0,2	0,4	0,4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	-	0	0	-	6,1	0	0	3,3	0	3,8
Валовий прибуток	-268,7	-211,4	-98	-	-119,3	0	0	0	0	3,8
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	268,7	211,4	98	-	125,4	0	0	3,3	0	0
Витрати, тис. грн.	268,7	211,4	98	-	125,4	134,2	63,5	58,8	73,3	73,3
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	2091,1	1944,8	1914,8	-	1907,9	1907,9	1907,9	1906,5	1904,9	1903,7
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	117,7	125,8	182,8	-	358,6	459,4	529,6	561	598,9	343,1

ПрАТ «Ладжинський ремонтно-механічний завод»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-73,4	-98	-27,4	-38,6	-35,7	-78	-121	-21,9	406,7	933,9
Необоротні активи, тис. грн.	995,8	950	898,8	853,3	812,5	770	725,1	681,6	657,3	951,9
Оборотні активи, тис. грн.	217,6	241	183,3	118,7	122,9	105,9	72,9	75,8	307,5	706,5
Загальний капітал, тис. грн.	1214,2	1191,5	1082,4	972,6	936,3	877	798,6	757,4	964,8	1658,3
Власний капітал, тис. грн.	1130,4	1045	981,8	948,8	911,7	854,8	755,3	683,9	876,3	1546,6
Грошові кошти, тис. грн.	8,7	1,5	6,1	9	9,8	5,7	0,5	20,3	236,2	499,3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	472,4	514	452,9	376,7	664,7	512,6	392,6	484,8	1837,9	2831,9
Валовий прибуток	-97	-114	-36	57,4	214,8	175,9	100,1	166,6	805,8	1432,7
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	569,4	628	488,9	419,3	449,9	336,7	292,5	318,2	1032,1	1399,2
Витрати, тис. грн.	569,4	628	488,9	419,3	703,3	590,6	515,1	508,5	1467,9	1976,4
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	2495,1	2491,5	2476,8	2468,6	2463,7	2459,6	2456	2453,3	2474,7	2826,7
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	83,8	146,5	100,6	23,8	24,6	22,2	43,3	73,5	88,5	111,8

ПАТ «Барський машинобудівний завод»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	1250,4	1800	774	-	1379	1952	877	3695	6839	5266
Необоротні активи, тис. грн.	12968,2	13533,5	12397,5	-	11214	10667,5	10925,5	11067,5	10483	10075
Оборотні активи, тис. грн.	22083,5	25007,5	28483	-	37954	39736,5	38191,5	38830,5	42967	52612
Загальний капітал, тис. грн.	35051,7	38391	40880,5	-	49168	50404	49117	49898	53450	62687
Власний капітал, тис. грн.	31612,7	33186	34528	-	37108,5	38225	39914	42474,5	47741,5	53794
Грошові кошти, тис. грн.	2173,8	1526	1076	-	136	400,5	910,5	1728,5	2235	6791
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	40895,3	57508	53412	-	74949	81530	71688	96084	120475	128701
Валовий прибуток	6325,6	9292	7665	-	10588	9464	8245	15809	19322	20606
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	34569,7	48216	45747	-	64361	72066	63443	80275	101153	108095
Витрати, тис. грн.	47776,8	70151	68209	-	93501	105111	98041	131182	147779	126872
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	32263,2	34185,5	34465,5	-	36387	35534	37826	39900,5	40685	42618
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	3408,3	5315,5	6346	-	12059,5	12179	9203	7423,5	5708,5	8893

ПрАТ «Вінницький завод «Будмаш»»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-775,8	37	-438	-	-586	-1642	-214	-2708	-477	44
Необоротні активи, тис. грн.	3007,6	3139	3737	-	3900,5	3405,5	2988	2579,5	9814,5	17247,5
Оборотні активи, тис. грн.	1899,8	3397	3107,5	-	2271,5	1998,5	1252	946,5	750,5	1262,5
Загальний капітал, тис. грн.	4972,8	6536	6844,5	-	6172	5404	4240	3526	10656	18510
Власний капітал, тис. грн.	1174,2	857,5	509	-	-55	-1169	-2105	-3565	2519,5	9988
Грошові кошти, тис. грн.	1,3	5	12	-	22,5	14,5	33	33	19	13,5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	7466,2	8724	2732	-	4886	4923	2863	1859	2590	5593
Валовий прибуток	1439,5	2356	87	-	253	-181	357	-2832	487	1196
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	6026,7	6368	2645	-	4633	5104	2506	2503	2103	4397
Витрати, тис. грн.	10308,7	10326	4111	-	6143	6711	3270	4691	3152	5551
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	6846,5	7326,5	8329,5	-	9304,5	9245,5	9147	9102	37466,5	65922,5
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	225,2	5453	6060,5	-	6010,5	6355,5	6140,5	6928	7901,5	8378

ПАТ «Брацлав»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	330,9	4065	2022	-	368	1139	-	-	-	-
Необоротні активи, тис. грн.	7335,15	7926,5	11771,5	-	33399,5	31932,5	-	-	-	-
Оборотні активи, тис. грн.	8406,3	10462,5	16799,5	-	18953,5	17000,5	-	-	-	-
Загальний капітал, тис. грн.	15788,1	18463,5	28610	-	52357,5	48957	-	-	-	-
Власний капітал, тис. грн.	9986,4	12384,5	15640,5	-	17422	17647,5	-	-	-	-
Грошові кошти, тис. грн.	72,5	571	531	-	78,5	49,5	-	-	-	-
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	35125,8	59463	70172	-	33039	27166	-	-	-	-
Валовий прибуток	5980	12383	6998	-	5707	4895	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	29145,8	47080	63174	-	27332	22271	-	-	-	-
Витрати, тис. грн.	48915,4	64380	83654	-	50029	38647	-	-	-	-
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	12086,2	13279,5	17730,5	-	43086,5	44114	-	-	-	-
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	5801,8	6060,5	12951	-	34935,5	31021	-	-	-	-

ПрАТ "Гайсинське районне підприємство "Сільгосптехніка"										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-207,9	-222,8	61,6	-	-152,6	-130,8	-	-	-	-
Необоротні активи, тис. грн.	1267,6	1152,8	1063,3	-	928,4	875,4	-	-	-	-
Оборотні активи, тис. грн.	429,6	330,8	344,8	-	126,7	56,8	-	-	-	-
Загальний капітал, тис. грн.	1697,2	1483,5	1408,1	-	1055,1	932,2	-	-	-	-
Власний капітал, тис. грн.	1675,4	1460	1379,4	-	1032,8	891,1	-	-	-	-
Грошові кошти, тис. грн.	6,4	2,8	2,6	-	2,3	12,5	-	-	-	-
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	579,6	179	97,5	-	103,3	74,5	-	-	-	-
Валовий прибуток	-219,8	-282,1	-153,7	-	-401,58	-134,8	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	799,4	461,1	404,9	-	369,8	209,3	-	-	-	-
Витрати, тис. грн.	799,4	461,1	404,9	-	505,1	559,2	-	-	-	-
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	2685,7	2671,7	2619,5	-	2477	2361,3	-	-	-	-
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	21,9	23,5	28,7	-	22,3	41,1	-	-	-	-

ПАТ «Немирівське районне підприємство «Агромаш»»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-161,3	-770	-81	-81	-38,9	-182,1	-96	-92	-47,8	-79,6
Необоротні активи, тис. грн.	4258,1	4120,5	3959,3	3959,3	3843	3322	2599	2706	2624,9	2547,5
Оборотні активи, тис. грн.	1172,9	830	450,9	450,9	475,5	87,2	75,5	77	98,1	121,2
Загальний капітал, тис. грн.	5430,9	4950,5	4410,1	4410,1	4318,5	3409,2	2874,5	2783	2723	2668,7
Власний капітал, тис. грн.	5234,1	4769	4304,3	4304,3	4244,4	3363,5	2829	2735	2664,9	2601,1
Грошові кошти, тис. грн.	53,5	13,5	12,1	12,1	11,1	11,9	11,5	8	20,1	33,1
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	493	326	97,5	97,5	141,3	91,1	48	54	67,1	157,8
Валовий прибуток	-183,9	-213	-553,8	-553,8	-167	-188,4	-197	-167	-122,8	-42,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	676,9	539	651,3	651,3	308,3	279,5	245	221	189,9	200,2
Витрати, тис. грн.	1035,3	1593	651,3	651,3	475,7	497,7	369	352	369,1	514,4
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	7896,3	7625	7380,1	7380,1	7255,2	6698,6	5786	5763,5	5751,7	5729,3
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	154,4	139,5	105,8	105,8	74,1	45,7	45,5	49,5	58,1	67,5

ПрАТ «Агромашкомплект»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-45,1	-286,5	-60,6	-27	-96,9	-2,3	-453,6	-48,5	-116,4	-139,7
Необоротні активи, тис. грн.	559,9	663,3	715,5	3801,6	561,4	3634,7	6593,3	6206,2	5728,8	5251,5
Оборотні активи, тис. грн.	725,8	545,9	434,9	355,2	405,7	516	597,9	993,9	1537,6	1839,5
Загальний капітал, тис. грн.	1299,6	1209,2	1154,8	1025,2	1002,3	4150,6	7191,2	7200,1	7266,4	7091
Власний капітал, тис. грн.	502,1	336,3	126,4	118,9	153,9	3306,8	6219,7	5758,3	5255,2	4706,5
Грошові кошти, тис. грн.	0,7	0,5	0,5	0,2	26,5	26,4	0,5	0,6	4,8	4,8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1368,7	822,7	357,8	256,3	245,8	460,7	389,5	747	1032,3	675,4
Валовий прибуток	-45,1	-288,6	-69,9	-116,1	103,4	205,3	-129,2	238,8	194,2	491,9
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1413,8	1111,3	427,7	372,4	142,4	255,4	518,7	508,2	838,1	183,5
Витрати, тис. грн.	1413,8	1111,3	427,7	372,4	277,1	483,8	843,1	795,5	1148,8	815,1
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	1322,9	1498	1625	1562	1465,7	15676,2	29901,2	29901,2	29901,2	29901,2
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	797,6	872,9	465,7	849,3	848,4	843,8	971,5	1441,8	2011,2	2384,5

ПрАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш»»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	180,4	-192,2	522,8	720,5	-47,6	2557,6	-	-	-	-
Необоротні активи, тис. грн.	2245,5	2608,7	2839	2625	2548,1	4424,6	-	-	-	-
Оборотні активи, тис. грн.	1554,2	3346,1	3355,9	4101,7	5774,6	6654	-	-	-	-
Загальний капітал, тис. грн.	3799,7	6089,7	6194,8	6776,7	8322,7	11078,6	-	-	-	-
Власний капітал, тис. грн.	2545,6	3952,6	4267,9	4739,6	5076	6390,6	-	-	-	-
Грошові кошти, тис. грн.	1,3	101,5	9,7	1,9	0,1	5,8	-	-	-	-
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1514,1	4021	5165,9	3461,4	4317,6	4721,1	-	-	-	-
Валовий прибуток	344,5	-1105,5	-190,4	-256,2	480,1	1040,5	-	-	-	-
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1169,6	5126,5	5356,3	3717,6	3837,5	3680,6	-	-	-	-
Витрати, тис. грн.	2050,5	5126,5	5356,3	3717,6	5029,5	3963,1	-	-	-	-
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	5110	4480,9	5082,5	5472,2	3050,3	6205,4	-	-	-	-
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	1254,1	2137,1	2076,9	2037,1	3246,7	5219,2	-	-	-	-

ПрАТ «Козятинське районне підприємство «Агромаш»»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-14,3	-25	-	-	-3,4	-3,8	-17	-5,6	-9,6	-4,1
Необоротні активи, тис. грн.	163,8	154,6	-	-	160,5	123	115,8	108,6	101,5	94,8
Оборотні активи, тис. грн.	32,4	21	-	-	4	7,1	6,3	2,5	2,3	4,9
Загальний капітал, тис. грн.	196,1	175,6	-	-	134,5	130,1	122,1	111,1	105,2	99,6
Власний капітал, тис. грн.	184	164,3	-	-	130,1	126,5	116,1	104,8	97,2	90,4
Грошові кошти, тис. грн.	10,4	5,8	-	-	2	5,2	4,6	0,5	0,3	2,9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	124,7	131,9	-	-	124,8	100	111,6	0	0	0
Валовий прибуток	-14,3	-25	-	-	-3,4	81,3	87,9	0	0	0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	139	156,9	-	-	46,9	18,7	23,7	0	0	0
Витрати, тис. грн.	139	156,9	-	-	128,2	103,8	128,6	102,6	106,5	119,9
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	550,3	550,3	-	-	549,9	549,9	549,9	539,7	527,3	512,1
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	12,2	11,3	-	-	4,4	3,6	6	6,3	6,5	9,3

ПАТ «Вінницьке спеціалізоване підприємство «Ремтехсільмаш»»										
Показники	Роки									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток, тис. грн.	-4,5	-46,6	72,3	9,3	6,9	102,6	195	101	203	107
Необоротні активи, тис. грн.	1288,4	1239,6	1269,7	1255,1	1234,5	1200,8	1160,5	1381,5	1098	1102,5
Оборотні активи, тис. грн.	1397,3	1318,1	1108	1101,1	1097,6	1086,2	1012,5	863,5	906,5	991,5
Загальний капітал, тис. грн.	2685,7	2557,7	2377,7	2356,2	2322,2	2287	2173	2016,5	2004,5	2094
Власний капітал, тис. грн.	1286,7	1261,1	1274	1314,8	1322,9	1377,5	1531,5	1672,5	982	2017,5
Грошові кошти, тис. грн.	1,9	1,5	2,6	2,2	3,4	5,7	7	8	20,5	21
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2,4	361,5	235	264,7	342,4	502,7	737	853	1538	2563
Валовий прибуток	-600,9	-230,1	72,3	9,3	317,3	458,7	572	565	765	1372
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	603,3	591,6	162,7	255,4	25,1	44	165	288	773	1191
Витрати, тис. грн.	603,3	591,6	162,7	255,4	329,3	382,4	517	721	1393	2371
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	3455,3	3380,9	3415,1	3424,2	3423,5	3421,6	3422	3421	3420	3444
Короткострокові зобов'язання, тис. грн.	1399,1	1296,6	1103,7	1041,4	999,3	909,5	646,5	342	160	76,5

Примітка: Сформовано за матеріалами <http://smida.gov.ua>

Продовження додатку Щ
СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Організаційно-економічний механізм: проблематика термінології. *Формування ринкових відносин в Україні*, № 10 (125), с. 27–29. (Особистий внесок автора: уточнено сутність категорії «організаційно-економічний механізм»).
2. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичний базис категорії «інвестиції»: еволюція і сучасність. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. 7 (265), с. 1937–1943. (Особистий внесок автора: удосконалено трактування категорії «інвестиції»).
3. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2010. Теоретичні підходи до аналізування та оцінювання інвестиційних проектів. *Економіка: проблеми теорії та практики*, Вип. (6) 260, с. 1645–1654. (Особистий внесок автора: проаналізовано переваги та недоліки використання методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів, що враховують тривалість інвестиційних проектів).
4. Вітюк, А. В. та Мацко, Л. А., 2011. Особливості маніпулятивних впливів при прийнятті управлінських рішень. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 5 (98), с. 58–61. (Особистий внесок автора: розкрито вплив маніпуляцій на прийняття інвестиційних рішень).
5. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Комплексний підхід до аналізу проблем інвестування в Україні. *Формування ринкових відносин в Україні*, 6 (121), с. 95–98. (Особистий внесок автора: виокремлено та систематизовано проблеми, що стримують інвестиційну діяльність в Україні та наслідки їх ігнорування).
6. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Острий, І. Ф. 2011. Комплексне дослідження розвитку машинобудівних підприємств Вінницької області. *Збірник наукових праць Черкаського технологічного університету*, (3) 28, с. 73–80. (Особистий внесок автора: здійснена рейтингова оцінка фінансового стану машинобудівних підприємств Вінницької області).
7. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Основні детермінанти та стан інвестиційної діяльності в машинобудуванні Вінниччини. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування*, 1 (53), с. 68–78. (Особистий внесок автора: виокремлено та охарактеризовано фактори впливу на розвиток машинобудівних підприємств).
8. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2011. Розвиток інвестиційних процесів як фактор зростання машинобудівної галузі. *Ефективна економіка* [online] 7. Доступно: <<http://www.economy.nauka.com.ua/index.php>> [Дата звернення 15 листопада 2015]. (Особистий внесок автора: здійснено аналізування основних джерел інвестиційних ресурсів, виявлено чинники здійснення ефективної інвестиційної діяльності).
9. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Математичне моделювання інвестиційного процесу на машинобудівних підприємствах. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*, 1 (32), с. 73–80. (Особистий внесок автора: розроблена економетрична модель ефективного розподілу інвестиційних ресурсів на підприємстві).
10. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2012. Стратегічні напрямки розвитку інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агроекологічного університету*, 3 (19), с. 131–137. (Особистий внесок автора: охарактеризовано основні напрями розвитку інвестиційної діяльності та систематизовано їх роль у здійсненні інвестування).

11. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2013. Організаційно-економічні заходи сприяння інвестиційній діяльності підприємств. *Економіка розвитку*, 1(65), с. 94–100. (Особистий внесок автора: обґрунтовано стратегічні можливості і шляхи стимулювання інвестиційної діяльності підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, *Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)*, *Research Papers in Economics (RePec)*, *Ulrichsweb Global Serials Directory*, *WorldCat*, *Open Academic Journals Index*, *Research Bible*).

12. Вітюк, А. В., Карачина, Н. П. та Гребеньок І. В., 2014. Функціонування галузі сільськогосподарського машинобудування України та потенціал її розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 1 (42), с. 16–19. (Особистий внесок автора: здійснено ґрунтовне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування в розрізі виробництва окремих видів сільськогосподарської техніки, виявлено основні можливості розвитку підприємств). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Російський індекс наукового цитування (РИНЦ)*).

13. Вітюк, А. В. та Карачина, Н. П., 2015. Формування передумов інвестиційного розвитку галузі сільськогосподарського машинобудування. *Економіка та держава*, 2, с. 35–38. (Особистий внесок автора: обґрунтована аргументація шляхів реорганізації підприємств сільськогосподарського машинобудування та виявлено можливості розвитку кожного з них). (Міжнародні наукометричні бази даних: *Index Copernicus*, *Scientific Indexing Services*).

14. Вітюк, А. В., 2015. Диспропорції та суперечності розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування та сільського господарства. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, 6, с. 30–34.

Публікації у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних

15. ³Вітюк, А. В. та Карачина Н. П., 2013. Методичний простір оцінювання економічної ефективності інвестиційних проектів. *Економічний часопис–XXI*, 5–6 (1), с. 92–95. (Міжнародна представленість та індексація журналу: *Scopus (Нідерланди)*, *EBSCOhost (США)*, *Index Copernicus (Польща)*, *Ulrich's Periodicals Directory (Велика Британія, США)*, *Central and Eastern European Online Library (Німеччина)*, *Російський індекс наукового цитування (Росія)*, *The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (Норвегія)*, *Infobase index (Індія)*). (Особистий внесок автора: виокремлено переваги і недоліки зарубіжних та вітчизняних методів інвестиційних розрахунків з метою їх застосування в господарській діяльності відповідно до умов і обмежень конкретної ситуації).

Опубліковані праці апробаційного характеру

16. Вітюк, А. В. *Підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні та світі*. В.: XL Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. [online], Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2011. Доступно: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2011/inmen/mme.php> [Дата звернення 18 грудня 2013].

17. Вітюк, А. В., 2013., *Критичний погляд на розвиток галузі сільськогосподарського машинобудування*. В.: Міжнародна науково-практична конференція «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів», Одеса, Україна, 6–7 Грудня 2013, Одеса: Видавництво ГО «Центр економічних досліджень та розвитку».

18. Вітюк, А. В., 2011. *Тенденції інвестування машинобудівних підприємств Вінниччини*. В.: Всеукраїнська науково-практична конференція «Теорія та практика

³ Видання одночасно належить до наукових фахових видань України

трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі», Вінниця, Україна, 14 Квітня 2011. Вінниця: Видавництво ВІЕ ТНЕУ.

19. Вітюк, А. В., 2013. *Сервісне обслуговування як механізм оздоровлення підприємств сільськогосподарського машинобудування.* В.: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика», Донецьк, Україна, 14–16 Листопада 2013. Донецьк: Видавництво ДДУУ.

20. Вітюк, А. В., 2013. *Вибірковий потенціал галузі сільськогосподарського машинобудування в системі міжнародних економічних відносин.* В. : Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули». Дніпропетровськ, Україна, 8–9 Листопада 2013. Дніпропетровськ: Видавництво ДВНЗ «Національний гірничий університет».

21. Вітюк, А. В., 2013. *Обґрунтування доцільності інвестування сільськогосподарського машинобудування.* В.: Міжнародна науково-практична конференція «Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції», Вінниця, Україна, 23–24 Травня 2013. Вінниця: Видавництво НВЦ «Генеза».

22. Вітюк А. В., 2014. *Техніко-технологічне оцінювання розвитку сільськогосподарського машинобудування Вінницької області.* В. : Міжнародна науково-практична конференція «Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва». Харків, Україна, 24–25 Квітня 2014. Харків: Видавництво ХНАУ ім. В.В. Докучаєв.

23. Вітюк, А. В., 2014. *Актуалізація питання інвестиційного розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування.* В.: Міжнародна науково-практична конференція «Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи». Вінниця, Україна, 22–23 Травня 2014. Вінниця: Видавництво ВНТУ.

24. Вітюк А. В., 2014. *Визначальні тенденції попиту на продукцію сільськогосподарського машинобудування.* В.: Міжнародна науково-практична конференція «Маркетинг та логістика в системі менеджменту». Львів, Україна, 6-8 Листопада 2014. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

25. Вітюк А. В., 2015. *Актуальні питання розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування.* В.: XLIV Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл. Вінниця, Україна, 16–17 Березня 2015. Вінниця: Видавництво ФОП Рогальська І. О.

Апробація дисертаційної роботи

№ п/п	Тип конференції	Назва конференції	Місце і дата проведення	Тип участі
1.	Регіональна щорічна науково-технічна конференція	XL Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл.	Вінниця, 16–17 березня 2011 р.	очна
2.	Міжнародна науково-практична конференція	«Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів»	Одеса, 6–7 грудня 2013 р.	очна
3.	Всеукраїнська науково-практична конференція	«Теорія та практика трансформаційних перетворень в економіці, політиці та культурі»	Вінниця, 14 квітня 2011 р.	очна
4.	Міжнародна науково-практична інтернет-конференція	«Формування ефективних фінансових механізмів державного управління економікою країни: теорія і практика»	Донецьк, 14–16 листопада 2013 р.	очна
5.	Міжнародна науково-практична конференція	«Актуальні проблеми економіки України: тенденції, ризики, стимули»	Вінниця, 23–24 травня 2013 р.	очна
6.	Міжнародна науково-практична конференція	«Тіньова економіка: генезис, джерела розвитку, перспективи подолання та цивілізованої інтеграції»	Вінниця, 23–24 травня 2013 р.	очна
7.	Міжнародна науково-практична конференція	«Теоретико-методологічні засади ефективного розвитку аграрного виробництва»	Харків, 24–25 квітня 2014 р.	заочна
8.	Міжнародна науково-практична конференція	«Поведінкові засади розвитку підприємств в контексті менеджменту: генезис і перспективи»	Вінниця, 22–23 травня 2014 р.	очна
9.	Міжнародна науково-практичної конференція	«Маркетинг та логістика в системі менеджменту»	Львів, 6-8 листопада 2014 р.	заочна
10.	Регіональна щорічна науково-технічна конференція	XLIV Регіональна щорічна науково-технічна конференція професорсько-викладацького складу, науковців та студентів кафедри менеджменту та моделювання в економіці Вінницького національного технічного університету з участю працівників підприємств м. Вінниця та Вінницької обл.	Вінниця, 16–17 березня 2015 р.	очна

**Вінницьке регіональне
ОБ'ЄДНАННЯ
захисту підприємництва**

21020, м. Вінниця, вул. Магістратська, 160 Тел. 067-407-51-03

„24” Вересня 2015р. №282

Довідка

У діяльності Вінницького регіонального об'єднання захисту підприємництва протягом 2014-2015 років використовувалися практичні рекомендації та прикладні результати дисертаційних досліджень Вітюк А.В. щодо формування та розвитку процесів інвестування підприємств. В результаті на підприємствах-партнерах Вінницького регіонального об'єднання захисту підприємництва було апробовано методичний підхід оцінювання доцільності та ефективності інвестування.

В основі розробленого методичного підходу були покладені результати аналітичних досліджень, що в комплексі відображають фінансові та господарські перспективи інвестування підприємств. В результаті використання запропонованих Вітюк А.В. методичних рекомендацій були виявлені варіанти розвитку підприємств у сфері розширення виробництва, надання сервісних послуг та інших напрямів використання ресурсів підприємств. Водночас було аргументовано доцільні для підприємств-партнерів Вінницького регіонального об'єднання захисту підприємництва перспективи створення спільних підприємств.

При використанні запропонованих заходів вдалося виявити додаткові перспективи стосовно доцільності інвестування.

Голова
Вінницького регіонального
об'єднання захисту
підприємництва

Л. М. Несен

УКРАЇНА

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ЖМЕРИНКАМІЖРАЙАГРОТЕХСЕРВІС»

23100 м. Жмеринка,
Вінницька область, вул. Барляева, 28
розрах. рах. № 2600218170068
в АКБ Правекс Банк м. Вінниця,
МФО 302742, код 00902116
тел. 2-21-58, 2-00-95, факс 22127

17 вересня 2015р. №11

ДОВІДКА

ПРО

ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ЗДОБУВАЧА ВІТЮКАННИ ВАЛЕРІЙВИ

ПРОТЯГОМ 2013-2015 РОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ"ЖМЕРИНКАМІЖРАЙАГРОТЕХСЕРВІС"

БУЛИ ВПРОВАДЖЕНІ ПРАКТИЧНІ РОЗРОБКИ ЩОДО РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ,ЩО ПЕРЕДБАЧАЛИ:

- 1.РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НОМЕНКЛАТУРИ ПОСЛУГ,ЯКІ НАДАЄ ПІДПРИЄМСТВО;
2. ВИЯВЛЕННЯ ПОВНОГО СЕГМЕНТУ МОЖЛИВИХ СПОЖИВАЧІВ ПОСЛУГ

ТОВ"ЖМЕРИНКАМІЖРАЙАГРОТЕХСЕРВІС";

3. ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ІСНУЮЧИХ ТА ПОТЕЦІЙНО МОЖЛИВИХ КОНКУРЕНТІВ ПІДПРИЄМСТВА;

НАЛАГОДЖЕННЯ РЕМОНТУ СІЛЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ.

5.ЗАПРОПОНОВАНІ СПОСОБИ ДОДАТКОВОГО ВИКОРИСТАННЯ НЕЗАДІЯНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.

ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІТЮКА.В. ДОЗВОЛИЛО ПІДВИЩИТИ

ЯКІСТЬ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЗБІЛЬШИТИ ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ НА 8,7%.

ГОЛОВА ПРАВЛІННЯ
ТОВ"ЖМЕРИНКАМІЖРАЙАГРОТЕХСЕРВІС"

БІГАС В.П.

**ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ЖМЕРИНСЬКЕ РАЙОННЕ ПІДПРИЄМСТВО «АГРОМАШ»**

Україна, 23100, Вінницька обл., м. Жмеринка, вул. Кірова, 169
тел./факс (04332) 5-23-71, тел. 5-25-27

№ 84/23 від 16.01.2015р.

ДОВІДКА

На ВАТ «Жмеринське районне підприємство «Агромаш» протягом 2012-2014 р. були використані практичні рекомендації Вітюк А. В., представлені в дисертаційній роботі.

За цей час на підприємстві були здійснені впровадження розроблених автором заходів щодо удосконалення розвитку підприємства на основі ефективного використання потенціалу підприємства, зокрема:

1. Моделювання подальшого стану підприємства у разі ігнорування активної інвестиційної діяльності;
2. Виявлення основних ключових можливостей розвитку;
3. Обґрунтування перспектив виробничої діяльності, ремонтного та сервісного обслуговування;
4. Пропозицій щодо надання дилерських послуг закордонному виробнику.

Використання цих рекомендацій у роботі підприємства є цілком доцільним, що підтверджується ефектом від впровадження, який становить 125 тис. грн.

Директор

Ю. М. Перепечай

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95

Тел.: (0432) 56-08-48 Факс: (0432) 46-57-72 Ел. пошта: vntu@vntu.edu.ua

16.01.2017 № 15-5

на № _____

Довідка

Видана Вітюк Анні Валеріївні про те, що вона була виконавцем таких науково-дослідних робіт Вінницького національного технічного університету: госпдоговірна тема «Розробка рекомендацій із детінізації та стимулювання соціально-економічного розвитку (на прикладі підприємств та організацій Вінницької області)» (номер державної реєстрації 0112U008503, термін виконання 2012-2013 рр.); госпдоговірна тема «Моделювання неспостережуваних економічних процесів при визначенні впливу агрохолдингів на стан аграрного соціуму» (номер державної реєстрації 0115U007013, термін виконання 2015-2016 рр.); госпдоговірна тема «Удосконалення ринкового середовища на постреформеному етапі розвитку аграрного соціуму України» (номер державної реєстрації 0116U000959, термін виконання 2016-2017 рр.).

Проректор з наукової роботи
Вінницького національного технічного університету
д.т.н., професор

С.В. Павлов

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної
роботи по організації навчального
процесу та його науково-методичного
забезпечення

доктор технічних наук, професор

О.Н. Романюк

“ 10 ” *листопада* 2016 року

АКТ

впровадження результатів дисертаційного дослідження

Вітюк Анни Валеріївни

«Розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств
сільськогосподарського машинобудування»

у навчальний процес

Комісія в складі: голови комісії – заступника першого проректора з навчальної та науково-методичної роботи, директора Головного центру організації та методичного забезпечення навчання, к.т.н., професора Лисенка Г.Л., членів комісії – завідувача кафедри менеджменту та моделювання в економіці, д.е.н., проф. Мороза О.В., д.е.н., проф. кафедри менеджменту та моделювання в економіці Карачини Н.П. склали цей акт про те, що на кафедрі менеджменту та моделювання в економіці ВНТУ під час викладання дисциплін: «Державне та регіональне управління», «Ділове адміністрування», «Основи менеджменту», «Планування та економічне прогнозування» для студентів 3, 4, 5 курсів напряму підготовки 073 «Менеджмент» у період 2013-2016 р.р. в навчальному процесі Вінницького національного технічного університету викладачами кафедри менеджменту та моделювання в економіці апробувались запропоновані аспірантом Вітюк А.В. теоретико-методичні, організаційні та прикладні засади забезпечення інвестування підприємств і впроваджено такі матеріали кандидатської дисертаційної роботи Вітюк А.В. «Розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування»:

- метод оцінювання доцільності та ефективності інвестування напрямів діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування, який дозволяє визначити ефективність інвестування в розрізі виробничої та іншої операційної діяльності підприємства і враховує при цьому галузеві особливості;
- теорію інституційного забезпечення інвестування підприємств, яка враховує характеристики об'єктів інвестування в умовах інституційно-управлінських змін;

- прикладні засади фінансового забезпечення інвестування підприємств, що сформовані на основі найбільш важливих чинників впливу на процеси фінансування та реалізації інвестицій і враховують мікроекономічні характеристики об'єкта інвестування та інтереси інвесторів і макроекономічні умови залучення інвестицій.

Впровадження матеріалів дисертаційної роботи Вітюк А.В. «Розвиток процесів забезпечення інвестування підприємств сільськогосподарського машинобудування» в навчальний процес дозволяє поглибити знання студентів із розвитку сучасної концепції ефективності управління підприємством на основі інвестиційного менеджменту. Розроблені та обґрунтовані положення і рекомендації є підґрунтям для розв'язання типових проблем управління підприємствами сільськогосподарського машинобудування і водночас є доцільними для використання й у інших напрямках діяльності підприємств.

Заступник першого проректора
з навчальної та науково-методичної
роботи, директор Головного центру
організації та методичного
забезпечення навчання, к.т.н., проф.

Г.Л. Лисенко

Завідувач кафедри менеджменту та
модельовання в економіці, д.е.н., проф.

О.В. Мороз

Професор кафедри менеджменту та
модельовання в економіці, д.е.н., проф.

Н.П. Карачина